

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

ANA KOCJANČIČ

**ANALIZA DVEH RAZLIČNIH PRISTOPOV
K (ORGANIZIRANI) PRIPRAVI NA ZAKON**

MAGISTRSKO DELO

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

ANA KOCJANČIČ

**ANALIZA DVOJE RAZLIČNIH PRISTOPOV K (ORGANIZIRANI)
PRIPRAVI NA ZAKON**

MAGISTRSKO DELO

MENTORICA: DOC. DR. LEA ŠUGMAN BOHINC

Ljubljana, 2010

*»Zaradi tega boš poiskal neko ime,
neko bitje srca in šumenje misli,
zaradi tega se bo v tebi rodila skrivnost
in boš neskončno več, kot si,
in boš neskončno manj, kot ti zadostuje.
Zaradi tega boš spuščal velblode imetja
in lovil lahke metulje bivanja.
V ječi drugega boš doživel svobodo,
v drugi dlani se boš spomnil svoje zibeli,
s pogledom v drugo oko boš spoznal,
da prihajaš iz večnosti
in v odsotnosti te bližine boš vedel,
kako mrzla in tuja je smrt.
Zaradi tega boš odkril veselje gugalnic,
videl odpiranje src vseh trav in rož
in oblaki bodo tvoji koraki po nebu
in v rosi bodo biseri tvojih hrepenenj.
Zaradi tega ti srce ne bo več spalo,
sledil boš teku nog in darovanju rok
in molil molitve, ki se jih nisi nikoli učil.

Zaradi tega boš zapustil očeta in mater,
zaradi tega ne boš nikoli več ta, ki si bil.«*

Pavle Jakob

Predgovor

Pričujoče magistrsko delo ima za seboj nekajletno pot. Z menoj je preplulo mnogo voda – rek, morja, oceanov. Ta pot je bila vse prej kot lahka. Mnogokrat je bilo potrebno pluti po nevarnih, izredno nemirnih, razburkanih valovih, v vetru in sončni pripeki. Pluti je bilo potrebno po neznanih in zahtevnih poteh, po poteh, ki so me nenehno postavljale pred izzive; kam sedaj, kako naprej, kaj pa, če se izgubim, ali bom našla ta pravo pristanišče, kaj pa če sem ga že našla in ga ne prepoznam kot pravega ... in ali ima ta plovba zame sploh kakšen smisel?

A vedno se je zgodilo nekaj. Znova in znova, ko sem že skoraj izgubila nadzor nad krmilom, ko mi je moč pojenjala, nejevolja pa vedno bolj naraščala, sem naenkrat nekje na poti dobivala oporo – moč, da se ne ustavljam, da vztrajno grem naprej. In nekako je šlo ...

Spoznanje, da zmorem, da z zaupanjem sledim glasu Neba, da kamorkoli priplujem, bo dobro, je bilo odrešujoče.

In sedaj ... z veseljem in ponosom predajam to magistrsko delo v branje. Sicer ne vem, ali bo komu kaj koristilo, doprineslo, vem pa le eno. Sled te poti v meni zagotovo ostaja, me zaznamuje. Moje razumevanje, razmišljanje in doživljanje ljubezni, medsebojnih (partnerskih) odnosov in določenih drugih področij življenja je dobilo novo razsežnost, globlji pogled. Pogled, s katerim raje več ne sodim po tem, ali je »nekaj« zgolj pravo ali ne oziroma zgolj dobro ali slabo, kot narekuje današnja družba, ampak predvsem po tem, ali ima ta »nekaj« (zame) smisel in ali (mi) pomaga živeti lastno življenje namesto življenje/a drugih ...in je zaradi lastnih spoznanj dobro oz. slabo ...

Zahvala

Ker so bile del te moje plovbe osebe, ki so mi med drugim bile v veliko oporo, jim tu želim izraziti globoko spoštovanje in iskreno zahvalo.

- najprej staršema, ki sta mi leta 2002/2003 po fakultetnem študiju finančno omogočila nadaljevanje magistrskega študija.
- nato gre velika zahvala mojemu dragemu možu Damirju za veliko spodbudo in pomoč, predvsem v trenutkih, ko so mi pojenjale moči in volja za dokončanje te naloge...
- prof. dr. Milanu Pagonu za prijateljsko in prostovoljno strokovno pomoč pri metodološkem delu...
- mentorici prof. dr. Lei Šugman Bohinc za vztrajno bdenje nad celotnim, predvsem pa vsebinskim delom magistrske naloge. Hkrati se ji zahvaljujem za mnogo razumevanja in spodbude na poti mojega dolgega pisanja, ki je odsev večletnega osebnega in strokovnega raziskovanja »*duhovno-psiho-socioloških konceptov*« partnerskega in družinskega življenja. Bila je zelo zahtevna, a mi je omogočila, da sem skozi to pot, kljub večkratnim »nesoglasjem«, v smislu da sva bili na dveh bregovih, zgradila most, iz katerega smem/zmorem gledati na »svet« tudi iz druge perspektive, pa četudi je morda v vseh pogledih ne sprejemam za svojo. Njena strokovna drža je hkrati izžarevala izrazito preprostost, z velikim občutkom za sočloveka - s čimer mi je podarila tudi novo, drugačno izkušnjo odnosa med profesorjem in študentom!

In ne nazadnje pripadata zahvali tudi tašči Miji za lektoriranje in prijateljici Klari, ki me je sočutno poslušala in bodrila na poti zaključevanja moje naloge.

IZJAVA O AVTORSTVU

magistrskega dela

Podpisani/-a Ana Kocjančič, z vpisno številko 19326, sem avtor/-ica magistrskega dela z naslovom: ANALIZA DVOJE RAZLIČNIH PRISTOPOV K (ORGANIZIRANI) PRIPRAVI NA ZAKON.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo magistrsko delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel/-a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil/-a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/-a v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu z njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za družbene vede;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko magistrskega dela ter soglašam z objavo magistrskega dela v zbirki »Dela FDV«.

V Ljubljani, dne 20. april 2010

Podpis avtorja/-ice: _____

Povzetek

ANALIZA DVOJE RAZLIČNIH PRISTOPOV K (ORGANIZIRANI) PRIPRAVI NA ZAKON

Magistrska naloga vsebuje dva dela. Teoretični in empirični del. Teoretični del opisuje epistemološke predpostavke, na katerih temeljijo koncepti ljubezni, partnerstva, družine, patologije in psihosocialne pomoči v času predmoderne, moderne in postmoderne in zlasti na prehodu iz moderne v postmoderno dobo v zahodni kulturi. Opisala in primerjala sem koncepte/teorije, ki temeljijo na t.i. objektivistični epistemologiji (objektivno obstoječo resnico odkrivamo) ter tiste, ki izhajajo iz konstruktivistične epistemologije (resnica je družbeno konstruirana).

Empirični del pa je osredotočen na ugotavljanje morebitnega vpliva dveh enoletno organiziranih šol za zakon na kakovost medsebojnega partnerskega odnosa. Izhajala sem iz predpostavke, da je za kvaliteten in posledično zadovoljiv partnerski/zakonski odnos potrebno veliko obojestranskega ustvarjalnega dela oz. prizadevanja, pri čemer lahko pomembno in pozitivno pripomorejo tudi t.i. priprave na zakon (šola za zakon). S pomočjo anketnih vprašalnikov sem izvedla kvazi eksperimentalno pred-po raziskavo v okviru dveh enoletnih šol za zakon, ki delujeta v Ljubljani, obe v okviru Rimokatoliške Cerkve (Šola za zakon Najina pot v Duhovnem središču Sv. Jožef in Šola za zakon pri Frančiškanskem družinskem inštitutu). Raziskovala sem ključne razloge udeležencev za vključitev v izbrano enoletno šolo za zakon; morebitne razlike v stopnji zadovoljstva in odprtosti v komunikaciji med udeleženci obeh šol za zakon pred udeležbo in po njej; mnenja udeležencev o kakovosti izbrane šole za zakon; morebitne razlike med udeleženci obeh šol za zakon v oceni kakovosti programa in zadovoljstva z izbrano šolo za zakon.

Glavne ugotovitve raziskave so naslednje. Glede stopnje zadovoljstva in odprtosti v komunikaciji s partnerjem pri udeležencih obeh šol za zakon raziskava ni pokazala pomembnih sprememb pred udeležbo in po njej. Pokazala pa je, da so udeleženci z izbranim programom šol za zakon zelo zadovoljni in da zaznavajo njun pozitiven vpliv na kakovost svojega partnerskega odnosa. Pri tem se mnenja udeležencev med šolama razlikujejo – v drugi šoli za zakon so ta program ocenili kot bolj učinkovit in koristen za partnerski odnos, kot so to ocenili v prvi šoli za zakon. So pa udeleženci prve šole za zakon kot prednost izpostavili možnost medsebojne podelitve izkušenj med pari ter izkušenj zakonskega para, kar udeležencem druge šole ni bilo omogočeno in so slednje tudi pogrešali. V okviru obeh programov šol za zakon pa je večina izpostavila, da so pogrešali dialog oz. takšno medsebojno komunikacijo, ki ji v skladu s postmodernimi definicijami pravimo uspešen in učinkovit razgovor.

Analiza konceptov obeh programov šol za zakon pa je pokazala, da oba koncepta izhajata iz epistemološko objektivističnega (modernega) pogleda partnerskih/družinskih odnosov in modelov psihoterapevtske pomoči.

Ključne besede: ljubezen, partnerski/zakonski odnos, komunikacija, zadovoljstvo v odnosu, objektivistična/konstruktivistična epistemologija, izobraževalni programi za partnerski odnos/šole za zakon, psihosocialna pomoč.

Abstract

THE ANALYSIS OF TWO DIFFERENT APPROACHES OF PREMARITAL SCHOOLS/PREMARITAL EDUCATION PROGRAMMES

Master's thesis contains two parts. Theoretical and empirical part. The theoretical part describes epistemology of the concepts of love, partnership, family, pathology and psychosocial support in premodern, modern, postmodern and transition from modern to postmodern period in western culture. I describe and compare concepts/theories based on objective epistemology (the objective existing Truth is being discovered) and those derived from constructive epistemology (the Truth is socially constructed).

The empirical part focuses on identifying the potential impact of two one-year premarital schools on the quality of mutual partnership. I presumed that having a quality and consequently satisfactory relationship or marriage requires high amounts of mutual creative work and effort. Marriage preparation (premarital schools) can significantly positively influence this process.

I have conducted a quasi-experimental pre-post survey in two Ljubljana-based one-year premarital schools through questionnaires. I explored the participants' key reasons for entering the selected premarital school, participants' opinions on the quality of the course, the eventual discrepancies in satisfaction and openness in communication before and after the course, and differences in course quality evaluation and personal satisfaction.

The analysis of the survey shows that there were no discrepancies in satisfaction and openness in communication. The participants were satisfied with both selected programmes and their positive influence on the quality of partnerships. Some differences of opinions were observed. While one group asserted the efficiency and general usefulness of the programme, the other group favoured the possibility of sharing the experience among peers and guests. Both groups however missed satisfactory and efficient dialogue as defined by post-modern paradigm.

The analysis of both programmes' concepts concludes, that both of them are based on objective epistemology (modern view of partner/marital relationship and psychosocial support).

Keywords: love, partner/marital relationship, communication, relationship satisfaction, objective/constructive epistemology, premarital schools/premarital education programmes, psychosocial assistance.

KAZALO

PREDGOVOR	4
ZAHVALA.....	5
IZJAVA O AVTORSTVU	6
I. TEORETIČNI DEL.....	14
1. Ljubezen	15
1.1. Različni pogledi na ljubezen.....	15
1.2. Sinteza naštetih pogledov na ljubezen.....	18
1.3. Moj pogled na ljubezen	21
2. Partnersko in družinsko življenje danes: tradicije, spremembe, vizije	23
2.1. Ključni elementi moderne in postmoderne paradigme.....	23
2.2. Spremembe partnerskega (zakonskega) in družinskega življenja	28
3. Razvoj izobraževalnih programov za partnerski/zakonski odnos: organizirane priprave na zakon	33
4. Pomen programov organizirane priprave na zakon za partnerski/zakonski odnos v sodobnem zahodnem svetu	36
5. Opis izbranih dveh programov organizirane priprave na zakon v Sloveniji.....	43
5.1. Šola za zakon Najina pot v Duhovnem središču Sv. Jožef	44
5.2. Šola za zakon pri Frančiškanskem družinskem inštitutu.....	46
5.3. Primerjalna analiza obeh predstavljenih programov	48
6. Epistemologija konceptov partnerstva in družine, patologije in psihosocialne pomoči (predmoderni, moderni, postmoderni pogled)	52
7. Epistemološka analiza izbranih dveh programov (organizirane) priprave na zakon	56
7.1. Epistemološka analiza prvega programa:	56
7.2. Epistemološka analiza drugega programa:	58
7.3. Uspešen in učinkovit razgovor	60
II. METODOLOŠKI DEL.....	63
1. Predmet raziskave	64
2. Opredelitev problema	64

3. Cilji raziskave	64
4. Hipoteze	64
4.1. Glavna hipoteza	64
4.2. Pomožne hipoteze	64
5. Vzorec	65
6. Merski inštrumenti	65
6.1. Podrobna razlaga posameznih sklopov obeh vprašalnikov	67
7. Postopek raziskave	73
III. REZULTATI IN INTERPRETACIJA	77
1. Analiza obeh šol za zakon pred udeležbo in po njej	78
1.1. Analiza želje po poroki s sedanjim partnerjem in analiza želje po cerkveni poroki pred udeležbo in po njej	78
1.2. Analiza odnosa s partnerjem pred udeležbo in po njej	79
1.3. Analiza razlogov odločitve za udeležbo v šoli za zakon	81
1.4. Analiza razlogov za udeležbo v določeno izbrani šoli za zakon	83
1.5. Analiza stališč glede partnerskega odnosa s svojim partnerjem v obeh šolah za zakon pred udeležbo in po njej (sklopa B1/B2 in C1/C2).....	84
2. Analiza prve šole za zakon (p. Bena Lavriha) pred udeležbo in po njej	85
2.1. Analiza demografskih značilnosti (A1/A2).....	85
2. 2. Analiza motivacijskih dejavnikov (A1)	89
2.3. Analiza stališč glede partnerskega odnosa s svojim partnerjem v prvi šoli za zakon (p. Bena Lavriha) pred udeležbo in po njej (sklopa B1/B2 in C1/C2).....	92
3. Analiza druge šole za zakon (p. dr. Christiana Gostečnika) pred udeležbo in po njej	93
3.1. Analiza demografskih značilnosti (A1/A2).....	93
3.2. Analiza motivacijskih dejavnikov (A1)	99
3.3. Analiza stališč glede partnerskega odnosa s svojim partnerjem v drugi šoli za zakon (p. dr. Christiana Gostečnika) pred in po udeležbi (sklopa B1/B2 in C1/C2)	103
4. Analiza razlik v demografskih značilnostih obeh šol za zakon	103

5. Analiza sprememb pred in po udeležbi vsake od obeh šol za zakon glede na določene demografske značilnosti.....	105
6. Analiza sprememb glede zadovoljstva s partnerskim odnosom in s komunikacijo v partnerskem odnosu pred in po udeležbi v eni od šol za zakon.....	105
7. Primerjava mnenj/ocen udeležencev o kakovosti programa izbrane šole in njene uporabnosti/koristnosti za partnerski odnos med obema šolama za zakon (sklop D)	109
7.1. Analiza dodatnih mnenj udeležencev o obiskovanju obeh šol za zakon	113
7.1.1. Odgovori na vprašanja v prvi šoli za zakon (p. Bena Lavriha):.....	113
7.1.2. Odgovori na vprašanja v drugi šoli za zakon (p. dr. Christiana Gostečnika):	115
8. Analiza variance	119
8.1. Primerjava odgovorov udeležencev po spolu	120
8.2. Primerjava odgovorov anketirancev o udeležbi v šoli za zakon glede na izobrazbo	122
8.3. Primerjava odgovorov anketirancev o udeležbi v šoli za zakon glede na status	123
8.4. Primerjava odgovorov udeležencev po pogostosti obiskovanja verskih obredov	124
8.5. Primerjava odgovorov udeležencev glede na željo po poroki s partnerjem, s katerim sedaj prijateljujejo (pred udeležbo).....	128
8.6. Primerjava odgovorov udeležencev glede na željo po cerkveni poroki (pred udeležbo)	129
9. KORELACIJE	130
10. Preverjanje hipotez.....	132
10.1. Glavna hipoteza.....	132
10.2. Pomožne hipoteze	134
IV. SKLEPI IN ZAKLJUČEK.....	139
V. SEZNAM TEMELJNE LITERATURE	151
VI. PRILOGE	158

Uvod

Pomen in vrednost medosebnih ljubezenskih partnerskih odnosov kot tudi družine se v zadnjem desetletju v razvitih zahodnih družbah drastično spreminjata. Tradicionalno obliko partnerskega in družinskega življenja, za katero so značilne nuklearnost, heteroseksualnost, zakonska zveza itn., v postmodernem sodobnem okolju vedno bolj dopolnjuje ali celo nadomešča pluralizem partnerskih in družinskih oblik, kot so homoseksualnost, istospolna družina (socialno starševstvo), razširjena družina, kohabitacija oz. sobivanje itn. (Švab, 2001). V nalogi bom spregovorila o različnih interpretacijah vzrokov za spremembe tradicionalnega partnerskega in družinskega življenja. Različnost interpretacij (teorij) pa temelji na raznolikem razumevanju značilnosti družbenega življenja oziroma na različni epistemologiji¹. Osredotočila se bom predvsem na t.i. objektivistično (objektivno obstoječo resnico odkrivamo) ter konstruktivistično epistemologijo (resnica je družbeno konstruirana).

Sodobni čas označuje tudi naraščanje stopnje razvez, predvsem na zahodu. To kaže na resnost problema, ki pa ne tiči toliko v formalnem razveznem postopku, temveč večinoma v hudih dolgotrajnih psihičnih in tudi materialnih posledicah, ki jih razveza prinaša (toliko bolj pri otrocih), ne glede na to, ali je bila sporazumna ali ne. Ta kompleksen pojav je tako spodbudil različne družbene discipline (predvsem na zahodu) k njegovemu podrobnejšemu preučevanju in raziskovanju. Pred letom 1970 za pare ali sveže poročene pare ni bilo na razpolago programov, ki bi sistematično in celostno učili osnove za skupno partnersko življenje/zakon (le malo tega je bilo možno dobiti prek duhovnika, pastolja, rabina, zdravnika). Zato so (R. DeMaria, 2003) psihosocialne službe kot tudi Rimokatoliška Cerkev (RKC) začele z izvajanjem izobraževalnih in svetovalnih programov, s katerimi so želele prispevati k

¹ Epistemologija je filozofska disciplina, ki obravnava izvor, strukturo, metodo spoznavanja in veljavnost spoznanja (po SSKJ, 2002). Epistemologija se sprašuje o naravi (strukturi in načinu) človekovega spozna(va)nja, se pravi sprašuje se, kaj je temeljna predpostavka iz katere rastemo in na kateri gradimo ves nadaljnji razvoj. Razlikujemo vsaj dve bistveno različni epistemologiji, objektivistično, značilno za predmoderno in moderno dobo (objektivno obstoječo resnico odkrivamo) ter konstruktivistično, značilno za postmoderno dobo (resnica je družbeno konstruirana) (Šugman Bohinc, 1996).

zmanjševanju razvez oz. ločitev na način, da bi parom (preventivno) posredovali znanja, izkušnje in jih podprli v osvajanju veščin, potrebnih za čim bolj stabilen in uspešen zakon. V Sloveniji se s pripravo na zakon danes še vedno največ ukvarja RKC (*v 80-ih letih je na tem področju sodelovala tudi država pod okriljem centrov za socialno delo, vendar so se tovrstni programi kasneje ukinili*).

Predzakonsko izobraževanje ali šola za zakon, o čemer bom pisala v magistrski nalogi, je organizirana oblika priprave na zakon. Opisala bom eno izmed oblik - takšno, ki traja vsaj eno šolsko leto in poteka v manjši ali večji skupini in jo sestavljajo heteroseksualni pari. Opisala bom dve šoli, ki sta vsaj v Ljubljani najbolj poznani in obe delujeta v okviru RKC. V nadaljevanju naloge bom primarno usmerjena v raziskovanje odgovorov udeležencev zgoraj omenjenih dveh različnih šol za zakon na vprašanja o tem, kakšen pomen pripisujejo pripravam za zakon, kakšne koristi imajo od nje oz. kaj so se v tem času naučili, ali obstajajo morda kakšne razlike med obema šolama (programom) ipd.

Z magistrsko nalogo želim k stroki prispevati znanstveno in strokovno refleksijo o pomenu tovrstnih programov za partnerski/zakonski odnos, ki bi jih (*kot dodatno možnost poleg RKC*) lahko ponovno uvedle ali/in na novo koncipirale različne psihosocialne službe (službe v centrih za socialno delo, v šolah, v zdravstvenih in nevladnih organizacijah, ipd.)

I. TEORETIČNI DEL

1. Ljubezen

Slovar slovenskega knjižnega jezika (2002) pojmuje ljubezen kot močno čustvo naklonjenosti do osebe drugega spola in kot močno čustvo naklonjenosti do koga, združeno s skrbjo za njegovo korist.

Pojem ljubezni (Zalokar Divjak, 2009) lahko »povezujemo tudi z dejavnostmi (npr. ljubezen do učenja), z drugimi živimi bitji (ljubezen do živali, narave) in z ostalimi pojmi (ljubezen do glasbe) itd. Zaradi večpomenskosti besede ljubezen je potrebno uporabiti še druge besede, s katerimi opredelim, za kakšno ljubezen gre (ljubezen do ...). Že stara grščina je poznala vsaj tri različne besede za ljubezen:

- **eros**, ki pomeni vzneseno telesno, erotično ljubezen. Latinska inačica je amor.
- **philia**, ki pomeni ljubiteljstvo do kakšne stvari. Npr. filantrop (človekoljub), bibliofil (ljubitelj knjig), itd.
- **agape**, ki pomeni ljubezen do bližnjega, karitativno dejavnost, pripravljenost pomagati«.

V nadaljevanju se bom pri pojmu ljubezni opredelila predvsem na t.i. partnersko oziroma intimno ljubezen, zasnovano na spolni ljubezni, kot jo razlagajo različni avtorji. A pogledi na ljubezen oziroma njene razlage se med seboj razlikujejo. Ti različni pogledi, razlage pa temeljijo na različnih temeljnih predpostavkah oziroma na različni epistemologiji.

1. 1. Različni pogledi na ljubezen

Če se omejim predvsem na psihološko in tudi sociološko literaturo, je možno opaziti več opisov, razlag in teorij ljubezni. A so se psihologi, kot pravi Lamovec (1988), dolgo časa izogibali njenemu preučevanju, pa čeprav spada med nedvomno najpomembnejše pojave v človekovem življenju.

Pri navajanju razlag ljubezni sem izbirala med različnimi, konceptualno si nasprotujočimi oziroma dopolnjujočimi avtorji akademskih znanosti in strokovnih

znanj (zahoda), predvsem psiholoških in socioloških, začeni s tistimi, ki izhajajo iz tradicionalnih ali/in modernih predpostavk o ljubezni (ljubezen je dana in jo le odkrivamo, spoznavamo). Nato sem nadaljevala s tistimi, ki jo opisujejo skozi očala postmoderne (ljubezni ne odkrivamo, ampak jo konstruiramo v odnosu z drugim/i – je družben konstrukt).

Kot predstavnika koncepta ljubezni moderne sem izbrala **Freuda**, ker je prvi začetnik sistematičnega preučevanja osebnosti in avtor teorije psihoanalize ob koncu 19. stoletja, prve psihoterapevtske teorije, ki je postala osnova številnih, še danes delujočih psihoterapevtskih pristopov. Zanj je ljubezen izraz spolnega gona (libida - latinsko pomeni poželenje oz. slo) oz. sublimacije tega gona, kar pomeni družbeno sprejemljiv način izražanja spolnih želja. Zatiranje tega gona oziroma težave v spolnosti pa so po njegovem jedro vsakega človekovega problema (Powell, 1995). Nadalje trdi, da je v človeški naravi vrojena močna težnja k ponižanju v spolnosti in je zaradi tega popolna integracija med spolnostjo in ljubeznijo nemogoča (Gostečnik, 2002, po Freud 1912).

Behavioristično pojmovanje, katerega najpomembnejši predstavnik je **Skinner**, temelji na predpostavki, da smo ljudje že vnaprej popolnoma programirani, da ne moremo vplivati na spremembe, se pravi, da preprosto čakamo in gledamo kaj nam bo življenje prineslo samo po sebi, brez odgovornega udejstvovanja. Enako velja za ljubezen oz partnerski odnos (Powell, 1995).

Fromm, pomemben predstavnik humanistične filozofije 20., stoletja opisuje ljubezen kot umetnost, ki zahteva trud in znanje. Ni samo močno čustvo, temveč odločitev, obljuba, ki terja disciplino, koncentracijo, potrpljenje, ki niso dani sami po sebi, marveč jih je potrebno vaditi, se jih naučiti. Pravi, da *»če se hočemo naučiti ljubiti, se moramo tega lotiti prav tako, kakor če se hočemo naučiti katerekoli druge umetnosti, denimo glasbe, slikanja, mizarstva ipd.«* (Fromm, 2006:15). Pri preučevanju ljubezni se je ukvarjal predvsem z njenimi patološkimi oblikami oz. s t.i. psevdo ljubeznijo (za

razliko od Maslowa, ki je bolj preučeval pozitivne oblike ljubezni samoaktualiziranih oseb). Pravi, da obstajata dve obliki psevdo-ljubezni, in sicer kulturno pogojena, ki je v večji ali manjši meri značilna za večino ljudi zahodne civilizacije, ter individualna, ki bi jo lahko označili kot nevrotično. (Lamovec, 1988).

Sternberg (po Musek, Pečjak, 1997) opisuje, kakšna naj bi bila popolna partnerska ljubezen. Temeljila naj bi na vseh pomembnih sestavinah - intimnosti, strastnosti in zavezanosti (odločenosti). Sternberg označuje intimnost kot komponento, ki pretežno temelji na emocionalni predanosti, ki se kaže kot želja po bližini, medsebojni povezanosti, toplini, odkritosti, iskanju stikov in komunikaciji, vzajemni čustveni podpori in razumevanju, visokem vrednotenju partnerja in skrbi zanj. Strastnost pojmuje kot motivacijsko komponento, ki se kaže kot čustvena usmerjenost k partnerju in kot telesna privlačnost z željo po zadovoljitvi spolnih in drugih potreb. Medtem ko zavezanost, ta kognitivna komponenta, pomeni globoko navezanost in odločenost za partnerja, v smislu vztrajanja v ljubezni kljub težavam (ibid, 1997).

Avstrijski psihiater, z mračno osebno izkušnjo preživetja koncentracijskega taborišča, **Frankl**, ki se je ločil od Freudovega analitskega pojmovanja človeka in ustvaril svoj koncept (iz katerega je razvil t.i. logoterapijo), je prepričan, da je osnovno človeško gonilo oz. motiv v življenju iskanje smisla, kar pa velja tudi v ljubezni. Po njegovem je ljubezen nekako poslednja in najvišja resnica, do katere se mora povzpeti človeško bivanje (Frankl, 1983). Ali kot meni logoterapevtka Zalokar Divjak (2009), izhajajoč iz Franklovega pogleda na ljubezen, smiselnost človekovega obstoja temelji v prvi vrsti na ljubezni, ki je za večino posameznikov temeljna in brez katere si tudi težko predstavljajo svoje življenje. Nadalje pravi, da je v doživljanju ljubezni mogoče zaslediti tri oblike. Prvo je biološko, seksualno doživljanje ljubezni. Privlačnost druge osebe vzbudi spolni nagon, deluje na človeka v njegovi telesnosti. Naslednje je psihično doživljanje ljubezni. Običajno govorimo o zaljubljenosti. Telesne lastnosti partnerja nas spolno vznemirjajo, v njegove duševne lastnosti pa smo zaljubljeni. Zaljubljen človek je vzburljen v svoji emocionalnosti z osebnimi lastnostmi partnerja.

Večina ljudi še vedno misli, da je ljubezen predvsem čustvo, ker je prijetna, lepa, navdušujoča. Naslednja oblika ljubezenskega odnosa pa je duhovno doživljanje ljubezni. Pri tem je ljubezen najvišja možna oblika osebne povezave, ker sega v duhovno strukturo partnerja. Ljubezen je usmerjena na celotno osebo ljubljenega človeka, na njegovo osebo v vsej njegovi edinstvenosti in neponovljivosti.

Giddens (2000), sodobni, postmoderni sociolog na področju analize intimnosti in intimnih razmerij, pa razlikuje med romantično in sotočno ljubeznijo. Romantična ljubezen je ljubezen, ki je *»odvisna od projektivne identifikacije - kot sredstva, s katerim partnerja privlačita drug drugega in postaneta vezana drug na drugega (gre predvsem za začasno idealizacijo drugega). Tu projekcija ustvarja občutek, da smo eno z drugim človekom. Lastnosti drugega 'spoznamo' nekako intuitivno. Vendar pa gre v drugih ozirih projektivna identifikacija preko razvoja razmerja, katerega nadaljevanje je odvisno od intimnosti.« (Giddens, 2000:67).* Nasprotje projektivni identifikaciji pa je stanje, ko se odpremo drugemu, kar Giddens imenuje sotočna ljubezen in predstavlja model čistega razmerja, kjer je osrednjega pomena, da poznamo lastnosti drugega, medsebojno zaupanje in zavezanost. Tu gre za *»dejavno, odvisno ljubezen, ki predpostavlja enakost pri čustvenem dajanju in prejemanju, in kolikor bolj se to dogaja, toliko bližje je določena ljubezenska zveza prototipu čistega odnosa. Ljubezen se tu razvije samo toliko, kolikor se razvije intimnost, do tam, do koder je vsak izmed partnerjev pripravljen drugemu razkrivati skrbi in potrebe in biti ranljiv za drugega. Razmerje pa drži skupaj to, da partnerja »do nadaljnjega« sprejmeta razmerje kot nekaj, kar obema daje dovolj, da se jima ga zdi vredno nadaljevati« (ibid, 2000: 67-68).*

1.2. Sinteza naštetih pogledov na ljubezen

Vsak od omenjenih pogledov na ljubezen temelji na določeni epistemologiji – sklopu temeljnih predpostavk, na podlagi katerih so avtorji ustvarili določeno teorijo, definicijo, razlago, zaznavali in interpretirali obravnavani pojav oz. sistem.

Razvidno je, da se omenjene razlage ljubezni v določenih segmentih med seboj razlikujejo, a tudi povezujejo, dopolnjujejo in nadgrajujejo, kar velja predvsem za sodobnejše teorije, opise, ki govorijo o tem, da razvoj ljubezni (med intimnima partnerjema) zahteva tudi odločitev, trud, znanje, predvsem pa odgovornost. Če pogledam najprej Freudov pogled na ljubezen, lahko opazim, da je le ta izrazito vezan zgolj na telo oz. njegov nagon, pri čemer ne upošteva celostnosti človeške biti (tudi psihične, duhovne in kulturno-socialne). Medtem ko Skinner ljubezen osami v ječo popolne determiniranosti kakršnihkoli možnih sprememb, razvoja. Izhaja iz predpostavke, da okolje in narava določata posameznika na način, ki je značilen za živalski in rastlinski svet. Potemtakem je človek brez svobodne volje, brez potrebe po odgovornem ravnanju do sebe in drugih. Je zgolj biološko bitje.

Ostali avtorji pa gledajo na ljubezen še iz drugih vidikov. Večina jo poleg telesnega (spolnega) vidika obravnava predvsem iz duševnega, tako emocionalnega kot kognitivnega, kjer je poudarek na dolžnosti do partnerja, zavezanosti, odgovornosti. Poudarjajo tudi, da se je ljubezni treba (na)učiti. Za Frankla pa je ljubezen v prvi vrsti stvar duhovne, svobodne odločitve posameznika - *»poslednja in najvišja resnica, do katere se mora povzpeti človeško bivanje«* (Frankl, 1983:54). Slednje pomeni, da se zanjo samostojno odločimo in smo zanjo tudi odgovorni.

V nasprotju z romantično ljubeznijo (iz katere izhajajo tudi nekateri opisi in razlage zgoraj naštetih avtorjev) in ljubeznijo, kot jo opisujejo ostali avtorji, vključno s slovarjem slovenskega knjižnega jezika, pa meni Giddens, da se t.i. sotočna ljubezen (postmoderna razlaga ljubezni) ne omejuje na zakonsko zvezo, ni posebno povezana s heteroseksualnostjo, ampak tudi s homoseksualnostjo, ter ni nujno monogamna v smislu spolne izključenosti. Poleg tega romantična ljubezen (kljub temu, da je spolna ljubezen) postavlja erotičnost ob stran, medtem ko je za sotočno ljubezen erotičnost jedro zakonskega razmerja in avtor za ključni element, da razmerje obstane, postavi to, ali si partnerja dajeta medsebojni spolni užitek. Z razvojem slednjega razmerja se pojavi t.i. plastična seksualnost, pri kateri je seksualnost ločena od reprodukcije (na to vpliva razvoj ženske seksualne emancipacije in sodobnih kontracepcijskih sredstev). Poleg vsega pa je sotočna ljubezen dejavna in takšna, glede katere se je

treba pogajati, kar pa je v nasprotju z romantično ljubeznijo, kjer je le ta pristna, če je »za večno« ali »ena in edina« (ibid, 2000:67).

Romantična ljubezen, katere vpliv čutimo od poznega 18. stoletja naprej, naj bi namreč po Giddensu (2000) izhajala iz ljubezenskih idealov, močno povezanih z moralnimi vrednotami krščanstva (*pred tem pa so o ljubezni, če so jo sploh omenjali v zvezi s poroko, govorili kot o tovariški ljubezni, povezani z medsebojno odgovornostjo moža in žene do upravljanja gospodinjstva in kmetije*).

Vendar pa je večini sodobnim navedenim avtorjem (vključno z Giddensom) skupno to, da v intimnih razmerjih igra osrednjo vlogo medosebna zavezanost in zaupanje. Za razliko od Giddensove oziroma postmoderne razlage ljubezni, je ostalim skupno to, da opisujejo ljubezen z vidika zdrave ali/in popolne ljubezni oz. nezdrave ali/in nepopolne (patološke) ljubezni (značilno za moderno). Tu »postane« koncept ljubezni nekako družbeno določen, definiran, medtem ko postmodernisti tem terminom nasprotujejo, saj menijo, da je ljubezen konstrukt dveh (ali več) posameznikov. Za omenjene razlage ljubezni moderne dobe pa imajo, po mnenju Giddensa (2000), glavno vlogo ravno družbene vede, vendar ne le akademske znanosti, ampak tudi vrste strokovnih in popularnih terapevtskih znanj. Ti t.i. ekspertni sistemi ne vplivajo le na institucionalni red, ampak tudi na oblikovanje in kontinuiteto jaza. Zato tudi trdi, da danes zakonska zveza in družina ne bi bili taki, kakršni sta, če ne bi bili toliko sociologizirani in psihologizirani (se pravi odvisni od nasvetov in inštrukcij t.i. ekspertov na tem področju, predvsem pri zgodnji socializaciji).

Medtem ko postmodernisti vidijo (ne)pravo ljubezen kot nekaj, kar se ne odkrije, kar torej ne obstaja brez opazovalca oz. interpreta, kar ni objektivna danost, ampak je proizvod, konstrukt vsakega posameznika oziroma obeh partnerjev in konkretnega družbenega okolja, zlasti diskurza. Se pravi, vsak par – gotovo pod vplivom družbenega in kulturnega konteksta, v katerem živi – določi, kaj je zanju pravo, zdravo in kaj ne, oziroma je odvisno od pomena, koliko se obema partnerjema zdi nekaj bistveno, potrebno, smiselno. Ljubezen (kot vse ostalo, kot to vidijo postmodernisti) je individualno in družbeno konstruirana.

Spremembe, ki se dogajajo v zadnjem stoletju, predvsem pa v zadnjih desetletjih, oznanjajo očitno preobrazbo intimnosti oziroma predstavljajo »*nov način ustvarjanja intimnosti*« (Beck v Švab, 2000:213). Spreminja se razumevanje ljubezni, kot tudi skupnega življenja, življenjskih slogov, teles in njegovih reproduktivnih moči, vrednot, ter pogledi na smisel spolnosti (ločitev seksualnosti od reprodukcije) (Zaviršek, 2009). Vendar pa tudi v najbolj sodobnih državah v času postmoderne na eni strani tradicija predmoderne, na drugi strani pa znanost moderne še naprej igrata svojo vlogo, čeprav je po mnenju Giddensa manj pomembna, kot to menijo teoretiki integracije tradicije in modernosti v sodobnem svetu (Giddens, 2000).

1.3. Moj pogled na ljubezen

Partnerska oziroma intimna ljubezen je večno popularna tema in najbrž ni večje teme, ki bi bolj zanimala človeka. Mnogo lepega, prijetnega, a tudi bolečega (v smislu posameznikovega razočaranja v ljubezni) lahko najdemo v raznovrstnih izrekih o njej. Na milijone pesmi jo opevajo, tisoče knjig jo opisujejo, vse religije jo poudarjajo, številni filmi jo prikazujejo, mnogi strokovnjaki (kot lahko vidimo tudi v prejšnjem razdelku) jo pojasnjujejo, vsi ljudje jo stalno okušamo, in zdi se, da dovolj splošno sprejete definicije oziroma recepta o ljubezni ni. Zakaj? Ravno kar omenjeni postmoderni avtorji bi opisano pač pojasnili s svojim razumevanjem raznolikosti človeških izkušenj ljubezni kot individualnih in družbenih konstrukcij. Osebno mi je bližje razumevanje, da je ljubezen preširoka, prevelika, ker nas presega, da bi jo zmogli dokončno v celosti razumeti, dojeti, občutiti, pojasniti. Ker se, ko jo izkušamo in raziskujemo, že tudi spreminja. Vedno znova nas lahko preseneča. Ko že mislimo, da jo poznamo, jo lahko že v naslednjem trenutku zagledamo v drugačni luči. Ali če uporabim Batesonovo tezo, da se vsak vzorec mišljenja, čutenja in vedenja (v tem primeru ljubezni) lahko spremeni ali zlomi z dodajanjem, ponavljanjem, s čimerkoli, in ravno to pripomore v novo zaznavo tega. To pa pomeni, da ničesar ni mogoče najaviti z absolutno gotovostjo (Bateson, 1985, v Šugman Bohinc, 2005). Se pravi, naši vzorci zaznave ljubezni (kot ostalega) se lahko hitro spremenijo in potemtakem

o ljubezni ne moremo govoriti na način, ki bi jo natančno opredelil, definiral, vgradil v teoretični okvir.

A meni je najbližji pogled na ljubezen pogled, kot ga v Svetem pismu opisuje apostol Pavel, ki ljubezni ne definira in je ne omejuje zgolj na odnos med intimnima partnerjema, ampak jo razlaga na splošno kot sestavni del (smisel) življenja v vseh pogledih. Tudi jo ne opredeljuje iz čustvenega ali telesnega vidika, ampak jo bolj razume kot (človeško) neminljivo, večno vrednost – duhovni vidik. Temu pogledu pa se po mojem najbolj približa Frankl (1983), ki ljubezen povezuje z iskanjem smisla, kot nekakšno najvišjo resnico, po kateri človek stremi in ki jo Frankl povezuje z odgovornostjo.

Torej, jaz gledam na ljubezen kot na duhovno komponento, ki je jedro vsakega človeškega bitja. Pogled nanjo oziroma njeno zaznavanje, dožemanje, ki se v odnosu vedno znova razvija, ustvarja, spreminja in ki vpliva tako na razmišljanje, doživljanje kot vedenje, pa je različen. Vsak jo vidi skozi svoje oči kot edinstveno, univerzalno, po svoje.

Če se osredotočim le na intimno ljubezen oziroma intimen odnos, zasnovan na spolni ljubezni, je zame ljubezen zagotovo bistvo slehernega intimnega odnosa (*»čeprav so lahko intimni odnosi tudi drugi odnosi, npr. odnos starši-otroci, med prijatelji«*) (Nastran Ule, 1992: 220), kjer pa je tovrstna ljubezen dejavna, odgovorna in, kot pravi Giddens, *»ki predpostavlja enakost pri čustvenem dajanju in prejemanju«* oziroma nenehno prilagajanje obeh (Giddens, 2000:67). *Ljubezen je nekaj živega, njenega poteka ni mogoče predvideti, je različna za vsak par posebej in zanjo se moramo boriti vsak dan in jo na novo potrjevati. Takšna ljubezen se ne boji konfrontacije, konfliktov, ampak to spremeni v priložnost za razvoj in poglobljanje«* (Brajša, 1985:22). Njen razvoj pa je odvisen od pripravljenosti vsakega partnerja na razkrivanje potreb in skrbi drugemu ter od ranljivosti do drugega (Giddens, 2000).

Prepričana sem, da dobri intimni odnosi z drugimi (bodisi do partnerja bodisi do drugih), katerih osnova je ljubezen, največ prispevajo k občutku osebne sreče posameznika, kar potrjujejo tudi empirične raziskave avtorjev Converse in Rodgers (1976, v Nastran Ule, 1992).

2. Partnersko in družinsko življenje danes: tradicije, spremembe, vizije

Pogledi in prakse glede partnerskega in družinskega življenja se skozi zgodovino družbe nenehno spreminjajo. Toda za lažje razumevanje obstoja različnih pogledov (teorij) in praks je najprej pomembno poznati elemente določenega družbenega obdobja, v katerem so posamezni pogledi (teorije) in prakse nastali. Tu se bom osredotočila predvsem na obdobje moderne in postmoderne.

2.1. Ključni elementi moderne in postmoderne paradigme

Obdobje **moderne** družbe oziroma modernosti in različnih modernizmov označuje novo civilizacijo Evrope in Severne Amerike, značilno od konca 19. st. naprej (že leta 1875 nastane prvi psihološki znanstveni laboratorij), čeprav je podoba moderne zahodne kulture oblikovalo že razsvetljenstvo v 18. st. Obdobje moderne pa najbolj prihaja do izraza v času od začetka 20. stoletja naprej. Predstavlja slovo od starega in ustaljenega, kar je značilno za tradicijo, in se pojavi z novimi tehnologijami, novimi načini industrijske proizvodnje (ki vodijo v čedalje višji življenjski standard) in razmahom znanosti (Pevac, 2000). Povečuje se ekonomska rast, na razpolago je vedno več materialnih dobrin, odpirajo se nova delovna mesta, povečujejo se možnosti potovanja po vsem svetu in s tem tudi migracije, šolsko izobraževanje pridobiva na vedno večji veljavi (*poleg osnovno šolske izobrazbe pridobiva na veljavnosti srednješolsko in nato še visokošolsko/univerzitetno in post-univerzitetno izobraževanje*), izboljšuje se zdravstvena in socialna oskrba/varnost, ... Ob vsem tem pa (Pevac, 2000) moderna na prvo mesto postavlja posameznika in z njim razum. Slednji postane zgolj instrumentalen, saj mu gre le za eno razsežnost, učinkovitost. *»Posameznik je v središču pozornosti in njegovi racionalni umotvori sedijo na prestolu vladajočega. Prestol vladajočega zaseda človekov razum in idejni sistemi, ki so bolj ali manj (ne)zavedajoč se edini odrešitelji človeštva – do konca domišljen sistem, ki vsebuje vse potrebne enote in proceduralne rešitve, je namenjen skupnemu dobremu (primer tega je marksistični socializem, ki je teoretično dodelan,*

vendar je v vsem svojem dobrohotnem navdušenju, kako do boljše družbe ter boljšega in enakopravnejšega življenja vseh (skupnosti), pozabil na bistvo - na človeka» (Pevec, 2000: 121). Tako se človek v moderni vedno bolj zapira v zasebni svet in izgublja čut odgovornosti za drugega, za svet (slednje ga ne zanima). Postaja vedno bolj individualist, ki je čedalje bolj odvisen od samega sebe, kar pa ga pelje v vedno večjo osamljenost in izčrpanost (ibid, 2000).

Postmodernost oziroma postmoderna družba pa je *»družba, ki se poslavlja od vrednot moderne in gradi nov vrednostni sistem, ki pravzaprav niti ne želi biti sistem niti ne želi biti preveč jasno definiran«* (Pevec, 2000:121). Pojavi se s povečanjem informacijskih in komunikacijskih tehnologij, z globalnimi množičnimi mediji, s pluralizacijo znanstvenih diskurzov in z redefinicijo tradicionalnih oblik glede spolnih vlog (Anderson, 1995, in Švab, 2001). Prihaja tudi do tranzicije vrednostnih stališč, ki vodi v transformacijo morale z nastankom povsem novega, tihega etičnega konsenza, ki ga v prejšnjih družbenih epohah ni bilo (Dragoš, 2007). Obdobje postmoderne je značilno predvsem od zadnjih treh desetletjih 20. st. naprej, čeprav po Toynbeeju (Kos, 1995) korenine segajo že stoletje nazaj, jasne izraze pa naj bi dobivalo v času med obema svetovnjima vojnoma, med leti 1918 in 1939.

Na obdobje postmoderne imajo tudi postmodernisti različne poglede in vizije, ponekod celo nasprotujoče si.

Po Andersonu (1995) pride do preloma moderne paradigme s pojavom epistemološko bistveno drugačnega pogleda na svet, na resnico. Če je obstoj resnice za moderno objektivni - resnica že obstaja in se jo zgolj odkriva, pa v postmoderni izgubi mesto absolutnega. Po tej paradigmi resnico kreiramo, izumljamo, soustvarjamo v interakciji z drugim(i) in je ne »odkrivamo«. Anderson govori o soobstoju štirih ključnih pogledov na svet v zahodnih družbah, ki so značilni za današnji postmoderni čas.

Poimenuje jih kot (Anderson, 1995):

a) **postmoderno - ironični pogled**, ki vidi resnico kot družbeno konstruirano.

Avtor s tem pogledom povezuje ljudi, ki gledajo na resnico kot na ustvarjeno v interakciji z drugim/i, med njimi pa razlikuje tri podskupine:

- *konstruktivisti* - gre za ljudi, ki se dejavno zavzemajo za konstruktivistično razmišljanje in ravnanje. To so aktivisti, spreminjevalci, ki stremijo k samouresničenju.
- *igralci* – gre za drugo, a večjo skupino posameznikov, ki bolj po občutku preigravajo in sestavljajo različne kulturne vire, oblike in obrazce. Izumljajo nove religiozne rituale, združujejo »narodno zabavno glasbo« s »hard rokom«, se nostalgичno ozirajo v 50-ta in 60-ta leta 20. st., raziskujejo virtualno resničnost itd.
- *nihilisti* —so tisti, ki ob razumevanju, da v svetu obstaja mnogo nasprotujočih prepričanj oz. pogledov, sklepajo, da vsi ne morejo biti resnični, zato so očitno vsi lažni. Nihilizem je najbolj razviden v pank rokernih subkulturah, kjer opisano ironijo izražajo na temačen, okoren oz. potrtn način. Nihilisti so nazoren primer tega, česar se pri postmoderni boji konzervativizem, ko napoveduje, da bo slednja neizogibno popeljala tok družbe do odtujenosti, hedonizma, posmeha in zaničevanja.

b) **znanstveno - razumski pogled**, ki predpostavlja objektivno obstoječo Resnico.

Slednjo odkrivamo s sistematičnim, metodičnim proučevanjem.

Ta pogled je najmočnejše ukoreninjen na univerzah, v znanosti, a tudi drugod. Tu gre za nasprotnike vsega iracionalnega ali alternativnega.

c) **družbeno - tradicionalni pogled**, ki prav tako predpostavlja objektivno obstoječo resnico.

Zagovornik tega pogleda Resnico išče oziroma najde v dediščini zahodne civilizacije - visoki literaturi in filozofiji. Družbeno – tradicionalni in znanstveno – razumski

pogled, se med seboj močno podpirata in dandanes sta v družbi najmočnejše prisotna, saj predstavljata socialne, politične in ekonomske strukture moči.

d) **novoromantični pogled**, ki tudi predpostavlja, da je resnica objektivno obstoječa.

Predstavniki tega pogleda odkrije Resnico v doseženi harmoniji z naravo in/ali v duhovnem raziskovanju svoje notranje osebnosti oz. jaza. Ta preokupacija z osebnim razvojem lahko meji že na narcisizem. Sem spada novodobna duhovnost oz. »new age«, ki pa izhaja iz korenin predmodernega obdobja. Za slednje predstavnike je poleg duhovnosti značilno tudi radikalno zavzemanje za varstvo okolja.

Po Giddensu (2000: 210-213) so ključni elementi postmodernega obdobja naslednji:

- *zaupanje* (izvira iz abstraktnih sistemov, kot so npr. transportni sistemi, telekomunikacije, finančni trgi, množični mediji itd, katerih načela delovanja večini niso povsem jasna, čeprav človekovo vsakdanje življenje temelji prav na njih; toda zaupanje v tovrstne sisteme je postalo neizogibni del današnje socialne eksistence).
- *tveganost* (življenje je neogibno povezano z nevarnostmi, ki jih posamezniki in organizacije ne morejo nadzorovati, in ki lahko močno vplivajo na posameznike, populacijo in celo ogrožajo njihovo življenje),
- *globalizacija* (proces razširjanja mrež ekonomskih, političnih in kulturnih družbenih odnosov po svetu; hkrati je del tega procesa tudi večanje pritiskov v korist lokalni avtonomiji in regijski kulturni identiteti) in
- *nejasnost* (kot oblika negotovosti, ki se izraža v neizogibnosti nenamenskih in latentnih učinkov družbenega delovanja, ki ne more biti v celoti predvidljivo; nova vednost – koncepti, teorije, ugotovitve - ne naredi družbenega sveta bolj transparentnega, ampak preoblikuje njegovo naravo in mu daje nove smernice).

V kontekstu družbenih sprememb se pomembno preobrazita tudi zasebnost in intimnost. »*Spreminjanje intimnosti je intenziven proces, povezan z več spremembami: s povečevanjem avtonomije posameznikov pri definiranju individualne*

zasebnosti oziroma z reflektivnim konstruiranjem svojih biografij, s splošnim prestrukturiranjem intimnosti in s spreminjanjem pomenov zasebnosti» (Giddens, 2000:212). Spreminja pa se tudi narava zasebnih oziroma intimnih odnosov.

Po Sruku (1995, v Pevec, 2000) je obdobje postmoderne upor proti poenotenemu, sistematičnemu mišljenju in razglaša radikalni pluralizem, kar pomeni, da relativizira pretirano jasnost in natančnost (absolutnost sistemov), izogiba se prevelikega entuziazma, preostrih obsodb ali odzivanja iz strahu in v marsičem ostaja še nedoločeno in skrivnostno, kar pa je del njegovega »sistema« (Pevec, 2000, po Jamnik 1998). Po Nietzschejevi napovedi pa je to doba (20. in 21. st.) nihilizma, ko se ne ve več, kaj je prav in kaj narobe, kaj je dobro in kaj zlo (Pevec, 2000).

Filozof Lyotard gleda na postmoderno kot na poskus, da bi razbili tradicionalne diskurzivne teorije. Zato opušča vse poskuse utemeljevanja in univerzalne teorije (t.i. velike zgodbe), kot je bilo značilno za moderno. Potemtakem se odreka tudi iskanju skupnega imenovalca, ki pa je bil v moderni znanstveno znanje. S tem stopata v ospredje različnost in drugačnost (po Pevec, 2000) oziroma nove vrednote in novi življenjski stili, ki se spreminjajo od materialističnih k postmaterialističnim, od zagotavljanja ekonomske in fizične varnosti k poudarjanju individualnega samoizražanja in kvalitete življenja (Inglehart v Švab, 2001). Za Lyotarda je postmoderna prostor ponovnega spraševanja in premisleka o moderni, je obdobje ponovnega poskusa zapisa nekaterih potez, ki jih je poskušala moderna doseči (ali se je delala, da jih je dosegla) oziroma je nova doba človeštva, družb in kultur, ki s svojo pozitivno vsebino razrešuje glavna protislovja moderne (Pevec, 2000, po Ward, 1998, in po Kos, 1995).

Torej moderna, kot trdi Giddens (v Švab, 2001), s svojo reflektivnostjo družbo pojasnjuje, a s tem ustvarja le navidezno predvidljivost, saj hkrati deluje na družbene procese nepredvidljivo. Medtem ko postmoderna zanj temelji na tezi, da učinkov družbenega delovanja ne moremo v celoti predvideti, zato postmoderna družbenega sveta ne naredi bolj transparentnega, ampak ga preoblikuje v njegovi naravi in mu daje nove smernice.

2.2. Spremembe partnerskega (zakonskega) in družinskega življenja

V zadnjih desetletjih so močno vidne spremembe tako zakonskega kot družinskega življenja. Izoblikovali so se štiri kazalniki sprememb, ki ponazarjajo prehod družinskega življenja iz moderne v postmoderno:

- *spremembe oblik in kompozicije družine*
- *poročne spremembe*
- *rodnostne spremembe*
- *širše družbene in demografske spremembe* (Rener, Sedmak, Švab, 2006: 34).

Tradicionalna vrednota »dokler naju smrt ne loči, bova skupaj ostala« se je v zadnjih dveh desetletjih močno zamajala. To jasno kaže na to (Švab, 200, in Rener, Sedmak, Švab, 2006), da se družine odmikajo od modernega modela nuklearne družine, sestavljene iz heteroseksualnih poročenih parov z otroki, in se množijo v nove oblike (postmoderna), kot so kohabitacije oz. izvenzakonske skupnosti oz. sobivanje, istospolne družine, reorganizirane družine (npr. po razvezi nastanejo enostarševske družine, ki se pozneje lahko ponovno reorganizirajo v dvostarševske), enostarševske družine in enočlanska gospodinjstva. Narašča tudi število neporočenih parov z otroki. Znižuje se tudi število družin, ki imajo več kot tri otroke, obenem pa je vedno več družin z enim otrokom. Spreminjajo se družinske vrednote.

Poročne spremembe se kažejo v tem, da zakonsko vedenje postaja vse bolj nedoločeno in nestabilno - zmanjšuje se socialni pomen zakonske zveze (število porok upada) na račun vedno popularnejših izvenzakonskih skupnosti, narašča število razvez zakonskih zvez ter ponovnega poročanja, dviguje se starost ob sklenitvi poroke (Švab, 2001). Naj omenim, »da ima med evropskimi državami ravno Slovenija najnižjo stopnjo poročanja, in sicer 3,3 poroke na 1000 prebivalcev« (Rener, Sedmak, Švab, 2006: 39).

Glede rodnostih sprememb sta razvidna upad rojstev in porast števila otrok rojenih

izven zakonske zveze (Švab, 2001). Rojstvo otroka ni več vezano na partnersko zvezo ali vzpostavljanje zakonske skupnosti, ampak gre za zavestno odločitev za enostarševsko družinsko skupnost ali pa se partnerja zavestno odločita za življenjski stil brez otroka (Ule, Kuhar 2003). Zvišuje se tudi starost žensk ob rojstvu prvega otroka (ibid, 2006).

Širše družbene spremembe pa so razvidne predvsem na trgih delovne sile, še posebej zaposlovanje žensk, ki vpliva na primer na rodnostne spremembe. Demografske spremembe pa v zadnjih desetletjih označuje staranje populacije. Slovenija namreč spada v t.i. starajoče se družbe, v katerih se delež starejših nenehno povečuje (Rener, Sedmak, Švab, 2006).

Ob vseh že navedenih spremembah pa narašča tudi stabilnost v smislu povečane pravne in socialne varnosti. Povečuje se tudi pomen očetovske vloge pri vzgoji otrok/a, večja se delež zaposlenih žensk v zahodnih državah (Evropa, ZDA), upada moška avtoriteta v družini.

Podaljšujejo se tudi nekatera obdobja družinskega življenjskega poteka (podaljšana mladost), medtem ko se druga krajšajo (obdobje aktivnega starševstva) in se med seboj tudi mešajo (starševstvo pred poroko) itn (Švab, 2001). Podaljšana mladost se med mladimi kaže kot »poldružinsko« življenje, ki ga imenujemo LAT-faza (ang. living apart together, živeti skupaj in hkrati narazen). Gre za vmesno fazo, kjer je značilna ekonomska odvisnost ali polodvisnost od staršev ob sočasni socialni neodvisnosti. V Sloveniji na tak način živi kar okoli 43% mladih v starosti od 25 do 35 let. Slednje lahko zajema vse naslednje aranžmaje:

- živeti doma v času podaljšanega šolanja (do 26. leta)
- živeti doma tudi po zaključku šolanja in po zaposlitvi
- živeti doma z občasnim življenjem drugje
- živeti drugje z rednim obiskovanjem starševske družine in s kontinuirano uporabo njenih storitev ter opor (Rener, 2006).

Torej, če so bila v preteklosti glavna življenjska obdobja (otročstvo, mladost,

odraslost, starost) in prehodi iz enega v drugo obdobje družbeno jasno definirani, so se danes te meje in prehodi zameglili, ponekod celo izginili. Na ta način, kot meni Potočnik (2007), ima posameznik sicer več prostora za lastno oblikovanje te poti, vendar pa pri tem ne gre le za »osvoboditev« od prejšnjih pravil in običajev, ampak tudi za negotovost, nepredvidljivost, saj je vedno več stvari (odgovornosti) prepuščeno in tudi naloženo posamezniku.

Se pravi, bolj ko tradicija izgublja na pomenu in bolj ko se vsakdanje življenje rekonstituira v dialektičnih medsebojnih vplivih lokalnega in globalnega, bolj so posamezniki prisiljeni v »izpogajanje« izbor življenjskih stilov v raznolikosti opcij (Giddens v Švab, 2001) - kar pa je v skladu s postmoderno predpostavko resnice stvar medsebojnega dogovora, rezultata pogajanj, barantanja.

Nekateri strokovnjaki (etiki, filozofi, teologi idr.), ki izhajajo iz tradicionalne in moderne paradigme, interpretirajo tovrstne zakonske in družinske spremembe kot krizo oz. propad (tradicionalne in deloma moderne) družine. Pravijo, da vzroke lahko iščemo v sodobni družbi, v smislu pomanjšanega vrednotenja pomena zakona in družine, saj sodobni človek (moderni človek) v svojem iskanju ruši meje in načela, ki so nekoč veljala za trajna. Po njihovem mnenju pri sodobnem človeku prevladuje antropocentričnost, kar pomeni, da je v središču zanimanja človek kot posameznik, odnos pa je nekaj drugotnega, je stvar interesa, strahu, kar vodi v atomizirano družbo in pragmatizem, ki pogosto ne pozna meja (Jamnik, 2005).

Teološki pogled na značilnosti tradicionalne družine pa temelji na drugačni utemeljitvi medsebojnih odnosov. Drugi je vrednota z lastnim dostojanstvom, v svoji drugačnosti pa dokazuje bogastvo bivanja. Zato odnos do drugega ni nekaj drugotnega ali stvar interesa, ampak spada k samemu bistvu človeškega bitja. Življenjska zgodba posameznika se dogaja v skupnosti, v odgovornosti za skupno dobro, kjer človek skozi odnos z drugim uresničuje samega sebe, kar pa pomeni preseganje individualizma in formalistične strpnosti, značilne za sodobni zahodni svet (Jamnik, 2005). Na današnji pluralizem družinskih oblik ter spolnih vlog pa gleda kot na nekaj,

kar ni naravno, kar je nenavadno, odklonsko ali patološko – naravno je namreč za teološki pogled to, kar je skladno z vrednoto »klasične« družinske oblike (mati, oče, otrok/ci) oz. danosti narave (po naravni poti lahko spočneta otroka le moški in ženski spol skupaj).

Po mnenju drugih strokovnjakov (postmoderne), kot so na primer Giddens, Švab in Beck, pa se danes pomen in vrednost intimnega, partnerskega in družinskega življenja nista zmanjšala, ampak nasprotno, povečala. Razlika je le ta, da sta se preoblikovala skupaj s širšimi družbenimi spremembami, v smislu povečevanja avtonomije posameznikov pri definiranju individualne zasebnosti, splošnega prestrukturiranja intimnosti in spreminjanja pomenov zasebnosti (Giddens, 2000). Po Uletovi in Kuharjevi (2003) se je zmanjšal le pomen zakona in družine kot institucije (značilne za moderno dobo), ne gre pa za izginjanje družine. Ali kot se sprašuje Renerjeva (2006: 20):»...*ali je institucija družine res v krizi oziroma ali ni v krizi samo določena predstava, določena ideologija družine*«. Nadalje pravita Uletova in Kuharjeva (ibid), da je s postmoderno celo prišlo do krepitev starševske odgovornosti do svojih otrok. Nastal je kompleks *odgovornega starševstva*, ki je zavezujoč za oba starša. Gre za to, da se par odloča za otroke takrat, ko bo zanje lahko dobro poskrbel, oziroma ko mu bo lahko zagotovil najboljše pogoje za razvoj (Švab, 2001). To pa je tudi eden izmed razlogov za upadanje rodnosti. Toda vzroki upada rojstev po mojem mnenju zagotovo tičijo tudi drugje. Med pomembnejšimi so tudi vzroki biološke narave, v smislu zmanjšane plodnosti žensk bodisi zaradi višje starosti pri zanositvah, bodisi zaradi sodobnega prevladujočega načina življenja, polnega naglice, stresov, obremenitev. Prav tako ne smemo zanemariti naslednjega vzroka, o katerem se dandanes veliko govori. Razmah in povečevanje materializma kot (najbolj) pomembne vrednote moderne dobe ustvarjata v ljudeh občutek, željo oziroma potrebo po vedno večjem imetju in s tem težnjo po zagotavljanju čim boljših (»popolnih«) materialnih pogojev tudi za otroka. Slednje posledično pomeni potrebo po večjem zaslužku in s tem podaljševanje ur oziroma let dela, manj časa za *druženje* z otrokom, višjo (ali celo previsoko) starost za zanositev, itd. Upad rodnosti

lahko interpretiramo tudi kot strah pred vstopom v odraslost ali strah pred takšno odgovornostjo. Današnji čas postmoderne namreč, kot meni Anderson (1995), zahteva od posameznika samostojnejše, aktivnejše oziroma odgovornejše zavzemanje za konstruktivističen način razmišljanja in delovanja, kar pa lahko poveča oziroma ustvari občutek večje tveganosti, negotovosti in nestabilnosti.

Se pravi, intimno razmerje danes (Giddens, 2000) ni več povezano z zunanjimi razmerami družbenega ali ekonomskega sveta, kot je značilno za obdobje predmoderne, kjer je bila na primer zakonska zveza pogodbeno (spodbujena s strani staršev, sorodnikov in ne partnerjev samih) in obvezno le heteroseksualna (slednje je značilno tudi za obdobje moderne).

Danes je za zakonsko zvezo oziroma partnersko razmerje osrednjega pomena obojestransko osebna odločitev, ki temelji na emotivnem zadovoljevanju, medosebni zavezanosti in zaupanju. Skratka, obstaja sama po sebi, v korist obeh partnerjev in velja za vse vrste intimnih partnerskih razmerij (ibid, 2000). Razlika je tudi v tem, da se danes v primerjavi s preteklostjo vedno bolj zmanjšuje pomen zakonske zveze (na račun vedno več kohabitacij oz. izvezakonskih skupnosti). To Renner, Sedmak in Švab (2006) interpretirajo s tem, da je ljudem bolj pomembno samo družinsko življenje, kot pa njegova formalna potrditev. Zmanjšuje pa se tudi število porok, medtem ko se število razvez povečuje, nove družinske oblike in življenjski stili pa se množijo (Renner, Sedmak, Švab, 2006).

Kljub sodobnim velikim družbenim spremembam (za nekatere ljudi pozitivnim, za druge negativnim) pa so slovenske raziskave leta 1995 (Musek) pokazale, da so vrednote, kot so družinska sreča, ljubezen, razumevanje s partnerjem in otroki, še vedno v samem vrhu vrednostne hierarhije ljudi. Tudi tuje raziskave so že leta 1976 potrdile, da večina ljudi bolj ceni dobre intimne odnose kot pa npr. finančni uspeh, poklicno kariero idr. (Converse, Rodgers v Nastran Ule, 1992). Po mojem to pomeni, da kljub omenjenim spremembam, ki so se dogajale skozi zgodovino človeštva in se še vedno dogajajo, v ljudeh še vedno ostajajo najpomembnejše t.i. tradicionalne vrednote, povezane s partnerskim in družinskim življenjem, kot najmočnejši vir osebnega zadovoljstva, sreče, izpolnitve. Ali pa se vrednostni sistem spreminja

bistveno počasneje od vsakdanje prakse.

3. Razvoj izobraževalnih programov za partnerski/zakonski odnos: *organizirane priprave na zakon*

Sodobni čas označuje naraščanje stopnje razvez (razveza = prenehanje pravnega razmerja), predvsem na zahodu. Njihovo število se intenzivneje povečuje od 70. let prejšnjega stoletja in po nekaterih podatkih (DeMaria, 2003) je v zadnjem desetletju naraslo za 35%, kar v povprečju predstavlja propad vsakega tretjega zakona. Po podatkih slovenskega statističnega urada (2008) se število razvez tudi v Sloveniji povečuje, predvsem od leta 1990 naprej, medtem ko se število sklepanja porok zmanjšuje. Leta 1990 je bilo v Sloveniji zabeleženih 1.858 razvez (218 razvez na 1000 sklenjenih zakonskih zvez), po zadnjih podatkih iz leta 2008 pa jih je bilo 2.246 (335 razvez na 1000 sklenjenih zakonskih zvez). Se pravi, v malo manj kot dveh desetletjih (18 letih) se je število razvez povečalo za 17,3%, to je skoraj 10% na desetletje. Zanimiv pa je podatek, da glavni razlogi za ločitev, kot jih kaže raziskava slovenskega statističnega urada, ne leže v nezvestobi, ampak v čustveni nezrelosti, nasilju in razvajenosti (neodgovornosti).

Po sklenitvi zakonskih zvez pa smo na evropskem dnu, kajti v nobeni evropski državi ni tako malo porok kot pri nas (Rener, Sedmak, Švab, 2006). Leta 2008 je bilo sklenjenih 6.703 zakonskih zvez oz. 3,3 poroke na 1000 prebivalcev, medtem ko je bilo 18 let nazaj (leta 1990) sklenjenih 8.517 porok oz. 4,3 poroke na 1000 prebivalcev (Statistični urad RS, 2008). To je 21,3% manj sklenjenih zakonskih zvez v obdobju skoraj dveh desetletij.

Zanimiv pa je podatek, da je Slovencem (tudi mladim) kljub cca. 20% povečanju ločitev ter podobnemu odstotku zmanjšanja števila porok, družinsko življenje še vedno pomembnejše kot uspešno delovno mesto, bogastvo, prijateljstvo ali prosti čas (Švab, 2006, po Rener in Potočnik, 2007). Podobne rezultate so pokazale tudi številne empirične raziskave že desetletja nazaj (Converse, Rodgers, 1976, v Nastran Ule, 1992).

K navedenim podatkom pa je treba dodati, da danes veliko parov biva in živi kot zakonski par, čeprav zveze niso potrdili pred matičarjem ali duhovnikom, torej v izvenzakonski skupnosti, kot jo opredeljuje zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ali, po Švabovi (2001), kohabitacija oz. sobivanje. Zato so zgoraj navedeni podatki relativni oz. se nanašajo le na partnerje, ki so sklenili zakonsko zvezo, izključujejo pa partnerje, ki živijo skupaj, a niso prijavljeni v istem gospodinjstvu, kot tudi ne istospolne kohabitacije. Uradnih podatkov o kohabitaciji pa skorajda ni, saj so statistično težko dosegljivi. Obstajajo sicer podatki pilotske raziskave iz leta 1998 (ki je zajela le 0,5% populacije), da je v Sloveniji 9,1% kohabitacij, skoraj 5% več v primerjavi s popisom iz leta 1991 (Švab, 2001).

Kakorkoli že pa omenjeni podatki o povečanju razvez v zahodnih državah iz leta v leto, predvsem v zadnjih dveh, ponekod treh desetletjih, kažejo na resnost problema, ki ne tiči toliko v aktu razveze, temveč v večinoma hudih, dolgotrajnih psihičnih in tudi materialnih posledicah, ki jih razveza prinaša (toliko bolj pri otrocih), pa ne glede na to, ali je bila sporazumna ali ne. Gre za boleč proces, ki od posameznika zahteva, da se sooči s spremembo in razvije zase ustrezen odgovor na nastalo situacijo.

Nekatere raziskave v ZDA so pokazale, da si mnogo ljudi po razvezi oz. ločitvi zaželi, da do tega ne bi bilo prišlo. Kar 40% vseh vprašanih je v eni raziskavi po petih letih obžalovalo, da so se ločili in so bili mnenja, da bi se bili temu lahko izognili (Smith, 2003). Težav pa seveda nimajo le pari, ki se ločijo ali razvežejo, saj obstaja tudi mnogo takih, ki formalno ostanejo v (zakonski) skupnosti, toda živijo drug mimo drugega. Nikdar ali že dolgo ne več se ne *slišijo*, niso *drug z drugim*.

Ta kompleksen pojav je spodbudil različne družbene discipline k podrobnejšemu preučevanju in raziskovanju le-tega. Pred letom 1970 je za pare, zaročene oz. odločene za poroko, in za sveže poročene pare bilo na razpolago le malo psihološke podpore, svetovanja in pomoči. Nekaj tega so v obliki izobraževanj sicer lahko pridobili prek duhovnika, pastorja, rabina, zdravnika, vendar niso obstajali programi,

ki bi bolj sistematično in celostno učili osnove za skupno partnersko življenje oz. zakon. To si lahko delno razložimo s tem, da se zakonskega življenja ni dosti strokovno preučevalo. Prve študije sicer sežejo v 40-ta leta 20. stoletja, vendar so se pomembne raziskave pričele šele v 60-ih in 70-ih letih, v času, ko so se začele spreminjati predstave in pričakovanja ljudi glede zakona in njihova stališča glede razveze oz. ločitve. Kot rezultat tega (ibid) so psihosocialne službe začele z izvajanjem izobraževalnih in svetovalnih programov, s katerimi so želele prispevati k zmanjševanju razvez oz. ločitev na način, da bi parom (preventivno) posredovali znanja in jih podprli v osvajanju veščin, potrebnih za čim bolj stabilen in uspešen zakon. To je po svoji naravi izredno kompleksen sistem in kjer mit, da se uspešen zakon zgodi sam po sebi, po čudežu narave, brez posebnega truda in odgovornosti, se pravi, da je že sama ljubezen dovolj, v praksi ponavadi ne vzdrži (De Maria, 2003).

Drug problem, na katerega so želeli s tovrstnimi programi vplivati, pa je bil tabu glede pogovarjanja z drugimi o svojih zakonskih težavah. Večinoma se vsak par oz. zakonec slej ko prej sreča z najrazličnejšimi ovirami in izzivi, tako na področju financ, stanovanja, osebnih značilnosti, spolnosti, sorodnikov, vzgoje otrok ipd. Razlika pa je v tem, kako se pari sporazumevajo glede omenjenih ovir in izzivov. Način komunikacije ima tu ključno vlogo.

Tako so se začele prostovoljno pojavljati in razvijati skupine parov, ki so delovale pod vodstvom, bodisi duhovnika (ki je vedno deloval skupaj z enim zakonskim parom) ali strokovnega delavca na tovrstnem področju.

V svetu že več desetletij obstajajo razne oblike priprav na zakon tako pod državnim kot pod cerkvenim okriljem. V Sloveniji se s pripravo na zakon zaenkrat največ ukvarja Rimokatoliška cerkev (RKC), in sicer že od leta 1969, intenzivneje pa v zadnjem desetletju (Ramovš, 1993). Pojav sega ravno v obdobje 70-ih let 20. st., ko je šlo za krizo države blaginje (zaradi prvega in drugega naftnega šoka), in ko se kot odgovor na ta pojav pojavi neprofitno-volonterski sektor (NVS), ki pomeni tudi

največjo socialno inovacijo 20. stoletja. Na ta način se v okviru države vpeljejo dodatne možnosti izbire raznovrstnih storitev in izvajalcev (Kolarič, 2001). Eden izmed štirih tipov neprofitnovolonterskih oz. nevladnih organizacij (poleg društev, ustanov in zasebnih zavodov), ki so se razvile znotraj slovenskega NVS, so cerkvene organizacije (Črnak Meglič, 2009), ki so postale pomembne producentke izobrazbenih in socialnovarstvenih storitev, predvsem na področju zakona in družine, med katere spadajo organizirane priprave na zakon (Slovenski tipi države blaginje, 2007).

Cerkev izvaja predvsem neposredno pripravo na zakon, kot jo poimenuje Ramovš. Ta priprava traja od trenutka odločitve obeh partnerjev za skupni zakon in družino, pa do njune poroke (Ramovš 1993).

Poleg priprav na zakon s strani Cerkve potekajo priprave oz. izobraževanja tudi v civilni sferi. Ponujajo najrazličnejše oblike, ki pa niso toliko preventivne narave, ampak bolj terapevtske, v smislu, da so namenjene parom, katerih medsebojni odnos je že načet z večjo težavo. Na državni ravni pa od osemdesetih let 20. st. naprej ne obstajajo več nikakršni programi priprav na zakon. Do takrat so bili po Zakonu o zakonski zvezi celo obvezni in so jih organizirali centri za socialno delo. Potekali so v obliki krajših svetovanj in razgovorov s socialnim delavcem ali psihologom, ali pa v obliki predavanj, različno po občinah. Ko je zakon odpravil obvezno svetovanje kot pripravo na poroko, je ostalo le kot prostovoljno, česar se pari večinoma niso posluževali, zato so tudi to ukinili (Ramovš, 1993, po Geč-Korošec, 1987)

4. Pomen programov organizirane priprave na zakon za partnerski/zakonski odnos v sodobnem zahodnem svetu

Družinski terapevti po svetu se strinjajo, da je glavni vzrok odmiranja odnosov ravno nezmožnost parov, da bi se pogovarjali (Brajša, 1986). Zato je dodatno urjenje v spretnostih na tem področju izredno pomembno, saj jih v takšni poglobljeni perspektivi, ki presega idealizirane oz. okrnjene podobe, mnogokrat ni možno osvojiti

le skozi t.i. informalno izobraževanje - *proces, kjer vsak posameznik pridobiva vrednote, stališča in znanje skozi dnevne izkušnje (od družine, prijateljev, vrstniških skupin, medijev in ostalih vplivov iz posameznikovega okolja)*, še manj pa skozi formalno izobraževanje – *je hierarhično strukturirano, razvrščeno po stopnjah oziroma razredih, ki poteka od primarnih do terciarnih institucij (šole, univerze)*. Neformalno izobraževanje pa je ravno tisti pomemben dodaten način, preko katerega je možno pridobiti in osvojiti nova znanja, veščine, ipd. *Gre za organizirano izobraževalno dejavnost, ki poteka zunaj postavljenega formalnega sistema (raznovrstni tečajji, predavanja, delavnice, tabori, gibanja, ipd.)* (The Education of Young People, 2001).

Ali kot pravi Vital Vider (2007) na podlagi svojih izkušenj dolgoletnega vodenja ene izmed šol za zakon in zakonskih skupin: »Mnogi starši se čutijo nemočne, da bi pripravili svoje otroke na to življenjsko nalogo, osnovna šola se zadovolji s seznanitvijo o anatomiji človeškega telesa, nadaljnje izobraževanje pa po večini molči o različnih vidikih skupnega življenja v zakonu. Tako mladi množično povsem nepripravljeni in neuki vstopajo v zakon. Ne vedo, kaj jih čaka in kako ravnati, ko zakon zaide v krizo.« Vider nadalje pravi, da bi bilo sicer »najbolj naravno, da bi starši sami svoje otroke poučili o partnerskem oz. zakonskem življenju, toda danes je urejeno in lepo zakonsko življenje redkost, saj živeti dobro ni lahko« - predvsem v današnjem času hitrega življenjskega tempa, prezaposlenosti obeh partnerjev, ob primanjkovanju preživljanja časa z otroki in s samim seboj ipd. (Vider, 2007)

Po Satirjevi (1995:167) je zakon »*najtežji in najbolj zapleten poklic na svetu. Zahteva največjo mero potrpežljivosti, zdravo človeško razumevanje, predanost, smisel za humor, obzirnost, ljubezen, modrost, zavest in znanje. Učenje tega zajema polno poskušanja in delanja napak. Zato se je dobro na to pripraviti*«.

Tudi Brajša (1986:35) je mnenja, da je »*mlade treba seznaniti z vsemi pomembnimi stvarmi za skupno življenje in jim pomagati, da bodo doumeli, da je zakon nekaj, kar lahko z lastnim, skupnim, ustvarjalnim prizadevanjem krasno oblikujejo in se v njem*

osrečijo, kar pa lahko s svojo pasivnostjo in nemarnostjo tudi uničijo. Zakon ni niti loterija niti usoda, oblikujejo ga tisti, ki ga tudi zasnujejo».

Dodaten pomemben vzrok odmiranja odnosov oz. razlog za potrebo po dodatnem izobraževanju za partnerski (zakonski) odnos pa tiči v liberalistični miselnosti današnje individualistične zahodne kulture (kar je značilno za moderno). Njeno osnovno načelo je, da je dovoljeno več ali manj vse, samo da ni v nasprotju z zakonom; delaš, kar ti ustreza, kar ti koristi, ali ko se v partnerskem odnosu pojavi težava, pomeni, da oseba ni prava, zato lahko mirno odideš brez potrebe po iskanju rešitve. Poudarek je predvsem na zavedanju lastnih pravic, medtem ko se govor o dolžnostih in odgovornostih, ki spadajo zraven, odreže, presliši in ne upošteva. *»Zdi se, da svoboda, individualizem in mobilnost modernega življenja niso vedno združljivi z intimnimi odnosi, saj so ti po definiciji restriktivni, implicirajo trajnost in obveznost«* (Nastran Ule, 1992:224 po Forgas, 1987).

Ali, kot pravi Jamnik (2005:8), *»v liberalizmu vsi teoretiki poudarjajo pomen človekove svobode, njegovih pravic, enakopravnosti, vendar ravno tukaj se pogosto zgodi, da je človek najmanj svobodno bitje, ker mu že na etični ravni vzamejo možnost svobodnega odločanja. Pravijo, da nima sposobnosti spoznati moralnih vrednot, zato se odloča po instinktu, koristnosti, prijetnosti. Tak človek postaja vedno bolj nemočen in se v zapiranju vase (individualizem) pogosto prepušča apatičnosti in utrujenosti«*. To pa lahko peščica ljudi izrabi, kot pravi družbeni etik Charles Taylor (Jamnik, 2005), in nad tem človekom izvaja despotizem – ko si peščica ljudi zaradi nekega interesa zamisli določena pravila, posameznik pa je pri tem popolnoma zapostavljen. Slednje povzroča navidezno protislovje: s stalnim sklicevanjem na svobodo (samovoljo) človek postaja vse manj svoboden (Jamnik, 2005).

Takšna miselnost ustvarja ohlapnejše družbene norme in zakone o pomenu in ohranjanju partnerskega odnosa. Se pravi, če je nekoč veljala norma (zakonodaja) da se zakonski odnos ne razveže ne glede na stopnjo kvalitete partnerskega odnosa, so danes norme glede ločitve ali razveze popolnoma nasprotni. Včasih izbira o

prekinitvi partnerskega odnosa ni bila družbeno odobravana oz. zakonsko omogočena, medtem ko je danes popolnoma dovoljena, zelo enostavna in tako olajšuje proces, da do nje hitreje pride.

Torej, dobra priprava na zakon, h kateri prispevajo tudi t.i. šole za zakon (razni izobraževalni, svetovalni, informacijski programi), je lahko dobra podlaga za rast in vzdrževanje kvalitetnega partnerskega življenja, družine in s tem celotne družbe.

Priprava na zakon se po mojem mnenju sicer primarno prične v družini in nato v širšem socialnem okolju posameznika. Pravzaprav se prične že od rojstva naprej in se skozi otroštvo nadaljuje v mladostništvu ter traja vse do odraslega obdobja in naprej, ko se ponavadi posameznik odloča za ustvarjanje svojega zakonskega in družinskega življenja.

Družina oziroma družinska skupina je prvi socialni sistem, v katerem otrok živi in ki s svojimi značilnostmi vpliva na osebnost otroka v vseh fazah njegovega razvoja. Se pravi, prvi otrokov svet se konstruira v primarni socializaciji. Starši so pomembni drugi, ki določajo oziroma modificirajo svet, ki ga otrok mora internalizirati, saj pomembnih drugih ne more izbrati, od njih pa je odvisen. Otrokov svet modificirajo najprej osebno, kot ljudje, starši z vsemi svojim podzavestnimi nerazrešenimi in potlačenimi vsebinami. Druga modifikacija je modifikacija za družbo, kar pomeni, da se mora otrok naučiti razvijanja osebnosti in vseh tistih tehnik, znanj, ki jih potrebuje za vraščanje v družbo. Pri tretji modifikaciji, ki je modifikacija za družino, pa se mora otrok naučiti vlog v družini (Čačinovič Vogrinčič, 1998).

Torej v obdobju otroštva in mladostništva se priprava na zakon odvija bolj v posrednem in nezavednem smislu, ko starš/a in ostalo socialno okolje, v katerem se otrok giblje, s svojo osebnostjo, zgledom in z vzgojo prenašajo nanj sistem lastnih vrednot, pogledov, itd., ki vplivajo na to, kako si bo posameznik ustvaril, razvil svoj pogled na partnerski odnos - zakon. Kasneje v obdobju odraščanja in odraslega obdobja pa se posameznik neposredno pripravlja na partnersko/zakonsko življenje

tudi skozi lastne izkušnje partnerstva, dodatno pa se lahko *bogati* tudi skozi raznovrstne oblike (ne)organiziranega izobraževanja, svetovanja, psihosocialnih oblik podpore (pomoči), terapij itd.

Organizirani programi so usmerjeni v posameznikovo spoznavanje samega sebe, spoznavanje partnerja, spoznavanje procesa skupne rasti in gradnje odnosa, poglobitev razmišljanja o pomenu zakona ter ovrednotenje zaveze med partnerjema in pomena negativnih čustev. Poudarek je predvsem na tem, da se parom čim bolj približa takšna podoba medosebnih odnosov, ki presega idealizirano podobo popolnega para in družine (Gostečnik, 2007). Priprave na zakon so dobra priložnost, da se par lahko nauči najpomembnejših veščin, kot so na primer: dobra komunikacija, razumevanje drug drugega, razreševanje konfliktov in drugo oz., kot pravi Vider (2007), okolje, kjer se par lahko nauči pogovarjati o svojem notranjem svetu. Vse te elemente pa naj bi po mojem mnenju vključevala dobra priprava na zakon. Tako pripravljene pari naj bi bili veliko bolj sposobni odzivati se pametno in zrelo na težave, ko bodo prišle (ibid).

Številne tuje raziskave kažejo (De Maria, 2003; Boyle, 2005; Carol, Doherty, 2005), da predzakonsko izobraževanje in priprave zmanjšujejo možnosti za ločitev. Williams (2003) pravi, da imajo tisti pari, ki so se jih udeleževali, stabilnejše oz. trdnejše zakone, kot pa tisti, ki se jih niso. To potrjuje z raziskavo, ki so jo strokovnjaki pred leti opravili na dveh univerzah v ZDA, ko so metaanalizirali učinkovitost predzakonskega izobraževanja in svetovanja v zadnjih 30 letih, na primeru 23 študij. Ugotovili so, da so tisti udeleženci, ki so bili na predzakonskem izobraževanju - svetovanju, imeli pri merjenju stopnje komunikacije in splošnega zadovoljstva s svojim zakonskim partnerjem 30% več točk kot tisti, ki se tovrstnih izobraževanj oz. svetovanj niso udeležili. Stopnja komunikacije in zadovoljstva se je merila na osnovi programa, ki ga je predzakonsko izobraževanje oziroma svetovanje ponudilo. Slednje je vsebovalo teme, kot so: učenje reševanja konfliktov, pomen vloge posameznega zakonca, spolnost med zakoncema in način upravljanja s financami.

Po drugi strani pa Kim Leon meni, da ni popolnoma jasno, ali predzakonska izobraževanja/svetovanja (priprave) resnično zmanjšujejo stopnjo razvez - ločitev in povečujejo kvaliteto zakonskega partnerskega odnosa. V eni raziskavi je bilo namreč razvidno, da ne obstajajo razlike v kvaliteti zakonskega odnosa med tistimi, ki so se priprav udeleževali, in tistimi, ki se jih niso. Medtem ko je obširna ameriška nacionalna raziskava pokazala, da so udeleženci takšnih priprav manj razmišljali o ločitvah kot tisti, ki se tovrstnih izobraževanj in svetovanj niso udeleževali. Številne študije so pokazale, da je bila, denimo, pri udeležencih zakonskega izobraževalnega programa, imenovanega »Prevention and Relationship Enhancement Program«, stopnja učinkovite komunikacije in zadovoljstva z zakonom večja, kot pri tistih, ki se tega programa niso udeleževali (Kim Leon, 2005).

Poskusila sem ugotoviti, kako je z raziskavami tega področja v Sloveniji. Opazila sem, da sicer obstaja nekaj gradiv, glede opravljenih znanstvenih raziskav s tega področja pa sem žal našla le malo podatkov.

Podatke sem preverila na naslednji način, in sicer najprej preko knjižničnega sistema Opac/Cobiss. Pod ključne besede sem vtipkala: priprava na zakon, šola za zakon, programi za partnerski odnos, predzakonsko svetovanje, predzakonsko izobraževanje, predzakonske skupine, raziskovanje predzakonskih parov /skupin /programov, organizirana priprava na zakon ipd. Našla sem le dve poročili o raziskovalnih projektih in sicer: letno poročilo za leto 1993 in končno poročilo iz leta 1995, oboje z naslovom Organizirana priprava na zakon in družino v Ljubljani, katerih avtor je Jože Ramovš.

Navajam glavne ugotovitve obeh poročil, letnega in končnega. Kot prvo, gre po besedah Ramovša (1995), za prvo tovrstno raziskavo v Sloveniji na tem področju, če ne upoštevamo, da RKC za to svojo dejavnost tudi redno vodi letno statistiko. Raziskava je torej ugotovila, da v Ljubljani (Ramovš, 1993 in 1995):

- je organizirana priprava na zakon in družino pri nas potrebna in možna,
- mladi, ki se pripravljajo na zakon, zakonci, ki so v zakonskih skupinah in zakonci, ki zaidejo v hude zakonske probleme, izražajo potrebo po javnih možnostih za sistematično pripravo na zakon in družino,

- se organizirana priprava na zakon in družino deloma že uveljavlja, najmočnejši nosilec pa je rimo-katoliška Cerkev (RKC), in da ima RKC sistematično organizirane tečaje priprave na zakon in družino (sem spadajo tako nekaj tedenski kot celoletni tečaji), ki zajamejo okrog 50% ljubljanskih parov, ki sklepajo zakonsko zvezo. Prav tako uvaja postopoma zakonske, družinske in partnerske skupine, ki v Ljubljani vključujejo 100 do 200 od skupno kakih 7.500 mladih zakonskih parov,
- je zelo malo vsebin v javni socialni in šolstvu, ki bi pomenile pripravo na zakon in družino, zdravstvo pa ima dobro organizirano šolo za starše, kjer pripravlja mlade starše na porod in nego dojenčka,
- so najprimernejši izvajalci tovrstnih priprav različni subjekti civilne sfere, zlasti združenja družin, medtem ko je dolžnost države predvsem zagotavljanje ugodnih razmer za njihov razvoj in delovanje osnovne mreže na tem področju,
- je zbiranje podatkov o organiziranih programih priprave na zakon in družino v Ljubljani, v okviru državnih ustanov in v civilni sferi, pokazalo veliko praznino podatkov o kakovosti medčloveško-odnosnega standarda v zakonih in družinah v Sloveniji nasploh in enako v Ljubljani,
- je najpotrebnejši organizacijski korak za kakovostni napredek organizirane priprave na zakon in družino vzpostavitev baze podatkov o njenih izvajalcih in programih v okviru matičnega središča za samopomoč v Ljubljani, ki bo služilo izvajalcem kot servis za nova znanja, za pomoč pri izboljševanju organiziranosti in za povezovanje izvajalcev v mrežo.

Kot drugo pa sem preverila, ali obstajajo tovrstne morebitne raziskave, študije ali poročila v okviru šol za zakon, kjer sem delala raziskavo, a sem po kontaktiranju z obema šolama ugotovila, da jih do sedaj na ta način niso izvajali.

Torej, če se glede na vse do sedaj povedano osredotočim le na raziskave iz tujine (zahoda), kljub neenotnemu stališču stroke, ali predzakonska

izobraževanja/svetovanja (priprave) dejansko zmanjšujejo stopnjo razvez oziroma ločitev in povečujejo kvaliteto zakonskega (partnerskega) odnosa, je iz vseh omenjenih študij razvidno, da so udeleženci predzakonskega izobraževanja/svetovanja (priprav) zelo zadovoljni s tovrstno izkušnjo. Po eni raziskavi (Leon, 2005) jih je kar 90% izrazilo željo, da bi predzakonska izobraževanja/svetovanja ponovno obiskovali.

To pomeni, da so programi lahko dragocena naložba za par, saj spodbujajo in omogočajo ustvarjanje lepšega sožitja ter bolj zadovoljivega, osrečujočega medosebnega odnosa, temelječega na edinstvenosti posameznika oz. para.

5. Opis izbranih dveh programov organizirane priprave na zakon v Sloveniji

Predzakonsko izobraževanje (ali šola za zakon), je organizirana oblika priprave na zakon, ki traja vsaj eno šolsko leto in poteka v manjši ali večji skupini, ki jo (zaenkrat) sestavljajo le heteroseksualni pari. Namenjena je tistim parom, ki že resno razmišljajo o skupnem življenju, ali ki že živijo skupaj in se nameravajo poročiti, in tudi parom, ki se še pripravljajo ali odločajo za skupno življenje. Pari se običajno srečujejo dvakrat mesečno po približno dve uri. Udeležba je prostovoljna in brezplačna. Tudi ni omejitev, kdo sme priti in kdo ne. Nenapisani pravili ali pogoja sta redna udeležba na srečanjih in udeležba obeh partnerjev. Teme in metode podajanja snovi so odvisne od koncepta, na katerem sloni program posamezne »šole«. Eno - ali večletna priprava na zakon, kot jo priporoča Slovenska katoliška Cerkev (za cerkveno sklenitev zakonske zveze pa jo zahteva vsaj v zelo kratki obliki, ki traja nekaj dni), naj bi pare seznanila z osnovnimi psihološkimi in vzgojnimi, pa tudi pravnimi in medicinskimi spoznanji, ki so povezani z zakonom in družino. Toda vsebina šol se med seboj razlikuje – ene so bolj osredotočene na globlje spremembe partnerskih odnosov, druge bolj na čustvene predelave, tretje na ozaveščanje, četrte na informiranje itd. Sicer pa organiziranih priprav za partnerstvo/zakon, ki ne bi bile v okviru RKC, v Sloveniji ni.

Opisala bom dve »šoli« priprave na zakon, ki sta vsaj v Ljubljani med najbolj poznanimi in obe delujeta v okviru Rimokatoliške cerkve. Ena deluje pod okriljem Frančiškanskega družinskega inštituta v Ljubljani pod vodstvom p. dr. Christiana Gostečnika, drugo pa je že leta 1975 vpeljal jezuit p. Vital Vider in jo ob pomoči zakonskih parov (prostovoljcev) in kasneje ob pomoči p. Bena Lavriha ter drugih patrov razširil po vsej Sloveniji.

Menim, da sta oba koncepta na svoj način učinkovita in dobro je, da obstaja več pristopov. Zanimivo pa bi bilo izkusiti tudi program, ki bi vseboval elemente obeh šol za (predzakonski) partnerski odnos.

5.1. Šola za zakon Najina pot v Duhovnem središču Sv. Jožef

Voditelj/i: p. Beno Lavrih in številni zakonski pari (kot sovoditelji)

Kraj in čas delovanja: skupina oz. skupine se sestajajo od oktobra do junija, dvakrat mesečno po dve uri, v prostorih Duhovnega središča pri sv. Jožefu (in na ostalih lokacijah po Sloveniji).

Velikost skupine: gre za stalno zaprto skupino, kjer se srečuje največ do 8 parov (16 posameznikov) na skupino. V kolikor je več prijav, se vzpostavi nova skupina – obstaja jih že mnogo po Sloveniji.

Metoda dela: deluje po metodi skupin za samopomoč - vsak izmed udeležencev pove svoje izkušnje, videnje, stališča, drugi ne komentira, ne prekinja, ne popravlja, ne oporeka, ne poučuje, vsak pove svoje doživljanje, vidik. Gre torej za izmenjavo lastnih doživljanj, spoznanj, izkušenj, vedenja. Spodbuja se spoštljivo poslušanje drugega in njegove različnosti, enkratnosti, kar vzbuja med udeleženci zaupanje. Poudarja se enakovrednost med vsemi člani skupine. Bistvo tovrstne šole je, kot pravijo, da udeležence uči pogovarjati se o svojem notranjem svetu na način, da jim ponudi prostor, čas in možnost, da se izrazijo (in brez komentiranja prisluhnejo

drugim) o temi, o kateri so se najprej štirinajst dni pogovarjali v paru. Poleg sodeluje tudi zakonski par (oba nastopata kot nekakšna sovoditelja), ki na enak način kot vsi udeleženci pove svoje izkušnje, poglede na izbrano temo, a tako kot jih je imel pred sklenjenim zakonom (družino), ter pogled na isto temo danes (ko je par poročen oziroma ima družino). Sledi še voditeljev povzetek in zaključek posameznega srečanja.

Vloga voditelja: ne predava, ne moralizira, ne opozarja, je le povezovalec parov v skupini, kjer imajo pari priložnost za pripovedovanje in poslušanje (drugih parov). Pari si o različnih vprašanjih sami izmenjujejo poglede, izkušnje, doživetja, ter se tako učijo vrednotiti vse, kar se njim zdi pomembno v povezavi s partnerskim (zakonskim) in družinskim življenjem. Voditelj ne posega v razmišljanje posameznika ali para, ga ne popravlja, ne podaja osebnih refleksij. Skrbi le za urejen in dogovorjen način pripovedovanja in poslušanja v skupini. Na koncu napravi le kratek povzetek vsega povedanega in k temu doda kakšno svojo misel, dopolnilo ali poudarek in predlaga novo temo, o kateri naj bi se vsak udeleženec s svojim partnerjem pogovarjal (pripravil) do prihodnjega srečanja.

Skupinska dinamika: pari so tako poslušalci kot pripovedovalci. Velja spoštljivo poslušanje drug drugega brez komentiranja, brez osebnih refleksij na povedano. Izpostavljanje, izmenjavanje lastnih pogledov in doživljanj ob določeni temi z drugimi pari je pogoj oz. je zelo priporočljivo. Udeležba parov je večinoma redna. Število parov na srečanjih se ne spreminja. Posamezniki se zavežejo k redni udeležbi, razen v izjemnih primerih. Zaradi medsebojnega sodelovanja obstaja možnost vzpostavitve zaupanja in prijateljstva.

Teme srečanj: posamezna tema traja po eno srečanje (Vider, 2007).

Podroben opis vsebine tem je v Prilogi št. 1.

1. Kako sva se našla?
2. Kako naj odkrijeva, ali sva za skupaj?

3. Iz kakšnega zakona prihajava?
4. Kakšen zakon bi rada zgradila?
5. Kako so naju za poročenost vzgajali dom, šola, cerkev, sredstva obveščanja?
6. Kako se pogovarjava?
7. Kako usklajujeva različnost med nama?
8. Razlika med moško in žensko naravo.
9. Najin odnos do obojih staršev.
10. Najino skupno verovanje.
11. Najin odnos do spolnosti v službi ljubezni.
12. Najin pogled na odgovorno starševstvo (uravnavanje spočetij).
13. Vzgoja otrok.
14. Kaj če otrok ne bo?
15. Bolezen v družini.
16. Odnos do tvarnih dobrin.
17. Služba - dom.
18. Midva in prijatelji.
19. Zakon kot zakrament.
20. Vzdušje poročnega dne.
21. Najin odnos do cerkve, župnije, duhovnika.
22. Najine bojazni, strahovi.

5.2. Šola za zakon pri Frančiškanskem družinskem inštitutu

Voditelj/i: p. dr. Christian Gostečnik s sodelavci (prostovoljci: zakonski par ali par zaročencev)

Kraj in čas delovanja: skupina se sestaja od oktobra do maja, dvakrat mesečno po dve uri, v dvorani Frančiškanske cerkve

Velikost skupine: gre za stalno polodprto skupino, kamor prihajajo pari. Število je

neomejeno ali omejeno le s prostorom. Srečanj se udeležuje približno 35 do 50 parov (med 70 in 100 posameznikov). Število se skozi leto spreminja. Obstaja le ena skupina.

Metoda dela: večji del je namenjen podajanju snovi s pomočjo simulacij najrazličnejših situacij (npr. konflikt s starši, odhajanje od doma, konflikt med parom/zaročencema,...), kjer udeleženci spoznavajo temeljne težave in tudi načine, kako jih razreševati. Te vloge in dialoge odigrajo za to usposobljeni prostovoljci: zakonski par ali par zaročencev. Vmes sledijo kratke vaje, kjer si vsak par med seboj izmenja svoja doživljanja na določeno temo, ki jo poda voditelj. Poudarek je predvsem na tem, da se parom čim bolj približa podoba medosebnih odnosov, kot je definira oz. predpostavlja sistemsko relacijski pristop, v smislu, ki presega idealizirane podobe popolnih parov in družin. Med pari ne poteka medsebojno izmenjavanje interpretacij oz. refleksij na način razgovora, kot ga opisujem v sedmem poglavju (Uspešen in učinkovit razgovor).

Prav tako ni refleksij med posameznim parom in voditeljem. Vsak par dela izključno na sebi, ne pa pred skupino, ker menijo, da bi s tem izgubili najpomembnejšo plat medsebojnega odnosa - edinstvenost.

Vloga voditelja: je predavatelj, strokovnjak, ki predstavi določeno temo, osnovano na globinsko psihološkem znanju in izkušnjah. Je moderator simulacij posameznih situacij partnerskega življenja. Parom daje naloge (izkustvene vaje) za delo v parih. Voditelj ne posluša parov pri njihovem medsebojnem pogovoru, niti ne zahteva refleksije, niti je ne daje. Skrbi za urejen potek srečanja. Ob zaključku jim da t.i. domače naloge - teme, o katerih naj bi se s svojim partnerjem pogovarjali (pripravili) do prihodnjega srečanja. Spodbudi pa jih, da do naslednjega srečanja medsebojno poglobijo teme, ki so jih preko kratkih vaj izkusili na srečanju.

Skupinska dinamika: pari so večinoma poslušalci, ki spoštljivo poslušajo voditelja. So tudi pripovedovalci, vendar le krajši čas in to le svojemu partnerju, ko voditelj po

določeni zaključeni temi vzpostavi vprašanje, na katerega si partnerja sama odgovorita, brez prisotnosti voditelja. Povratnega dajanja in izmenjavanja lastnih pogledov, odgovorov in doživljanj ob določeni temi z drugimi pari ni (razen s svojim partnerjem). Medsebojnega sodelovanja med pari tudi ni. Posamezniki se zavežejo k redni udeležbi, razen v izjemnih primerih. Udeležba parov je redna in neredna – odvisno od para. Število parov na srečanjih se spreminja (enkrat jih je več, drugič manj). Možnost vzpostavitve zaupanja in prijateljstva je zelo majhna.

Teme srečanj: posamezna tema traja po eno ali več srečanj (Gostečnik, 2007).

Podroben opis vsebine tem je v Prilogi št. 2.

1. Pregled družinskega debla
2. Razlike med moškimi in ženskami
3. Konflikti in razreševanja
4. Ločitev od staršev
5. Potrebe moškega in ženske
6. Spolnost in intimnost
7. Komuniciranje med partnerjema
8. Pomen obdarovanja in praznovanja
9. Zaveza in rast odnosa - pomen obreda zaroke in poroke
10. Poroka

5.3. Primerjalna analiza obeh predstavljenih programov

Oba voditelja programov oz. šol vodita skupine skozi eno šolsko leto, vsakih 14 dni po dve uri, brezplačno.

Prva šola, katere trenutni predstojnik je p. Lavrih, je zaprta in sprejme maksimalno 15 parov na skupino (ob pojavu novih udeležencev vzpostavi novo skupino), medtem ko druga šola, t.j. Gostečnikova, deluje polodprto in glede članstva neomejeno sprejema število udeležencev.

Pri prvi šoli voditelj ne predava, ampak je poslušalec in povezovalec parov, ki le na

koncu da svoj povzetek vsega povedanega in k temu doda kakšno svojo misel na določeno izbrano temo. Pri drugi šoli pa voditelj nastopa večinoma v vlogi predavatelja in tudi moderatorja simulacij posameznih situacij partnerskega življenja, ki jih odigrajo za to usposobljeni prostovoljci. Noben izmed obeh voditeljev pa s posameznikom - pari ne vzpostavlja dialoga, v smislu da bi na izrečene poglede, izkušnje, razmišljanje vsakega posameznika (in para) dal svoj odziv (*feedback*), refleksijo, mnenje, na katerega bi se nato prvi sogovornik odzval, reinterpreteriral slišano itn., vse dokler ne bi prišlo do nekih skupnih interpretacij oz. dogovorov. Pomeni da tu ne gre za t.i. razgovor (skladno s postmodernimi definicijami), kjer bi, kot pravi Šugman Bohinc (1996), udeleženi v dialogu rekurzivno izmenjavali svoje osebne koncepte in interpretacije, pri tem pa bi vsak od njih še vedno ohranil neko svojo interpretativno resničnost. In kjer bi bil končni rezultat takšnega razgovora skupen konsenz, ki vsakemu posamezniku predstavlja neke vrste obogatitev lastnih osebnih konceptov in interpretacij – pa četudi bi bil ta skupni konsenz oziroma sporazum »strinjanje glede nestrinjanja«.

Pri (vodenih) pogovorih posameznikov v parih pa velja enak sistem, v smislu, da ni medsebojnega dialoga oziroma izmenjavanja interpretacij na opisani način razgovora.

Oba voditelja delujeta v skupinah z določenim številom udeležencev, vendar ti udeleženci ne delujejo kot aktivna, povezovalna skupina, ki razvije svojo skupinsko dinamiko, ampak je poudarek bolj na posameznikih, ki nastopajo v vlogi bodisi poslušalca, voditelja ali tistega, ki izrazi svojo refleksijo na določeno temo, ali pa poslušalca svojega partnerja in drugih posameznikov, parov. V obeh šolah tudi ni možno, da bi prišlo do morebitnih konfliktov.

Udeleženci se v prvi šoli med seboj po imenih poznajo, medtem ko se v drugi ne poznajo. Tako se med pari ne vzpostavlja tolikšno znanstvo, prijateljstvo, zaupanje, razen delno pri prvi šoli, ki je zaprta in sprejema dosti manjše število udeležencev kot druga, in kjer so glavni akterji udeleženci in ne voditelj.

Torej, pri drugi šoli je večji poudarek na voditelju in manjši na posameznikih (parih), podobno kot v (slovenskem) šolskem sistemu, medtem ko so v prvi šoli v ospredju posamezniki (pari), voditelj pa je bolj v ozadju, kar je podobno, kot delujejo skupine za samopomoč, vendar z razliko, da tu ni dialoga med posamezniki (pari). Lahko bi tudi označila metodo druge šole bolj kot izobraževalno, ker temelji na ozaveščanju in podajanju strokovno teoretičnih in praktičnih primerov. Medtem ko bi metodo prve šole označila bolj kot »osebno-izkustveno«, kjer udeleženci izmenjujejo svoje izkušnje, poglede, razmišljanja, a brez dajanja povratnih informacij (*feedbackov*) na razmišljanja drugih.

Glede na opisani metodi, ki se med seboj kljub nekaterim podobnostim precej razlikujeta, je tudi razvidna razlika glede redne prisotnosti/odsotnosti udeležencev na posameznih srečanjih. Pri prvi šoli je udeležba na srečanjih večinoma redna in število parov se na srečanjih ne spreminja, razen ko doseže maksimalno število, to je 15 parov. Pari se za celoletna srečanja prijavijo pri voditelju skupine, ki skupino tudi poimensko vodi. Posamezniki se nekako verbalno odločijo in zavežejo k redni udeležbi, razen v izjemnih primerih. V kolikor katerega para na srečanju ni, ostali pari ali voditelj poskušajo izvedeti, kakšen je razlog. Na koncu vseh srečanj pa se tudi izvede evalvacija (tudi tu se prej ne izvede nobena), in sicer s kratkim vprašalnikom, ki sprašuje po zadovoljstvu in oceni kvalitete tovrstnih srečanj oz. šole za zakon.

Pri drugi šoli pa se namreč število parov na srečanjih spreminja. Nekateri srečanja obiskujejo redno, drugi občasno, tretji pa jih sicer začnejo, a jih nekje v začetku ali vmes zapustijo. Nekateri pa se v skupino vključijo kasneje, kadarkoli med letom. Prijava za celoletno udeležbo ali izpolnjevanje kakršnihkoli obrazcev oz. podajanje imen in naslovov udeležencev ni potrebna. Prisotnosti oz. odsotnosti nihče ne preverja in tudi razlogov občasne odsotnosti ali prekinitve nihče ne spremlja, odkriva. Pred in po evalvacije se ne izvaja. Izvaja se le razen evalvacija, ki se z vprašalnikom izvede ob zaključku leta za tiste, ki so takrat prisotni.

Teme posameznih srečanj so v obeh programih v naprej določene. V drugi šoli obravnava posamezne teme traja po eno ali več srečanj, saj je vseh tem deset. V

prvi šoli ima vsako srečanje svojo temo, to je 22 srečanj oziroma 22 tem. Vsebinsko so si teme delno podobne, po načinu obravnave pa se razlikujejo. V prvi šoli jih je več in vsaka se obravnava bolj na splošno, medtem ko je v drugi šoli polovico manj tem, a se obravnavajo bolj podrobno. Podobne teme, razvidne pri obeh šolah, so: najini starši oziroma najina družina, razlike med moškim in ženskim spolom, najina komunikacija ter konflikti in razreševanja, spolnost, poroka in zakon. Razlika pa se kaže v tem, da se v drugi šoli obravnava tudi tema o obdarovanju in praznovanju, ki je v prvi skupini ni na razporedu. Le ta pa ima dodatne teme, ki jih druga šola nima. To so: najina vera in odnos do cerkve, uravnavanje spočetij in vzgoja otrok, odnos do službe, doma, prijateljev, stvarnih dobrin, do bolezni ter najina pričakovanja, bojazni, strahovi.

Torej razlika se kaže v tem, da se teme druge šole bolj in globlje posvečajo izključno partnerskemu odnosu, medtem ko prva šola zajema tudi ostale vidike celotnega družinskega življenja, vendar zato tudi manj podrobno. Razlika je tudi ta, da so teme pri prvi šoli povezane bolj s krščanskim izročilom kot pri drugi, kjer voditelj večinoma teme obravnava iz znanstvenega in strokovno - psihološkega vidika. Zato so udeleženci prve šole pripadniki krščanske veroizpovedi, medtem ko se druge šole udeležujejo (sicer v manjšem številu) tudi ostali, ki se (ali ne) opredeljujejo za kakšno drugo (ali nobeno) religijo.

Znanstveno in strokovno znanje voditelja druge šole za zakon izhaja torej iz logično znanstvenih modelov zakonske in družinske psihosocialne terapije, poimenovane sistemsko - relacijski model, izhajajoč iz modernih psihoanalitskih osnov. Med sistemskimi pristopi prevladujejo strateški, strukturni, medgeneracijski, kontekstualni in Bowenov model, ki se osredotočajo na dejanske in zelo jasne ter tudi prikrite patološke transakcije in transakcije nerazrešenih, ponavadi zelo bolečih mentalnih vsebin na določenega posameznika, ki te prenose mentalnih vsebin nezavedno ali prisiljeno sprejme vase in se z njimi identificira. Ta identifikacija predstavlja odsev celotnega sistema, interakcij v njem, kot tudi posameznikove miselne, čustvene in vedenjske komponente (Gostečnik, 2004). Relacijski koncept pa vsebuje integracijo

konceptov interpersonalne psihoanalize, objekt-relacijske teorije in psihologije jaza (Gostečnik, 2002). Z drugimi besedami povedano, »*sistemsko relacijski model jemlje za osnovo odnos do sebe in odnos do drugih. To je temelj človeškega doživljanja, osnovni konstitutivni in motivacijski element razvoja; vse to pa je mogoče izraziti, definirati in opredeliti šele na sistemski ravni, ki skuša zajeti v celoto to izredno kompleksnost človeškega doživljanja*« (Gostečnik, 2002:49).

6. Epistemologija konceptov partnerstva in družine, patologije in psihosocialne pomoči (predmoderni, moderni, postmoderni pogled)

Tako kot danes obstaja mnogo pogledov (teorij) na svet, ki se med seboj zelo razlikujejo, obstajajo le-ti tudi znotraj partnerskega in družinskega življenja ter znotraj psihosocialne podpore ter pomoči za to področje. Različnost pogledov (teorij) pa temelji na različnih temeljnih predpostavkah glede značilnosti družbenega delovanja oziroma na različni epistemologiji. Razlikujemo, kot že prej omenjeno (Šugman Bohinc, 1996), vsaj dve bistveno različni epistemologiji: objektivistično (pogled t.i. kibernetike I. reda), značilno za predmoderno in moderno dobo (resnico odkrivamo) in konstruktivistično (pogled t.i. kibernetike II. reda), značilno za pozno moderno in predvsem postmoderno dobo (resnica je individualno in družbeno konstruirana). *Objektivistična epistemologija* utemeljuje linearnokavzalni (vzrok – posledica) in v kasnejšem obdobju (sredina 20. st., kibernetika I. reda) krožnovzročni in nepristranski pogled na svet in s tem tudi na partnersko (družinsko) življenje. Temeljni pogled na svet je statičen, klasičen in zagovarja logično znanstveni model. Znanstveno pojasnjeni dogodki so predvidljivi, ponovljivi. Medtem ko *konstruktivistična epistemologija* pomeni pogled, ki predpostavlja krožno vzročno povezanost, dinamičnost odnosa med opazovalcem (terapevtom) in opazovanim sistemom, kot je npr. partnersko (družinsko) življenje. Konstruktivistični pogled, za razliko od objektivističnega, izhaja iz predpostavke, da je opazovalec neogibno vključen v sistem svojega opazovanja. Na konstruktivistični epistemologiji utemeljeno raziskovanje zagovarja neponovljivost in nepredvidljivost opazovanih dogodkov,

odnosov itn. ter soustvarjanje novih pomenov v procesu medsebojnega sporazumevanja ter spozna(va)nja do doseženega skupnega soglasja oz. dogovora. Epistemologija konceptov patologije in pomoči pa se je se razvijala v štirih zaporednih fazah, kot jih navaja O'Hanlon (1993, v Čačinovič Vogrinčič, 2003). V **prvi fazi** je bil fokus pomagajočih na patologiji, v **drugi** na problemu in reševanju problemov, medtem ko se je **tretji** val usmeril v rešitve in iskanje rešitev, **četrti val** pa prihaja oziroma se dogaja, a je zanj O'Hanlon v času pisanja menil, da nihče še nima rešitve zanj oziroma še nima imena. Danes nekateri avtorji govorijo o etiki udeležnosti, o participatornih, sodelovalnih, partnerskih oblikah pomoči, utemeljenih na dogovoru o delovnem odnosu med udeleženci projekta pomoči.

Do pojava četrtega vala so koncepti patologije in pomoči (tudi npr. glede partnerstva in družine) temeljili na objektivistični epistemologiji (značilni za predmoderno, predvsem pa moderno). Po konstruktivistični interpretaciji objektivističnega pojmovanja patologije in pomoči le-to predpostavlja, da je problem (psihopatologija) lociran v posameznika ali medsebojne odnose, vloga pomagajočega pa je, da diagnosticira patologijo in možne rešitve (partnerske, družinske idr.) oz. zdravljenje – določa diagnoze, tretmane, »postavlja« ocene in odločbe. Gre za položaj ekspertnosti in moči pomagajočega, ki linearno ali krožno vzročno–posledično definira problem in rešitev. Posameznik s problemom oz. uporabnik je definiran kot pacient, klient, ki ni v enakovrednem odnosu s pomagajočim, ampak je v t.i. »podrejeni« oz. pasivni vlogi – pomagajoči oceni/definira problem, zanj poišče razloge in rešitev na osnovi priučenih teorij, znanj in jo posreduje uporabniku, kot nekdo, ki »ve, kaj je za drugega najbolje«. Ali, kot pravi Šugman Bohinc (2005:3), *»pomagajoči skozi očala svoje teorije odkriva, prepoznava oz. ustvarja patologijo uporabnikov, jo poimenuje s pomočjo teoretičnih kategorij in nato izvaja pomoč z uporabo metod, ki jih je za ta namen predvidela teorija«.*

Medtem ko četrti val, ki določa postmodernizem, temelji na pristopih, osnovanih na konstruktivistični epistemologiji, ki postavlja v ospredje značilnosti odnosa in procesa med vsemi udeleženi v procesih pomoči in se odreče predpostavki o

privilegiranem, nepristranskem, objektivnem položaju pomagajočega oz. raziskovalca.

Odnos med pomagajočim in uporabnikom je definiran kot t.i. delovni odnos, ki je strokovna podpora pomagajočemu (npr. socialnemu delavcu), da vzpostavi pogovor, ki omogoča raziskovanje in sooblikovanje dobrih izidov. *»Delovni odnos pomagajoče in uporabnike definira kot sodelavce v skupnem projektu, ki imajo nalogo, da soustvarijo deleže v rešitvi na način, ki bo družini omogočil realizacijo zelenih sprememb, z uporabo njenih razpoložljivih in po potrebi dodanih virov moči. Elementi delovnega odnosa so:*

- *dogovor o sodelovanju,*
- *instrumentalna definicija problema in soustvarjanje rešitev,*
- *osebno vodenje,*
- *perspektiva moči,*
- *etika udeležnosti,*
- *znanje za ravnanje,*
- *ravnanje s sedanostjo ali koncept so-»navzočnosti« (Čačinovič Vogrinčič, 2005: 9).*

Slednje torej pomeni, da ob uporabi novih besed, ki opogumljajo (namesto da ocenjujejo ali diagnosticirajo), se posamezniku v stiski omogoči, da v socialnosvetovalnem ali terapevtskem prostoru skupaj s pomagajočim (socialnim delavcem ali terapevtom) najprej vzpostavi za razgovor odprt in varen delovni odnos (Čačinovič Vogrinčič, 2003, po Bass, Dosser in Povell, 2001), kjer se skupaj dogovorita za vzajemno sodelovanje – skupaj definirata problem in skupaj raziskujeta in razvijata rešitev. Torej pomagajoči je v tem procesu odgovoren za vzpostavitev in vzdrževanje takšnega varnega delovnega odnosa, ki bo temeljil na etiki udeležnosti, kot varovanje in vabilo k prispevku »glasu« vsakega udeleženca poimenuje Hoffman (1994) – proces ustvarjanja definicije problema in njegovega zelenega razpleta ter poti do njegove realizacije skupaj z uporabnikom.

V tem varnem okolju ob podpori pomagajočega pa naj bi uporabnik upal in zmoget

oditi na pot raziskovanja in prepoznavanja lastnih virov moči (Saleebey, 1997, *ibid*) kot gonilne sile okrevanja oziroma motivacijsko orodje za spremembo. Le tako posameznik v stiski, torej uporabnik oziroma udeleženi v problemu, postane udeleženec v rešitvi, kot temu pravi Lüssi (1991, v Čačinovič Vogrinčič, 2003). Pomagajoči sicer ne ve, kako se bo vse razpletlo, vedeti pa mora, kako vzpostaviti odnos, kje bo prišlo do možnega razpleta oziroma ustvarjanja nove zgodbe, ki bo temeljila, kot meni Rosenfeld (1993, *ibid*), na t. i. prevajanju v osebni jezik in nazaj v jezik stroke.

Torej, postmoderni, epistemološko konstruktivistično oz. konstrukcionistično usmerjeni strokovnjaki so na področju psihosocialne pomoči omenjeni pogled predvsem od 80-ih in 90-ih let prejšnjega stoletja dopolnili in celostno zaokrožili z vključitvijo pomagajočega (opazovalca) v opazovani oz. obravnavani sistem pomoči. Slednje posledično pomeni premik od klasičnega položaja ekspertnosti in moči pomagajočega, ki definira problem in rešitev, k položaju, v katerem sta pomagajoči in uporabnik človeško enakovredna partnerja v delovnem odnosu, kjer skupaj definirata problem, zanj ustvarita želeno rešitev in se dogovorita za načrt njene realizacije. Se pravi, tu je pomagajoči razumljen kot pristranski opazovalec, ki »patologijo« (problemske vzorce) uporabniških, družinskih odnosov konstruira oziroma interpretira, ne pa odkriva. Po tem razumevanju patologija torej ne obstaja, dokler je ne konstruiramo znotraj logike naše teorije (Šugman Bohinc, 2005). *»Skladno s takšnim razumevanjem patologija ni nekaj, kar odkrijemo, najdemo ali je dano vnaprej, temveč je proizvod samega (socialno-) delovnega konteksta, v katerem je bila določena teorija uporabljena«* (Šugman Bohinc, 2005: 3-5).

Iz navedenega lahko vidimo, da je poznavanje značilnosti različnih pogledov na svet, torej različnih epistemologij, ključnega pomena za pojasnjevanje in razumevanje konceptov partnerstva, družine, patologije, ter modelov oz. pristopov podpore in pomoči. Ali z drugimi besedami rečeno, omenjeni znanstveni in strokovni paradigmatški premik zahteva novo pojmovanje človeka in dodatne, drugačne pristope tako partnerskega, družinskega (psihosocialnega) izobraževanja kot podpore

in pomoči, upoštevajoč edinstvenost vsakega posameznika in pluralnost tako individualnih kot družbenih konstrukcij partnerskega, družinskega življenja.

7. Epistemološka analiza izbranih dveh programov (organizirane) priprave na zakon

7. 1. Epistemološka analiza prvega programa:

Šola za zakon Najina pot v Duhovnem središču Sv. Jožef (p. Lavriha)

Koncept prvega programa je po mojem mnenju osnovan (vsaj delno) na konstruktivističnem (postmodernem) pristopu. Teme posameznega srečanja so sicer vnaprej določene s strani voditelja skupine, kar pa sama razumem bolj kot potrebo po osnovni strukturi, ki je zaželeno pri skupinskem delu. Teme voditelj določi, o njih pa ne predava in ne teoretizira.

Partnerja v paru izmenjata svoje interpretacije in to, kar kasneje podelita s skupino, je proizvod njunega pogovora, njune interakcije, je njuna konstrukcija. Tako voditelj kot ostali pari se v mišljenje, doživljanje in razlago para, ki poroča, ne vmešavajo, je ne korigirajo in ničesar ne komentirajo. Med parom ter ostalimi pari ni dialoga v smislu podajanja osebnih refleksij na povedano »zgodbo« posameznika/para, v čemer pa vidim določeno pomanjkljivost. Pripovedovanje »osebne zgodbe« in poslušanje »zgodb« drugih parov se mi zdi sicer pomembno, toda kontekst brez prejemanja in izmenjavanja osebnih refleksij na povedano, tako posamezniku kot paru, omejuje možnosti za učenje in spoznavanje nečesa novega, morda drugačnega, boljšega kot v primeru, če bi osebne refleksije na povedane »zgodbe« bile možne (tako s strani drugih posameznikov/parov kot voditelja). Torej ni možnosti za takšen dialog med posameznim parom in drugimi pari, ki bi lahko vodil do razvoja novih možnih interpretacij, dogovorov, skupnega konsenza. Res pa tak način predstavlja nevarnost, da bi namesto konstruktivnih refleksij lahko nehote prišlo do

dajanja negativnih kritik. Slednje je tudi razlog, da ta metoda šole za zakon omenjenih zelenih refleksij oziroma dialoga ne podpira. Zato se mi zdi smiselno, da bi se voditelji »priučili« vodenja takšnega *razgovora* (Šugman Bohinc, 2004) in ga vnesli v ta koncept šole - da bi k zgolj pripovedovanju osebnih interpretacij na določeno temo dodali še možnost rekurzivnega izmenjavanja lastnih osebnih konceptov in interpretacij, ki bi pripeljalo do nekih skupnih dogovorov, sporazumov in ki ne bi vodilo do nekonstruktivnih, negativnih zaključkov, ob tem pa bi vsi ohranili lastno interpretativno resničnost.

Voditelj torej nima vloge učitelja ali strokovnjaka, eksperta za posamezno tematiko, ampak je njegova glavna skrb le vzpostavitev varnega prostora, prostora, kjer se lahko vsak posameznik ali par izrazi in pred drugimi podeli svoje poglede, izkušnje. Sovoditelja, ki sta zakonski par, pa ravno tako kot vsi udeleženci izrazita lastne poglede na izbrano temo, a najprej tako, kot sta nanjo gledala pred sklenjenim zakonom (družino) ter nato tako, kot nanjo gledata danes (ko sta poročena ali imata družino).

Ob zaključku voditelj naredi le povzetek povedanega in ob vsem tem poda svoje razmišljanje ter svojo »zgodbo« - kar je seveda izraz njegovega znanja, teorij(e), izkušenj. To pomeni, da voditelj interpretacije posameznikov (parov) javno ne interpretira (v smislu interpretacije interpretacije) oz. ne na način, da bi si jemal pravico zadnje besede, določevalca pomenov.

Tovrstni pristop ima torej nekaj elementov, značilnih za pristope, utemeljene na konstruktivistični epistemologiji (pogled t.i. kibernetike II. reda), kjer so udeleženci tega odnosa, vključno z voditeljem, človeško enakovredni partnerji v pripovedovanju »zgodb«. Vsebina le teh pa je nepredvidljiva, neoprijemljiva, vnaprej nedorečena, vedno znova unikatna. Pomanjkljivost ali drugačnost od konstruktivističnega definiranja razgovora, ki jo vidim, pa je ta, da se tu pripovedovanje osebnih interpretacij (glede posamezne teme) parov »zaključí« že takrat, ko posameznik pred drugimi pove svojo zgodbo, interpretacijo in ko na koncu srečanja voditelj na kratko napravi nekakšen povzetek vsega povedanega, ob vsem tem pa z nekaj stavki doda

še svoj vidik, interpretacijo. Slednje torej pomeni, da ni ravno možnosti za takšno komuniciranje, pravzaprav konverzacijo, ki jo, kot pravi Šugman Bohinc (1998), lahko označimo za (uspešen in učinkovit) sodelovalni razgovor.

7. 2. Epistemološka analiza drugega programa:

Šola za zakon pri Frančiškanskem družinskem inštitutu (p. dr. Gostečnika)

Drugi program (*ki temelji na sistemsko – relacijskem modelu zakonske in družinske terapije*) pa je epistemološko utemeljen na objektivističnem (čeprav v opisovanju opazovanih sistemov krožnem) pogledu zgodnje systemske oz. kibernetike teorije (pogled t.i. kibernetike I. reda): gre za objektiviziranje heteroseksualnega para in jedrne družine kot edine prave partnerske in družinske oblike; tega, kaj pomeni »zdravo« partnerstvo in družina, kaj »patološko«, saj so teme oziroma vsebine podane snovi utemeljene na klinično psiholoških raziskavah in teorijah, ki pa izhajajo iz predpostavke, da resnico (v tem primeru partnerski odnos oz. njegovo patologijo) odkrivamo, raziskujemo (značilno za obdobje znanosti moderne), ne pa ustvarjamo oziroma konstruiramo skupaj v medsebojni interakciji znotraj kulturnih družbenih kontekstov (značilno za obdobje postmoderne). Se pravi, patologija je tu že vnaprej definirana in udeleženci programa se izobražujejo, da bodo znali temu ustrezno razlikovati zdrave od nezdravih (patoloških) partnerskih/družinskih odnosov.

Vendar lahko rečemo, da gre pri tem modelu že za nekakšen »prehod« od objektivističnega individualističnega k sistemskemu pojmovanju oz. pogledu glede partnerskih/družinskih odnosov in modela psihoterapevtske pomoči, ki se zgodi pod vplivom začetka systemske družinske terapije v 50-ih letih 20. st. Patologije namreč več ne išče pri posamezniku, ampak v medosebnih odnosih oziroma, kot pravi Bradshaw (2003) - tu gre že za preobrat od osebe k interpersonalnosti, kar predstavlja popolnoma nov in drugačen koncept patologije, namreč patologije odnosov. Ne gre pa še za konstruktivizem, za katerega je patologija zgolj konstrukt (proizvod) določenega teoretika, teorije, ne pa nekaj, kar odkrijemo, najdemo

oziroma je dano vnaprej, kot na to gleda omenjeni sistemsko relacijski model. Še manj je predstavljeni model iz katerega izhaja ta šola za zakon občutljiv na vplive širšega socialnega in kulturnega okolja, npr. javnega diskurza, na človekovo zaznavanje, dožemanje, konstruiranje stvarnosti, kar je sicer značilnost modelov, utemeljenih na postmoderni različici epistemologije konstruktivizma, t.i. socialnem konstrukcionizmu.

Takšen koncept oziroma model, ki temelji na objektivistični epistemologiji se sklicuje na večjo, objektivnejšo idr. vednost voditelja/terapevta. To pomeni, da ima voditelj te šole za zakon vlogo strokovnjaka, eksperta, poznavalca tovrstne teme, je objektivni opazovalec, ki ima »zadnjo besedo«, medtem ko so udeleženci poslušalci, prejemniki informacij ter uporabniki storitve z manjšim »javnim« vključevanjem (izražanjem) v povedano (razen med seboj, vsak s svojim partnerjem). Slednje izraža, da odnos med obema stranema ni ravno človeško »enakovreden«, zato je tudi težje, da bi bila nova (spo)znanja, zgodbe, ki jih udeleženci pridobijo, produkt skupnega ustvarjanja. To pomeni, na smer, dinamiko, izmenjavanje konceptov/interpretacij v pogovoru vpliva predhodno posredovan pogled vodje oziroma strokovna ter znanstvena teorija sistemsko relacijskega pristopa o t.i. zdravem in nezdravem partnerskem odnosu. To je po eni strani dobro, a lahko predstavlja tudi delno pomanjkljivost, saj je vsaka teorija zasnovana le na določenem vzorcu ljudi in je že zato omejena, v smislu, da vedno ne drži za vsakega posameznika.

Poleg tega pa tudi tu (*ob zaključku vaj, ki so potekale med pari*), **podobno kot v prvi šoli**, ni možnosti za izmenjavanje osebnih refleksij z drugimi pari ali/in voditeljem. Ta način paru sicer omogoča, da se javno ne izpostavlja, saj partnerja s tem ohranjata edinstvenost, kot meni ta šola za zakon, vendar pa hkrati ne omogoča prejetanja in dajanja (izmenjavanja) refleksij z drugimi, pri tistih parih, ki si to morda želijo, potrebujejo. Zato se mi zdi smiselno in potrebno, da bi tudi ta šola za zakon k svojemu programu dodala še možnost takšne komunikacije (t.i. razgovora), ki bi omogočila medsebojno izražanje in izmenjavanje osebnih refleksij na

posamezno vzpostavljeno temo tudi med pari in med pari in voditeljem, ki bi vodil do skupnega (so)ustvarjanja in zaključka »zgodbe« oz. novih možnih interpretacij glede posamezne izpostavljene teme srečanja. Slednje bi zagotovo pomembno prispevalo k dodatni osebni in medsebojni (partnerski) rasti in zadovoljstvu.

7.3. Uspešen in učinkovit razgovor

Preden opišem značilnosti uspešnega in učinkovitega razgovora v skladu s postmodernimi definicijami, naj najprej omenim razliko med rabo pojmov pogovor in razgovor. Pask (1980, v: Šugman Bohinc, 1998) namreč jasno razlikuje med komunikacijo in konverzacijo, pri čemer naj bi pogovor razumeli kot komunikacijo, razgovor pa kot konverzacijo. Vsaka komunikacija pa ni nujno tudi konverzacija (razgovor), vsaka konverzacija pa je komunikacija.

Razgovor oziroma konverzacija po Pasku ni omejena zgolj na besedni jezik, ampak vključuje tudi govorico telesa, slikovni, glasbeni, plesni, matematični, računalniški itn. jezik (1980, v: Šugman Bohinc, 2003). Je torej *»posebna vrsta komuniciranja, ki se od pogovarjanja ločuje po tem, da je ciljno usmerjen in navadno voden. Udeleženci strmijo k novostim in k doseganju nekega skupnega konsenza. V nasprotju z njim za navadni pogovor velja, da tema pogovora ne predstavlja glavnega cilja debate, temveč se stalno spreminja. Teme navadno sledijo asociativnemu toku misli, ki se sproti prebujajo pri posamezniku. Trajanje interakcije oziroma komunikacije ni časovno omejeno, temveč traja poljubno dolgo, zaradi česar pravimo, da je kinetična. Nasprotno je lastnost razgovora (konverzacije) kinamatičnost, kar pomeni, da ima nek okvir – je omejena med začetkom in koncem.«* (Šugman Bohinc, 1997: 420). Začne se takrat, ko sogovorniki določijo in odprejo temo razgovora, in se konča, ko se njegovi udeleženci sporazumejo glede interpretacije izbrane konverzacijske teme, ki je skozi proces izmenjavanja osebnih interpretacij prešla številne redefinicije in pomenska izčiščevanja (Šugman Bohinc, 2003). Gre torej za dialog, ki vključuje metakomuniciranje – *»komuniciranje o komunikacijskih vzorcih*

komunikantov in hermenevtični postopek, v katerem se sogovorniki učijo razumeti razumevanje drugega, ne da bi pri tem izgubili lastno interpretativno različnost» (Šugman Bohinc, 2003:84).

Se pravi, za uspešen in učinkovit razgovor je značilno (Pask, 1992, v Šugman Bohinc 2003:84), da *»sogovorniki rekurzivno izmenjavajo in delijo svoje interpretacije in skozi intenzivno preverjanje razumevanja partnerjevega razumevanja (z vprašanji in odgovori, s povzemanjem in pogajanjem, z ustvarjanjem dodatnih opisov – analogij, s preokvirjanjem dosedanjega, morda nezadovoljujočega pomena v smeri novih, bolj zadovoljujočih pomenov):*

- *razvijejo in bogatijo te svoje interpretacije v smeri novosti (novih interpretacij, pomenov, punktuacij, vedenjskih oblik in konkretnih akcij),*
- *se občasno sporazumejo oziroma dogovorijo o, največkrat za vse partnerje novih, skupnih interpretacijah (pa če tudi o strinjanju glede nestrinjanja),*
- *pri tem pa ohranjajo medosebno interpretativno različnost (s tem sogovorniki vzdržujejo kolo, ki poganja človeško motiviranost za razgovor)«.*

Pomembna sestavina razgovora je odziv ali povratna informacija, povratno sporočilo (*feedback*). Ljudje namreč neprestano iščemo na svoje akcije odzive iz okolja. Sebe doživljamo skozi lastne učinke. Na primer pri otrocih je odziv na njihovo vedenje še toliko bolj pomemben, saj jim njegovo učinkovanje pomeni, da so, da obstajajo. S pomočjo zrcaljenja v odzivih drugih zarisujejo meje in oblikujejo vzorce doživljanja in vedenja (Šugman Bohinc, 2000). Dajanje in sprejemanje povratnih informacij je tudi pomembna oblika preverjanja razumevanja.

Med pomembne postopke preverjanja razumevanja štejemo tudi aktivno poslušanje. To *»je pazljivo poslušanje in povratno sporočanje lastnega razumevanja tega, kar je bilo sporočeno s strani sogovornika. Je kombinacija spretnosti poslušanja in govorjenja. Z reflektiranjem in parafraziranjem sporočil povemo sogovorniku, da smo*

ga razumeli, spodbudimo ga k nadaljnemu izražanju misli in občutkov. Aktivno poslušanje je kombinacija poslušanja, pomnenja, dajanja odgovorov in postavljanja vprašanj» (Rapoša Tanjšek, 2001/02).

Skozi opisane značilnosti učinkovitega in uspešnega razgovora prepoznavam, da bi bilo morda dobro oziroma smiselno omenjen način razgovora umestiti v koncept obeh programov šol za zakon. Sledenje bi zagotovo pomembno vplivalo na boljše medsebojno komuniciranje, na izboljšanje medsebojnega odnosa med parom, med pari in med parom/i in voditeljem ter povečalo zadovoljstvo udeležencev s programom posamezne šole za zakon.

II. METODOLOŠKI DEL

1. Predmet raziskave

Predmet raziskave so organizirani programi izobraževanja oz. šole za partnerstvo oz. zakon.

2. Opredelitev problema

Problem raziskave je primerjalna analiza vpliva/učinka udeležbe dveh enoletnih šol za zakon na (kakovost) medsebojnega partnerskega odnosa.

3. Cilji raziskave

Cilji raziskave so ugotoviti:

- a. kateri so ključni razlogi udeležencev za vključitev v enoletno šolo za zakon,
- b. kateri so ključni razlogi udeležencev za vključitev v izbrano enoletno šolo za zakon,
- c. ali obstajajo kakšne razlike (v stopnji zadovoljstva, komunikacije) med udeleženci obeh šol za zakon pred udeležbo in po njej,
- d. kakšno je mnenje udeležencev o kakovosti izbrane šole za zakon oz. kakšen pomen ji pripisujejo,
- e. ali so med udeleženci obeh šol za zakon nastale razlike v zadovoljstvu s svojim partnerskim odnosom,
- f. ali so med udeleženci obeh šol za zakon nastale razlike v komunikaciji s svojim partnerjem,
- g. ali so med udeleženci obeh šol za zakon nastale razlike v oceni kakovosti, zadovoljstva z izbrano šolo za zakon.

4. Hipoteze

4.1. Glavna hipoteza

H1: Udeležba obeh enoletnih organiziranih šol za zakon pozitivno vpliva na kakovost partnerskih odnosov udeležencev.

H2: Med šolama za zakon obstajajo razlike v oceni vpliva programa na kakovost partnerskih odnosov.

4.2. Pomožne hipoteze

H1: Udeleženci obeh šol za zakon so ob zaključku programa bolj zadovoljni s svojim partnerskim odnosom, kot so bili pred vključitvijo v šolo.

H2: Udeleženci obeh šol za zakon ocenjujejo, da ob zaključku programa bolje komunicirajo (v smislu bolj odprto) s svojim partnerjem, kot pred vključitvijo v šolo.

H3: Udeleženci obeh šol za zakon ob zaključku programa menijo, da so tovrstni programi smiselni in koristni.

H4: Med obema šolama, ki sta konceptualno in metodološko različni, obstaja razlika v stopnji zadovoljstva udeležencev s svojim partnerskim odnosom ob zaključku udeležbe.

H5: Med obema šolama, ki sta konceptualno in metodološko različni, obstaja razlika v stopnji odprtosti komunikacije udeležencev s svojim partnerjem ob zaključku udeležbe.

H6: Med obema šolama, ki sta konceptualno in metodološko različni, obstaja razlika v mnenjih udeležencev o kakovosti programa.

5. Vzorec

V raziskavi je ob vključitvi v obe šoli za zakon sodelovalo 144 udeležencev oz. 72 parov, medtem ko jih je ob zaključku sodelovalo le 44 oz. 22 parov (samo heteroseksualni partnerji). Pri večini se je starost gibala med 21. in 29. letom. Najmlajši anketiranec je bil star 18 let, najstarejši 42, povprečna starost pa je bila 25,5 let.

Večina (93 od 144 oz. 64,58%) jih je imela ob prihodu dokončano srednješolsko izobrazbo, od tega jih je bilo dobra polovica študentov (77 oz. 53,47%), slaba tretjina (44 oz. 30,56%) pa je dokončala univerzitetni študij. Od vseh anketirancev pa je bilo 55 oz. 38,19% zaposlenih in le nekaj (6,94%) brezposelnih.

75% teh anketirancev je živelo pri starših, od tega jih je nekaj bivalo hkrati s partnerjem, s prijatelji ali pri sorodnikih. Le 5,6% (8) jih je živelo samih, ostalih 6 oz. 4,2% pa v določeni skupnosti.

Večina anketirancev se je opredelila kot katoličane (94,4% od 144), pri čemer je dobra polovica (51,4%) omenila, da obiskuje verske obrede enkrat tedensko, slaba tretjina pa se jih je udeleževala več kot enkrat tedensko.

Ob prihodu v obe šoli za zakon je bilo tudi ugotovljeno, da so v povprečju s svojim partnerjem skupaj po 31,6 mesecev (2,6 let), od tega najmanj 1 mesec in največ 120 mesecev oziroma 10 let (en primer).

6. Merski inštrumenti

Izvedla sem kvazi eksperimentalno pred-po raziskavo vpliva dveh enoletno organiziranih šol za zakon na oceno kakovosti partnerskega odnosa. Za merjenje spremenljivk (neodvisnih in odvisnih) sem uporabila anketna vprašalnika (PRED in PO).

Prvi (PRED) vprašalnik je zajemal tri sklope (A1, B1 in C1), pri čemer je sklop A1 spraševal po demografskih podatkih (demografske spremenljivke):

- spol
- vrsta šole oz. ime voditelja
- starost
- dokončana izobrazba
- trenutni status
- kraj bivanja
- verska pripadnost
- pogostost obiskovanja verskih obredov
- trajanje partnerske zveze
- želja po poroki s trenutnim partnerjem
- želja po cerkveni poroki
- vrsta odnosa s partnerjem

ter razlogih za vključitev v (izbrano) šolo za zakon (motivacijske spremenljivke):

- razlog odločitve za udeležbo v eni izmed šol za zakon
- razlog odločitve za izbrano šolo

Sklop B1 je vseboval trditve na temo zadovoljstva z obstoječim partnerskim odnosom (spremenljivke zadovoljstva s partnerskim odnosom), sklop C1 pa trditve na temo odprtosti v komunikaciji med partnerjema (spremenljivke odprtosti v komunikaciji).

Vprašalnik je obsegal skupaj 87 vprašanj in trditev, med katerimi sta bili 2 odprtega tipa, ostalih 85 pa zaprtega tipa. Med vprašanji zaprtega tipa je bilo 12 vprašanj izbirnega tipa. 8 vprašanj oz. trditev se je izpolnjevalo na Likertovi ocenjevalni lestvici od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni »sploh ne drži« in 5 »popolnoma drži«. Ostalih 65 vprašanj oz. trditev pa je bilo navedenih na ocenjevalni lestvici od 1 do 9, pri čemer 1 pomenili »zelo močno se strinjam«, in 9 »zelo močno se ne strinjam«.

Drugi (PO) vprašalnik je bil sestavljen iz štirih sklopov (A2, B2, C2 in D). V prvih treh sklopih so se ponovila vprašanja oz. trditve iz prvega vprašalnika (A1, B1,

C1), zadnji sklop D pa je predstavljal mnenja udeležencev o kakovosti programa izbrane šole in njene uporabnosti za partnerski odnos (spremenljivke zadovoljstva s šolo za zakon).

Obsegal je skupaj 106 vprašanj in trditev zaprtega tipa, med katerimi sta bili 2 vprašanja odprtega tipa. Med zaprtimi so bila 3 vprašanja/trditve izbirnega tipa, 65 vprašanj/trditev pa se je izpolnjevalo na ocenjevalni lestvici od 1 do 9, pri čemer 1 pomeni »zelo močno se strinjam« 9 pa »zelo močno se ne strinjam«. Preostalih 26 vprašanj oz. trditev pa se je izpolnjevalo na ocenjevalni lestvici od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni »zelo slabo ali sploh se ne strinjam« in 5 »zelo dobro ali močno se strinjam«.

Oba vprašalnika sta v prilogi št. 3 in št. 4.

6.1. Podrobna razlaga posameznih sklopov obeh vprašalnikov

Sklop A1 je obsegal 26 vprašanj in trditev, pri čemer je 10 vprašanj demografske narave. Ostalih 16 vprašanj/trditev pa se je nanašalo na razloge za vključitev v eni izmed šol za zakon in razloge za odločitev za izbrano šolo za zakon. Medtem ko je **sklop A2** vseboval le 3 vprašanja oz. trditve, nanašajoče se na razloge glede vključitve v (izbrano) šolo z zakon.

Sklop B1 in B2 (zadovoljstvo s partnerskim odnosom) sem merila s pomočjo vprašalnika

The Comprehensive Marital Satisfaction Scale (Blum, J.S., Mehrabian, A., 1999), ki je vseboval 35 trditev. Anketiranci so na trditve odgovarjali s pomočjo ocenjevalne lestvice od 1 do 9 (*1 = zelo močno se strinjam, 2 = močno se strinjam, 3 = zmerno se strinjam, 4 = nekoliko se strinjam, 5 = niti se strinjam niti ne strinjam, 6 = nekoliko se ne strinjam, 7 = zmerno se ne strinjam, 8 = močno se ne strinjam, 9 = zelo močno se ne strinjam*).

Primeri trditev so:

- s partnerjem imava podobno življenjsko filozofijo,

- ne odobravam partnerjevega načina obnašanja do moje družine,
- s partnerjem se pogosto ne strinja glede pomembnih odločitev,
- moj partner je običajno razumevajoč, ...

Za B sklop vprašalnika sem opravila **faktorsko analizo** odgovorov z rotacijo VARIMAX. Rezultati so pokazali, da obstajata dva faktorja, ki smo ju poimenovali:

- **Faktor 1: zadovoljstvo s kvaliteto odnosa** (Cronbach $\alpha_1 = 0,87$, Cronbach $\alpha_2 = 0,86$) in
- **Faktor 2: zadovoljstvo glede ujemanja s stališči** (Cronbach $\alpha_1 = 0,82$, Cronbach $\alpha_2 = 0,85$).

Tabela 1 prikazuje faktorsko analizo zadovoljstva s partnerskim odnosom za prvi vprašalnik (PRED). Enake vrednosti za spremenljivke sem izračunala tudi za drugi del vprašalnika (PO).

Tabela št. 1: *Faktorska analiza zadovoljstva s partnerskim odnosom za prvi vprašalnik (PRED)*

Spremenljivke	Faktor 1 - zadovoljstvo s kvaliteto odnosa	Faktor 2 - zadovoljstvo glede ujemanja s stališči
S svojim partnerskim odnosom sem zadovoljna.	0,71163	
S svojim partnerjem sem zelo srečna.	0,70797	
S partnerjem imava partnerske težave.	0,70141	
Moj partner mi resnično gre na živce.	0,61387	
Svojemu partnerju sem predana.	0,60328	
S partnerjem se pogosto prepirava.	0,57074	
Pogosto razmišljam, da bi končala zvezo s svojim partnerjem.	0,56421	
S partnerjem se redko skupaj smejiva.	0,54649	
S partnerjem ne komunicirava dobro.	0,53900	
Moj partnerski odnos ni tako dober kot pri večini.	0,53869	
S partnerjem imava boljši partnerski odnos kot večina drugih, ki jih	0,51445	
Partnerjeve navade mi gredo na živce.	0,46723	
Od partnerja ne dobivam ljubezni, kot si jo želim.	0,45383	
S partnerjem urejava nesoglasja tako, da vsak malo popustiva.	0,44576	
Moj partner je zelo ljubeč.	0,43763	
V partnerja vedno zaupam.	0,32516	
Obžalujem, da sem v partnerskem odnosu s tem partnerjem.	0,30830	
Kadar sva s partnerjem skupaj, se vedno tudi poljubljava.	0,28353	
S partnerjem sva enakega mnenja glede izražanja čustev drug	0,28293	
S partnerjem se strinjava glede njegovega odnosa do mojih	0,27104	
S partnerjem se ne strinjava glede spolnih zadev.		0,70582
S partnerjem se strinjava, kako ravnati z denarjem.		0,66855
Glede spolnosti imava podobna mnenja – se ujemava.		0,60228
S partnerjem se pogosto ne strinjava glede pomembnih odločitev.		0,58599
S partnerjem se pogosto prepirava glede denarja.		0,58555
S partnerjem imava različne vrednote in prepričanja.		0,52287
S partnerjem imava podobne želje in cilje.		0,51563
S partnerjem se strinjava, kako izkoristiti najin prosti čas.		0,45620
S partnerjem imava podobno življenjsko filozofijo.		0,45459
Če bi znova izbirala partnerja, bi izbrala istega.		0,42757
S partnerjem nimava enakega mnenja glede opravljanja gospodinjskih		0,42218
Ne odobravam partnerjevega načina obnašanja do moje družine.		0,41877
Raje počnem stvari brez partnerja.		0,36943
Moj partner je običajno razumevajoč.		0,34106
S partnerjem se strinjava glede prijateljev, s katerima se druživa.		0,30470

Iz tabele št.1 je razvidno, kako so se posamezne spremenljivke uvrstile v posamezen faktor². Spremenljivke sem razporedila glede na posamezen faktor in po vrsti od najvišje do najnižje. Spremenljivke (trditve), ki najmočneje definirajo faktor 1 oz. 2 so tiste, ki imajo vrednost faktorja višje od 0,7, ostale spremenljivke pa posamezni faktor definirajo v manjši meri.

Sklop C1 in C2 (odprtost v komunikaciji) sem merila s pomočjo 30 trditev. Anketiranci so tudi na trditve odgovarjali s pomočjo ocenjevalne lestvice od 1 do 9 (*1 = zelo močno se strinjam, 2 = močno se strinjam, 3 = zmerno se strinjam, 4 = nekoliko se strinjam, 5 = niti se strinjam niti ne strinjam, 6 = nekoliko se ne strinjam, 7 = zmerno se ne strinjam, 8 = močno se ne strinjam, 9 = zelo močno se ne strinjam*).

Primeri trditev so:

- po silovitem prepiru mi je neprijetno začeti pogovor s partnerjem,
- partnerju mi ni nikoli težko izraziti to, kar čutim,
- ko se partner ukvarja z drugimi stvarmi, mi je neprijetno začeti pogovor z njim,
- s partnerjem brez problema pričnem poglobljene pogovore, ...

Na tem mestu sem za sklop C opravila faktorsko analizo z rotacijo VARIMAX. Rezultati so pokazali, da obstajata dva faktorja, ki smo ju poimenovali:

- **Faktor 1 - odprtost v komunikaciji s partnerjem** (Cronbach $\alpha_1 = 0,86$, Cronbach $\alpha_2 = 0,84$) in
- **Faktor 2 - doživljanje odnosa ob partnerju** (Cronbach $\alpha_1 = 0,81$, Cronbach $\alpha_2 = 0,83$).

² Vrednosti, ki so v tabeli, imenujemo faktorske uteži in se merijo z vrednostjo od 0 do 1. Pomenijo pa, kolikšno moč/vpliv ima neka spremenljivka (trditev) na določen faktor. Pozitivne imajo pozitivno moč, negativne pa negativno (npr. kažejo na nezadovoljstvo). Večja kot je vrednost, bolj tista spremenljivka definira tisti faktor. Po navadi se faktorji poimenujejo po teh močnejših spremenljivkah. Tiste spremenljivke, ki imajo zelo nizko utež, manj kot 0,3000, pa se ponavadi ne upoštevajo.

Tabela 2 prikazuje faktorsko analizo odprtosti v komunikaciji za prvi vprašalnik (PRED). Enake vrednosti za spremenljivke sem izračunala tudi za drugi del vprašalnika (PO).

Tabela št. 2 – Faktorska analiza odprtosti v komunikaciji za prvi vprašalnik (PRED)

Spremenljivke	Faktor 1 - odprtost v komunikaciji s partnerjem	Faktor 2 - doživljanje odnosa ob partnerju
Ponavadi partnerju takoj povem točno to, kar mislim.	0,79313	
Partnerju vedno brez omahovanja izrazim svoje potrebe.	0,73707	
Partnerju mi ni nikoli težko izraziti to, kar čutim.	0,73511	
Partnerju brez omahovanja povem točno to, kar čutim.	0,72877	
S partnerjem brez problema pričnem pogovor o intimnih zadevah.	0,70355	
Partnerju brez zadržkov takoj povem, kaj mislim.	0,67466	
S partnerjem brez problema pričnem poglobljene pogovore.	0,63093	
Partnerju rada povem svoje mnenje o določeni zadevi.	0,62532	
Partnerju rada izrazim svoje mnenje glede spornih tem.	0,54881	
S partnerjem stežka pričnem poglobljene pogovore.	0,47644	
Mislim, da sem odprta sogovornica.	0,49196	
Brez obotavljanja/zadržanosti partnerja pograjam.	0,40146	
Po silovitem prepiru mi je neprijetno začeti pogovor s partnerjem	0,32460	
Kadar storim napako oz. se zmotim, mi to ni neprijetno priznati	0,28317	
Ko se partner ukvarja z drugimi stvarmi, mi je neprijetno začeti pogovor	0,26552	
Ko je partner slabo razpoložen, sem jaz takrat med pogovorom napeta	0,12160	
Ko s partnerjem razpravlja o zanj pomembnih temah, postanem jaz		0,59360
S partnerjem se težko odločim za pogovor o nekaterih vidikih najinega		0,56988
Ko je partner utrujen, se vedno izogibam pogovora z njim.		0,56321
Tudi med pogovorom o vsakdanjih stvareh čutim, da moram paziti, kaj		0,53455
Ko mi postane jasno, da se partner z menoj ne strinja, se običajno		0,52570
Veselim se pogovorov, ki jih imam s partnerjem.		0,51971
Ko poskušam pogovor s svojim partnerjem vzdrževati (da ne zamre oz.		0,52848
S partnerjem se veselim razpravljati o tistih vidikih najinega odnosa, ki		0,49845
Ko je partner slabo razpoložen med pogovorom, sem jaz napeta in		0,49749
Ko me partner vpraša, naj povem svoje mnenje, sem v zadregi.		0,49632
Kadar se prepirava, govorjenje vedno prepustim partnerju.		0,48959
Običajno poskušam sama rešiti probleme, namesto da bi se o njih		0,44754
S partnerjem težko pričnem pogovor o običajnih zadevah.		0,35252
S partnerjem se ne pogovarjam o stvareh, ki se mi dogajajo čez dan.		0,32902

Iz tabele št. 2 je razvidno, kako so se posamezne spremenljivke uvrstile v posamezen faktor. Spremenljivke sem razporedila glede na posamezen faktor in po vrsti od najvišje do najnižje. Spremenljivke (trditve), ki najmočneje definirajo faktor 1 oz. 2 so tiste, ki imajo vrednost faktorja višje od 0,7, ostale spremenljivke pa posamezni faktor definirajo v manjši meri.

Sklop D (ocenjevanje šole za zakon) sem merila s pomočjo 26 zaprtih trditev in z 2 vprašanima odprtega tip. Anketiranci so na trditve odgovarjali s pomočjo Likertovih ocenjevalnih lestvic od 1 do 5.

Pri prvi ocenjevalni lestvici je pomenilo: *1 = zelo slabo, 2 = slabo, 3 = srednje, 4 = dobro in 5 = zelo dobro*. Primeri trditev so:

- voditeljev nastop,
- vsebina oz. teme
- možnost pogovora z voditeljem, itd.

Pri drugi ocenjevalni lestvici je pomenilo: *1 = sploh se ne strinjam, 2 = se ne strinjam, 3 = odvisno, 4 = se strinjam in 5 = močno se strinjam*.

Primeri trditev so naslednji:

- zame je bilo zelo koristno,
- pomagalo mi je k boljšemu spoznavanju najinega odnosa,
- pomagalo mi je k lažjemu izražanju svojih potreb do partnerja,
- pomagalo mi je k učinkovitejšemu načinu reševanja konfliktnih situacij v svojem partnerskem odnosu, itd.

Odprta vprašanja sem obdelala ročno. Odgovore sem izpisala in jih nato kodirala.

7. Postopek raziskave

Respondenti so bili udeleženci dveh različnih enoletnih šol priprave za zakon, ki delujeta v Ljubljani. Prvo skupino je vodil p. Beno Lavrih, drugo pa p. dr. Christian Gostečnik. Vprašalnike sem razdelila na začetku vključitve v program v mesecu

oktobru (pred-vprašalnik) in ob zaključku, konec meseca maja (po-vprašalnik). Razdelila sem jih osebno s pojasnilom o namenu in navodilih za izpolnjevanje, pri čemer smo se dogovorili za rok vrnitve najkasneje do naslednjega oz. zadnjega srečanja, to je v roku 14 dneh. Tisti, ki pa so omenili, da jih na zadnjem srečanju ne bo ali pa so jih na zadnjem srečanju pozabili vrniti sem prosila, naj to storijo po pošti.

Prvi (**PRED**) **vprašalnik** sem v obeh šolah razdelila med **180** navzočih udeležencev (80 vprašalnikov za prvo šolo in 100 vprašalnikov za drugo šolo). Od teh mi je skupaj odgovorilo **144** udeležencev (72 parov). Vsi vprašalniki so bili veljavni. V **prvi šoli** je odgovorilo na vprašalnik 60 parov ali **75%** vseh anketirancev, v **drugi** 84 parov oziroma **84%** vseh anketirancev. Pridobljenih 144 vprašalnikov predstavlja 80% vrnjenih uporabnih vprašalnikov.

Drugi (**PO**) **vprašalnik** sem v obeh šolah razdelila med **144** navzočih udeležencev (60 vprašalnikov za prvo šolo in 84 vprašalnikov za drugo šolo). Od tega mi je odgovorilo **66** posameznikov oziroma 33 parov. Od teh 66 vprašalnikov je bilo veljavnih le **44**. V **prvi šoli** je bilo od 60 vprašalnikov vrnjenih 30, od tega 24 veljavnih (**40%**). Medtem ko je v **drugi šoli** za zakon od 84 razdeljenih vprašalnikov nanj odgovorilo 36 udeležencev, od tega je bilo veljavnih le 20 vprašalnikov (**24%**).

Skupaj je bilo veljavnih oz. za raziskavo uporabnih 44 vprašalnikov, kar predstavlja le 31% (*možne razloge tolikšnega osipa bom poskušala pojasnit v nadaljevanju*).

Zbrane podatke vprašalnikov sem obdelala in analizirala kvantitativno in kvalitativno. Kvantitativne podatke sem obdelala z računalniškim statističnim programom SAS in dobljene rezultate interpretirala. Rezultate sem prikazala v tabelah. Pri odprtih vprašanjih pa sem podatke ročno obdelala, tako da sem odgovore izpisala in jih nato kodirala.

Zaradi tako velike razlike med veljavnimi vrnjenimi vprašalniki med prvim krogom

(80%) in drugim krogom (31%) pa me je zanimalo, kakšen je razlog tako velikega osipa. Možnih je zagotovo več odgovorov. Nekaj jih v nadaljevanju navajam:

Na splošno je že znano, da so enoletne raziskave s t.i. dvojnimi vprašalniki (pred in po) dosti bolj organizacijsko zahtevne kot tiste, pri katerih se vprašalniki uporabijo le enkrat (potrebno je namreč enoletno čakanje med prvim (pred) in drugim (po) vprašalnikom, potrebna je zagotovitev prisotnosti vseh anketirancev iz prvega kroga v drugem krogu, potrebno je dobiti po-vprašalnike z istimi kodami oz. gesli kot iz pred-vprašalnikov, itd.). Iz vsega navedenega sem ugotovila, da bi morala takšno raziskavo izvesti dosti bolj sistematično in organizirano, kot sem jo v danem obdobju. Razlog takšnega upada dobljenih vprašalnikov v drugem krogu v primerjavi s prvim vidim tudi v tem, da bi morala vprašalnike prevzeti istega dne, ko sem jih razdelila, in ne v razmiku 14 dni (na drugem ali zadnjem srečanju), kot sem to storila. Zaradi 14-dnevnega razmika so jih nekateri pozabili izpolniti, drugi pa so pozabili vrniti izpolnjene vprašalnike, kljub moji prošnji, naj to storijo po pošti.

Poleg omenjenega ugotavljam, da bi se morala predvsem v drugi šoli (enako kot v prvi), kjer sta bila (v drugem krogu) tako upad vrnjenih vprašalnikov, kot neveljavnost vprašalnikov večja kot v prvi šoli, dogovoriti z voditeljem za pomoč pri tovrstni raziskavi. Slednje pomeni, da bi dosegla večji učinek in posledično prejela več vrnjenih vprašalnikov, če bi se z voditeljem dogovorila, da bi on s svojega gledišča predstavil udeležencem pomen tovrstne raziskave in jih spodbudil k aktivni udeležbi pri izpolnjevanju vprašalnikov, namesto da sem za vse poskrbela sama. Pri prvi šoli pa bi se morda povečalo število vrnjenih vprašalnikov, če bi poleg voditelja tudi osebno sodelovala pri obrazložitvi pomena moje raziskave, pri razdelitvi in pobiranju vprašalnikov, tako kot sem to storila v drugi šoli, namesto da je to opravil voditelj. Problem je v organizaciji šole. V prvi šoli deluje več skupin po max. 8 parov (max. 16 ljudi) in cca. 8 skupin (vsaka začne srečanje ob določeni uri na določen dan in na različnih krajih), kar bi od mene zahtevalo dosti več organizacije in časovnega usklajevanja. Zato sva se z voditeljem dogovorila, da bo on poskrbel za vprašalnike.

Na visok odstotek zmanjšanja števila dobljenih vprašalnikov v drugem krogu (kar velja predvsem za drugo šolo) pa je vplivala tudi odsotnost nekaterih udeležencev, ki

so bili prisotni v začetku leta. Toda kljub njihovi odsotnosti je bilo skupno število udeležencev ob zaključku udeležbe še vedno dokaj podobno kot ob vključitvi v šolo za zakon (le malo manjše). To pa zato, ker se v to šolo za zakon lahko posamezen par priključi kadarkoli (saj vsako srečanje obravnava drugo temo, le ena tema se nadaljuje na drugem srečanju). Voditelj ves čas spodbuja celoletno udeležbo. Opravka imamo z veliko odprto skupino posameznikov (cca. 50 parov oz. 100 ljudi) in s tem večjo fluktuacijo ljudi, kar je nasprotno v primerjavi s prvo šolo, kjer imamo za več manjših in zaprtih skupin, kjer se članstvo ne spreminja v času programa šole.

III. REZULTATI IN INTERPRETACIJA

1. Analiza obeh šol za zakon pred udeležbo in po njej

1.1. Analiza želje po poroki s sedanjim partnerjem in analiza želje po cerkveni poroki pred udeležbo in po njej

Kot kaže spodnja tabela št. 3, je večina anketirancev (134 od 144 ali 93%) ob začetku vključitve v skupine obeh šol za zakon izrazila željo po poroki s partnerjem, s katerim so bili skupaj ob prihodu. Tudi ob zaključku je večina od prisotnih (43 od 44 oz. 97,7%) potrdila, da se želi poročiti s sedanjim partnerjem. Še več (137 od 144 ali 95,1%) pa se jih želi poročiti cerkveno, medtem ko je ostalih sedem odgovorilo bodisi nasprotno, ali da še ne vedo, ali pa sploh niso odgovorili na to vprašanje. Le 10 (6,9% od 144) udeležencev jih o sklenitvi poroke še ni bilo prepričanih. Nihče pa želje po poroki s svojim trenutnim partnerjem ni zanikal, razen eden pri vprašanju glede želje po cerkveni poroki. Ravno tako so anketiranci glede na % ob zaključku udeležbe v večji meri podobno odgovarjali na vprašanje glede cerkvene poroke kot ob vključitvi (tabela št. 4), s tem da je bilo ob zaključku vrnjenih le 44 vprašalnikov, in sicer 100 manj kot ob začetku udeležbe.

Da pa bi ugotovila, ali obstajajo statistično pomembne razlike v želji po poroki s sedanjim partnerjem ter v želji po cerkveni poroki s sedanjim partnerjem pred udeležbo in po udeležbi obeh šol za zakon, sem opravila t-test³. Ta je pri obeh spremenljivkah pokazal, da niti pri prvi ($t = 0,57$; $p = 0,57$) niti pri drugi šoli ($t = -0,71$; $p = 0,4796$) ne obstajajo statistično pomembne razlike.

³ Statistično pomembne razlike se vedno merijo s t-testom. To pomeni, da z njem merimo ali obstajajo statistično pomembne razlike med povprečnimi vrednostmi določenih spremenljivk, ali ne. Da gre za statistično pomembno razliko mora biti (pri t-testu) p manjši od 0,05.

Tabela št. 3: Anketirančeva želja po poroki s sedanjim partnerjem pred in po udeležbi

Želja po poroki s sedanjim partnerjem	PRED vprašalnik		PO vprašalnik	
	Št.	%	Št.	%
da	134	93,1	43	97,7
ne	0	0	0	0
ne vem	10	6,9	1	2,3
skupaj	144	100	44	100

Tabela št. 4: Anketirančeva želja po cerkveni poroki

Želja po cerkveni poroki	PRED vprašalnik		PO vprašalnik	
	Št.	%	Št.	%
da	137	95,1	42	95,5
ne	1	0,7	0	0
ne vem	2	1,4	1	2,3
brez odgovora	4	2,8	1	2,3
skupaj	144	100	44	100

1.2. Analiza odnosa s partnerjem pred udeležbo in po njej

Ob začetku vključitve v skupine obeh šol za zakon je svoj odnos do partnerja, kot kaže tabela št. 5, večina (115 od 144 oz. 79,9%) označila kot resno zvezo in izrazila, da že razmišlja o zavezi – poroki oz. skupnem življenju, čeprav s svojim partnerjem še ne živi skupaj. Tudi ob zaključku je večina od prisotnih (75%) enako dejala.

S četrto trditvijo (*odnos jemljem kot resno zvezo in s partnerjem že živiva skupaj ter razmišljam o poroki*) se jih je ob začetku strinjalo 15,3% udeležencev (od 144), ob koncu le 22,7% udeležencev (od 44). Skoraj 3% jih je v začetku šole za zakon svoj odnos do partnerja opredelilo pod drugo, in sicer:

- »odnos jemljem kot resno zvezo in ga želim poglobiti«
- »odnos jemljem kot resno zvezo, ki pa se šele dobro razvija in potrebuje čas«
- »odnos jemljem kot resno zvezo in že razmišljam o poroki, vendar ne kmalu«
- »odnos jemljem kot resno zvezo, a s partnerjem ne živiva skupaj, in še ne razmišljam o poroki«

Ob zaključku se jih za drugo opredelilo manj, in sicer 2,3% anketirancev (1 od 44). Navedeno je bilo le »konec meseca se poročiva«.

Statistično pomembnih razlik glede, v kakšnem odnosu so bili udeleženci s trenutnim partnerjem pred udeležbo in po udeležbi šole za zakon tu ni zaznati ($t = -1,36$; $p = 0,1809$).

Tabela št. 5: Anketirancev odnos s partnerjem ob začetku in ob koncu udeležbe

Odnos s partnerjem	PRED vprašalnik		PO vprašalnik	
	Št.	%	Št.	%
odnosa ne jemljem kot resno zvezo	0	0	0	0
odnos jemljem kot resno zvezo in s partnerjem že živiva skupaj, vendar še ne razmišljam o poroki	3	2,1	0	0
odnos jemljem kot resno zvezo in že razmišljam o zavezi – poroki oz. skupnem življenju, čeprav še ne živiva skupaj	115	79,9	33	75
odnos jemljem kot resno zvezo in s partnerjem že živiva skupaj ter razmišljam o poroki	22	15,3	10	22,7
drugo: kaj?	4	2,8	1	2,3
skupaj	144	100	44	100

1.3. Analiza razlogov odločitve za udeležbo v šoli za zakon

Tabela št. 6: Razlogi za udeležbo šole za zakon

Zakaj ste se odločili za udeležbo šole za zakon?	0 Ni odgovora		1 Sploh ne drži		2 Ne drži		3 Srednje drži		4 Drži		5 Popolnoma drži		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
ker partnerja želim bolje spoznati	3	2	2	1,4	9	6,3	30	20,8	54	37,5	46	31,9	3,9	1,1
ker želim poglobiti svoj partnerski odnos	2	1	2	1,4	2	1,4	2	1,4	42	29,2	94	65,3	4,5	0,9
ker verjamem, da mi lahko pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti	1	1	0	0	2	1,4	12	8,3	39	27,1	90	62,5	4,5	0,8
ker želim pridobiti dodatne veščine komuniciranja s partnerjem	3	2	1	0,7	10	7	18	12,5	47	32,6	65	45,1	4	1
ker s partnerjem želim razrešiti probleme	3	2	18	13	44	31	45	31,3	21	14,6	13	9	2,7	1,2
ker se želim temeljiteje pripraviti na krščanski zakon	2	1	5	3,5	14	9,7	34	23,6	42	29,2	47	32,6	3,7	1,2
ker se želim temeljiteje pripraviti na skupno življenje ali zakon, ne glede na to ali temelji na krščanstvu ali ne	2	1	15	10	17	12	22	15,3	42	29,2	46	32	3,6	1,4
samo zaradi obveze, ki jo zahteva cerkvena poroka, drugače ne bi	1	1	119	83	16	11	3	2,1	3	2,1	2	1,4	1,3	0,7

Tabela št. 6 prikazuje mnenja udeležencev o razlogih odločitve za udeležbo v šoli za

zakon. V povprečju odgovorov (*povprečna vrednost oz. PV*) udeležencev ankete sta glavna razloga za udeležbo **želja po poglobitvi partnerskega odnosa** (PV= 4,5) in prepričanje, da jim udeležba lahko **pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti** (PV= 4,5). Z najbolj pogostim mnenjem, to je poglobitev partnerskega odnosa, se strinja 94,5% udeležencev, medtem ko jih 89,6% navaja, da je pomemben razlog udeležbe ta, da jim pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti odnosa.

Nekoliko manj, a še vedno zelo visoko (PV= 4), navajajo kot razlog udeležbe **željo po pridobitvi dodatnih veščin komuniciranja s partnerjem**. Skupno to zanaša 90,2%. Nekoliko manj (PV= 3,9) pa kot razlog navajajo željo po boljšem spoznavanju partnerja (skupno 90,2%). Medtem ko je kar 83% udeležencev (PV= 1,3) dejalo, da se za udeležbo v predzakonsko skupino nikakor niso odločili zgolj zaradi obveze po udeležbi v eni izmed oblik šole za zakon, ki jo (*sicer v minimalno nekajdnevno trajajoči obliki*) zahteva RKC za cerkveno sklenitev zakonske zveze, kar verjetno pomeni, da so ti udeleženci že sami po sebi usmerjeni v osebno in partnersko rast, in da izhajajo iz zavedanja, da je za kvaliteten, zadovoljen in srečen partnerski odnos ponavadi potrebno ogromno truda. Torej, razlog odločitve za udeležbo tiči bolj v želji po dodatnem izpopolnjevanju/izobraževanju na področju partnerskega odnosa kot pa v obvezi, ki jo zahteva RKC.

1.4. Analiza razlogov za udeležbo v določeno izbrani šoli za zakon

Tabela št. 7: Razlogi za udeležbo v določeno izbrani šoli za zakon

Zakaj ste se odločili za udeležbo šole za zakon ravno tu in ne drugje?	0 Ne		1 Da	
	Št.	%	Št.	%
le to poznam	134	93,1	10	6,9
sem se kar odločila za eno	135	94,4	8	5,6
lokacijsko je najbližje	122	84,7	22	15,3
voditeljev nastop	82	56,9	62	43,1
osebnost voditelja	59	40,9	85	59
vsebina, teme	70	48,6	74	51,4
metoda, način dela	65	45,1	79	54,9
velikost skupine	136	94,4	8	5,6
drugo, kaj?	0	0	0	0

Tabela št. 7 prikazuje mnenja udeležencev o razlogih odločitve za udeležbo v določeno izbrani šoli za zakon. Največ, in sicer 85 od 144 oz. 59% anketirancev jih je navedlo, da je razlog v **osebnosti voditelja**. Temu sledita **metoda oz. način dela** (79 od 144 oz. 54,9%) in pomen **vsebine oz. tem** (74 od 144 oz. 51,4). Malce manj pomemben razlog (62 od 144 oz. 43,1%) odločitve za udeležbo v šoli za zakon je voditeljev nastop. Kot najmanj pomembni razlogi pa se jim zdijo oddaljenost skupine, poznavanje le ene (izbrane) skupine, velikost skupine ter spontana odločitev za katerokoli skupino.

1.5. Analiza stališč glede partnerskega odnosa s svojim partnerjem v obeh šolah za zakon pred udeležbo in po njej (sklopa B1/B2 in C1/C2)

Sklop B1/B2 je zajemal vprašanja o **zadovoljstvu s partnerskim odnosom** (zadovoljstvo s kvaliteto odnosa in zadovoljstvo glede ujemanja s stališči), sklop C1/C2 pa vprašanja o **odprtosti v komunikaciji med partnerjema** (odprtost v komunikaciji s partnerjem in doživljanje odnosa ob partnerju). Odgovori na vsako od posameznih vprašanj, ki tvorijo te spremenljivke, so v prilogi št. 5. Izračunane so tudi povprečne vrednosti, iz katerih je razvidno, da so anketiranci v obeh šolah za zakon na posamezna vprašanja tako glede stopnje zadovoljstva kot odprtosti v komunikaciji s svojim partnerjem v povprečju odgovarjali zelo pozitivno in podobno tako ob začetku kot ob zaključku udeležbe (z zelo majhnimi pozitivnimi razlikami). Te razlike so zanemarljive in zato nepomembne, kar je potrdil t-test.

Glede stopnje odprtosti v komunikaciji s svojim partnerjem so udeleženci obeh šol za zakon v povprečju (ob zaključku udeležbe), odgovarjali malce manj podobno kot ob začetku. To pomeni, da je prišlo do manjših (pozitivnih) sprememb in sicer v smislu, da so anketiranci po udeležbi v obeh šolah za zakon malce bolj odprti pri komunikaciji s svojim partnerjem.

Torej t-test je potrdil, da ni glede zadovoljstva s kvaliteto odnosa pred začetkom in ob zaključku udeležbe nobenih statistično pomembnih razlik ($t = 0,10$; $p = 0,9226$). Prav tako ni razlik, ki bi bile statistično pomembne, pri zadovoljstvu ujemanja s stališči ($t = -1,45$; $p = 0,1557$). Statistično pomembne razlike se prav tako niso pokazale glede odprtosti v komunikaciji s partnerjem ($t = 0,43$; $p = 0,6671$), kot tudi ne glede doživljanja odnosa ob partnerju ($t = 1,32$; $p = 0,1948$) pred začetkom in ob zaključku udeležbe v obeh šolah za zakon.

Po vsem navedenem lahko torej rečemo, da je vseh 44 (od prvotno 144) anketirancev ovrednotilo zadovoljstvo s kvaliteto osebnega partnerskega odnosa in

stopnjo odprtosti v komunikaciji s svojim partnerjem podobno tako na začetku kot ob zaključku udeležbe, z manjšimi pozitivnimi, a statistično nepomembnimi razlikami. Program šole za zakon torej ni pokazal nobenega statistično pomembnega učinka na ti dve dimenziji partnerskega razmerja.

2. Analiza prve šole za zakon (p. Bena Lavriha) pred udeležbo in po njej

2.1. Analiza demografskih značilnosti (A1/A2)

Število anketirancev, starost (A1)

V vzorcu prve raziskane šole je sodelovalo 60 parov (samo heteroseksualnih), večinoma starih med 20 in 28 let. Najmlajši anketiranec je bil star 19 let, najstarejši 42, povprečna starost pa je bila 24,5 let.

Dokončana izobrazba anketirancev (A1)

Tabela št. 8: Izobrazba anketirancev

Izobrazba	Št. anketirancev	%
osnovna šola	0	0,0
srednja šola	44	73,3
visoka šola	0	0
univerzitetni študij	15	25
podiplomski študij	1	1,7
skupaj	60	100

Status anketirancev (A1)

Tabela št. 9: Status anketirancev

Status	Št. anketirancev	%
dijak	1	1,7
študent	40	66,7
zaposlen	16	26,7
brezposeln	3	5
skupaj	60	100

Tabeli št. 8 in št. 9 prikazujeta izobrazbo in status anketirancev prve šole. Večina (44 oz. 73,3 %) ima dokončano srednješolsko izobrazbo, od teh imajo skoraj vsi status študenta (40 oz. 66,7%). Ena četrtnina (15 oz. 25%) je dokončala univerzitetni študij. Od vseh anketirancev je 16 oz. 26,7% zaposlenih in le nekaj (5%) brezposelnih.

Bivanje (A1)

Tabela št. 10: Prebivališče anketirancev

Bivanje	Št. anketirancev	%
pri starših	51	85
sami	3	5
s partnerjem	4	6,7
s prijatelji	7	11,7
pri sorodnikih	3	5
v določeni skupnosti	2	3,3

Tabela št. 10 prikaže, da večina anketirancev (85%) živi pri starših. Od tega štirje (6,75%) bivajo s partnerjem, sedem (11,7%) s prijatelji, trije (5%) živijo sami ali pri sorodnikih. Le 2 anketiranca (3,3%) pa živita v določeni skupnosti. To so različne oblike krščanskih skupnosti, kjer ima vsaka svoj program, svoja pravila bivanja in delovanja. Vsi, ki pridejo v eno izmed skupnosti, bivajo pod isto streho. Za tako

obliko bivanja, ki je ponavadi začasna oz. prehodna, se odločijo določeni posamezniki/pari, ki jim je tak način privlačen.

Verska pripadnost (A1)

Tabela št. 11: Verska pripadnost anketirancev

Veroizpoved	Št.	%
katoliška	59	98,3
pravoslavna	0	0
protestantska	0	0
nobena	0	0
Brez odgovora	1	1,7
skupaj	60	100

Pogostost obiskovanja verskih obredov (A1)

Tabela št. 12: Pogostost obiskovanja verskih obredov anketirancev

Obiskovanje verskih obredov	Št. anketirancev	%
nikoli	0	0
enkrat ali dvakrat na nekaj let	0	0
enkrat ali dvakrat letno	1	1,7
nekajkrat na leto	0	0
mesečno	4	6,7
enkrat tedensko	34	56,7
več kot enkrat tedensko	21	35
skupaj	60	100

Skoraj vsi anketiranci (tabela št. 11) so se opredelili kot katoličani (98% od 60), le 1 (1,7%) na to vprašanje ni odgovoril. Od teh jih dobra polovica (56,7%) obiskuje

verske obrede enkrat tedensko (tabela št. 12), dobra tretjina (35%) se jih udeležuje več kot enkrat tedensko. Iz tega lahko sklepamo, da se te šole za zakon udeležujejo le katoličani.

Trajanje partnerske zveze (A1)

Ob vpisu v šolo za zakon je bilo ugotovljeno, da so v povprečju s svojim partnerjem skupaj po 30 mesecev (2 leti in pol), od tega najmanj 7 mesecev in največ 7 let.

Želja po (cerkveni) poroki s trenutnim partnerjem (A1/A2)

Ob vključitvi v šolo je večina (97% od 60 anketirancev) dejala, da se želi poročiti s svojim sedanjim partnerjem. Skoraj vsi (95,8%) so enako dejali ob zaključku leta, vendar je zaradi osipa vzorca na ta vprašalnik odgovarjalo le 24 (od prvotno 60) anketirancev. Ostali udeleženci (3% ob začetku oz. 4,2% ob koncu leta), niso vedeli, ali bi se poročili ali ne. Nihče pa želje po poroki s svojim trenutnim partnerjem ni zanikal ne v prvem ne v drugem testu. Za sklenitev cerkvenega zakona se jih je ob vključitvi v šolo za zakon opredelilo 98%. Skoraj enako (95,8% anketirancev), se jih je za to opredelilo po zaključku udeležbe predzakonskih skupin.

Odnos s partnerjem ob začetku udeležbe in po njej (A1/A2)

Tabela št. 13: Odnos s partnerjem ob začetku udeležbe in po udeležbi

V kakšnem odnosu ste s svojo partnerko?	PRED vprašalnik		PO vprašalnik	
	Št.	%	Št.	%
odnosa ne jemljem kot resno zvezo	0	0	0	0
odnos jemljem kot resno zvezo in s partnerjem že živiva skupaj, vendar še ne razmišljam o poroki	0	0	0	0
odnos jemljem kot resno zvezo in že razmišljam o zavezi – poroki oz. skupnem življenju, čeprav še ne živiva skupaj	54	90	22	91,7
odnos jemljem kot resno zvezo in s partnerjem že živiva skupaj ter razmišljam o poroki	4	6,7	2	8,3
drugo: kaj?	2	3,3	0	0
skupaj	60	100	24	100

Kot kaže tabela št. 13 se je za svoj odnos do partnerja ob vključitvi v šolo za zakon večina anketirancev (54 oz. 90% od 60) opredelila, da ga jemlje kot resno zvezo in že razmišlja o zavezi – poroki oz. skupnem življenju, čeprav s svojim partnerjem še ne živi skupaj. Rezultat je zelo podoben (91,7%) odgovorom na vprašalnik ob zaključku udeležbe, vendar je zaradi osipa vzorca na ta vprašalnik odgovarjalo le 24 (od prvotno 60) anketirancev, ti pa so skoraj vsi odgovorili na to vprašanje enako kot ob vpisu v šolo.

S četrto trditvijo (*odnos jemljem kot resno zvezo in s partnerjem že živiva skupaj ter razmišljam o poroki*) pa se jih je ob začetku poistovetilo 6,7% od 60 anketiranih, ob koncu pa le 2% udeležencev, vendar od skupaj samo 24 anketirancev.

Pod vprašanje »drugo« pa sta se le v prvem vprašalniku opredelila 2 udeleženca (3,3%) in zapisala naslednje: »odnos jemljem kot resno zvezo in ga želim poglobiti« ter »odnos jemljem kot resno zvezo, ki pa se šele dobro razvija in potrebuje čas«.

2. 2. Analiza motivacijskih dejavnikov (A1)

Razlogi odločitve za udeležbo v šoli za zakon

Tabela št. 14: Razlogi za udeležbo v prvi šoli za zakon

Razlogi odločitve za udeležbo šole za zakon	0 Ni odg.		1 Sploh ne drži		2 Ne drži		3 Srednje drži		4 Drži		5 Popolnoma drži		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
ker partnerja želim bolje spoznati	1	1,7	1	1,7	1	1,7	11	18,3	24	40	22	36,7	4	1
ker želim poglobiti svoj partnerski odnos	1	1,7	1	1,7	0	0	1	1,7	19	31,7	38	63,3	4,5	0,9
ker verjamem, da mi lahko pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti	1	1,7	0	0	1	1,7	4	6,7	20	33,3	34	56,7	4,4	0,9
ker želim pridobiti dodatne veščine komuniciranja s partnerjem	2	3,3	0	0	5	8,3	7	11,7	20	33,3	26	43,3	4	1,2
ker s partnerjem želim razrešiti probleme	2	3,3	7	11,7	20	33,3	22	36,7	6	10	3	5	2,5	1
ker se želim temeljiteje pripraviti na krščanski zakon	1	1,7	0	0	3	5	13	21,7	15	25	28	46,7	4	1
ker se želim temeljiteje pripraviti na skupno življenje ali zakon, ne glede na to ali temelji na krščanstvu ali ne	1	1,7	7	11,7	11	18,3	8	13,3	18	30	15	25	3,3	1,4
samo zaradi obveze, ki jo zahteva cerkvena poroka, drugače ne bi	0	0	48	80	5	8,3	3	5	2	3,3	2	3,3	1,4	1

Tabela št. 14 prikazuje mnenja udeležencev o razlogih za odločitev za udeležbo v šoli

za zakon. V povprečju anketirani navajajo dva glavna razloga za udeležbo, to sta: **želja po poglobitvi partnerskega odnosa** (PV = 4,5) in prepričanje, da jim udeležba lahko **pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti** (PV = 4,4). Z najbolj pogostim mnenjem, to je poglobitev partnerskega odnosa, se strinja 95% udeležencev, medtem ko jih 90% navaja da je pomemben razlog udeležbe ta, da jim pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti odnosa.

Nekoliko manj, a še vedno zelo visoko (PV = 4), navajajo kot razlog udeležbe **željo po pridobitvi dodatnih veščin komuniciranja s partnerjem** (skupno 76,6%). Kot enako pomemben razlog (PV = 4) pa navajajo tudi **željo po boljšem spoznavanju partnerja** (skupno 76,7%) in **željo po temeljitejši pripravi na krščanski zakon** (skupno 71,7%).

Obenem jih kar 88,3% (PV = 1,4) trdi, da se za udeležbo v predzakonsko skupino nikakor niso odločili zgolj zaradi obveze po udeležbi v eni izmed oblik šole za zakon, ki jo (*sicer v minimalno nekajdnevno trajajoči obliki*) zahteva RKC za cerkveno sklenitev zakonske zveze. Slednje verjetno pomeni, kot že prej omenjeno, da je razlog odločitve za udeležbo v šoli za zakon bolj v želji po dodatnem izpopolnjevanju/izobraževanju na področju partnerskega odnosa, kot pa v obvezi, ki jo zahteva RKC.

Analiza razlogov za udeležbo v prvi šoli za zakon (p. Bena Lavriha)

Tabela št. 15: Razlogi za udeležbo v določeno izbrani šoli za zakon

Razlogi udeležbe v izbrani šoli za zakon	0 Ne		1 Da	
	Št.	%	Št.	%
le to poznam	55	91,7	5	8,3
sem se kar odločil za eno	56	93,3	4	6,7
lokacijsko je najbližje	51	85	9	15
voditeljev nastop	47	78,3	13	21,7
osebnost voditelja	33	55	27	45
vsebina, teme	34	56,7	26	43,3
metoda, način dela	29	48,3	31	51,7
velikost skupine	56	93,3	4	6,7
drugo, kaj?	0	0	0	0

Tabela št. 15 prikazuje mnenja udeležencev o razlogih odločitve za udeležbo v določeno izbrani šoli za zakon. Največ anketirancev (31 oz. 51,7%) je navedlo, da je razlog v **metodi in načinu dela**. Temu sledita (27 oz. 45%) **osebnost voditelja** in pomen **vsebine, tem** (26 oz. 43,3%). Malce manj pomemben razlog (13 oz. 21,7%) odločitve za udeležbo v šoli za zakon je voditeljev nastop. Najmanj pomembni razlogi pa se jim zdijo bližina/oddaljenost (lokacija) šole za zakon, poznavanje le ene (izbrane) šole, velikost skupine ter spontana odločitev za katerokoli skupino.

2.3. Analiza stališč glede partnerskega odnosa s svojim partnerjem v prvi šoli za zakon (p. Bena Lavriha) pred udeležbo in po njej (sklopa B1/B2 in C1/C2)

Sklopa B1/B2 (pred-vprašalnik/po-vprašalnik) sta zajemala vprašanja o zadovoljstvu s partnerskim odnosom, pri čemer sem merila zadovoljstvo s kvaliteto odnosa in

zadovoljstvo glede ujemanja s stališči. Sklopa C1/C2 (pred-vprašalnik/po-vprašalnik) pa sta vsebovala vprašanja o odprtosti v komunikaciji med partnerjema, kjer pa sem merila odprtost v komunikaciji s partnerjem in doživljanje odnosa ob partnerju.

Odgovori na vsako posamezno vprašanje sklopov B1/B2 in C1/C2, ki tvorijo te spremenljivke, so v prilogi št. 5. Izračunane so tudi povprečne vrednosti (pred in po udeležbi), iz katerih je razvidno, da so anketiranci v tej šoli za zakon na posamezna vprašanja tako glede zadovoljstva s svojim partnerjem kot stopnje odprtosti v komunikaciji s svojim partnerjem v povprečju odgovarjali podobno (le z malo večjimi pozitivnimi razlikami glede odprtosti v komunikaciji, kot so se le-te pokazale pri zadovoljstvu s svojim partnerjem) tako ob začetku kot ob zaključku udeležbe. Vendar so razlike zelo majhne in zato statistično nepomembne, kar potrjuje t-test (*tu sicer ni bil posebej izračunan, bil pa je izračunan pri preverjanju razlik med rezultati pred-po za obe šoli hkrati*).

Slednje torej pomeni, da program šole za zakon ni pokazal nobenega pomembnega učinka ne na zadovoljstvo s partnerskim odnosom ne na stopnjo odprtosti v komunikaciji med partnerjema.

3. Analiza druge šole za zakon (p. dr. Christiana Gostečnika) pred udeležbo in po njej

3.1. Analiza demografskih značilnosti (A1/A2)

Število anketirancev, starost (A1)

V raziskavi druge šole za zakon je sodelovalo 84 parov (samo heteroseksualni), večinoma starih med 22 in 30 let. Najmlajši anketiranec je bil star 18 let, najstarejši 40, povprečna starost pa je bila 26 let.

Dokončana izobrazba in status (A1)

Tabela št. 16: Status anketirancev

Izobrazba	Št. udeležencev	%
osnovna šola	0	0
srednja šola	49	58,3
visoka šola	3	3,6
univerzitetni študij	29	34,5
podiplomski študij	3	3,6
skupaj	84	100

Tabela št. 17: Status anketirancev

Status	Št. udeležencev	%
dijak	1	1,2
študent	37	44,1
zaposlen	39	46,4
brezposeln	7	8,3
skupaj	84	100

Tabeli št. 16 in št. 17 prikazujeta izobrazbo in status anketirancev druge skupine. Največ udeležencev (49 oz. 58,3% od 84) ima dokončano srednješolsko izobrazbo, dobra tretjina (29 oz. 34,5%) je dokončala univerzitetni študij, ostalih 6 (13,2%) pa je zaključilo visoko šolo ali podiplomski študij.

Od vseh anketirancev jih je kar 39 oz. 46,4 % zaposlenih, nekaj (7 oz. 8,3%) je brezposelnih. Ostala slaba polovica so študentje (37 oz. 44%), in le en dijak (1,2%).

Bivanje (A1)

Tabela št. 18: Bivanje anketirancev

Bivanje	Št.	%
pri starših	57	67,9
sami	5	6
s partnerjem	21	25
s prijatelji	3	3,6
pri sorodnikih	3	3,6
v določeni skupnosti	4	4,8

Tabela št. 18 prikazuje, da večina anketirancev (skoraj 70%) živi pri starših. Četrtnina (25%) jih biva s partnerjem, nekaj (3,6%) s prijatelji, 3,6% pri sorodnikih, le pet (6%) živi samih. Ostali štirje anketiranci (4,8%) bivajo v določeni skupnosti. To so različne oblike krščanskih skupnosti, kjer ima vsaka svoj program, svoja pravila bivanja in delovanja. Vsi, ki pridejo v eno izmed skupnosti bivajo pod isto streho. Za tako obliko bivanja, ki je ponavadi začasna oz. prehodna, se odločijo določeni posamezniki/pari, ki jim je tak način privlačen.

Verska pripadnost in pogostost obiskovanja verskih obredov (A1)

Tabela št. 19: Verska pripadnost anketirancev

Veroizpoved	Št. udeležencev	%
katoliška	77	91,7
pravoslavna	2	2,4
protestantska	1	1,2
nobena	4	4,8
skupaj	84	100

Tabela št. 20: Pogostost obiskovanja verskih obredov anketirancev

Obiskovanje verskih obredov	Št. udeležencev	%
nikoli	2	2,4
enkrat ali dvakrat na nekaj let	4	4,8
enkrat ali dvakrat letno	3	3,6
nekajkrat na leto	7	8,3
mesečno	9	10,7
enkrat tedensko	40	47,6
več kot enkrat tedensko	19	22,6
skupaj	84	100

Večina anketirancev (tabela št. 19) je katoličanov (92% od 84 anketirancev), pri čemer jih 47,6% obiskuje verske obrede enkrat tedensko (tabela št. 20). Skoraj 23% (od 84 anketirancev) se jih udeležuje več kot enkrat tedensko. Manj kot 10% vseh anketirancev se verskih obredov udeležuje le enkrat mesečno ali nekajkrat letno. Ostalih dobrih 3% je pravoslavne ali protestantske veroizpovedi. Slabih 5% se ne opredeli za nobeno vero.

Iz zgornjih podatkov lahko torej sklepamo, da se tovrstnih priprav na zakon udeležujejo večinoma posamezniki, ki so glede na veroizpoved katoliki.

Trajanje partnerske zveze (A1)

Ob vpisu v šolo za zakon je bilo ugotovljeno, da so v povprečju s svojim partnerjem skupaj po 34 mesecev (skoraj 3 leta), od tega najmanj 1 mesec in največ 10 let.

Želja po (cerkveni) poroki s trenutnim partnerjem (A1/A2)

Od vseh 84 anketirancev je ob prihodu večina (90,5%) dejala, da se želi poročiti s

svojim sedanjim partnerjem. Enako so ob zaključku udeležbe šole za zakon ponovno zatrdili vsi, ki so tako menili ob vpisu, s tem, da je odgovarjalo le 20 anketirancev. Ostali udeleženci, so ob začetku dejali, da še ne vedo, ali bi se poročili ali ne. Nihče želje po poroki s svojim trenutnim partnerjem ni zanikal ne ob prvem ne ob drugem anketiranju. Za sklenitev cerkvenega zakona se jih je ob vključitvi v šolo opredelilo 93%. Le malo več (95,8%) se jih je za to opredelilo po zaključku udeležbe predzakonskih skupin.

Ostali so ob zaključku navedli, da še ne vedo, ali bi se poročili cerkveno ali ne.

Odnos s partnerjem ob začetku udeležbe in po udeležbi (A1/A2)

Tabela št. 21: Anketirancev odnos s partnerjem ob začetku in ob koncu udeležbe

Odnos s partnerjem ob začetku udeležbe in po udeležbi	PRED vprašalnik		PO vprašalnik	
	Št.	%	Št.	%
odnosa ne jemljem kot resno zvezo	0	0	0	0
odnos jemljem kot resno zvezo in s partnerjem že živiva skupaj, vendar še ne razmišljam o poroki	3	3,6	0	0
odnos jemljem kot resno zvezo in že razmišljam o zavezi – poroki oz. skupnem življenju, čeprav še ne živiva skupaj	61	72,6	11	55
odnos jemljem kot resno zvezo in s partnerjem že živiva skupaj ter razmišljam o poroki	18	21,4	8	40
drugo: kaj?	2	2,4	1	5
Skupaj	84	100	20	100

Ob vključitvi v to šolo za zakon (p. dr. Gostečnika), skoraj dve tretjini (72,6% oz. 61 od 84) anketirancev svoj odnos do partnerja (tabela št. 21), jemlje kot resno zvezo in že razmišlja o zavezi – poroki oz. skupnem življenju, čeprav s svojim partnerjem še ne živi skupaj. Ob zaključku, ko je prišlo do velikega osipa mojega vzorca, je le dobra polovica (55%) od prisotnih (11 od 20) dejala enako.

S četrto trditvijo (*odnos jemljem kot resno zvezo, s partnerjem že živiva skupaj ter*

razmišljam o poroki) se je ob začetku poistovetilo 21,4% od 84 anketiranih, ob koncu 40% udeležencev (vendar od skupaj samo 20 anketirancev). Takšna razlika v rezultatih bi lahko pomenila vsaj dvoje: Ali to, da so na to vprašanje v (po-) vprašalniku odgovarjali v večji meri ravno tisti, ki so že v (pred-) vprašalniku pri vprašanju bivanja dejali, da že živijo s partnerjem (25% od 84 anketiranih). Ali pa so skozi udeležbo v tej šoli za zakon pridobili še dodatno zaupanje v svoj partnerski odnos (*kljub temu, da so že ob vključitvi imeli resno zvezo in so že takrat razmišljali o poroki/skupnem življenju, čeprav s svojim partnerjem niso živeli skupaj*) in se zato odločili, da bodo že pred poroko začeli živeti s partnerjem. Možno je seveda tudi (kot tretjič), da so med trajanjem predzakonskih priprav/izobraževanj drugače, z novimi očmi začeli gledati na partnersko zvezo – v tem smislu, da je za kvalitetno skupno bivanje treba vložiti ogromno obojestranskega truda in so se zato odločili za skupno bivanje s partnerjem, da bi še pred poroko »preverili«, ali se jim njihov partner zdi »pravi ali ne«.

Le 2 anketirana (2,4%) sta v začetku šole za zakon svoj odnos do partnerja opredelila pod »drugo«, in sicer:

- »odnos jemljem kot resno zvezo in že razmišljam o poroki, vendar ne kmalu«
ter
- »odnos jemljem kot resno zvezo, a s partnerjem ne živiva skupaj in še ne razmišljam o poroki«.

Ob zaključku pa se je za »drugo« opredelil zgolj en anketiranec, kar predstavlja 5% od vseh prisotnih (20). Tu je navedel: »konec meseca se poročiva«.

3.2. Analiza motivacijskih dejavnikov (A1)

Analiza razlogov odločitve za udeležbo v šoli za zakon

Tabela št. 22: Razlogi za udeležbo v drugi šoli za zakon

Razlogi odločitve za udeležbo šole za zakon	0 Ni odg.		1 Sploh ne drži		2 Ne drži		3 Srednje drži		4 Drži		5 Popolnoma drži		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
ker partnerja želim bolje spoznati	2	2,4	1	1,2	8	9,5	19	22,6	30	35,7	24	28,6	3,7	1,2
ker želim poglobiti svoj partnerski odnos	1	1,2	1	1,2	2	2,4	1	1,2	23	27,4	56	66,7	4,5	0,9
ker verjamem, da mi lahko pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti	0	0	0	0	1	1,2	8	9,5	19	22,6	56	66,7	4,5	0,7
ker želim pridobiti dodatne veščine komuniciranja s partnerjem	1	1,2	1	1,2	5	6	11	13,1	27	32,1	39	46,4	4,1	1,1
ker s partnerjem želim razrešiti probleme	1	1,2	11	13,1	24	28,6	23	27,4	15	17,9	10	11,9	2,8	1,2
ker se želim temeljiteje pripraviti na krščanski zakon	1	1,2	5	6	11	13,1	21	25	27	32,1	19	22,6	3,5	1,2
ker se želim temeljiteje pripraviti na skupno življenje ali zakon, ne glede na to ali temelji na krščanstvu ali ne	1	1,2	8	9,5	6	7,1	14	16,7	24	28,6	31	36,9	3,7	1,3
samo zaradi obveze, ki jo zahteva cerkvena poroka, drugače ne bi	1	1,2	71	84,5	11	13,1	0	0	1	1,2	0	0	1,2	0,5

Tabela št. 22 prikazuje mnenja udeležencev o razlogih glede odločitve za udeležbo v šoli za zakon (p. dr. Christiana Gostečnika). V povprečju med odgovori udeležencev ankete prevladujeta dva glavna razloga za udeležbo: **želja po poglobitvi partnerskega odnosa** (PV = 4,5) in prepričanje, da jim udeležba lahko **pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti** (PV = 4,5). Z najbolj pogostim mnenjem, to je poglobitev partnerskega odnosa, se strinja 94,1% udeležencev, medtem ko jih 89,3% navaja, da je pomemben razlog udeležbe ta, da jim pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti odnosa.

Na tretjem mestu (PV = 4,1) navajajo kot razlog udeležbe **željo po pridobitvi dodatnih veščin komuniciranja s partnerjem**. Skupno to zanaša 78,5%. Na četrtem in petem mestu (PV = 3,7), omenjajo kot pomembna razloga udeležbe **željo po boljšem spoznavanju partnerja** (skupno 64,3%) in **željo po temeljitejši pripravi na skupno življenje ali zakon**, ne glede na to, ali temelji na krščanstvu, ali ne (skupno 65,5%).

Skoraj vsi, oz. 97,6% (PV= 1,2) trdijo, da se za udeležbo v predzakonsko skupino nikakor niso odločili zgolj zaradi obveze, ki jo (*sicer v minimalno nekajdnevno trajajoči obliki*) zahteva Cerkev za cerkveno sklenitev zakonske zveze. Tudi tu, podobno kot pri prvi šoli za zakon (p. Bena Lavriha), razlog za odločitev za udeležbo na predzakonskih pripravah/izobraževanjih verjetno tiči bolj v želji po dodatnem izpopolnjevanju/izobraževanju na področju partnerskega odnosa, kot pa v obvezi, ki jo zahteva RKC.

Analiza razlogov za udeležbo v drugi šoli za zakon (p. dr. Christiana Gostečnika)

Tabela št. 23: Razlogi za udeležbo v določeno izbrani šoli za zakon

Razlogi udeležbe v izbrani šoli za zakon	0 Ne		1 Da	
	Št.	%	Št.	%
le to poznam	79	94,1	5	6
sem se kar odločila za eno	79	95,2	4	4,8
lokacijsko je najbližje	71	84,5	13	15,5
voditeljev nastop	35	41,7	49	58,3
osebnost voditelja	26	31	58	69,1
vsebina, teme	36	42,9	48	57,1
metoda, način dela	36	42,9	48	57,1
velikost skupine	80	95,2	4	4,8
drugo, kaj?	0	0	0	0

Tabela št. 23 prikazuje mnenja udeležencev o razlogih glede odločitve za udeležbo v izbrani šoli za zakon (p. dr. Christiana Gostečnika). Največ, in sicer 58 oz. 69,1% anketirancev, je navedlo, da je razlog v **osebnosti voditelja**. Temu sledi **voditeljev nastop**, za kar se jih je odločilo 49 (58,3%) anketirancev. Enako število anketirancev (48 oz. 57,1%) pa je mnenja, da sta pomembni tudi **vsebina oz. teme in metoda oz. način dela**.

Kot najmanj pomembni razlogi pa se jim zdijo bližina/oddaljenost (lokacija) šole za zakon, poznavanje le ene (izbrane) šole, velikost skupine ter spontana odločitev za katerokoli šolo za zakon.

3.3. Analiza stališč glede partnerskega odnosa s svojim partnerjem v drugi šoli za zakon (p. dr. Christiana Gostečnika) pred udeležbo in po njej (sklopa B1/B2 in C1/C2)

Podobno kot v prvi šoli za zakon sem tudi tu anketirance spraševala po zadovoljstvu s partnerskim odnosom, pri čemer sem merila zadovoljstvo s kvaliteto odnosa in zadovoljstvo glede ujemanja s stališči. Nato sem odgovore prvega vprašalnika (sklop B1) primerjala z odgovori drugega vprašalnika (sklop B2), da bi ugotovila morebitne razlike. Enak postopek sem izvedla pri sklopu C1 (pred-vprašalnik) in C2 (po-vprašalnik), kjer sem spraševala o odprtosti v komunikaciji med partnerjema – merila sem odprtost v komunikaciji s partnerjem in doživljanje odnosa ob partnerju.

Odgovori na vsako posamezno vprašanje obeh sklopov (B in C) pred in po udeležbi, ki tvorijo te spremenljivke, so v prilogi št. 5. Izračunane so povprečne vrednosti iz katerih je razvidno, da so anketiranci tudi v tej šoli za zakon na posamezna vprašanja tako glede zadovoljstva s svojim partnerjem kot stopnje odprtosti v komunikaciji s svojim partnerjem v povprečju odgovarjali podobno tako ob začetku kot ob zaključku udeležbe. Pokazale so se le malenkost večje pozitivne razlike pri merjenju odprtosti v komunikaciji, medtem ko le teh ni bilo zaznati pri merjenju zadovoljstva s svojim partnerjem. Ker pa so omenjene razlike zelo majhne, so statistično nepomembne, kar je potrdil tudi t-test (*tudi tu t-test ni bil posebej izračunan, ker je bil izračunan že pri preverjanju razlik med rezultati pred-po za obe šoli hkrati*).

Slednji rezultati torej pomenijo, da tudi program druge šole za zakon ni pokazal pomembnih učinkov - ne na zadovoljstvo s partnerskim odnosom ne na stopnjo odprtosti v komunikaciji med partnerjema.

4. Analiza razlik v demografskih značilnostih obeh šol za zakon

Iz demografskih rezultatov posamezne šole za zakon lahko vidimo, da:

- so v drugi šoli udeleženci v povprečju nekoliko starejši kot v prvi šoli (za 1,5 let),

- so udeleženci druge šole višje izobraženi (14% jih je več z zaključeno diplomsko/podiplomsko izobrazbo) kot udeleženci prve šole,
- je v prvi šoli 23% več udeležencev s statusom študenta kot v drugi šoli, zato je v drugi šoli toliko več zaposlenih. Prav tako je stopnja brezposelnosti malce višja v drugi šoli (3% višja) v primerjavi s prvo,
- večina udeležencev obeh šol za zakon biva pri starših, a je za 15% več takih iz prve šole. Ta razlika najbrž prispeva k temu, da skoraj 20% več udeležencev iz druge šole za zakon živi s partnerjem,
- so se skoraj vsi anketiranci obeh šol opredelili za katoličane, a je število malce višje (za 6%) pri udeležencih prve šole. Le v drugi šoli se je nekaj udeležencev opredelilo tudi z drugo vero, nekaj pa se jih je opredelilo z izbiro rubrike »nobena vera«,
- so v povprečju udeleženci druge šole malce dlje časa v zvezi s svojim partnerjem kot udeleženci prve šole (za pol leta dlje),
- je skoraj 20% več udeležencev prve šole za zakon v primerjavi z drugo ob vključitvi v šolo za zakon izrazilo, da imajo s svojim partnerjem že resno zvezo in da razmišljajo o (cerkveni) poroki, čeprav s svojim partnerjem še ne živijo skupaj. Medtem ko jih je za podoben odstotek več udeležencev druge šole (v primerjavi s prvo) ob vključitvi dejalo, da imajo s svojim partnerjem že resno zvezo, da razmišljajo o (cerkveni) poroki, toda s svojim partnerjem že živijo skupaj.

Iz zgornjih podatkov lahko torej sklepamo, da gre bolj ali manj za homogene skupine udeležencev (v okviru obeh šol za zakon) z vidika: starosti, veroizpovedi ter trajanja partnerske zveze. Nekoliko manj homogenosti pa je zaznati z vidika izobrazbe, statusa, načina/vrste bivanja ter glede (ne)bivanja s partnerjem pred poroko.

5. Analiza sprememb pred udeležbo in po njej v obeh šolah za zakon glede na določene demografske značilnosti

Da bi ugotovila, ali obstajajo razlike v **želji po poroki s trenutnim partnerjem** pred udeležbo in po njej v obeh šolah za zakon, sem opravila t-test. Rezultat ($t = 0,57$; $p = 0,57$) je pokazal, da glede želje po poroki pred udeležbo in po njej ni nobenih statistično pomembnih razlik. Prav tako ni statistično pomembnih razlik ($t = -0,71$; $p = 0,4796$) glede **želje po cerkveni poroki s trenutnim partnerjem** pred udeležbo in po njej v obeh šolah za zakon. Statistično pomembnih razlik pa tudi ni ($t = -1,36$; $p = 0,1809$) glede tega, **v kakšnem odnosu so bili udeleženci s trenutnim partnerjem** pred udeležbo in po njej, v smislu dojetanja lastne zveze bodisi kot (ne)resne, (ne)razmišljanja o poroki ter (ne)bivanja s partnerko pred poroko.

Slednji podatki potrjujejo poslanstvo (namen) šol za zakon v smislu, da so se obeh šol udeležili udeleženci, ki so že pred udeležbo večinoma imeli resna partnerska razmerja, čeprav jih večina s partnerjem še ni živela skupaj in so bili večinoma že odločeni za (cerkveno) poroko s svojim partnerjem.

6. Analiza sprememb glede zadovoljstva s partnerskim odnosom in s komunikacijo v partnerskem odnosu pred udeležbo in po njej v obeh šolah za zakon

Kot je že ugotovljeno, je vseh 44 (od prvotno 144) anketirancev obeh šol za zakon ovrednotilo zadovoljstvo s kvaliteto osebnega partnerskega odnosa in stopnjo odprtosti v komunikaciji s svojim partnerjem podobno tako na začetku udeležbe kot ob zaključku, le z manjšimi pozitivnimi, a statistično nepomembnimi razlikami.

Za ugotovitve, da program obeh šol za zakon ni pokazal nobenega statistično pomembnega učinka na ti dve dimenziji partnerskega razmerja, vidim različne možne razloge.

Eden izmed možnih razlogov je vprašljivost glede relevantnosti podatkov zaradi

(pre)majhnega števila izpolnjenih anket v drugem krogu (po-vprašalnik).

Zaradi tako velike razlike med veljavnimi vrnjenimi vprašalniki iz prvega kroga (80%) in drugega kroga (31%) me je zanimalo, kakšen je razlog tako velikega osipa. Možnih je zagotovo več odgovorov, med katerimi jih spodaj navajam nekaj.

Na splošno je že znano, da so enoletne raziskave s t.i. dvojnimi vprašalniki (pred udeležbo in po njej) dosti bolj organizacijsko zahtevne kot tiste, pri katerih se vprašalniki uporabijo le enkrat (težava je namreč enoletno čakanje med pred-vprašalnikom in po-vprašalnikom; težko je zagotoviti prisotnost vseh anketirancev iz prvega kroga v drugem krogu; potrebno je dobiti po-vprašalnike z istimi kodami oz. gesli kot iz pred-vprašalnikov, itd.). Iz vsega navedenega sem ugotovila, da bi morala takšno raziskavo izvesti dosti bolj sistematično in organizirano, kot sem jo sicer.

Razlog takšnega upada dobljenih vprašalnikov v drugem krogu v primerjavi s prvim vidim tudi v tem, da bi morala vprašalnike razdeliti in prevzeti istega dne, in ne čez 14 dni (na drugem ali zadnjem srečanju). Zaradi 14-dnevnega razmika so jih nekateri pozabili izpolniti, drugi so jih pozabili vrniti izpolnjene kljub moji prošnji, naj to storijo po pošti.

Poleg omenjenega bi se morala predvsem v drugi šoli (enako kot v prvi), zaradi velikega upada vrnjenih vprašalnikov in še več neveljavnosti kot v prvi šoli, dogovoriti z voditeljem za pomoč pri tovrstni raziskavi. Slednje pomeni, da bi bilo zagotovo učinkoviteje in posledično več vrnjenih vprašalnikov, če bi se z voditeljem dogovorila, da bi on s svojega gledišča predstavil udeležencem pomen tovrstne raziskave ter jih spodbudil k aktivni udeležbi pri izpolnjevanju vprašalnikov. Pri prvi šoli bi se morda povečalo število vrnjenih vprašalnikov, če bi poleg voditelja tudi jaz sodelovala pri obrazložitvi pomena raziskave, pri razdelitvi in pobiranju vprašalnikov. Problem je v tem, da obiskuje prvo šolo več skupin po max. 8 parov (max. 16 ljudi) in cca. 8 skupin (vsaka začne srečanje ob določeni uri, na določen dan, a na različnih krajih). Lastna izvedba anketiranja bi zahtevala dosti več organizacije in časovnega usklajevanja. Zato sva se z voditeljem dogovorila, da bo on poskrbel za vprašalnike.

Na visok odstotek zmanjšanja števila dobljenih vprašalnikov v drugem krogu (kar velja predvsem za drugo šolo) je vplivala tudi odsotnost nekaterih udeležencev, ki so

bili prisotni v začetku leta. Toda kljub njihovi odsotnosti je bilo skupno število udeležencev ob koncu leta še vedno dokaj podobno kot ob začetku leta (le malo manjše). To pa zato, ker se v to šolo za zakon lahko posamezen par priključi kadarkoli (saj vsako srečanje obravnava drugo temo, le pri eni temi gre za nadaljevanje na drugem srečanju). Voditelj sicer ves čas spodbuja k celoletni udeležbi. Tu obstaja velika odprta skupina posameznikov (cca. 50 parov oz. 100 ljudi) in posledično večja fluktuacija ljudi, kar je nasprotno v primerjavi s prvo šolo, kjer imamo več manjših in zaprtih skupin in se članstvo ne spreminja v času programa šole.

Vprašljivi so tudi podatki, ki so bili že v pred-vprašalniku zelo pozitivno obarvani (*podatki sklopa B1/B2, s čimer smo merili stopnjo zadovoljstva s partnerskim odnosom, so bili sicer malce bolj rožnato obarvani kot podatki sklopa C1/C2, s čimer smo merili stopnjo odprtosti v komunikaciji s partnerjem*). Izražanje osebnih stališč in doživljanj zahteva od posameznika veliko mero poguma in iskrenosti do samega sebe in do partnerja, in do raziskovalcev. Morebitna nova spoznanja, ki bi bila nasprotna želenim, so lahko boleča in običajno terjajo mnogo energije in časa za soočenje. Poleg tega smo ljudje nagnjeni k temu, da dajemo družbeno pričakovane odgovore na vprašanja, ki nam jih zastavljajo predstavniki stroke, medijev, cerkve idr. Zato lahko kot drugi možni razlog navedem **morebitno premajhno iskrenost pri izpolnjevanju vprašalnikov**.

Kot tretje lahko ti rezultati sporočajo, da so **programi obeh šol za zakon morda premalo učinkoviti, morda premalo intenzivni ali premalo usmerjeni na posamezen partnerski odnos**, so pa očitno zaradi številčne udeležbe vseeno pomembni in privlačni za določene ljudi.

Kot četrti možni razlog za rezultate analize vidim to, da se enoletnih **šol za zakon udeležujejo v glavnem tisti, ki so s svojim partnerskim odnosom že v osnovi zadovoljni, v okviru šole pa morda želijo predvsem poglobiti svoj partnerski odnos**.

Naslednji, peti možni razlog je morda v tem, da rezultati moje analize **govore o psihološko že poznanem dejstvu, da se spremembe notranjih procesov pri**

človeku običajno odvijajo izredno počasi in potemtakem ne moremo pričakovati, da bo do pomembnih razlik oz. sprememb prišlo v roku enega šolskega leta (16 srečanj). Program šole ni psihoterapija (ki je v osnovi bolj poglobljena, intenzivnejša in usmerjena v posameznika, odnos), ampak bolj psihoedukacija oz. ozaveščanje. Spoznavanje oz. ozaveščanje tistega dela dinamike in vsebin lastnega partnerskega odnosa, ki je drugačen od želenega oz. poznanega, je običajno dolg in boleč proces (*kar lahko posledično, vsaj v prvi fazi, pripelje celo do manjšega zadovoljstva ali/in drugačnega doživljanja partnerskega odnosa kot doslej*). To lahko pomeni, da je do sprememb morda prišlo šele po zaključku udeležbe izbrane šole za zakon. Zato bi bilo zanimivo izvesti tudi follow-up raziskavo o kvaliteti komunikacije in zadovoljstvu s partnerskim odnosom v npr. drugem letu po zaključku šolanja ali celo čez nekaj let.

Možno je seveda tudi, šestič, da **nisem spraševala relevantnih vprašanj**, ki bi pokazala morebitni učinek udeležbe v posamezni šoli za zakon. **V ugovor temu** možnemu zaključku lahko **navedem predvsem to, da sem vprašanja oblikovala na podlagi opisov ciljev in vsebine programov izbranih šol za zakon** – res je, da sem pri oblikovanju vprašanj malce bolj upoštevala opise ciljev in vsebine druge šole za zakon (p. dr. Christiana Gostečnika), ker to šolo osebno bolje poznam kot prvo (p. Bena Lavriha).

Da bi ugotovila, ali so spremembe glede zadovoljstva in komunikacije v partnerskem odnosu statistično pomembne, če **obe šoli za zakon primerjamo med seboj**, sem opravila tudi analizo variance. Rezultat ($F = 2,59$; $p = 12$) je potrdil že zgoraj omenjene ugotovitve, da med šolama ni statistično pomembnih razlik v zadovoljstvu s partnerskim odnosom in pri stopnji odprtosti v komunikaciji med partnerjema.

Slednje bi lahko morda pomenilo, da imata obe šoli za zakon homogene skupine (v smislu, da med udeleženci obstaja podobna miselnost, osebna naravnost, načela, vrednote, veroizpoved, ...). Zato je težko pričakovati, da bi med udeleženci obeh šol obstajale pomembne razlike v izražanju mnenj tako glede zadovoljstva s partnerskim odnosom kot glede stopnje odprtosti v komunikaciji s partnerjem.

7. Primerjava mnenj/ocen udeležencev o kakovosti programa izbrane šole in njene uporabnosti/koristnosti za partnerski odnos med obema šolama za zakon (sklop D)

Z analizo variance sem ugotavljala, ali med šolama za zakon obstajajo statistično pomembne razlike pri **ocenjevanju posameznih elementov** (glej tabelo št. 24) **programa vsake izmed šol za zakon** (*oceno so udeleženci podali ob zaključku udeležbe*).

Statistično pomembne razlike so se pojavile pri vprašanjih, ki so imela p manjši od 0,05.

Tabela št. 24: Ocena posameznih elementov programa vsake izmed šol za zakon

Ocena posameznih elementov programa vsake izmed šol za zakon	I. šola	II. šola	t-test	
	PV	PV	t	p
Voditeljev nastop	4,17	4,95	- 3,72	0,0006
Vsebina oz. teme	4,13	4,75	-2,71	0,0097
Delo v parih – delavnice	3,08	4,35	-3,28	0,0021
Velikost skupine	3,79	3,05	2,17	0,0356
Vzdušje	3,75	4,45	-2,97	0,0049
Možnost skupinske debate	2,08	1,65	1,26	0,2156
Možnost pogovora z voditeljem	3,21	2,80	1,07	0,2908
Možnost spoznavanja drugih parov	3,38	2,45	2,97	0,0050
Možnost poglobitve vere v Boga	3,13	3,70	-2,03	0,0489

Tabela št. 25: Mnenje o udeležbi predzakonske skupine oz. šole za zakon

Mnenje o udeležbi predzakonske skupine oz. šole za zakon	I. šola	II. šola	t-test	
	PV	PV	t	p
Zame je bilo zelo koristno	3,83	4,75	-3,52	0,0011
Pomagalo mi je k boljšemu spoznavanju svoje osebnosti.	3,50	4,30	-2,93	0,0055
Pomagalo mi je k boljšemu spoznavanju partnerkine osebnosti.	3,75	4,40	-2,61	0,0124
Pomagalo mi je k boljšemu spoznavanju najinega odnosa.	3,83	4,65	-3,44	0,0013
Pomagalo mi je k boljšemu zaznavanju svojih potreb do partnerke.	3,33	4,30	-3,57	0,0009
Pomagalo mi je k lažjemu izražanju svojih potreb do partnerke.	3,42	4,35	-3,22	0,0024
Pomagalo mi je k boljšemu zaznavanju svojih pozitivnih doživljanj do partnerke.	3,54	4,30	-3,45	0,0013
Pomagalo mi je k lažjemu izražanju svojih pozitivnih doživljanj do partnerke.	3,54	3,95	-1,58	0,1212
Pomagalo mi je k boljšemu zaznavanju svojih negativnih doživljanj do partnerke.	3,21	3,90	-2,48	0,0173
Pomagalo mi je k lažjemu izražanju svojih negativnih doživljanj do partnerke.	2,92	3,80	-2,82	0,0073
Pomagalo mi je k večjemu zadovoljstvu svojega partnerskega odnosa.	3,58	4,40	-3,39	0,0015
Pomagalo mi je, da sem s partnerko poglobil (še bolj odprto) raven komunikacije.	3,46	4,65	-5,38	<.0001
Pomagalo mi je, da bolje razumem (manj tragično) pomene konfliktnih situacij v svojem partnerskem odnosu.	3,38	4,55	-4,16	0,0002
Pomagalo mi je, da lažje sprejemam pojave konfliktnih situacij v svojem partnerskem odnosu.	3,3	4,35	-4,28	0,0001
Pomagalo mi je k učinkovitejšemu načinu reševanja konfliktnih situacij v svojem partnerskem odnosu.	3,25	4,40	-4,71	<.0001

Iz obeh tabel lahko opazimo **statistično pomembne razlike med obema šolama za zakon**, in to kar pri 23 trditvah (stališčih) od skupaj 26. Razlike, ki med šolama niso statistično pomembne, so pri vprašanjih o možnosti skupinskih diskusij in pri možnostih pogovora z voditeljem (pri obeh skupinah teh možnosti namreč ni bilo oz. koncept obeh programov ni tako zasnovan). Tretje stališče, pri katerem se tudi ne pokažejo statistično pomembne razlike med šolama, h govori o tem, koliko je izbrana šola za zakon posamezniku pomagala k lažjemu izražanju svojih pozitivnih doživljanj v odnosu do partnerja.

Glede dajanja **splošne ocene o količini novo pridobljenega znanja** v okviru šole za zakon (tabela 26), kar naj bi udeležencem koristilo v partnerskem odnosu, je t-test pokazal, ($t = - 5,01$; $p < 0,001$), da tudi **med skupinama oz. šolama obstajajo statistično pomembne razlike**. Prav tako med skupinama oz. šolama obstajajo statistično pomembne razlike pri odgovorih na vprašanje o **ocenitvi kvalitete šole za zakon v celoti** ($t = - 3,79$; $p = 0,0005$). Iz spodnje tabele št. 26 je razvidno, da so udeleženci druge šole za zakon v odgovor na obe vprašanji dali višjo oceno glede novo pridobljenega znanja in kvalitete šole v celoti, kot udeleženci prve šole za zakon.

Iz tega lahko sklepam, da je anketirancem oz. anketirancem druga šola za zakon bolj koristila (je bila učinkovitejša), kot anketirancem prve šole zakon in sicer v smislu novo pridobljenih znanj in izkušenj, ki naj bi bile potrebne ter uporabne za njihov partnerski odnos.

Tabela št. 26: Ocena anketirancev o šoli za zakon

Ocena anketirancev o šoli za zakon	I. šola	II. šola	t-test	
	PV	PV	t	p
Splošna ocena o količini novo pridobljenega znanja v okviru šole za zakon.	3,63	4,55	- 5,01	< 0,001
Splošna ocena kvalitete šole za zakon v celoti.	3,88	4,65	- 3,79	0,0005

Iz vseh navedenih stališč, zapisanih v treh tabelah, je torej razvidno, da so rezultati

povsod (razen pri dveh stališčih), **nekoliko ugodnejši za drugo šolo za zakon** (pri p. dr. Gostečniku) **v primerjavi s prvo** (pri p. Lavrihu). V primerjavi z udeleženci druge šole so udeleženci prve šole za zakon le-to višje ocenili le v dveh primerih: bili so bolj zadovoljni z velikostjo skupine (PV = 3,79) kot udeleženci druge šole (PV = 3,05). Prav tako so navedli, da je v prvi šoli (PV = 3,38) več možnosti za spoznavanje drugih parov, kot je po ocenah druge skupine udeležencev to možno v drugi šoli (PV = 2,45). Pri vseh ostalih odgovorih pa je povprečna vrednost posameznih stališč višja pri drugi šoli za zakon v primerjavi s prvo.

To pomeni, da so udeleženci druge šole za zakon izrazili boljše mnenje o pomenu udeležbe za kakovost partnerskega odnosa kot udeleženci prve šole. Menijo, da jim je pomagala k boljšemu, bolj poglobljenemu partnerskemu odnosu, ter prispevala k učinkovitejšemu sporazumevanju in posledično večjemu zadovoljstvu s svojim partnerskim odnosom, medtem ko udeleženci prve šole sicer to tudi priznavajo, vendar v manjši meri.

Glavni razlog za zgornje ugotovitve je verjetno ta, da je udeležencem druge šole koncept, iz katerega šola izhaja, sprejemljivejši oz. uporabnejši kot udeležencem prve šole. Pri drugi šoli je, kljub izkustvenemu delu vsakega para in simulacij najrazličnejših situacij, večji poudarek na voditeljevem podajanju snovi, ki temelji na strokovnem, psihološkem znanju in raziskavah o partnerskem odnosu, kar naj bi paru globlje osvetlilo pogled in povečalo razumevanje njunega odnosa ter procesa njune medsebojne dinamike. Medtem ko koncept prve šole temelji bolj na načinu skupin za samopomoč. Temelji na izkustvenem delu vsakega para, kar pomeni, da v skupini vsi izrazijo svoje poglede in izkušnje o dani temi, o kateri so se najprej sami pogovarjali le s svojim partnerjem. Tu voditelj šole ni predavatelj, ampak predlagalec tem in povezovalac parov v skupini.

Poleg omenjenega razloga je verjetno pomenljiv razlog tudi v razliki v izobrazbeni strukturi udeležencev ene in druge šole za zakon. Udeleženci druge šole so namreč višje izobraženi, zato imajo lahko tudi drugačna pričakovanja od programa, kot udeleženci prve šole.

7.1. Analiza dodatnih mnenj udeležencev o obiskovanju obeh šol za zakon

Drugi (PO) vprašalnik je vseboval dve vprašanji odprtega tipa, na kateri so udeleženci prostovoljno vpisovali svoje odgovore.

7.1.1. Odgovori na vprašanji v prvi šoli za zakon (p. Bena Lavriha):

1. Kaj vam je bilo najbolj všeč?

Tabela št. 27: Odgovori na vprašanje; Kaj vam je bilo najbolj všeč?

Št.	Najbolj všeč...
1	/
2	Spoznavanje mnenja ostalih parov do posameznih tem
3	Teme
4	Poslušati podobne primere, kot je najin
5	/
6	Piškoti
7	Vodenje patra (voditelja)
8	Vodenje patra (voditelja)
9	Besede voditelja
10	Voditeljev zaključek oz. nagovor
11	Teme, pogovori med nama, skupinsko druženje po končanem srečanju
12	Izkušnje poročenega para
13	Podajanje osebnih izkušenj zakonskega para
14	Nekatere teme, pogovor s partnerko
15	/
16	Skupina na sploh
17	Voditelj in pari - dobro vzdušje
18	Voditelj
19	Poudarek na pogovoru, spoznavanje drugih parov in njihovega pogleda na stvari
20	Spoznavanje medsebojnih odnosov drugih parov
21	Delitev izkušenj med pari
22	Izmenjava izkušenj parov in izkušenj zakonskega para
23	Pogovor s partnerjem in teme
24	Voditelj

2. Kaj vam je bilo najmanj všeč oz. kaj ste pogrešali?

Tabela št. 28: Odgovori na vprašanje; Kaj vam je bilo najmanj všeč oz. kaj ste pogrešali?

Št.	Najmanj všeč...	Pogrešali...
1		Več pogovora z ostalimi pari, ne samo poročanje
2	/	/
3		Skupinsko debato; še kakšen nasvet več
4		Da bi bila skupina manjša
5		Možnost debate v skupini
6		Možnost odprte debate
7		Večjo povezanost skupine
8		Več debate
9		Več debat
10		Več izkušenih parov, KI so bili v raznih situacijah v zakonu
11		Kakšno priložnost za skupno odprto debato
12	Včasih enolično, dolgo poročanje parov	Premalo pogovora v skupini
13	Določene teme, o katerih se ni dalo veliko razpravljati, in neiskrenost nekaterih parov	
14	Nekatere teme (najina poroka se mi je zdela nepotrebna) in neiskrenost	
15		Razgibanost, bolj zanimive teme
16		Več pogovora med pari, debate
17		Morda več Boga
18		Več pogovora in manj govorjenja (monologov) na srečanjih
19	Kakšna tema ni bila preveč aktualna zame	
20	/	/
21	/	/
22		Več druženja med pari
23		
24		

Iz obeh zgornjih tabel (tabela št. 27 in 28) je razvidno, da so pri vprašanju, kaj jim je bilo najbolj všeč v okviru te šole za zakon, izpostavili predvsem vodjo v pozitivnem smislu, npr. njegovo vodenje, nagovor; obravnavane teme; medsebojno podelitev izkušenj, med pari ter izkušenj podanih s strani zakonskega para (vendar le v smislu osebnega izražanja lastnih pogledov oz. izkušenj, brez komentiranja oz. podajanja osebnih refleksij na povedano s strani drugega).

Kot pomanjkljivost pa so nekateri omenili, da jim določena tema ni ustrezala, večina pa jih je izpostavila pomanjkanje možnosti za skupno debatiranje o posameznih temah. Ali drugače rečeno v okviru tega programa šole za zakon so anketiranci pogrešali možnosti za dialog med posameznim parom in drugimi pari, tako dajanja osebnih refleksij na to, kar so povedali drugi, kot prejemanja osebnih refleksij s strani drugih glede tega, kar so sami povedali.

7.1.2. Odgovori na vprašanji v drugi šoli za zakon⁴ (p. dr. Christiana Gostečnika):

1. Kaj vam je bilo najbolj všeč?

⁴ V tem delu analize navajam odgovore vseh dobljenih in uporabnih po-vprašalnikov v okviru te šole za zakon. Kot že prej omenjeno, je bilo za raziskavo oz. analizo pred-po rezultatov (sklopov A1/A2, B1/B2 in C1/C2) uporabnih le 20 vprašalnikov - ostalih 16 vprašalnikov (skupaj 36) je uporabnih le za analizo sklopa D (ker je manjkalo 16 pred-vprašalnikov), kamor spadata tudi ti dve vprašanji (kaj mi je bilo najbolj všeč in kaj najmanj oz. kaj sem pogrešal).

Tabela št. 29: Odgovori na vprašanje; kaj vam je bilo najbolj všeč?

Št.	Najbolj všeč...
1	Vsebina predavanj, teme, pogovor s partnerjem
2	Voditelj
3	Voditeljev pristop temam
4	0
5	Predstavitev konfliktnih situacij oz. razlogov zakaj le te nastanejo
6	0
7	Voditeljev nastop in dobra volja
8	Teme o odnosih med otroki in starši
9	Vsebina
10	Teme
11	Predavateljev način izražanja bistva problemov v odnosih
12	Pozitivno, humorno vzdušje, strokovnost, profesionalnost, jasne razčlenitve, dober retorik
13	Odkrito in sproščeno pogovarjanje tako med nama s partnerjem kot z voditeljem. Iskreno brez
14	Predavanja, pogovori v parih
15	Vsebina oz. teme
16	0
17	Vzdušje na skupini, petje
18	0
19	Pogovori o temah, ki bi jih sicer najbrž redkeje načela
20	Voditeljev odnos do skupine, njegov pozitiven odnos do sveta, strokovnost
21	Teme
22	Poglobljeno umevanje in razumevanje voditelja in njegovo izražanje o odnosih
23	Voditeljev nastop, pogovori v parih, življenjske teme
24	0
25	Osebnost in karizma voditelja, delo v parih/pogovor
26	Voditeljev pristop in osebnost, sproščenost, dialog
27	Tema o spolnosti
28	Debata s partnerko
29	Poglobljen odnos do določene teme, vodenje skupine
30	Voditeljevo vodenje
31	Teorija, ki drži tudi pri naju, pogovori, voditeljev zabaven način razlage
32	0
33	Teme (življenjsko obrazložene), dejstva, kar se dogaja okrog na,s je normalno
34	Čas, ko sva bila s partnerjem skupaj in je bil namenjen samo nama
35	Pogovor s partnerjem
36	Voditelj

2. Kaj vam je bilo najmanj všeč oz. kaj ste pogrešali?

Tabela št. 30: Odgovori na vprašanje; Kaj vam je bilo najmanj všeč oz. kaj ste pogrešali?

Št.	Najmanj všeč...	Pogrešali...
1	Pozna ura	Klimo, večji prostor
2	Velikost skupine	
3	/	
4	0	
5		Več izmenjave mnenj med poslušalci in predavateljem
6	0	
7		Skupinske debate
8		Kakšno debato na temo življenje in smrt
9		Možnost spoznavanja drugih parov
10		Nič nisem pogrešala, bilo je odlično
11	Včasih ni naredil zaključka, ki bi bil potreben za izpostavljen temo	
12		Malo več časa za pogovor s partnerko in da bi dobili izvlečke teh predavanj
13		Osebni kontakt z voditeljem
14	Premalo časa za pogovor v paru	
15	/	
16	0	
17		Svež zrak
18	0	
19		Možnost osebnega kontakta, pogovora z voditeljem
20		Pogovor v skupini
21	Občasna vročina v učilnici	
22	Zrak v dvorani	
23	/	

Št.	Najmanj všeč...	Pogrešali...
24	0	
25		Skupinski pogovor/debata o temi
26		Možnost spoznavanja drugih
27		Skupinsko debatiranje o kakšni temi
28		Prezračevalni sistem
29	/	
30	Prevelika gneča, občasno ponavljanje določenih vsebin, tem	
31		Izkušnja drugih parov
32	0	
33	Pozna ura, nekatere teme se ponavljajo	
34	Neprimerna ura, nekatere teme se ponavljajo	
35	Preveč ljudi	Stik, odnos z voditeljem
36	Zelo različna starost v skupini	Iskrenost, zaupanje

Iz obeh zgornjih tabel je razvidno, da so anketiranci pri vprašanju, kaj jim je bilo najbolj všeč v okviru te šole za zakon, predvsem izpostavili voditeljevo strokovnost/profesionalnost glede predstavljanja posameznih tem, njegov nastop/retoričnost oz. njegovo vodenje (sproščeno, zabavno, poučno); vsebino oz. teme in možnost pogovora o posamezni temi s partnerjem.

Kot pomanjkljivost pa je večina omenila predvsem pomanjkanje možnosti za skupno izmenjavo mnenj glede posameznih temah, pomanjkanje medsebojne delitve izkušenj (med pari) ter tudi premalo možnosti osebnega kontakta, pogovora z voditeljem. Nekatere pa so motili tudi tehnično organizacijske zadeve, kot je slaba zračnost prostora (preveč ljudi za dvorano, kjer je program potekal) ter pozna ura začetka oz. zaključka.

8. Analiza variance

Z uporabo analize variance sem želela preveriti, ali obstajajo statistično pomembne razlike po:

- spolu,
- izobrazbi,
- statusu,
- pogostosti obiskovanja verskih obredov,
- želji poročiti se s sedanjim partnerjem (pred udeležbo) in
- želji po cerkveni poroki s sedanjim partnerjem (pred udeležbo)

glede na določene spremenljivke. Analiza variance je narejena za prvi (PRED) vprašalnik in zajema udeležence obeh šol za zakon.

Statistično pomembne razlike so se pojavile pri vprašanjih, ki so imela p manjši od 0,05.

8.1. Primerjava odgovorov udeležencev po spolu

Tabela št. 31: Primerjava odgovorov udeležencev po spolu

Trditev	SPOL				F	p
	Moški		Ženske			
	PV	SO	PV	SO		
Želja po cerkveni poroki.	1,01	0,35	0,94	0,23	6,43	0,0123
Razlog odločitve za udeležbo šole za zakon: ker partnerja želim bolje spoznati.	3,69	1,20	4,03	0,98	3,32	0,0707
Razlog odločitve za udeležbo šole za zakon: ker želim poglobiti svoj partnerski odnos.	4,29	1,14	4,74	0,47	9,28	0,0028
Razlog odločitve za udeležbo šole za zakon: ker verjamem, da mi lahko pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti.	4,25	0,96	4,72	0,51	13,58	0,0003
Razlog udeležbe izbrane šole za zakon: le to poznam.	0,11	0,32	0,03	0,17	3,92	0,0496
Razlog udeležbe izbrane šole za zakon: voditeljev nastop.	0,31	0,46	0,56	0,50	9,67	0,0023
Doživljanje odnosa ob partnerju ⁵ .	3,29	1,15	2,89	1,04	4,84	0,0294

⁵ Spodnje trditve označujejo drugi faktor - doživljanje odnosa ob partnerju, ki je eden izmed dveh faktorjev odprtosti v komunikaciji

- Ko poskušam pogovor s svojim partnerjem vzdrževati (da ne zamre oz. da pogovor teče), se počutim napeto in prisiljeno.
- Ko je partner slabo razpoložen med pogovorom, sem jaz napeta in živčna.
- Ko me partner vpraša naj povem svoje mnenje, sem v zadregi.
- Veselim se pogovorov, ki jih imam s partnerjem.
- Ko s partnerjem razpravljava o zanj pomembnih temah, postanem jaz zbegana in zmedena.
- Ko mi postane jasno, da se partner z menoj ne strinja, se običajno neham pogovarjati.
- Običajno poskušam sama rešiti probleme namesto, da bi se o njih pogovorila s partnerjem
- S partnerjem se veselim razpravljati o tistih vidikih najinega odnosa, ki so zame najpomembnejši.
- S partnerjem se težko odločim za pogovor o nekaterih vidikih najinega partnerskega odnosa.
- Ko je partner utrujen se vedno izogibam pogovora z njim.
- Tudi med pogovorom o vsakdanjih stvareh čutim, da moram paziti, kaj rečem.
- Kadar se prepirava, govorjenje vedno prepustim partnerju.
- S partnerjem se ne pogovarjam o stvareh, ki se mi dogajajo čez dan.
- S partnerjem težko pričnem pogovor o običajnih zadevah.

Iz zgornje tabele lahko vidimo, da so se pojavile **statistično pomembne razlike pri petih od sedmih trditvah**. Statistično pomembnih razlik med moškimi in ženskami **ni** glede želje po boljšem spoznavanju partnerja ($p = 0,0707$) in tudi ne pri navedbi razloga (eden izmed pomembnejših) za izbiro določene šole za zakon zaradi poznavanja le te (izbrane) in nobene druge ($p = 0,0496$).

Moški imajo večjo željo po cerkveni poroki ($PV = 1,01$) kot ženske ($PV = 0,94$). Ženske ($PV = 4,74$) pa bolj kot moški ($PV = 4,29$) želijo poglobiti svoj partnerski odnos in bolj ($PV = 4,72$) kot moški ($PV = 4,25$) verjamejo v kvalitetnejšo zvezo in skupno rast, če bodo obiskovali šolo za zakon. Prav tako je ženskam ($PV = 0,56$) bolj kot moškim ($PV = 0,31$) pomemben voditeljev nastop, ko izbirajo določeno šolo za zakon.

Moški odnos s svojo partnerko ($PV = 3,29$) doživljajo bolj pozitivno kot ženske s partnerjem ($PV = 2,89$), v smislu, da se npr. čutijo manj napete in prisiljene kot se počutijo ženske, tako takrat ko poskušajo vzdrževati pogovor s svojo partnerko, kot tudi, če je partnerka slabo razpoložena med pogovorom; so v manjši zadregi kot ženske, ko morajo izraziti svoje mnenje; bolj kot ženske se veselijo pogovorov, ki jih imajo s svojo partnerko; s partnerko lažje pričnejo pogovor o običajnih zadevah, kot to velja za pogovor žensk z njihovim partnerjem; ipd (*ostale možnosti doživljanja odnosa ob partnerju so v opombi*).

8.2. Primerjava odgovorov anketirancev o udeležbi v šoli za zakon glede na izobrazbo

Tabla št. 32: Odgovori anketirancev o udeležbi glede na izobrazbo

Razlog odločitve	IZOBRAZBA								F	p
	SŠ		VŠ		Visoka š.		Podipl. š.			
	PV	SO	PV	SO	PV	SO	PV	SO		
Razlog odločitve za udeležbo šole za zakon: ker želim poglobiti svoj partnerski odnos.	4,66	0,68	4,67	0,58	4,20	1,23	4,50	0,58	2,62	0,0535
Razlog odločitve za udeležbo šole za zakon: ker želim pridobiti dodatne veščine komuniciranja s partnerjem.	4,19	1,02	4,67	0,58	3,90	1,14	3,00	2,45	2,23	0,0868
Zadovoljstvo s kvaliteto odnosa.	2,21	0,73	1,98	0,38	2,60	0,88	2,14	1,26	2,72	0,0470

Iz tabele št. 32 je razvidno, da glede na izobrazbo med posameznimi stopnjami **ni statistično pomembnih razlik** niti pri prvi niti pri drugi in niti pri tretji trditvi ($p_1 = 0,0535$, $p_2 = 0,0868$, $p_3 = 0,0470$). To pomeni, da stopnja izobrazbe statistično pomembno ne vpliva niti na posamezne razloge glede odločitve za udeležbo šole za zakon, kot tudi ne na zadovoljstvo s kvaliteto odnosa.

8.3. Primerjava odgovorov anketirancev o udeležbi v šoli za zakon glede na status

Tabla št. 33: Odgovori anketirancev o udeležbi glede na izobrazbo

Razlog odločitve	STATUS								F	p
	Dijak		Študent		Zaposlen		Brezposeln			
	PV	SO	PV	SO	PV	SO	PV	SO		
Pogostost obiskovanja verskih obredov.	2	-	1,69	0,71	2,82	1,58	2,11	1,05	8,51	<.0001
Razlog odločitve za udeležbo šole za zakon: ker želim poglobiti svoj partnerski odnos.	5	-	4,70	0,49	4,22	1,27	4,67	0,50	2,56	0,0412
Razlog odločitve za udeležbo šole za zakon: ker verjamem, da mi lahko pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti.	5	-	4,62	0,61	4,25	1,00	4,78	0,67	2,38	0,0544
Razlog odločitve za udeležbo šole za zakon: ker se želim temeljiteje pripraviti na krščanski zakon.	5	-	3,94	0,98	3,45	1,42	3,89	1,05	2,22	0,0694
Razlog udeležbe izbrane šole za zakon: le to poznam.	0	-	0,01	0,11	0,15	0,36	0	0	4,10	0,0036
Doživljanje odnosa ob partnerju.	1,07	-	3,06	1,04	3,29	1,21	2,49	0,70	2,19	0,0738

Tudi tu lahko vidimo (tabela št. 33), da so se pojavile **statistično pomembne razlike**, a le **pri treh od šestih trditvah**. Statistično pomembnih razlik med anketiranimi glede na posamezno vrsto statusa **ni** zaznati pri odgovorih udeležencev glede dveh razlogov odločitve za udeležbo v šoli za zakon (želja po temeljitejši pripravi na krščanski zakon; $p = 0,0694$, in vera, da lahko pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti; $p = 0,0544$) ter glede načina doživljanja odnosa ob partnerju ($p = 0,0738$). To pomeni, da vrsta statusa pomembno ne vpliva niti na navedena

razloga glede odločitve za udeležbo v šoli za zakon, kot tudi ne na način doživljanja medsebojnega partnerskega odnosa.

Zelo pomembna statistična razlika pa se je pokazala pri prvi trditvi ($p = <.0001$). Udeleženci, ki so zaposleni, v povprečju ($PV = 2,82$) dosti manj pogosto obiskujejo verske obrede (mesečno) kot dijaki, študentje in brezposelni, ki jih obiskujejo enkrat ali večkrat tedensko.

Tisti, ki imajo zaključeno le srednjo šolo ($PV = 5$), imajo malce večjo željo kot ostali - glede na status - po poglobitvi svojega partnerskega odnosa, če bodo obiskovali šolo za zakon. Toda pri tej trditvi je bila statistična razlika skoraj nepomembna ($p = 0,0412$).

Udeleženci s statusom zaposlenih ($PV = 0,15$) so v primerjavi z ostalimi udeleženci med razlogi glede izbire določene šole za zakon v večji meri navajali svoje dosedanje poznavanje izbrane šole za zakon. Toda ta razlog odločitve za udeležbo v šoli za zakon je bil za vse udeležence več ali manj nepomemben.

8.4. Primerjava odgovorov udeležencev po pogostosti obiskovanja verskih obredov

Tabela št. 34: Primerjava odgovorov udeležencev po pogostosti obiskovanja verskih obredov

Razlog odločitve	POGOSTOST OBISKOVANJA VERSKIH OBREDOV												F	p		
	Več kot 1x tedensko		1x tedensko		Mesečno		Nekajkrat na leto		1x ali 2x na leto		1x ali 2x na nekaj let				Nikoli	
	PV	SO	PV	SO	PV	SO	PV	SO	PV	SO	PV	SO			PV	SO
Razlog odločitve za udeležbo v šoli za zakon: ker partnerja želim bolje spoznati.	3,96	1,01	3,92	0,99	3,85	1,41	3,71	1,50	2,25	1,71	3,25	0,96	5	0	2,17	0,0498
Razlog odločitve za udeležbo v šoli za zakon: ker verjamem, da mi lahko pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti.	4,58	0,75	4,55	0,67	4,54	0,52	4	1	2,75	2,06	4,75	0,50	4,5	0,71	4,34	0,0005
Razlog odločitve za udeležbo šole za zakon: ker želim pridobiti dodatne veščine sporazumevanja s partnerjem.	3,88	1,18	4,34	0,86	3,69	1,49	3,86	1,35	2,75	2,06	4	0,82	5	0	2,50	0,0249
Razlog odločitve za udeležbo v šoli za zakon: ker se želim temeljiteje pripraviti na zakon.	4,23	0,97	3,95	0,92	2,85	1,28	2,71	0,76	1,75	1,70	3	1,83	1	0	10,3	<.0001

Razlog odločitve	POGOSTOST OBISKOVANJA VERSKIH OBREDOV												F	p		
	Več kot 1x tedensko		1x tedensko		Mesečno		Nekajkrat na leto		1x ali 2x na leto		1x ali 2x na nekaj let				Nikoli	
	PV	SO	PV	SO	PV	SO	PV	SO	PV	SO	PV	SO			PV	SO
Razlog odločitve za udeležbo v šoli za zakon: samo zaradi obveze, ki jo zahteva cerkvena poroka, drugače ne bi.	1,13	0,40	1,23	0,63	1,62	1,19	1,43	1,13	2,25	1,89	1	0	1	0	2,24	0,0431
Razlog udeležbe v izbrane šoli za zakon: le to poznam.	0,03	0,16	0,04	0,20	0,15	0,38	0	0	0,50	0,58	0	0	1	0	9,63	<.0001
Razlog udeležbe v izbrani šoli za zakon: osebnost voditelja	0,48	0,51	0,69	0,47	0,38	0,51	0,86	0,38	0,25	0,50	0,0	0,58	0,50	0,71	2,01	0,0686
Odprtost v komunikaciji s partnerjem.	3,57	1,20	3,33	1,09	3	0,95	2,89	0,98	2,75	0,67	4,33	1,45	1,88	0,62	1,96	0,0758

Iz tabele št. 34 je razvidno, da so se pojavile **statistično pomembne razlike kar pri petih od osmih trditev**. Pri odgovorih udeležencev glede na pogostost obiskovanja verskih obredov ni zaznati statistično pomembnih razlik:

- razlogu (enega izmed pomembnejših) odločitve za udeležbo v šoli za

- zakon, kot je želja po boljšem spoznavanju partnerja ($p = 0,0498$),
- razlogu za izbiro določene šole za zakon, kot je osebnost voditelja ($p = 0,0686$) in
- glede odprtosti v komunikaciji s svojim partnerjem ($p = 0,0758$).

Slednje pomeni, da pogostost obiskovanja verskih obredov pomembno ne vpliva na navedene trditve.

Zelo pomembne statistične razlike so se pojavile pri **drugi** ($p = 0,0005$), **četrti** ($p = <.0001$) in **šesti** ($p = <.0001$) trditvi. Tisti, ki se verskih obredov redko udeležujejo (enkrat ali dvakrat na nekaj let), v povprečju bolj kot ostali verjamejo v kvalitetnejšo zvezo in skupno rast, v primeru udeležbe v šoli za zakon ($PV = 4,75$). Anketiranci, ki več kot enkrat na teden hodijo k maši, so šolo za zakon obiskovali, ker imajo večjo željo po temeljitejši pripravi na krščanski zakon ($PV = 4,23$) kot tisti, ki verske obrede obiskujejo redkeje. Ugotavljam, da pogosteje ko ljudje obiskujejo verske obrede, večja je želja po temeljiti pripravi na krščanski zakon (in obratno).

Zadnja statistično zelo pomembna razlika pa se je pojavila pri odgovoru na vprašanje glede razloga udeležbe v izbrani šoli za zakon. Ta je »le to poznam«. To pomeni, da so tisti, ki hodijo k maši enkrat ali dvakrat letno, v večji meri kot ostali (glede na pogostost obiskovanja verskih obredov) navedli, da je eden izmed pomembnejših razlogov pri izbiri šole za zakon bila izbira tiste šole, ki jo že poznajo ($PV = 0,50$). Pri ostalih pa ta razlog pri izbiri vrste šole za zakon skorajda ni bil pomemben.

Manj pomembna statistična razlika ($p = 0,0249$) se je pojavila pri četrti trditvi. Tisti, ki nikoli ne obiskujejo verskih obredov, si bolj kot ostali ($PV = 5$) glede na pogostost obiskovanja verskih obredov želijo pridobiti dodatne veščine komuniciranja s partnerjem. To pričakujejo od obiskovanja šole za zakon. Pri ostalih je ta želja kot razlog odločitve za udeležbo v šoli za zakon manj pomembna.

Najmanj pomembna statistična razlika pa je razvidna pri šesti trditvi ($p = 0,0431$), ki govori o možnem razlogu udeležbe v šoli za zakon zgolj zaradi obveze, ki jo zahteva cerkvena poroka. Rezultat je pokazal ($PV = 2,25$), da so tisti, ki redkeje hodijo k maši (enkrat ali dvakrat letno), malce v manjši meri kot ostali zanikali, da je razlog odločitve za udeležbo v šoli za zakon obveza, ki jo zahteva cerkvena poroka. Vsi

ostali udeleženci, glede na pogostost obiskovanja verskih obredov, so ta razlog popolnoma zanikali.

8.5. Primerjava odgovorov udeležencev glede na željo po poroki s partnerjem, s katerim sedaj prijateljujejo (pred udeležbo)

Tabela št. 35: Odgovori anketirancev o želji po poroki s svojim partnerjem

	ŽELJA PO POROKI						F	p
	Da		Ne		Ne vem			
	PV	SO	PV	SO	PV	SO		
Želja po cerkveni poroki.	1,03	0,26	0	0	0,60	0,52	22,54	<.0001
Zadovoljstvo s kvaliteto odnosa.	2,26	0,77	0	0	3,17	0,85	12,84	0,0005
Zadovoljstvo glede ujemanja s stališči.	2,25	0,86	0	0	2,96	0,70	6,53	0,0117

Pri tej tabeli št. 35 je opaziti **statistično pomembne razlike pri vseh treh trditvah** glede na željo po poroki s trenutnim partnerjem. Najbolj pomembna statistična razlika je razvidna pri prvi trditvi ($p = <0001$). Tisti, ki se želijo poročiti, imajo večjo željo po cerkveni poroki (PV = 1,03) kot tisti, ki o poroki še niso neodločeni.

Anketiranci, ki se še niso odločili za poroko, so v povprečju dokaj zadovoljni s kvaliteto svojega medsebojnega odnosa, a malo manj (PV = 3,17) kot tisti, ki se želijo poročiti (PV = 2,26). Le ti so zelo zadovoljni s kvaliteto odnosa.

Prav tako so tisti, ki še ne vedo ali bi se poročili ali ne, sicer zadovoljni pri ujemanju s stališči s svojim partnerjem, a malce manj (PV = 2,96) kot tisti, ki se želijo poročiti (PV = 2,25).

8.6. Primerjava odgovorov udeležencev glede na željo po cerkveni poroki (pred udeležbo)

Tabela št. 36: Razlogi za odločitev za udeležbi v šoli za zakon

Razlog odločitve za udeležbo v šoli za zakon	ŽELJA PO CERKVENI POROKI								F	p
	Brez odgovor		Da		Ne		Ne vem			
	PV	SO	PV	SO	PV	SO	PV	SO		
ker se želim temeljiteje pripraviti na krščanski zakon.	3,75	1,89	3,80	1,12	1	-	1	0	5,91	0,0008
le to poznam.	0	0	0,05	0,22	1	-	1	0	18,71	<.0001
velikost skupine.	0,25	0,50	0,04	0,21	0	-	0,50	0,71	3,80	0,0118

Iz tabele št. 36 je razvidno, da so **pri vseh trditvah razlike statistično pomembne**. Najbolj pomembna statistična razlika se kaže v trditvi o izbiri določene šole za zakon, ki jo udeleženci že poznajo ($p = < 0001$). To pomeni, da so tisti, ki si ne želijo cerkvene poroke in tisti, ki še niso prepričani o cerkveni poroki, v povprečju v večji meri kot ostali (glede na željo po cerkveni poroki) navedli, da je eden izmed pomembnejših razlogov pri izbiri šole za zakon tista šola, ki jo že poznajo (PV = 1). Pri ostalih pa ta razlog pri izbiri vrste šole za zakon skorajda ni bil pomemben (PV = 0, 05).

Nadalje so tisti, ki se želijo cerkveno poročiti, izrazili večjo željo po temeljitejši pripravi na krščanski zakon (PV = 3,80) kot tisti, ki bodisi nimajo želje po cerkveni poroki (PV = 1) oz. še ne vedo, ali bi se poročili cerkveno ali ne (PV = 1). Malo manj, a še vedno pomembna statistična razlika, je vidna v tretji trditvi ($p = 0,0118$). Slednje izraža dejstvo, da je pri anketirancih, ki še niso bili odločeni za cerkveno poroko, pri izboru določene šole za zakon pomembneje botroval razlog o velikosti skupine (PV = 0, 50) kot pri tistih, ki so bili odločeni za cerkveno poroko (PV = 0,04).

9. Korelacije

S pomočjo Pearsonovega korelacijskega koeficienta sem merila, ali obstajajo povezave med posameznimi spremenljivkami (trditvami). Izbrala sem le tiste, ki med seboj izražajo statistično pomembne korelacije⁶ ($p < 0,05$). 1 Korelacija (r) se meri v razponu od 0 do 1. Bolj ko je r proti 1, bolj pozitivna je korelacija. Če je pred r minus in je p manjši od 0,05, potem gre za statistično pomembno negativno korelacijo.

Tabela št. 37: Izračun Pearsonovega korelacijskega koeficienta med posameznimi spremenljivkami

Korelacije	starost	izobrazba	status	obiskovanja verskih obredov	pogostost obiskovanja verskih obredov	Trajanje partnerske zveze	zadovoljstvo s kvaliteto odnosa	doživljanje odnosa ob partnerju	odprtost v komunikaciji	Zadovoljstvo s stališči
starost		$r = 0,31$ p^{***}						$r = 0,20$ p^*		
status	$r = 0,46$ p^{***}	$r = 0,49$ p^{***}								
Pogostost obiskovanja verskih obredov	$r = 0,50$ p^{***}		$r = 0,24$ p^{**}							
Trajanje partnerske zveze.				$r = 0,22$ p^{**}						
Zadovoljstvo s kvaliteto odnosa								$r = 0,48$ p^{***}	$r = 0,62$ p^{***}	
Doživljanje odnosa ob partnerju							$r = 0,45$ p^{***}	$r = 0,56$ p^{***}	$r = 0,47$ p^{***}	
Odprtost v komunikaciji									$r = 0,31$ p^{**}	

Legenda: (p mora biti večji od 0)

- * $0,01 < p < 0,05$
- ** $0,001 < p < 0,01$
- *** $p < 0,0001$

Iz tabele št. 37 so razvidne naslednje spremenljivke, ki med seboj izražajo statistično pomembne korelacije v mojih dveh vzorcih raziskave:

- starejši ko so udeleženci ene in druge šole za zakon (v nadaljevanju ljudje), višjo izobrazbo imajo (in obratno),
- starejši ko so ljudje, bolj pozitivno doživljajo svoj odnos do partnerja (in obratno),
- višja ko je stopnja dokončane izobrazbe, višji je trenutni status anketirancev⁷,
- starejši ko so ljudje (anketiranci), manjkrat obiskujejo verske obrede (in obratno),
- ljudje z višjim statusom pogosteje obiskujejo verske obrede (in obratno),
- z daljšanjem trajanja partnerske zveze raste udeležba v verskih obredih (in obratno),
- bolj ko so ljudje v medsebojni komunikaciji odprti, višja je njihova stopnja zadovoljstva s kvaliteto odnosa (in obratno),
- bolj ko so ljudje v odnosu zadovoljni glede ujemanja s stališči svojega partnerja, višja je njihova stopnja zadovoljstva s kvaliteto odnosa (in obratno),
- bolj pozitivno ko ljudje doživljajo svoj partnerski odnos bolj so zadovoljni s kvaliteto svojega odnosa (in obratno),
- bolj pozitivno ko ljudje doživljajo svoj partnerski odnos, bolj so odprti v medsebojni komunikaciji (in obratno),
- bolj pozitivno ko ljudje doživljajo svoj partnerski odnos, višja je njihova stopnja zadovoljstva glede ujemanja s stališči svojega partnerja (in obratno),
- bolj ko so ljudje v odnosu odprti v medsebojni komunikaciji, višja je njihova stopnja zadovoljstva glede ujemanja s stališči s svojim partnerjem (in obratno).

⁷ Razvrstitev statusov v drugi tabeli vprašalnika kaže pravilno rangiranje za statuse dijak, študent in zaposlen. Medtem ko ima status brezposeln napačen rang v tej tabeli - namesto najvišjega bi moral imeti najnižji rang. Iz tega stališča je korelacija med vprašanjema dve in tri napačno izračunana, vendar je napaka dovolj majhna in zato zanemarljivo vpliva na rezultat te korelacije.

10. Preverjanje hipotez

10.1. Glavna hipoteza

H1: Udeležba v obeh enoletnih organiziranih šolah za zakon pozitivno vpliva na kakovost partnerskih odnosov udeležencev.

Glede na dobljene rezultate analize lahko rečemo dvoje. Po eni strani lahko slednjo hipotezo potrdimo, po drugi pa zavržemo.

V obeh šolah za zakon so anketiranci na posamezna vprašanja, tako glede stopnje zadovoljstva (sklop B1/B2) kot odprtosti v komunikaciji (sklop C1/C2) s svojim partnerjem (*s čimer sem merila vpliv šol na morebitno spremembo v kakovosti partnerskih odnosov po zaključku šolanja*), v povprečju odgovarjali podobno (in to pozitivno) tako ob začetku kot ob zaključku udeležbe. To pomeni, da so se sicer pokazale manjše razlike, ki pa so statistično nepomembne. T-test je potrdil, da pri nobeni šoli ni nobenih statistično pomembnih razlik ($t = 0,10$; $p = 0,9226$) glede zadovoljstva s kvaliteto odnosa pred začetkom in ob zaključku udeležbe. Prav tako ni nobenih razlik ($t = -1,45$; $p = 0,1557$), ki bi bile statistično pomembne, pri zadovoljstvu glede ujemanja s stališči partnerja.

Statistično pomembne razlike se tudi niso pokazale glede odprtosti v komunikaciji s partnerjem ($t = 0,43$; $p = 0,6671$), kot tudi ne glede doživljanja odnosa s partnerjem ($t = 1,32$; $p = 0,1948$) pred začetkom in ob zaključku udeležbe v obeh šolah za zakon.

Glede na navedeno lahko rečemo, da se glavna **hipoteza ni potrdila**.

Če pa pogledamo dobljene rezultate sklopa D (*ki predstavlja mnenja udeležencev o kakovosti programa izbrane šole in njene uporabnosti oz. koristnosti za partnerski odnos*) ugotovimo, da je splošna ocena o količini novo pridobljenega znanja, koristnega za njihov partnerski odnos, v okviru šole za zakon v prvi šoli v povprečju dokaj visoko rangirana ($PV = 3,63$; pomeni srednje dobro), v drugi pa še višje ($PV = 4,55$; pomeni zelo dobro).

Na vprašanje, ali jim je izbrana šola za zakon pomagala k boljšemu, bolj poglobljenemu partnerskemu odnosu, k lažjemu izražanju potreb, želja, občutij ipd., ter prispevala k učinkovitejšemu sporazumevanju in posledično večjemu zadovoljstvu ter kakovosti partnerskega odnosa, smo na podlagi odgovorov izračunali povprečno vrednost vseh stališč, ki je bila v prvi šoli 3,46, pri drugi pa še precej višja, to je 4,34. Slednje vrednosti pomenijo, da so se udeleženci raziskave nagibali k trditvi, da jim je izbrana šola za zakon pomagala k boljšem, bolj poglobljenemu partnerskem odnosu, k lažjemu izražanju potreb, želja, občutij ipd., ter prispevala k učinkovitejšem sporazumevanju in posledično večjem zadovoljstvu in kakovosti partnerskega odnosa.

Potemtakem lahko slednjo **hipotezo potrdimo**.

Po eni strani lahko rečemo, da udeležba v obeh enoletnih organiziranih šolah za zakon (statistično pomembno) pozitivno vpliva na kakovost partnerskih odnosov udeležencev, po drugi strani pa (statistično pomembno) ne vpliva - niti pozitivno niti negativno.

Glede na to, da je prišlo do delne zavrnitve hipoteze, lahko pomeni, da faktorji (glede zadovoljstva in komunikacije), ki sem jih merila s svojimi vprašanji, premalo povedo o tem, kako udeležba vpliva (pozitivno/negativno) na kakovost partnerskih odnosov. Lahko pa tudi pomeni, da sem hipotezo »preširoko« zastavila.

H2: Med šolama za zakon obstajajo razlike v oceni udeležencev glede vpliva programa na kakovost njihovih partnerskih odnosov.

Pri prvi šoli (p. Lavriha) je bila povprečna vrednost 3,63, pri drugi (p. dr. Gostečnika) pa celo višja, in sicer 4,55. To pomeni, da se vsi udeleženci nagibajo k trditvi, da program šole pozitivno vpliva na kakovost partnerskega odnosa, vendar udeleženci druge šole to bolj še potrjujejo kot udeleženci prve šole. Slednje sem preverila tudi s t-testom, ki je potrdil, da v opisani oceni (količine novega znanja, ki je koristno za partnerski odnos) med obema šolama obstajajo statistično pomembne razlike ($t = -5,01$; $p < 0,001$).

Prav tako med šolama obstajajo statistično pomembne razlike pri odgovorih udeležencev na vprašanje o oceni kvalitete šole za zakon v celoti ($t = -3,79$; $p = 0,0005$), kjer je bila povprečna vrednost za prvo šolo 3,88, za drugo pa 4,65. Iz tega lahko sklepamo, da je udeležencem/anketirancem druga šola za zakon bolj koristila (je bila učinkovitejša), kot so svoj program ocenili udeleženci prve šole za zakon, glede novo pridobljenih znanj in izkušenj, ki naj bi bile potrebne in uporabne za njihov partnerski odnos.

Udeleženci druge šole za zakon so izrazili tudi boljše mnenje o vplivu udeležbe na kakovost partnerskega odnosa, v primerjavi z udeleženci prve šole. Menijo še, da jim je druga šola pomagala k boljšem, bolj poglobljenem partnerskem odnosu, prispevala k učinkovitejšemu sporazumevanju, posledično večjem zadovoljstvu in kakovosti partnerskega odnosa. Udeleženci prve šole sicer to tudi priznavajo, vendar v manjši meri. To sem preverila tudi s t-testom, ki je potrdil, da med šolama v tem pogledu obstajajo statistično pomembne razlike.

S tega vidika lahko **hipotezo 2 potrdimo**.

10.2. Pomožne hipoteze

h1: Udeleženci obeh šol za zakon so ob zaključku programa bolj zadovoljni s svojim partnerskim odnosom, kot so bili pred vključitvijo v šolo.

Da bi preverili hipotezo h1 smo izračunali povprečne vrednosti glede stopnje zadovoljstva (*zadovoljstvo s kvaliteto odnosa in zadovoljstvo v ujemanju stališč*) v obeh šolah za zakon pred in po zaključku udeležbe. Ugotovili smo, da so anketiranci v obeh šolah za zakon na posamezna vprašanja glede zadovoljstva s svojim partnerjem v povprečju odgovarjali zelo podobno ob začetku in ob zaključku udeležbe, z zelo majhnimi (pozitivnimi) razlikami. Te razlike so zanemarljive in statistično nepomembne, kar je potrdil t-test.

T-test je pokazal, da pri obeh šolah v stopnji zadovoljstva s kvaliteto odnosa ob začetku in ob zaključku udeležbe ni nobenih statistično pomembnih razlik ($t = 0,10$; $p = 0,9226$). Prav tako ni nobenih razlik (ki bi bile statistično pomembne), v

zadovoljstvu glede ujemanja s stališči ($t = -1,45$; $p = 0,1557$).

Na podlagi dobljenih rezultatov se **hipoteza h1 zavrne**. To pomeni, da program obeh šol za zakon (statistično pomembno) ne vpliva - niti pozitivno niti negativno - na stopnjo zadovoljstva s partnerskim odnosom.

h2: Udeleženci obeh šol za zakon ocenjujejo, da ob zaključku programa bolje komunicirajo (v smislu bolj odprto) s svojim partnerjem, kot pred vključitvijo v šolo.

Za preverjanje hipoteze A2 smo izračunali povprečno vrednost glede odprtosti v komunikaciji (*odprtost v komunikaciji s partnerjem in doživljanje odnosa ob partnerju*) v obeh šolah za zakon ob vključitvi in po zaključku udeležbe. Ugotovili smo, da so anketiranci v obeh šolah za zakon na posamezna vprašanja glede stopnje odprtosti v komunikaciji s partnerjem v povprečju odgovarjali podobno, tako ob začetku kot ob zaključku udeležbe, z malo večjimi (pozitivnimi) razlikami, kot so le te bile pri merjenju (pred-po) zadovoljstva s svojim partnerjem. Vendar so te razlike statistično nepomembne, kar je potrdil t-test.

T-test je potrdil, da pri obeh šolah glede odprtosti v komunikaciji s partnerjem ob vključitvi in ob zaključku programa ni nobenih statistično pomembnih razlik ($t = 0,43$; $p = 0,6671$). Prav tako ni nobenih razlik, ki bi bile statistično pomembne v doživljanju odnosa s partnerjem ($t = 1,32$; $p = 0,1948$).

Glede na dobljene rezultate se **hipoteza h2 zavrne**, kar pomeni, da program obeh šol za zakon (statistično pomembno) ne vpliva - niti pozitivno niti negativno - na stopnjo odprtosti v komunikaciji s svojim partnerjem.

h3: Udeleženci obeh šol za zakon ob zaključku programa menijo, da so tovrstni programi smiselni in koristni.

Za preverjanje hipoteze A3 smo izračunali povprečno vrednost mnenj udeležencev obeh šol za zakon, najprej o vprašanju splošne ocene kvalitete izbrane šole za zakon.

Vidimo lahko, da so pri obeh šolah v povprečju odgovarjali pozitivno (PV1 = 3,88, PV2 = 4,65), kar pomeni, da vsi udeleženci vrednotijo kvaliteto programa posamezne šole z ocenama dobro oz. zelo dobro.

Na vprašanje, ali je bila izbrana šola za zakon zanje koristna in ali jim je pomagala k boljšem, bolj poglobljenem partnerskem odnosu, k lažjem zaznavanju in izražanju lastnih potreb, želja, občutij ipd., ali je prispevala k učinkovitejšem sporazumevanju in posledično večjem zadovoljstvu ter kakovosti partnerskega odnosa, so se v povprečju strinjali z navedenimi trditvami (PV1 = 3,46, PV2 = 4,34). Navedene vrednosti pomenijo, da so se udeleženci raziskave nagibali k oceni, da se s tem strinjajo.

Glede na dobljene rezultate lahko **hipotezo h3 potrdimo**, kar pomeni, da udeleženci obeh šol za zakon ob zaključku programa menijo, da so tovrstni programi smiselni in koristni.

h4: Med obema šolama, ki sta konceptualno in metodološko različni, obstaja razlika v stopnji zadovoljstva udeležencev s svojim partnerskim odnosom ob zaključku programa.

Glede na to, da smo že zavrnilo hipotezo h1, ki pravi, da program obeh šol za zakon (statistično pomembno) ne vpliva - niti pozitivno niti negativno - na stopnjo zadovoljstva s partnerskim odnosom, potem lahko **zavrremo tudi hipotezo h4**. Slednje pomeni, da med obema šolama, ki sta konceptualno in metodološko različni, ne obstaja statistično pomembna razlika v stopnji zadovoljstva udeležencev s svojim partnerskim odnosom ob zaključku udeležbe.

h5: Med obema šolama, ki sta konceptualno in metodološko različni, obstaja razlika v stopnji odprtosti komunikacije udeležencev s svojim partnerjem ob zaključku programa.

Ker smo že zavrnili hipotezo h2, ki pravi, da program obeh šol za zakon (statistično pomembno) ne vpliva - niti pozitivno niti negativno - na stopnjo odprtosti v komunikaciji s svojim partnerjem, lahko **zavrnamo tudi hipotezo h5**. Med obema šolama, ki sta konceptualno in metodološko različni, ne obstaja statistično pomembna razlika v stopnji odprtosti komunikacije udeležencev s svojim partnerjem ob zaključku udeležbe.

h6: Med obema šolama, ki sta konceptualno in metodološko različni, obstaja razlika v mnenjih udeležencev o kakovosti programa.

Glede na naslednje rezultate lahko rečemo, da se je **hipoteza h6 potrjena**.

Razvidno je, da so rezultati glede dobljenih mnenj o kakovosti posameznega programa šole za zakon (voditelj, vsebina, teme, vzdušje, delo v parih itd.), povsod (razen pri dveh stališčih od devetih), nekoliko boljši pri oceni druge šole za zakon (pri dr. Gostečniku) kot pri oceni prve (pri p. Lavrihu).

Udeleženci prve šole za zakon so bili bolj zadovoljni z velikostjo skupine (PV = 3,79 - pomeni »dobro«) kot udeleženci druge šole (PV = 3,05 - pomeni »srednje dobro«). Prav tako so navedli, da je v prvi šoli (PV = 3,38) več možnosti za spoznavanje drugih parov, kot je to možno v drugi šoli (PV = 2,45).

Pri vprašanju, v čem jim je udeležba v šoli pomagala oz. koliko je prispevala k boljšemu osebnemu/partnerskemu odnosu, pa je povprečna vrednost vseh stališč ponovno nekoliko višja pri drugi šoli za zakon (PV = 4,34; pomeni »se strinjam«) v primerjavi s prvo (PV = 3,46; pomeni nekaj vmes med »odvisno« in »se strinjam«). To pomeni, da so udeleženci druge šole za zakon izrazili nekoliko boljše mnenje o pomenu programa za kakovost partnerskega odnosa, kot so primerljivo ocenili udeleženci prve šole. Menijo, da jim je druga šola pomagala k boljšem, bolj poglobljenem partnerskemu odnosu, k lažjemu izražanju potreb, želja, občutij ipd. ter prispevala k učinkovitejšem sporazumevanju in posledično večjem zadovoljstvu, kvaliteti medsebojnega odnosa. Udeleženci prve šole sicer to tudi izražajo, vendar v manjši meri.

Udeleženci druge šole za zakon pa so tudi kvaliteto šole v celoti ovrednotili v povprečju višje (PV = 4,65; pomeni »zelo dobro«) kot udeleženci prve šole (PV = 3,88; pomeni »dobro«). Da gre za razliko, ki je statistično pomembna, je potrdil tudi t-test ($t = - 3,79$; $p = 0,0005$).

Glede dajanja splošne ocene o količini novo pridobljenega znanja, ki naj bi udeležencem koristilo oz. bilo uporabno v partnerskem odnosu, so v drugi šoli ravno tako v povprečju v dali višjo oceno (PV = 4,55) kot v prvi šoli (PV = 3,63). Slednjo razliko, ki je statistično pomembna, je potrdil tudi t-test ($t = - 5,01$; $p < 0,001$).

Torej, med obema šolama, ki sta konceptualno in metodološko različni, obstaja statistično pomembna razlika v mnenjih udeležencev o kakovosti programa.

IV. SKLEPI IN ZAKLJUČEK

Magistrska naloga je bila osredotočena na ugotavljanje morebitnega vpliva (učinka) enoletne udeležbe v šolah za zakon na kakovost medsebojnega partnerskega odnosa udeleženi parov. Tovrstne šole oz. programi, ki jih v Sloveniji že več kot štirideset let sistematično uvaja in izvaja predvsem RKC, so namenjeni tistim parom, ki že resno razmišljajo o skupnem življenju, že živijo skupaj in se nameravajo poročiti, in tudi parom, ki se še pripravljajo ali odločajo za skupno življenje.

Izhajala sem iz predpostavke, da kvaliteten in posledično zadovoljiv partnerski/zakonski odnos (kar vpliva tudi na manjšo stopnjo razvez) ni odvisen le od sreče, še manj usode, ampak je zanj potrebno veliko obojestranskega (partnerskega) ustvarjalnega prizadevanja. Ali kot pravi družinska terapevtka, Virginia Satir (1995), partnerski/zakonski odnos zahteva učenje, kar pa zajema polno poskušanja in delanja napak, zato se je dobro nanj pripraviti.

Kakovost oziroma urejenost partnerskega/zakonskega odnosa ima namreč odločilen vpliv na duševno (posledično tudi telesno) zdravje, na vzgojo otrok in socialno trdnost naslednje generacije, vpliva pa tudi na delovno uspešnost, aktivno družbeno obnašanje ter razvoj prebivalstva. Zato je danes eden izmed pogojev za kakovostni partnerski/zakonski odnos zagotovo tudi zavestno usposabljanje na področju čustev, medčloveških odnosov, dojemanja smisla partnerskih odnosov in rojstva otrok (Ramovš, 1995). K vsemu temu lahko pomembno oz. pozitivno pripomorejo tudi t.i. priprave na zakon (šola za zakon).

Da bi lahko potrdila hipotezo o pozitivnem vplivu šol za zakon na kakovost partnerskih odnosov, sem s pomočjo anket izvedla kvazi eksperimentalno pred-po raziskavo v okviru dveh šol za zakon, ki delujeta v Ljubljani (*Šola za zakon Najina pot v Duhovnem središču Sv. Jožef, ki jo vodi p. Lavrih in Šola za zakon pri Frančiškanskem družinskem inštitutu, ki jo vodi p. dr. Gostečnik*). Ti dve šoli sem izbrala, zato ker ju osebno poznam (sicer drugo šolo poznam bolje kot prvo), ker sta to dve najbolj poznani šoli za zakon v Ljubljani in ker sem imela najlažji dostop do njiju. Pri tem sem si **zadala naslednje pomembne cilje - ugotoviti:** ključne razloge udeležencev za vključitev v izbrano enoletno šolo za zakon; ali obstajajo

kakšne razlike v stopnji zadovoljstva in odprtosti v komunikaciji med udeleženci obeh šol za zakon pred udeležbo in po njej; kakšno je mnenje udeležencev o kakovosti izbrane šole za zakon oz. kakšen pomen ji pripisujejo in ali se med udeleženci obeh šol za zakon kažejo razlike v oceni kakovosti izbrane šole in v oceni zadovoljstva s partnerskim odnosom.

V raziskavi so sodelovali le heteroseksualni pari, večinoma katoličani in večinoma stari med 21 in 29 let, ker je takšna struktura udeležencev obeh izbranih šol za zakon. Primerjava obeh šol za zakon glede na demografske značilnosti je pokazala naslednje razlike. V prvi šoli (p. Lavriha) so udeleženci v povprečju nekoliko mlajši in nižje izobraženi kot v drugi šoli (p. dr. Gostečnika). V prvi šoli je več udeležencev s statusom študenta, v drugi pa je več zaposlenih. Večina udeležencev obeh šol za zakon biva pri starših, v prvi šoli je teh primerov še več kot v drugi, kjer več udeležencev šole za zakon živi s partnerjem. Udeleženci druge šole so v daljši zvezi s svojim partnerjem kot udeleženci prve šole. Več udeležencev prve šole za zakon (v primerjavi z drugo), je ob vključitvi v šolo za zakon potrdilo, da imajo s svojim partnerjem že resno zvezo in da razmišljajo o (cerkveni) poroki, čeprav s svojim partnerjem še ne živijo skupaj. Medtem, ko je za podoben odstotek več udeležencev druge šole v primerjavi s prvo ob vključitvi dejalo, da imajo s svojim partnerjem že resno zvezo, da razmišljajo o (cerkveni) poroki, toda s svojim partnerjem že živijo skupaj.

Ob upoštevanju vseh udeležencev obeh šol za zakon (prvotnih 144) je raziskava glede na določene spremenljivke pokazala statistično pomembne razlike po spolu, statusu, pogostosti obiskovanja verskih obredov, želji po poroki s sedanjim partnerjem (pred udeležbo) in želji po cerkveni poroki s sedanjim partnerjem (pred udeležbo). Spodaj jih navajam nekaj.

Ženske bolj kot moški želijo poglobiti svoj partnerski odnos in bolj kot moški verjamejo v kvalitetnejšo zvezo in skupno rast, če bodo obiskovale šolo za zakon. Zanimivo pa je, da moški bolj pozitivno kot ženske doživljajo obstoječi odnos s svojo partnerko (v smislu, da npr. ko poskušajo vzdrževati pogovor s svojo partnerko, se

čutijo manj napeto in prisiljeno - enako velja, če je partnerka slabo razpoložena med pogovorom; so v manjši zadregi, ko morajo izraziti svoje mnenje; bolj se veselijo pogovorov, ki jih imajo s svojo partnerko; s partnerko lažje pričnejo pogovor o običajnih zadevah ipd. Slednji rezultati morda pomenijo, da moški ne čutijo take potrebe po poglobitvi tega odnosa z vpisom v šolo za zakon kot to čutijo in želijo ženske.

Tisti, ki se želijo poročiti, imajo večjo željo po cerkveni poroki kot tisti, ki za poroko še niso odločeni. Prav tako so tisti, ki so izrazili željo po poroki, bolj zadovoljni tako s kvaliteto odnosa kot pri ujemanju s stališči svojega partnerja v primerjavi s tistimi, ki so glede poroke še neodločeni – to pa zato, ker so verjetno tisti, ki so izrazili željo po poroki bolj prepričani v svojo partnersko zvezo in njeno prihodnost kot tisti, ki še ne vedo, ali bi se poročili ali ne. Pogosteje ko ljudje obiskujejo verske obrede, večja je želja po temeljiti pripravi na (krščanski) zakon. Zanimivo pa je, da redkeje ko ljudje obiskujejo verske obrede, bolj verjamejo, da jim udeležba v šoli za zakon lahko pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti in obratno – pogosteje ko ljudje obiskujejo verske obrede, manj verjamejo, da jim udeležba v šoli za zakon lahko pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti. To bi lahko pomenilo naslednje. Če izhajamo iz predpostavke, da ljudje, ki pogosto obiskujejo verske obrede ponavadi bolj verjamejo in zaupajo v presežnost svojega uma - v Boga (kar pomeni, da svoje življenje na vseh področjih bolj prepuščajo naravnemu/notranjemu, v tem primeru božjemu, vzgibu) imajo zato verjetno manjšo potrebo/željo po sledenju in zaupanju v »človeške vire pomoči« (v tem primeru v šolo za zakon).

O najbolj pomembnih razlogih za vključitev v eno ali drugo šolo za zakon so udeleženci obeh šol izrazili podobna mnenja. Izpostavili so predvsem želje po: boljšem spoznavanju partnerja, poglobitvi partnerskega odnosa, pridobitvi dodatnih veščin komuniciranja s partnerjem, kvalitetnejši zvezi in po skupni rasti. Ob tem pa so skoraj vsi zanikali, da je bil razlog udeležbe obveznost, ki jo za cerkveno sklenitev zakonske zveze predpisuje RKC (*le ta sicer predpisuje obvezno udeležbo v najkrajši možni obliki, ki traja le nekaj dni; zanjo pa se običajno odločijo tisti, ki cerkveno sklenitev zakonske zveze vidijo bolj/le v smislu nekega običaja, rituala, dokumenta.*

Prav tako menijo, da k njihovi odločitvi za udeležbo ni pomembno botrovala potreba po razrešitvi morebitnih problemov s svojim partnerjem.

Iz navedenih dejstev lahko sklepamo, da so ti udeleženci že v osnovi naravnani k osebni in partnerski rasti; da izhajajo iz zavedanja, da je za kvaliteten, zadovoljen in srečen partnerski odnos običajno potrebno ogromno truda; da imajo že v osnovi zadovoljiv partnerski odnos, a se jim zdi vredno in koristno uporabiti še dodatne vire oz. storitve, kot so pripravljali izobraževalno-svetovalni programi za zakon oz. šole za zakon, preko katerih bi še dodatno okrepili svoj odnos s partnerjem.

Pri merjenju odprtosti v komunikaciji, ki je zajemala stopnjo odprtosti v komunikaciji s partnerjem in doživljanje odnosa ob partnerju, smo ugotovili, da udeleženci obeh šol za zakon ob zaključku programa le malenkost bolje komunicirajo (v smislu bolj odprto) s svojim partnerjem, kot pred vključitvijo v šolo. Te razlike so zelo majhne in so statistično nepomembne. Podobno se je pokazalo tudi **pri ugotavljanju zadovoljstva s partnerskim odnosom**, kjer smo pri udeležencih obeh šol za zakon ugotavljali zadovoljstvo s kvaliteto odnosa in zadovoljstvo glede ujemanja s stališči partnerja. Raziskava je pokazala, da so udeleženci obeh šol za zakon ob zaključku programa prav tako le malce bolj zadovoljni s svojim partnerskim odnosom, kot so bili pred vključitvijo v šolo. Te razlike so še manjše, kot so se pokazale pri odprtosti v komunikaciji in so statistično nepomembne.

Glede **mnenja udeležencev o kakovosti izbrane šole za zakon** oz. tega, kakšen pomen ji udeleženci pripisujejo, pa lahko rečemo, da so se večinoma vsi strinjali z oceno, da so smiselne, koristne in da jim je celoletna udeležba pomagala k boljšemu, bolj poglobljenemu partnerskemu odnosu, k lažjemu zaznavanju in izražanju lastnih potreb, želja, občutij ipd., ter je prispevala k učinkovitejšemu sporazumevanju in posledično večjemu zadovoljstvu in kakovosti partnerskega odnosa. So pa rezultati pokazali, da je anketirancem druga šola za zakon dosti bolj koristila (je bila učinkovitejša) kot udeležencem prve šole, in sicer v smislu novo pridobljenih znanj in izkušenj, ki naj bi bile potrebne in uporabne za njihov partnerski odnos. Možni razlog

slednjih razlik v ocenjevanju kvalitete posameznih programov vidim v tem, da sem se, zaradi boljšega poznavanja koncepta druge šole (p. Dr. Christiana Gostečnika) v primerjavi s prvo (p. Bena Lavriha), pri oblikovanju vprašanj malce bolj ozirala na opise ciljev in vsebine druge šole za zakon.

A ob slednjih ugotovitvah se pojavi vprašanje, **zakaj so se pri obeh šolah za zakon pokazale statistično pomembne razlike le pri ocenjevanju njune kvalitete, medtem ko pri merjenju stopnje zadovoljstva in odprtosti v komunikaciji v medsebojnem partnerskem odnosu z analizo ni bilo mogoče ugotoviti niti pozitivnih niti negativnih razlik.** Gre pravzaprav za paradoks in možnih je zagotovo več razlogov.

Eden izmed možnih razlogov je vprašljivost glede relevantnosti podatkov zaradi (pre)majhnega števila izpolnjenih anket v drugem krogu (po-vprašalnik). Skupaj je bilo namreč uporabnih le 44 vprašalnikov (od 144 razdeljenih), kar predstavlja 31% dobljenih vprašalnikov iz drugega kroga glede na 80% dobljenih vprašalnikov iz prvega kroga. Problem velikega osipa vidim predvsem v tem, da sem takšno enoletno pred-po raziskavo izvedla premalo sistematično in organizirano – poskrbeti bi morala za zagotovitev prisotnosti vseh anketirancev iz prvega kroga v drugem krogu; zagotoviti bi morala istovetnost kod (pred-) in (po-) vprašalnikov; boljše bi bilo dobiti izpolnjene vprašalnike nazaj na dan razdelitve in ne čez 14 dni - na drugem/zadnjem srečanju; z voditeljem (*velja le za drugo šolo*) bi se morala dogovoriti, da bi tudi on poleg mene predstavil udeležencem pomen tovrstne raziskave ter jih spodbudil k aktivni udeležbi pri izpolnjevanju vprašalnikov.

Drugi možni razlog vidim v morebitni premajhni iskrenosti pri izpolnjevanju vprašalnikov oz. k dajanju družbeno pričakovanih odgovorov. Dobljeni podatki *sklopov B1/B2 (s čimer smo merili stopnjo zadovoljstva s partnerskim odnosom) in C1/C2 (s čimer smo merili stopnjo odprtosti v komunikaciji s partnerjem)* so bili že v (pred-) vprašalniku zelo pozitivno obarvani. Kot tretje lahko ti rezultati sporočajo, da so programi obeh šol za zakon morda premalo učinkoviti. Morda do pomembnih razlik oz. sprememb ni moglo priti ob upoštevanju predpostavke, da se spremembe notranjih procesov pri človeku običajno odvijajo izredno počasi in bi do le-teh morda

prišlo šele po zaključku šole za zakon. Zato bi bilo zanimivo izvesti tudi *follow-up* raziskavo o kvaliteti komunikacije in zadovoljstvu s partnerskim odnosom v npr. drugem letu po zaključku šolanja ali celo čez nekaj let. Eden izmed nadaljnjih razlogov pa je morda, da so ti udeleženci bili že pred vključitvijo v izbrano šolo za zakon dokaj zadovoljni s svojim partnerskim odnosom, a so se za udeležbo odločili, ker želijo dodatno poglobiti, okrepiti svoj partnerski odnos. To potrjujejo tudi podatki moje raziskave, kjer so udeleženci med pomembne razloge odločitve za udeležbo v šoli za zakon navedli željo po poglobitvi partnerskega odnosa, željo po pridobitvi dodatnih veščin komuniciranja s partnerjem in željo po kvalitetnejši zvezi in skupni rasti.

Možni razlog pa je seveda tudi, šestič, da vprašanja niso bila dovolj relevantna, takšna, ki bi pokazala morebitni učinek udeležbe v šoli za zakon na odprtost v komunikaciji in zadovoljstvo s partnerskim odnosom.

Primerjava mnenj udeležencev med obema šolama za zakon o tem, kaj jim je bilo všeč oz. česa (ni)so pogrešali v okviru izbrane šole za zakon, kaže, da obstajajo tako podobnosti v določenih elementih, kot tudi razlike. Izpostavila bom predvsem izstopajoče.

Udeleženci obeh šol so pod »pozitivno« najboljši izpostavili voditelja (vodenje, nastop, znanje). Vodjo so bolj »navdušeno« izpostavili udeleženci druge šole (izrazili navdušenje predvsem nad voditeljevo strokovnostjo, retoriko). Udeleženci prve šole so kot »pozitivno« izpostavili tudi možnosti medsebojne podelitve izkušenj med pari in izkušenj, podanih s strani zakonskega para (vendar le v smislu osebnega izražanja lastnih pogledov oz. izkušenj, brez komentiranja oz. podajanja osebnih refleksij na povedano s strani drugega), česar pa koncept programa druge šole ne vsebuje in so udeleženci te šole slednje tudi pogrešali.

Iz vsega omenjenega lahko morda rečemo, da koncept prve šole v primerjavi s konceptom druge šole temelji bolj na »intimnem« odnosu (skupin je več, a so manjše; posamezna skupina sprejme maksimalno 8 parov oz. 16 ljudi; kontakt z vodjo je omogočen; vodja nastopa bolj kot stranski akter - poslušalec/opazovalec/

usmerjevalec; udeleženci so glavni akterji in se med seboj poznajo), medtem ko koncept druge šole temelji bolj na odnosu »predavatelj – učenci« (ena velika skupina, cca. 80 do 100 ljudi; kontakt z vodjo otežen; vodja nastopa bolj kot aktivni, glavni akter; udeleženci so bolj poslušalci/opazovalci in se med seboj ne poznajo, morda le nekateri izmed njih).

Iz epistemološkega vidika gledano pa sta oba koncepta osnovana na epistemološko objektivističnem (modernem) pogledu partnerskih/družinskih odnosov in modelov psihoterapevtske pomoči. Razlika je le ta, da koncept prve šole v primerjavi z drugo vsebuje določene elemente, ki so značilni za konstruktivizem, in sicer:

- na interpretacije udeležencev ne vpliva voditeljevo mnenje, izkušnje, znanje (ker voditelj tu ne predava, ne podaja osebnih refleksij na povedano; je le povezovalac skupine; skrbi za urejen in dogovorjen način pripovedovanja in poslušanja v skupini; ob zaključku napravi le kratek povzetek vsega povedanega in k temu doda kakšno svojo misel ter predlaga novo temo za prihodnje srečanje),
- udeleženci imajo možnost medsebojnega spoznavanja in zbliževanja (ker gre za manjše skupine), čeprav pa je le-ta omejena – ker tudi ta koncept ne omogoča vzpostavitev dialoga oz. t.i. sodelovalnega razgovora (skladno s postmodernimi definicijami).

Za udeležence obeh šol za zakon pa bi morda lahko rekli (kar bi se najbrž dalo tudi posplošiti), da dajejo prednost pasivni drži poslušalca pred aktivno držo sogovornika. Vsi pa so kot **največjo pomanjkljivost izpostavili premalo možnosti za dialog, za skupno debatiranje** o posameznih temah, kar so potrdili tudi kvantitativni rezultati. Ali drugače rečeno, v okviru obeh programov šol za zakon so anketiranci pogrešali možnosti za dialog med posameznim parom in drugimi pari ter tudi voditeljem, v smislu tako dajanja kot prejemanja osebnih refleksij na povedano drugih, kar običajno vodi do razvoja novih možnih interpretacij, dogovorov, skupnega konsenza. Slednja pomanjkljivost namreč pomeni, da ima tako posameznik kot par dosti manjšo možnost za učenje in spoznavanje nečesa novega, morda drugačnega, boljšega, kot v primeru, če bi osebne refleksije na povedane »zgodbe« bile možne

(tako s strani drugih posameznikov/parov kot voditelja). Je pa takšen način za voditelja dosti bolj zahteven, odgovornejši, saj mora tak pogovor, ki je pravzaprav *(uspešen in učinkovit) razgovor*, voditi na način, ki ne bi pripeljal do nekonstruktivnih, negativnih ali neželenih zaključkov, ampak do zaključkov, kjer se vsi sogovorniki sporazumejo glede (pogosto za vse nove) interpretacije izbrane teme, ne da bi pri tem izgubili lastno interpretativno različnost in kjer bi bil končni rezultat takšnega razgovora skupen konsenz, ki vsakemu posamezniku predstavlja neke vrste obogatitev lastnih osebnih konceptov in interpretacij. Takšna metoda komunikacije pa vodi tudi k medsebojnemu spoznavanju in zbliževanju sogovornikov.

Zato menim, da bi bilo zelo smiselno in potrebno omenjeno **metodo uspešnega in učinkovitega razgovora umestiti v koncept obeh programov šol za zakon**, kar bi verjetno pomembno prispevalo k/h:

- nadaljnji motivaciji za razgovor,
- kakovostnejšemu medsebojnemu komuniciranju, odnosu (med parom, med pari in med parom/i in voditeljem),
- večjemu zadovoljstvu s programom posamezne šole za zakon ter
- večjim možnostim medsebojnega zbliževanju med udeleženci.

Na temelju celotne analize lahko torej ugotovimo, da gre v okviru obeh šol za zakon bolj ali manj za homogene skupine udeležencev z vidika: starosti, veroizpovedi, trajanja partnerske zveze, razlogov za udeležbo oz. vključitev v izbrano šolo za zakon, z vidika izražanja podobnih mnenj/stališč glede zadovoljstva s partnerskim odnosom in odprtosti v komunikaciji s partnerjem. Nekoliko manj homogenosti med udeleženci obeh šol za zakon pa je prepoznano z vidika izobrazbe, statusa, bivanja, (ne)bivanja s partnerjem pred poroko ter izražanja zadovoljstva s kvaliteto posamezne šole za zakon.

Ob sklepu magistrskega dela pa naj izrazim še nekaj dodatnih predlogov.

Glede na to, da je v Sloveniji polje predzakonskih skupin oz. šol za zakon znanstveno

še zelo slabo raziskano in glede na to, da moja raziskava ni pokazala posebne učinkovitosti šol za zakon glede kakovosti partnerskega odnosa, pokazala pa je tej ugotovitvi nekoliko protislovno mnenje udeležencev, da jim je udeležba vendarle zelo koristila in pomagala, bi bilo dobro nadaljevati s temeljitejšimi raziskavami na tovrstnem področju. Predvsem vidim smiselnost najprej v raziskavi današnjih potreb in želja mladih parov po obstoju tovrstnih in podobnih organiziranih programov za partnerski/zakonski odnos. Predlagam raziskovanje dolgoročne učinkovitosti (po nekaj letih od zaključka udeležbe) oz. vpliva tovrstnih programov na kakovost in zadovoljstvo ljudi s partnerskimi/zakonskimi odnosi in s tem posledično tudi na osebno zadovoljstvo, duševno (tudi telesno) zdravje itd. Smiselna in uporabna bi bila tudi raziskava, ki bi ugotavljala, ali obstajajo razlike v kakovosti, zadovoljstvu s partnerskim odnosom (in če da, katere) med pari, ki se udeležujejo omenjenih programov v primerjavi s tistimi, ki se jih ne. Zanimivo bi bilo tudi raziskati tiste pare, ki bi se tovrstnih programov udeležili prvenstveno zaradi težav, problemov v lastnem partnerskem odnosu.

Izhajajoč iz določenih, predvsem tujih (zahodnih) znanstvenih raziskav/študij, omenjenih v teoretičnem delu te naloge, ter tudi osebne izkušnje udeležbe v eni izmed šol za zakon, menim, da so tovrstni programi pomembni in potrebni - kot opora za večjo kakovost in sožitje partnerskega/zakonskega in družinskega življenja. Kljub neenotnem stališču stroke, ali tovrstne priprave/šole za zakon dejansko zmanjšujejo stopnjo razvez/ločitev in povečujejo kvaliteto partnerskega (zakonskega) odnosa, pa je tako iz vseh že navedenih študij kot iz moje raziskave razvidno, da so udeleženci predzakonskega izobraževanja (šol za zakon) zelo zadovoljni s tovrstno izkušnjo. Zdi se jim smiselna, koristna in uporabna za lasten partnerski odnos. Tudi v eni izmed prvih slovenskih raziskav na tem področju, dr. Ramovša iz leta 1995, so podatki pokazali, da imajo mladi potrebo po javnih možnostih za sistematično pripravo na zakon in družino. Istega leta je tudi druga raziskava dr. Muska (ki je sicer merila vrednote) pokazala, da so ljubezen, razumevanje s partnerjem in otroki ter družinska sreča, še vedno v samem vrhu vrednostne hierarhije Slovencev. Ob vsem tem pa niso nepomembni tudi zadnji podatki slovenskega statističnega urada iz leta

2008, da se v povprečju pri nas (podobno kot na zahodu) vsak tretji zakon konča z ločitvijo/razvezo – 335 razvez na 1000 sklenjenih zakonskih zvez.

V razvitem svetu uspevajo na področju predzakonskih izobraževanj tako cerkvene kot razne civilne pobude, država in javni sektor pa omogočata celotno mrežo dejavnosti in civilnih izvajalcev. Pri nas je bila v preteklosti (v 80-ih letih 20. st.) na državnem nivoju, v okviru centrov za socialno delo, celo z zakonom vpeljana obvezna svetovalna priprava na zakon, a je bila ta obveza žal po desetih letih ukinjena. Znotraj nevladnega-volonterskega sektorja (NVS) pa je na področju zakona in družine, med katere spadajo organizirane priprave (šole) na zakon, dandanes v Sloveniji še vedno najbolj razvita, razvejana in dejavna cerkvena ponudba. V okviru NVS in tudi trga sicer obstaja še vrsta najrazličnejših oblik na temo partnerskega in družinskega odnosa, a večinoma niso preventivno naravnane, ampak bolj kurativno, v smislu svetovanja in (psiho)terapije.

Kot v odgovor na opisana dejstva bi bilo torej dobro, če bi bilo v Sloveniji na voljo, poleg cerkvene ponudbe, več različnih izvajalcev, tako s strani države, kot civilne družbe ter tudi trga. Izvajalci bi morali ponujati različne programe, temelječe na različni epistemologiji konceptov ljubezni, partnerstva/družine ter tudi podpore. Na ta način bi lahko na tem področju zadovoljili različne potrebe posameznikov/parov in s tem zaobjeli širši krog naše družbe.

Kot prvo menim, da bi ravno **slovenske psihosocialne službe** morale ponovno in na novo uvesti takšne preventivne programe oz. storitve za pare, ki bi omogočale poglobitev in povečanje kakovosti partnerskega odnosa na način, da bi :

- delovale kot sredstvo za varovanje in krepitev virov moči pri posamezniku, paru
- prispevale k zmanjšanju možnosti pojava (med)osebni težav in
- pare opremile z veščinami, da bi ob nastanku težav le te razreševali na konstruktiven

način v medsebojni interakciji in se ne odločali za prekinitvev partnerskega odnosa že ob najmanjši težavi.

Potrebno bi bilo že **v okviru šolskega sistema** koncipirati takšne programe, tečaje, ki bi zadostovali razvojnim/starostnim potrebam, željam mladih na področju učenja medsebojnega odnosa, komunikacije, reševanja sporov ipd.

V okviru zdravstvenih organizacij bi lahko programi poleg usposabljanja na področju *»človekove telesne razsežnosti, to je spolnosti, porodu in nege dojenčka«*, vsebovali tudi podrobnejše informacije na področju *»psihične, medčloveške, kulturno-zgodovinske in bivanjske razsežnosti«* (Ramovš, 1995:4).

Lahko bi se ustanovile tudi kakšne dodatne delavnice na temo partnerstva/družine, ki bi se izvajale **v okviru posamezne lokalne skupnosti**, pri čemer bi bili v pomoč zaposleni pomagajoči s tega področja (socialni delavci, psihologi, psihoterapevti ipd.).

Na nacionalni ravni pa bi morali zagotoviti javno informacijsko spremljanje vseh ponudb in njihovo mrežno vključenost v določen sistem matičnega središča, podobno kot naj bi po besedah Ramovša (1995) delovalo že v Ljubljani.

In za konec, ob vsem tem želim poudariti - **kako zelo pomembno je za vse izvajalce (izobraževalnih ali psihosocialnih programov) poznati ne le moderne, ampak tudi novejšje, postmoderne koncepte tako ljubezni, partnerstva/družine kot podpore in pomoči**. Poznavanje različnih tovrstnih konceptov in sposobnost govoriti več »jezikov« omogoča, ko pravi Čačinovič Vogrinčič (1996), da lahko uporabniku odgovorimo tukaj in zdaj, v vsakokrat novi, neponovljivi in nepredvidljivi socialni interakciji, ki mu bo v njegovem jeziku, v njegovem pogledu na svet omogočila realizacijo želenih potreb, sprememb in s tem večje tako osebno kot partnersko/družinsko zadovoljstvo.

Takšni koncepti naj bi omogočili vzajemno spoznavanje, učenje in spreminjanje obeh udeleženi akterjev, torej tako izvajalcev kot uporabnikov storitev.

V. SEZNAM TEMELJNE LITERATURE

- Anderson, W. T. 1995. The truth about the truth: de-confusing and re-constructing the postmodern world. New York: Tarcher/Puntam Book, The PuntamPublishing Group.
- Blum, J.S., Mehrabian, A. 1999. The Comprehensive Marital Satisfaction Scale. V: Personality and temperament correlates of Marital satisfaction. USA: University of Connecticut Health Center. Journal of personality, 67, 93 – 125.
- Boyle, J. The Case for Marriage Preparation. Dostopno prek: <http://www.clairehatch.com/guestarticles/caseformarriagepreperation.html> (7. februar 2005).
- Bradshaw, J. 2003. Bradshaw on the Family. A New Way of Creating Solid Self-Esteem. Florida, Deerfield beach: Health Communication, Inc.
- Brajša, P. 1986. Se da živeti v dvoje? Ljubljana: Delavska enotnost.
- Carrol, J, J. Doherty, W. The Case for Marriage Preparation. Dostopno prek: <http://www.clairehatch.com/guestarticles/caseformarriagepreperation.html> (7. februar 2005).
- Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., Možina, M. 2005. Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.
- Čačinovič Vogrinčič, G. 1998. Psihologija družine. Prispevek k razvidnosti družinske skupine. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Čačinovič Vogrinčič, G. 2003. Teorije pomoči. Študijsko gradivo za magistrski študijski program. Ljubljana: FSD in FDV.
- Črnak Meglič, A. Velikost, obseg in vloga NVS v Sloveniji. Dostopno prek: <http://dodogovor.org/upload/arhiv/prezentacijaACM.ppt> (24. junij 2009).
- DeMaria, R. What Your Parents Didn't Teach You About Marriage: How the New Relationship Education Programs Can Help You Get a Great Start. Dostopno prek: <http://www.councilforrelationships.org> (4. november 2003).
- De Vries, S., Bouwkamp, R. 2002. Psihosocialna družinska terapija. Logatec: Firis.
- Dragoš, S. 2007. Sovražni govor. V: Socialno delo. Ljubljana: FSD, letnik 48 – februar – junij 2009. Št. 3.

- Engler, B. (2003). Personality theories. An introduction. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Frankl, V. 1983. Psiholog v taborišču smrti. Celje: Mohorjeva družba.
- Fromm, E. 2006. Umetnost ljubezni in življenja. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Giddens, A. 2000. Preobrazba intimnosti. Spolnost, ljubezen in erotika v sodobnih družbah. Ljubljana: Založba /cf*
- Gostečnik, C. 2004. Relacijska družinska terapija. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Gostečnik, C. 2002. Sodobna psihoanaliza. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Gostečnik, C. Priprava na zakon. Dostopno prek: <http://franciskani.rkc.si/fdi/pripravanazakon.htm> (23. marec 2007).
- Hoffman, L. 1994. Constructing the Theoretical Context. A Reflexive Stance for Family Therapy. V: Therapy as social construction, ur. McNamee, S., Gergen, K., 7–24. London: SAGE Publications.
- Humphreys, T. 2002. Otrok in samozavest. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Jamnik, A. 2005. Teža in veličina. V: Božje okolje. Revija za krščansko duhovnost. Leto 29. Št. 1/2005.
- Kolarič, Z. 2001. Različni znanstveno-teoretski pristopi k preučevanju neprofitnih organizacij. Jadranje po nemirnih vodah managementa nevladnih organizacij. Dostopno prek: <http://www.radiostudent.si/projekti/ngo/teksti/kolaric.html> (15. november 2007).
- Kompan Erzar, K. 2003. Skrita moč družine. Ljubljana: Brat Frančišek in Frančiškanski družinski inštitut.
- Kordeš, U., Jeriček, H. 2001. Komunikacija kot spiralno približevanje. Socialno delo, 40 (5), 275-289.
- Kos, J. (1995). Postmodernizem. Literarni leksikon. Ljubljana: DZS.
- Lamovec, T. 1994. Psihodiagnostika osebnosti 1. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

- Lamovec, T. 1994. Psihodiagnostika osebnosti 2. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Lamovec, T. 1988. Priročnik za psihologijo motivacije in emocij. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Larson, H. J., Newell, K., Topham, G., Nichols, S. (2002). A review of three comprehensive premarital assessment questionnaires. Open Couple Communication, Understanding and Study Questionnaire. Journal of Marital and Family Therapy, April 2002, Vol. 28, No. 2, 233 – 239.
- Leon, K. Is there any Evidence that Premarital Education Can Reduce the Divorce Rate or Improve Marriages? Dostopno prek: <http://missourifamilies.org/quick/divorceqa/divorceqa36.htm> (13. februar 2005).
- Musek, J., Pečjak, V. 1997. Psihologija. Ljubljana: Educy.
- Nastran Ule, M. 2000. Temelji socialne psihologije. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Nastran Ule, M. 1992. Socialna psihologija. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Pevec, M. 2000. Izzivi postmodernizma. Tretji dan. Krščanska revija za duhovnost in kulturo 29, 6/7:121-127.
- Potočnik, V. 2007. Slovenci odlašamo s poroko. Naša družina. Mesečna priloga katoliškega tednika Družina 5,14:15.
- Powell, J. 1995. Ljubezen ne pozna pogojev. Ljubljana: Župnijski urad Ljubljana – Dravljje.
- Sveto pismo Stare in Nove zaveze. 2003. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije. 1 Kor 13, 201
- Ramovš, J. 1994. Raziskovalni projekt: Organizirana priprava na zakon in družino v Ljubljani. Letno poročilo za 1993. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno.
- Ramovš, J. 1995. Raziskovalni projekt: Organizirana priprava na zakon in družino v Ljubljani. Končno poročilo. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno.

- Ramovš, J., ur. 1995. Družina: zbornik predavanj in razprav na osrednjih strokovnih prireditvah v Sloveniji v letu družine. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka za psihologijo, logoterapijo in antropohigieno.
- Ramovš, J. 2000. Skupina in skupinsko delo. Prispevek k antropologizaciji teorije skupine in praksi skupinskega dela. V: Skupine, njihova dinamika in psihodrama, ur. Moreno, J. L., Moreno, Z. T., 339 – 376. Ljubljana: Inštitut Antona Trstenjaka.
- Rapoša Tajnšek, P. 2001/2002. Proces reševanja problemov. Interno študijsko gradivo. Ljubljana: VŠSD.
- Rank, M. R., LeCroy, C. W. 1983. Toward a Multiple Perspective in Family Theory and Practice: The case of social exchange, symbolic interactionism, and conflict theory. New York: The Family Relations.
- Rener, T., Sedmak, M., Švab, A. 2006. Uvod v raziskovanje družin in družinskega življenja v Sloveniji. V: Družine in družinsko življenje v Sloveniji, ur. Rener, T., Sedmak, M., Švab, A., Urek, M. Koper: Založba Annales, 27 – 62.
- Rener, T., 2006. Težave s pojmom družine. V: Družine in družinsko življenje v Sloveniji, ur. Rener, T., Sedmak, M., Švab, A., Urek, M. Koper: Založba Annales, 13 – 26.
- Rilke, R. M. 1970. Pesmi. Ljubljana: DZS.
- Satir, V. 1995. Družina za naš čas. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Peck, S. M. (1996). Ljubezen in duhovna rast. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Sayce, L. 2000. From Psychiatric Patient to Citizen: Overcoming Discrimination and Social Exclusion. New York: Palgrave.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika. (2002). Ljubljana: DZS.
- Slovenski tip države blaginje. Dostopno prek: <http://209.85.129.104/search?q=cache:LCqthMs7TYwJ:www.student-info.net/fsd/fqg/baza-student/uni2/11205/datoteke/sp-koristnogradivo1.doc+slovenski+tipi+dr%C5%BEave+blaginje,+dru%C5%BEina&hl=sl&ct=clnk&cd=1&gl=sj> (5. maj 2007).
- Stritih, B. 2003. Sistemska teorija v socialnem delu. Študijsko gradivo. Ljubljana: FDV.

- Statistični urad Republike Slovenije. 2008. Dostopno prek: [http://www.stat.si/pxweb/ Database/Dem_soc/Dem_soc.asp](http://www.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/Dem_soc.asp) (15. februar 2010).
- Šugman Bohinc, L. 1996. Razgovor o razgovoru. Od spoznavanja spoznanja k razumevanju razumevanja v jeziku kibernetike drugega reda. Magistrsko delo. Ljubljana: FF.
- Šugman Bohinc, L. 1997. Epistemologija socialnega dela. Socialno delo, 36, 4: 417-430.
- Šugman Bohinc, L. 2000. Kibernetika konverzacije – o spreminjanju razumevanja sebe in drugega skozi razgovor. Doktorsko delo. Ljubljana.
- Šugman Bohinc, L. 2003. Od nezmožnosti ne komunicirati k uspešnemu komuniciranju. Emzin XIII, 3-4: 81-85.
- Šugman Bohinc, L. 2004. Epistemologija socialnega dela 2. Interno študijsko gradivo. Ljubljana: FSD.
- Šugman Bohinc, L. 2005. Epistemologija podpore in pomoči. Od teoretičnih k neteoretičnim pristopom psihosocialne pomoči. Časopis za kritiko znanosti, 33, 221: 167-181.
- Švab, A. 2001. Družina: od modernosti k postmodernosti. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Švab, A. 2006. Družinske spremembe. V: Družine in družinsko življenje v Sloveniji, ur. Rener, T., Sedmak, M., Švab, A., Urek, M. Koper: Založba Annales, 63 – 88.
- The International Award Association for Young People. 2001. A working document from the point of view of »non-formal education« youth organisations: The Education of Young People - A Statement at the dawn of the 21st century.
- Ule, M., Kuhar, M. 2003. Mladi, družina, starševstvo: spremembe življenjskih potekov v pozni moderni. Ljubljana: FDV.
- Vanier, J. 2004. Pot osvoboditve. Božje okolje. Revija za krščansko duhovnost 28, 2:12.
- Vider, V. Zakaj je šola za zakon potrebna in program šole za zakon. Dostopno prek: http://www.rkc.si/najina-pot/potrebност_szz (22. marec 2007)

- Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (prečiščeno besedilo). (Ur.l. SRS, št. 14/1989).
- Zalokar Divjak, Z. Ljubezen – pogled logoterapevta. Dostopno prek: http://medover.net/literatura/knjiga_v_mladosti/01_str_8_3.php (20. maj 2009).
- Zaviršek, D. 2009. Med krvjo in skrbjo. Socialno starševstvo kot širitev koncepta starševstva v današnjem svetu. Socialno delo, 48, 1-3: 3-16.
- Wikipedia: Ljubezen. Dostopno prek: <http://sl.wikipedia.org/wiki/Ljubezen> (28. april 2009).
- Williams, J. (2003). Talk Before Trying the Knot – Premarital Education – Stronger Marriages. Dostopno prek: http://www.findarticles.com/p/articles/mi_ml1175/is_4_36/ai_104681941/print (2. februar 2005).

VI. PRILOGE

PRILOGA A: Teme srečanj v Šoli za zakon Najina pot, Duhovno središče Sv. Jožef (Vider, 2007)

Teme srečanj: posamezna tema traja po eno srečanje

1. Kako sva se našla?

Kaj me je na njem - njej pritegnilo?

2. Kako naj odkrijeva, ali sva za skupaj?

Kako odkrivava ali sva, takšna kot sva, za skupaj? Ali vidiva drug na drugem pomanjkljivosti, različnosti v značaju in temperamentu, ki se nama zdijo prevelike za dolgoletno življenje v dvoje? Ali se zavedava resnosti in usodnosti najine skupne hoje?

3. Iz kakšnega zakona prihajava?

Vsak človek je globoko in neizbrisno zaznamovan z družino, iz katere je izšel. Kako vidiva zakon svojih staršev, njihove prednosti in hibe? Katere lastnosti sva od zakona svojih staršev podedovala, ali si nasprotujejo in ali jih bova lahko uskladila?

4. Kakšen zakon bi rada zgradila?

Kadar človek želi opraviti neko delo, se mu bo to posrečilo toliko bolj, kolikor jasneje bo videl svoj cilj in vedel, kaj pravzaprav hoče. Ali veva in ali sva si že povedala, kakšen zakon bi rada imela, kaj bi rada z njim dosegla, katere vrednote bodo pri nama imele prednost in kako bodo okoliščine, v katerih predvidevava, da bova živela, vplivale, pomagale ali pa ovirale to najino podobo zakona in družine? Ali se zavedava, da je danes lepo in urejeno zakonsko življenje velika redkost?

5. Kako so naju za poročenost vzgajali dom, šola, cerkev, sredstva obveščanja?

Važno je vedeti, s kakšno dediščino stopava na novo pot življenja. Razmisliti je treba

ter sebi in drug drugemu povedati, kako so naju na bodočo poročenost pripravljali: doma z vzgojo, kakršna je bila, z ozračjem v hiši ter vrednotenjem stvari, koliko in kako smo o poročenosti in zakonu govorili in kakšen je bil zgled staršev, v šoli, kako so na najin pogled na zakon vplivali pouk, družba ... v cerkvi, kakšno sliko zakona nama je dala Cerkev, verouk ... sredstva obveščanja, javno mnenje...

6. Kako se pogovarjava?

Brez pogovora med fantom in dekletom se njun odnos ne more pravilno razvijati. Zato je se posebej važno, da pri razvijanju njunega načina pogovarjanja sodelujeta oba. Pogovor o sebi ni lahka stvar, saj nas v večini starši niso naučili pogovarjati se o svojih notranjih doživetjih. Ni težko govoriti o zunanjih stvareh: starših, šoli, službi, denarju, gradnji... Zelo težko pa je govoriti o sebi, svojih doživetjih, strahovih, občutkih, hrepenenjih, padcih, razočaranjih. A brez pogovora o svojih notranjih občutkih ni pravega pogovora, ni resničnega sporočanja sočloveku, ni notranjega stika, brez katerega dobro zakonsko življenje ni mogoče. Ali se trudiva, da bi bili najini pogovori res sporočanje, ne pa dva samogovora? Ali se za to trudiva oba ali pa morda le eden? Kakšne so najine težave pri pogovarjanju? Ali znava sprejemati drug drugega in drug drugega poslušati, ali pa se boriva za to, da bi eden ali drugi imel prav?

7. Kako usklajujeva različnost med nama?

Že na poti v zakon, še bolj pa kasneje v skupnem življenju, bo nešteto krat prihajalo do različnih mnenj, do nesporazumov ali celo prepиров. Kako razrešujeva nesporazume? Kako sprejemava različnost vsakega od naju? Kako se "prepirava"? Ali poskrbiva, da se razhajanja ne množijo, ampak jih sproti rešujeva?

8. Razlika med moško in žensko naravo.

Moška in ženska narava sta med seboj zelo različni. Ta različnost se kaže prav na vseh področjih življenja. Ni pa nujno, da bi bila ta drugačnost tudi vzrok za nasprotja, iz katere bi izvirale napetosti. Lahko je odlična snov za dopolnjevanje. Kako se pri nama kaže različnost med moško in žensko naravo na posameznih področjih? Kako

to različnost usklajujeva?

9. Najin odnos do obojih staršev.

Ali se zavedava, da bova tudi midva kmalu ostarela in da si bova morda želela lepšega odnosa do najine starosti od svojih otrok, kot ga imava midva zdaj do svojih staršev? Ali so nama starši dobri le takrat, kadar jih potrebujeva? Imava do obojih staršev enakovreden odnos? Kako si predstavljava vpliv najinih staršev na najin bodoči zakon? Pri katerih vprašanjih morava biti popolnoma samostojna? Kakšen naj bi bil vpliv staršev na vzgojo najinih otrok?

10. Najino skupno verovanje.

Potrebno je najti skupno govorico tudi pri odnosu do Boga, saj kot verna fant in dekle želiva živeti zakon skupaj tudi v veri. Moški in ženska doživljata verovanje različno. Poleg tega je različna tudi njuna verska vzgoja, raven osebne odločitve za Boga. Verski svet želiva ponuditi tudi svojim otrokom. Kakšni so najini pogovori o Bogu, veri, duhovnih vprašanjih? Ali vsaj slutiva, kaj pomeni pristno življenje iz vere naju dveh in kasneje moža in žene za trdnost in lepoto zakona ter vzgojo otrok?

11. Najin odnos do spolnosti v službi ljubezni?

Ljubezen je odnos, ne pa opredmetenje človeka. Gre za odnos jaz-ti, ki vključuje celo osebo: telo, dušo in duha. In prav duh je samo človekova razsežnost, saj sta telo in duševna razsežnost skupna vsemu živemu svetu (zlasti pri višje razvitih sesalcih). Na osnovi tega lahko govorimo o treh različnih stopnjah ljubezenskega odnosa: telesni (spolni), duševni (erotični) in duhovni stopnji (stik z notranjim bistvom ljubljene osebe). Se dovolj pogovarjava o spolnosti in si pripovedujeva svoje misli, občutke, želje in težave moškega in ženske na tem področju? Sva že ovrednotila spolnost kot pomočnico ljubezni, ali pa jo imava za zabavo in "razvedrilo"? Ali imajo najine nežnosti močno duševno in duhovno ljubezensko podlago, ali pa so predvsem sad neobvladanosti in sebičnosti, morda sebičnosti v dvoje? Se znava ustaviti tam, kjer čutiva, da je prav ali kjer je meja, za katero sva se dogovorila?

12. Najin pogled na odgovorno starševstvo (uravnavanje spočetij).

Preden bosta postavljena neposredno pred odločitev, je potrebno razmišljati tudi o

metodah uravnavanja spočetij. Veliko je namreč vsiljivih javnih mnenj, ki človeka zavajajo, ko se mora nepripravljen odločati o tako važnih stvareh. Kakšna metoda uravnavanja spočetij se nama zdi primerna? Ali sva se o različnih metodah dovolj poučila in morda o tem tudi vprašala izkušene? Sva že obračunala s kakršnokoli možnostjo, da bi kdaj privolila v splav, ki je vedno umor nedolžnega, nezaščenega, nerojenega in nekrščenega lastnega otroka? Kako veliko družino si želiva?

13. Vzgoja otrok

Kako želiva vzgajati svoje otroke? Ali sva se o tem že kaj poučila, ali pa bova pustila, da bo najin prvi otrok "poskusni zajček"? Kaj misliva o lastninskem odnosu do otrok v družinah iz katerih sva izšla in v najini prihodnji družini? Kako se le-ta kaže in kako se mu nameravava izogniti?

14. Kaj če otrok ne bo?

Dandanes je neplodnost vedno večji problem predvsem zaradi nezdravega okolja v katerem živimo. Kaj storiti, če otroka ne bo? Davno prej se je treba o tem pogovarjati. Glavni razlog za poroko ne sme biti le želja po otroku. Tudi če otrok ne bo, ljubezenska skupnost ostane. Na kakšne načine bi si v takem položaju pomagala? Ali veva za t.i. neoporečne in oporečne metode zdravljenja? Kaj meniva o spočetju v epruveti? Sva se o tem poučila in se zavedava usodnosti takega posega? Kakšno je najino gledanje na morebitno posvojitev, ki nikakor ni lahka stvar, niti v sami odločitvi niti v prihodu posvojenega otroka.

15. Bolezen v družini.

Kakšen je najin odnos do bolezni, ki lahko pride in koliko bi bila v tem primeru pripravljena tvegati drug za drugega? Podobno vprašanje se pojavi ob možnosti, da bo kakšen otrok bolan.

Kaj če bi bila ta bolezen trajna? Kaj če eden od naju (ali pa kak otrok) ostane trajen invalid?

16. Odnos do tvarnih dobrin.

Pregovor pravi, da se samo od ljubezni ne da živeti. Potrebna so torej sredstva za življenje: hrana, obleka, stanovanje, avto ... Ni vseeno, kakšen odnos bova zavzela do gmotnih dobrin, ki so do neke mere potrebne. Vedno znova bo torej treba iskati zlato sredino med tistimi, ki so se dali potegniti v tekmo za čim večjim imetjem in ki nikoli nimajo dovolj ter se na koncu v gmotnem svetu izgubijo in pozabijo na veliko važnejše ter bolj bistvene stvari za zakon - in med tistimi, ki so nekako svetobežni in korakajo daleč zadaj za splošnim, zdravim napredkom človeške družbe. Verjetno je večja verjetnost pretiravanja v skrbi kot v brezbriznosti do gmotnega blagostanja. Ali znava imeti pravilen, ne pretiran odnos do tvarnih dobrin? Se zavedava velike nevarnosti materializma in potrošništva, ki je v okolju vedno bolj prisotno in še posebej kvarno vpliva prav na zakon in družino?

17. Služba - dom.

Velika zaposlenost v službi ali v drugih dejavnostih izven doma lahko kvarno vpliva na družinsko in zakonsko življenje. Kako torej odgovorno izpolnjevati obveznosti izven doma, ne da bi to škodilo zakonu in družini? Kaj nama bo na prvem mestu? Kako gledava na ženo, ki je tudi mati, in na njeno službo ali življenje doma?

V zadnjem času se vse več govori o enaki možnosti za oba starša, da bi do tretjega leta starosti izmenično skrbela za otroka ob delni zaposlitvi. Kako gledava na to možnost?

18. Midva in prijatelji.

Človek kot posameznik ne more živeti polno sam, tako tudi poročen par ne more svojega življenja živeti dovolj široko, če se zapira vase in v svoj dom. Kako se odpirava drugim ljudem, še posebej poročenim ali tistim, ki se na to pripravljajo? Ali znava iz stikov s prijatelji črpati za razvoj najinega odnosa? Kako uskladiti vezi starih prijateljstev?

19. Zakon kot zakrament.

S sklenitvijo zakonske zveze fant in dekle na poseben skrivnosten način povabita medse Kristusa. Kaj nama pomeni zakon kot zakrament? Se zavedava, da je

cerkvena poroka poseben, osebni in resničen prihod Kristusa med moža in ženo za vedno? Kakšen je najin odnos do drugih zakramentov?

20. Vzdušje poročnega dne.

Kakšno poroko si želiva? Ne samo s tehnične plati (kje se bova poročila, kakšni bosta najini obleki, kakšno bo poročno kosilo), čeprav je tudi to potrebno. Bolj razmisliiva, v kakšnem ozračju se želiva poročiti in kako takšno ozračje ustvariti? S kakšno vsebino želiva napolniti ta za naju velik dan. Kakšna naj bo poročna maša - s sodelovanjem domačih in prijateljev, z lastnim sodelovanjem, z neko namerno skromnostjo?

21. Najin odnos do cerkve, župnije, duhovnika.

Ne bi bilo dobro, ko bi bila v župniji, kjer misliiva, da bova živela, samo "porabnika", ampak morava biti tudi "proizvajalca". Kako bi lahko to uresničila? Kakšen bo najin odnos do duhovnika že za časa najine skupne hoje in pozneje kot zakonskega in družinskega prijatelja? Kako sva v župniji aktivna sedaj in kakšni so načrti glede tega po poroki?

22. Najine bojazni, strahovi.

Vsakdo ima svoje bojazni, strahove. Česa se v prihodnosti najbolj bojiva, kaj misliiva, da nama bo predstavljalo problem (kolikor je to mogoče predvidevati)? Za primer: gradnja, bolezni, ločenost zaradi službenih potovanj, terenskega dela ...

PRILOGA B: Teme srečanj v Šoli za zakon pri Frančiškanskem družinskem inštitutu, Ljubljana (Gostečnik, 2007)

Teme srečanj: posamezna tema traja po eno ali več srečanj.

1. Mladi s pomočjo voditelja pogledajo svoje družinsko deblo in ga predstavijo drug drugemu. Tako se podrobneje spoznajo in imajo možnost videti okoliščine, iz katerih izhajajo. Spoznajo tudi starše in bližnje sorodnike, s katerimi bodo delili del svojega življenja.
2. Mladi spoznajo razlike med moškimi in ženskami (fiziološke, duševne in duhovne) ter se o tem pogovarjajo. Gre za dva različna svetova, ki se hkrati dopolnjujeta. Potrebno je razumeti procese, ki se dogajajo, način doživljanja stvari, način čustvovanja in razumevanja.
3. Zaradi razlik med spoloma prihaja do konfliktnih situacij in različnih načinov razreševanja. Pari spoznavajo, kaj je sploh konflikt in kaj ga povzroči. Ob tem se poslužujemo modeliranja konfliktnih situacij ter igranja vlog. To je najširši sklop priprave na zakon in vključuje naslednje teme:
 - konflikt (dve srečanji): na teh dveh srečanjih je poudarek na konfliktu kot možnosti za prehod k bolj intimnemu odnosu in h globljemu razumevanju psihične dinamike. Zato je na teh dveh srečanjih veliko izkustvenega dela ter veliko modeliranja vlog;
 - intimnost;
 - ranljivost;
 - strah pred intimnostjo;
 - strah pred ranljivostjo;
4. Ena izmed tem je tudi separacija mladih od svojih staršev. Gre za procese, ki so večkrat zelo komplicirani in vplivajo na mladi par. Pogosto se dogaja, da hočejo starši vsiljevati svoje želje in potrebe.

5. Obravnavamo tudi temeljne potrebe, ki jih imajo fantje in dekleta. Lestvica teh potreb je ravno zaradi različnosti med spoloma drugačna. Če to razumemo in sprejmemo, lahko preprečimo marsikatero konfliktno situacijo. Gre za naslednje potrebe: potreba po sprejetju, pohvali, potrditvi, razumevanju, zaupanju, spoštovanju, ljubezni...
6. Zelo pomembno področje je spolnost in intimnost. Pojasni se razlika med enim in drugim, kaj pomeni biti iskren, ranljiv, zakaj se tega bojimo ter kako to občuti moški oz. ženska. Poudari se tudi razlika med zaljubljenostjo in ljubeznijo.
7. Mladim se predstavi, kako pravilno komunicirati. Ob modeliranju različnih situacij spoznavajo pomen "jaz" sporočil, ugotavljajo, kako se izogniti obsodbam, napadom, žalitvam, kako izraziti jezo, svoje želje in potrebe. Kako spregovoriti o bolečih čutenjih, kako spregovoriti o jezi, kako biti v pogovoru ranljiv in sprejemajoč (dve srečanji). Tudi ti dve srečanji sta namenjeni izkustvenemu delu ob modeliranju vlog, ki jih igrajo voditelji skupine.
8. Poudari se pomen obdarovanja in praznovanja. Spoznavajo, kakšen dar so drug drugemu, kaj pomeni podariti sam sebe, kdaj in na kakšen način izkazovati pozornost, kako skupaj praznovati rojstni dan, novo leto in druge praznike.
9. Pojasni se pomen obreda zaroke in poroke. Kaj je pomen zaveze, obljube, ki jo dasta drug drugemu. Zakramentalni značaj obreda cerkvene poroke, pomen vere pri zavezi, molitev. Poglavitna tema tega sklopa pa je zaveza in rast odnosa.
10. Poroka

PRILOGA C: Vprašalnik (za fanta), 1 del

Za raziskavo sem pripravila dva tipa vprašalnika , za ženski spol in za moški spol. Tu prikazujem le en tip vprašalnika.

Pozdravljeni!

Prosim vas za sodelovanje pri izpolnjevanju anketnega vprašalnika. Vaši odgovori bodo uporabljeni za izdelavo moje magistrske naloge na področju socialnega dela, ki bodo dragocen doprinos k raziskavi o predzakonskih skupinah.

Prosim vas, da natančno sledite navodilom, ki so zraven (in v nadaljevanju) zapisana. Vprašalnik izpolnite SAMI! Ne pogovarjajte se o odgovorih s svojim partnerjem dokler ga v celoti ne dokončate! Vprašalnik ni test, zato ne gre za »pravilne in nepravilne« odgovore! Gre samo za »VAŠE« odgovore! Podajanje rožnatih oz. idealnih odgovorov bo prineslo manj veljavne in manj uporabne podatke ter s tem zmanjšalo verodostojnost celotne raziskave! Zato vas prosim, da ste pri odgovarjanju čim bolj ISKRENI!

Hvala v naprej za vaš čas, trud in iskrenost! Ana Marđonović, univ. dipl. soc. del.

PROSIM VAS, ČE NA SPODNJO ČRTO NAVEDETE VAŠE IME IN PRIIMEK OZ. V KOLIKOR VAM TO NE USTREZA, NAVEDITE NEKO DRUGO IME ALI NEKO **ŠIFRO**, VENDAR V TEM PRIMERU VAS PROSIM, DA IZBERETE TAKŠNO IME OZ. ŠIFRO, KI SI JO BOSTE **ZAPOMNILI DO PRIHODNJEGA VPRAŠALNIKA** (maja 2007), KJER BOSTE MORALI ZNOVA NAVESTI ISTO IME OZ. ISTO ŠIFRO.

TO POTREBUJEM IZKLJUČNO SAMO ZARADI RAZISKAVE IN TUDI ZAUPNOST PODATKOV BO ZAGOTOVLJENA! HVALA!

Ime in priimek oz. drugo ime oz. šifra: _____

SKLOP A.

Prosim, če odgovore ustrezno označite (jih obkrožite ali označite s križcem ali napišete).

1. Starost: _____

2. Dokončana izobrazba

osnovna šola	
srednja šola	
višja šola	
visoka šola	
podiplomski študij	

3. Trenutni status

dijak	
študent	
zaposlen	
brezposeln	

4. Bivanje *(možnih je več odgovorov)*

pri starših	
sami	
s partnerjem	
s prijatelji	
pri sorodnikih	

v določeni skupnosti	
----------------------	--

5. Verska pripadnost

katoliška	
pravoslavna	
protestantska	
nobena	
druga:katera?	

6. Kako pogosto ponavadi obiskujete verske obrede (maše, ...) ?

več kot enkrat tedensko	
enkrat tedensko	
mesečno	
nekajkrat na leto	
enkrat ali dvakrat letno	
enkrat ali dvakrat na nekaj let	
nikoli	

7. Koliko časa »hodite« s svojo partnerko? _____

8. Ali se želite poročiti s partnerko s katero ste sedaj? DA ali NE ali NE VEM

9. Če da, ali se želite cerkveno poročiti? DA ali NE ali NE VEM

10. V kakšnem odnosu ste s svojo partnerko?

odnosa ne jemljem kot resno zvezo	
odnos jemljem kot resno zvezo in s partnerko že živiva skupaj, vendar še ne razmišljam o poroki	
odnos jemljem kot resno zvezo in že razmišljam o zavezi – poroki oz. skupnem življenju, čeprav še ne živiva skupaj	
odnos jemljem kot resno zvezo in s partnerko že živiva skupaj ter razmišljam o poroki	
drugo: kaj?	

11. Zakaj ste se odločili za udeležbo predzakonske skupine oz. šole za zakon?

S križcem označite odgovor od 1 do 5, pri čemer pomeni:

1=sploh ne drži,

2=ne drži,

3=srednje drži,

4=drži,

5=popolnoma drži.

ker partnerko želim bolje spoznati	1	2	3	4	5
ker želim poglobiti svoj partnerski odnos	1	2	3	4	5
ker verjamem, da mi lahko pomaga h kvalitetnejši zvezi in skupni rasti	1	2	3	4	5
ker želim pridobiti dodatne veščine komuniciranja s partnerko	1	2	3	4	5
ker s partnerko želim razrešiti probleme	1	2	3	4	5
ker se želim temeljiteje pripraviti na krščanski zakon	1	2	3	4	5
ker se želim temeljiteje pripraviti na skupno življenje ali zakon, ne glede na to ali temelji na krščanstvu ali ne	1	2	3	4	5
samo zaradi obveze, ki jo zahteva cerkvena poroka, drugače ne bi	1	2	3	4	5
drugo: kaj?	1	2	3	4	5

12. Kaj je poglobitni razlog, da ste se odločili za udeležbo predzakonske skupine oz. šole za zakon ravno tu in ne drugje?

Možnih je več odgovorov.

le to poznam	
sem se kar odločila za eno	
lokacijsko je najbližje	
voditeljev nastop	
osebnost voditelja	
vsebina, teme	
metoda, način dela	
velikost skupine	
drugo, kaj?	

SKLOP B.

Z naslednjimi trditvami **v obeh tabelah** ocenite stopnjo vašega strinjanja oz. ne strinjanja glede vašega partnerskega odnosa. S križcem označite želeno oceno v desnem stolpcu. Pri tem uporabljajte naslednjo ocenjevalno lestvico:

1 = zelo močno se strinjam

2 = močno se strinjam

3 = zmerno se strinjam

4 = nekoliko se strinjam

5 = niti se strinjam niti ne strinjam

6 = nekoliko se ne strinjam

7 = zmerno se ne strinjam

8 = močno se ne strinjam

9 = zelo močno se ne strinjam

1	S partnerko se strinjava kako ravnati z denarjem.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	Raje počnem stvari brez partnerke.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Moja partnerka je zelo ljubeča.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	Obžalujem, da sem v partnerskem odnosu s to partnerko.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	Glede spolnosti imava podobna mnenja – se ujemava.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Od partnerke ne dobivam ljubezni kot si jo želim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	S partnerko se strinjava glede prijateljev s katerima se druživa.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	S partnerko imava podobno življenjsko filozofijo.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9	Ne odobravam partnerkinega načina obnašanja do moje družine.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

10	S partnerko imava podobne želje in cilje.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	S partnerko imava partnerske težave.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12	V partnerko vedno zaupam.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
13	Če bi znova zbiral partnerko bi izbral isto.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
14	Moja partnerka mi resnično gre na živce.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
15	Kadar sva s partnerko skupaj se vedno tudi poljubljava.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
16	S partnerko ne komunicirava dobro.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
17	Moj partnerski odnos ni tako dober kot pri večini.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
18	S partnerko urejava nesoglasja tako, da vsak malo popustiva.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19	S svojo partnerko sem zelo srečen.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	S partnerko se redko skupaj smejiva.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Svoji partnerki sem predan.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	S partnerko se pogosto prepirava.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	S partnerko se strinja kako izkoristiti najin prosti čas.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	S partnerko se pogosto prepirava glede denarja.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	S partnerko se pogosto ne strinja glede pomembnih odločitev.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
26	S svojim partnerskim odnosom sem zadovoljen.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
27	S partnerko nimava enakega mnenja glede opravljanja gospodinjskih del.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28	S partnerko imava različne vrednote in prepričanja.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
29	S partnerko imava boljši partnerski odnos kot večina drugih, ki jih poznam.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
30	Partnerkine navade mi gredo na živce.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
31	S partnerko se ne strinja glede spolnih zadev.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

32	S partnerko sva enakega mnenja glede izražanja čustev drug drugemu.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
33	Pogosto razmišljam, da bi končal zvezo s svojo partnerko.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
34	S partnerko se strinja glede njenega odnosa do mojih sorodnikov.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
35	Moja partnerka je ponavadi razumevajoča.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

SKLOP C.

1	Po silovitem prepiru mi je neprijetno začeti pogovor s partnerko.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	Ko se partnerka ukvarja z drugimi stvarmi, mi je neprijetno začeti pogovor z njo.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Ko poskušam pogovor s svojo partnerko vzdrževati (da ne zamre oz. da pogovor teče) se počutim napeto in prisiljeno.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	Partnerki rad izrazim svoje mnenje glede spornih tem.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	Ko je partnerka slabo razpoložena, sem jaz takrat med pogovorom napet in živčen.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Pri pogovoru s partnerko sem bolj zgovoren kot je večina drugih s svojimi partnerkami.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	Ko me partnerka vpraša naj povem svoje mnenje, sem v zadregi.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	Partnerki brez zadržkov takoj povem kaj mislim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9	Veselim se pogovorov, ki jih imam s partnerko.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	Ko s partnerko razpravljava o zanjo pomembnih temah, postanem jaz zbežan in zmeden.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	Kadar storim napako oz. se zmotim mi to ni neprijetno priznati partnerki.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12	Ko mi postane jasno, da se partnerka z menoj ne strinja, se običajno neham pogovarjati.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
13	Partnerki mi ni nikoli težko izraziti to kar čutim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
14	Običajno poskušam sam rešiti probleme namesto, da bi se o njih pogovoril s partnerko.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
15	S partnerko se veselim razpravljati o tistih vidikih najinega odnosa, ki so zame najpomembnejši.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
16	Brez obotavljanja/zadržanosti partnerko pograjam.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

17	S partnerko se težko odločim za pogovor o nekaterih vidikih najinega partnerskega odnosa.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
18	Ko je partnerka utrujena se vedno izogibam pogovora z njo.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19	Partnerki brez omahovanja povem točno to kar čutim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	Ponavadi partnerki takoj povem točno to kar mislim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Partnerki vedno brez omahovanja izrazim svoje potrebe.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	Tudi med pogovorom o vsakdanjih stvareh čutim, da moram paziti kaj rečem.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Partnerki rad povem svoje mnenje o določeni zadevi.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Mislim, da sem odprt sogovornik.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Kadar se prepirava govorjenje vedno prepustim partnerki.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
26	S partnerko se ne pogovarjam o stvareh, ki se mi dogajajo čez dan.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
27	S partnerko težko pričnem pogovor o običajnih zadevah.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28	S partnerko brez problema pričnem pogovor o intimnih zadevah.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
29	S partnerko brez problema pričnem poglobljene pogovore.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
30	S partnerko stežka pričnem poglobljene pogovore.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

PRILOGA D: Vprašalnik (za fanta), 2 del

Za raziskavo sem pripravila dva tipa vprašalnika , za ženski spol in za moški spol. Tu prikazujem le en tip vprašalnika.

Ponovno pozdravljeni!

Prosim vas za sodelovanje pri izpolnjevanju anketnega vprašalnika, 2. del. Pravila izpolnjevanja so enaka kot pri prejšnjem vprašalniku. Vprašalnik izpolnite SAMI! Ne pogovarjajte se o odgovorih s svojim partnerjem dokler ga v celoti ne dokončate! Vprašalnik ni test, zato ne gre za »pravilne in nepravilne« odgovore! Gre samo za »VAŠE« odgovore! Podajanje rožnatih oz. idealnih odgovorov bo prineslo manj veljavne in manj uporabne podatke ter s tem zmanjšalo verodostojnost celotne raziskave! Zato vas prosim, da ste pri odgovarjanju čim bolj ISKRENI!

Hvala v naprej za vaš čas, trud in iskrenost! **Ana Mardonović**, univ. dipl. soc. del.

PROSIM VAS, ČE NA SPODNJO ČRTO NAVEDETE **POPOLNOMA ISTO** IME, PRIIMEK OZ. ŠIFRO - **EANKO KOT STE ZAPISALI PRI PRVEM VPRAŠALNIKU (oktobra 2006)!!!** PROSIM ZA NATANČNOST, KAJTI V NASPROTNEM PRIMERU BOSTA OBA VAŠA IZPOLNJENA VPRAŠALNIKA ŽAL NEUPORABNA! HVALA!

Ime in priimek oz. drugo ime oz. šifra: _____

SKLOP A.

Prosim, če odgovore ustrezno označite (jih obkrožite ali označite s križcem ali napišete).

1. Ali se želite poročiti s partnerjem s katerim ste sedaj?

DA	NE	NE VEM
----	----	--------

2. Če da, ali se želite cerkveno poročiti?

DA	NE	NE VEM
----	----	--------

3. V kakšnem odnosu ste s svojim partnerjem?

1	Odnosa ne jemljem kot resno zvezo	
2	Odnos jemljem kot resno zvezo in s partnerko že živiva skupaj, vendar še ne razmišljam o poroki	
3	Odnos jemljem kot resno zvezo in že razmišljam o zavezi – poroki oz. skupnem življenju, čeprav še ne živiva skupaj	
4	Odnos jemljem kot resno zvezo in s partnerko že živiva skupaj ter razmišljam o poroki	
5	Drugo: kaj?	

SKLOP B.

Z naslednjimi trditvami **v obeh tabelah** ocenite stopnjo vašega strinjanja oz. ne strinjanja glede vašega partnerskega odnosa. S križcem označite želeno oceno v desnem stolpcu. Pri tem uporabljajte naslednjo ocenjevalno lestvico:

1 = zelo močno se strinjam

2 = močno se strinjam

3 = zmerno se strinjam

4 = nekoliko se strinjam

5 = niti se strinjam niti ne strinjam

6 = nekoliko se ne strinjam

7 = zmerno se ne strinjam

8 = močno se ne strinjam

9 = zelo močno se ne strinjam

1	S partnerko se strinjava kako ravnati z denarjem.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	Raje počnem stvari brez partnerke.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Moja partnerka je zelo ljubeča.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	Obžalujem, da sem v partnerskem odnosu s to partnerko.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	Glede spolnosti imava podobna mnenja – se ujemava.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Od partnerke ne dobivam ljubezni kot si jo želim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	S partnerko se strinjava glede prijateljev s katerima se druživa.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	S partnerko imava podobno življenjsko filozofijo.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9	Ne odobravam partnerkinega načina obnašanja do moje družine.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

10	S partnerko imava podobne želje in cilje.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	S partnerko imava partnerske težave.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12	V partnerko vedno zaupam.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
13	Če bi znova zbiral partnerko bi izbral isto.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
14	Moja partnerka mi resnično gre na živce.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
15	Kadar sva s partnerko skupaj se vedno tudi poljubljava.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
16	S partnerko ne komunicirava dobro.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
17	Moj partnerski odnos ni tako dober kot pri večini.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
18	S partnerko urejava nesoglasja tako, da vsak malo popustiva.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19	S svojo partnerko sem zelo srečen.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	S partnerko se redko skupaj smejiva.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Svoji partnerki sem predan.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	S partnerko se pogosto prepirava.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	S partnerko se strinja kako izkoristiti najin prosti čas.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	S partnerko se pogosto prepirava glede denarja.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	S partnerko se pogosto ne strinja glede pomembnih odločitev.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
26	S svojim partnerskim odnosom sem zadovoljen.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
27	S partnerko nimava enakega mnenja glede opravljanja gospodinjskih del.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28	S partnerko imava različne vrednote in prepričanja.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
29	S partnerko imava boljši partnerski odnos kot večina drugih, ki jih poznam.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
30	Partnerkine navade mi gredo na živce.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
31	S partnerko se ne strinja glede spolnih zadev.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

32	S partnerko sva enakega mnenja glede izražanja čustev drug drugemu.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
33	Pogosto razmišljam, da bi končal zvezo s svojo partnerko.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
34	S partnerko se strinja glede njenega odnosa do mojih sorodnikov.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
35	Moja partnerka je ponavadi razumevajoča.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

SKLOP C.

1	Po silovitem prepiru mi je neprijetno začeti pogovor s partnerko.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	Ko se partnerka ukvarja z drugimi stvarmi, mi je neprijetno začeti pogovor z njo.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
3	Ko poskušam pogovor s svojo partnerko vzdrževati (da ne zamre oz. da pogovor teče) se počutim napeto in prisiljeno.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
4	Partnerki rad izrazim svoje mnenje glede spornih tem.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	Ko je partnerka slabo razpoložena, sem jaz takrat med pogovorom napet in živčen.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Pri pogovoru s partnerko sem bolj zgovoren kot je večina drugih s svojimi partnerkami.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	Ko me partnerka vpraša naj povem svoje mnenje, sem v zadregi.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
8	Partnerki brez zadržkov takoj povem kaj mislim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
9	Veselim se pogovorov, ki jih imam s partnerko.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	Ko s partnerko razpravljava o zanjo pomembnih temah, postanem jaz zbežan in zmeden.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
11	Kadar storim napako oz. se zmotim mi to ni neprijetno priznati partnerki.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
12	Ko mi postane jasno, da se partnerka z menoj ne strinja, se običajno neham pogovarjati.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
13	Partnerki mi ni nikoli težko izraziti to kar čutim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
14	Običajno poskušam sam rešiti probleme namesto, da bi se o njih pogovoril s partnerko.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
15	S partnerko se veselim razpravljati o tistih vidikih najinega odnosa, ki so zame najpomembnejši.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
16	Brez obotavljanja/zadržanosti partnerko pograjam.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

17	S partnerko se težko odločim za pogovor o nekaterih vidikih najinega partnerskega odnosa.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
18	Ko je partnerka utrujena se vedno izogibam pogovora z njo.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
19	Partnerki brez omahovanja povem točno to kar čutim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
20	Ponavadi partnerki takoj povem točno to kar mislim.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	Partnerki vedno brez omahovanja izrazim svoje potrebe.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
22	Tudi med pogovorom o vsakdanjih stvareh čutim, da moram paziti kaj rečem.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
23	Partnerki rad povem svoje mnenje o določeni zadevi.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
24	Mislim, da sem odprt sogovornik.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
25	Kadar se prepirava govorjenje vedno prepustim partnerki.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
26	S partnerko se ne pogovarjam o stvareh, ki se mi dogajajo čez dan.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
27	S partnerko težko pričnem pogovor o običajnih zadevah.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
28	S partnerko brez problema pričnem pogovor o intimnih zadevah.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
29	S partnerko brez problema pričnem poglobljene pogovore.	1	2	3	4	5	6	7	8	9
30	S partnerko stežka pričnem poglobljene pogovore.	1	2	3	4	5	6	7	8	9

SKLOP D.

Ocenite od 1 do 5, pri čemer pomeni:

1=zelo slabo,

2=slabo,

3=srednje,

4=dobro,

5=zelo dobro

1. Ocenite kakšno je vaše mnenje o naslednjih elementih predzakonske skupine oz. šole za zakon, ki ste jo obiskovali?

1	voditeljev nastop	1	2	3	4	5
2	vsebina oz. teme	1	2	3	4	5
3	delo v parih - delavnice	1	2	3	4	5
4	velikost skupine	1	2	3	4	5
5	vzdušje	1	2	3	4	5
5	možnost skupinske debate	1	2	3	4	5
6	možnost pogovora z voditeljem	1	2	3	4	5
7	možnost spoznavanja drugih parov	1	2	3	4	5
8	možnost poglobitve vere v Boga	1	2	3	4	5

2. Ocenite koliko ste se od udeležbe na predzakonski skupini oz. šoli za zakon naučili, kar bi bilo oz. je uporabno/koristno za vaš partnerski odnos?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

3. Ocenite kvaliteto predzakonske skupine oz. šole za zakon v celoti?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

4. Kakšno je vaše mnenje o udeležbi predzakonske skupine oz. šole za zakon?

Ocenite od 1 do 5, pri čemer pomeni:

1=sploh se ne strinjam,

2=se ne strinjam,

3=odvisno,

4=se strinjam,

5=močno se strinjam.

1	Zame je bilo zelo koristno.	1	2	3	4	5
2	Pomagalo mi je k boljšemu spoznavanju svoje osebnosti.	1	2	3	4	5
3	Pomagalo mi je k boljšemu spoznavanju partnerkine osebnosti.	1	2	3	4	5
4	Pomagalo mi je k boljšemu spoznavanju najinega odnosa.	1	2	3	4	5
5	Pomagalo mi je k boljšemu zaznavanju svojih potreb do partnerke.	1	2	3	4	5
6	Pomagalo mi je k lažjemu izražanju svojih potreb do partnerke.	1	2	3	4	5
7	Pomagalo mi je k boljšemu zaznavanju svojih pozitivnih doživljanj do partnerke.	1	2	3	4	5
8	Pomagalo mi je k lažjemu izražanju svojih pozitivnih doživljanj do partnerke.	1	2	3	4	5
9	Pomagalo mi je k boljšemu zaznavanju svojih negativnih doživljanj do partnerke.	1	2	3	4	5
10	Pomagalo mi je k lažjemu izražanju svojih negativnih doživljanj do partnerke.	1	2	3	4	5
11	Pomagalo mi je k večjemu zadovoljstvu svojega partnerskega odnosa.	1	2	3	4	5
12	Pomagalo mi je, da sem s partnerko poglobil (še bolj odprto) raven	1	2	3	4	5

	komunikacije.					
13	Pomagalo mi je, da bolje razumem (manj tragično) pomene konfliktnih situacij v svojem partnerskem odnosu.	1	2	3	4	5
14	Pomagalo mi je, da lažje sprejemam pojave konfliktnih situacij v svojem partnerskem odnosu.	1	2	3	4	5
15	Pomagalo mi je k učinkovitejšemu načinu reševanja konfliktnih situacij v svojem partnerskem odnosu	1	2	3	4	5

5. Kaj vam je bilo najbolj všeč?

6. Kaj vam je bilo najmanj všeč oz. kaj ste pogrešali?

V kolikor mi ne boste pravočasno uspeli vrniti izpolnjenega vprašalnika, vas lepo prosim, če mi ga pošljete na naslov: DRUŠTVO MEPI, KOMENSKEGA 22, 1000 LJUBLJANA

Hvala in vse dobro!

Ana Kocjančič

PRILOGA E: Analiza dobljenih podatkov raziskave

Analiza stališč glede partnerskega odnosa s svojim partnerjem v obeh šolah za zakon PRED udeležbo (sklop B1) in PO njej (sklop B2).

Tabela št.1: Odgovori na vprašanje št. 1

sklop B Št. 1	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se strinja jako ravni z denarjem.																						
PRED	2	1,4	21	14,6	59	41	35	24,3	7	4,9	8	5,6	6	4,2	5	3,5	1	0,7	0	0		
																						2,71,6
PO	0	0	12	27,3	16	36,4	12	27,3	1	2,3	1	2,3	0	0	1	2,3	1	2,3	0	0		
																						2,42,1

Tabela št. 2: Odgovori na vprašanje št. 2

sklop B Št. 2	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Raje počnem stvari brez partnerja.																						
PRED	0	0	0	0	0	0	1	0,7	5	3,5	9	6,3	10	6,9	21	14,6	52	36,1	46	31,9		
																						7,71,4
PO	0	0	0	0	1	2,3	1	2,3	1	2,3	1	2,3	1	2,3	7	15,9	21	47,7	11	25		
																						7,62,3

Tabela št. 3: Odgovori na vprašanje št. 3

sklop B Št. 3	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	75	52,1	50	34,5	16	11,1	2	1,4	1	0,7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,60,8
PO	0	0	24	54,6	13	29,6	4	9,1	2	4,6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,3	1,81,9

Tabela št. 4: Odgovori na vprašanje št. 4

sklop B Št. 4	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Obžalujem, da sem v partnerskem odnosu s tem partnerjem.																						
PRED	0	0	1	0,7	1	0,7	0	0	0	0	2	1,4	0	0	3	2,1	20	13,9	117	81,3		
																						8,6 1
PO	0	0	1	2,3	0	0	1	2,3	1	2,3	0	0	0	0	2	4,6	7	15,9	32	72,7	8,3	2,7

Tabela št. 5: Odgovori na vprašanje št.

sklop B Št. 5	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Glede spolnosti imava podobna mnenja – se ujemava.																						
PRED	0	0	55	38,2	48	33,3	18	12,5	6	4,2	4	2,8	7	4,9	3	2,1	2	1,4	1	0,7		
																						2,3
PO	0	0	16	36,4	12	27,3	10	22,7	2	4,6	1	2,3	0	0	0	0	1	2,3	2	4,6	2,5	3,8

Tabela št. 5: Odgovori na vprašanje št. 6

sklop B Št. 6	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Od partnerja ne dobivam ljubezni kot si jo želim.																						
PRED	1	0,7	0	0	2	1,4	2	1,4	5	3,5	0	0	3	2,1	17	11,9	37	25,7	77	53,5	8	1,6
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	4,6	2	4,6	1	2,3	16	36,4	23	52,3	8,3	1,1

Tabela št. 6: Odgovori na vprašanje št. 7

sklop B Št. 7	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
S partnerjem se strinjava glede prijateljev s katerima se druživa.																								
PRED	1	0,7	40	27,8	51	35,4	22	15,3	9	6,3	7	4,9	8	5,6	5	3,5	1	0,7	0	0			2,6	1,7
PO	0	0	8	18,2	22	50	8	18,2	1	2,3	4	9,1	0	0	1	2,3	0	0	0	0			2,4	1,7

Tabela št. 7: Odgovori na vprašanje št. 8

sklop B št. 8	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem imava podobno življenjsko filozofijo.																						
PRED	1	0,7	41	28,5	57	39,6	28	19,4	8	12,7	5	3,5	1	0,7	3	2,1	0	0	0	0		
																						2,21,3
PO	0	0	16	36,4	18	40,9	5	11,4	1	2,3	1	2,3	2	4,6	0	0	0	0	1	2,3		
																						2,22,6

Tabela št. 8: Odgovori na vprašanje št. 9

sklop B št. 9	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ne odobravam partnerjevega načina obnašanja do moje družine.																						
PRED	1	0,7	0	0	3	2,1	1	0,7	6	4,2	10	6,9	3	2,1	7	4,9	37	25,7	76	52,8		
																						7,81,8
PO	1	2,3	1	2,3	1	2,3	0	0	1	2,3	0	0	0	0	6	13,6	14	31,8	20	45,5		
																						7,6 3

Tabela št.9 : Odgovori na vprašanje št. 10

sklop B Št. 10	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
S partnerjem imava podobne želje in cilje.																								
PRED	1	0,7	41	28,5	69	47,9	22	15,3	5	3,5	4	2,8	1	0,7	0	0	0	0	0	0	1	0,7	2,1	1
PO	1	2,3	13	29,6	23	52,3	2	4,6	0	0	1	2,3	1	2,3	1	2,3	1	2,3	2	4,6	0	0	2,3	3

Tabela št. 10: Odgovori na vprašanje št. 11

sklop B Št. 11	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
S partnerjem imava partnerske težave.																								
PRED	0	0	1	0,7	10	6,9	11	7,6	25	17,4	10	6,9	6	4,2	14	9,7	42	29,2	25	17,4			6,2	2
PO	1	2,3	0	0	2	4,6	1	2,3	2	4,6	7	15,9	1	2,3	8	18,2	11	25	11	25			6,8	2,2

Tabela št. 11: Odgovori na vprašanje št. 12

sklop B Št. 12	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
V partnerja vedno zaupam.																						
PRED	0	0	63	43,8	50	34,7	19	13,2	5	3,5	1	0,7	3	2,1	0	0	2	1,4	1	0,7	2	1
PO	0	0	14	31,8	22	50	4	9,1	0	0	2	4,6	1	2,3	0	0	1	2,3	0	0	2,1	1,4

Tabela št. 12: Odgovori na vprašanje št. 13

sklop B Št. 13	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
Če bi znova zbirala partnerja bi izbrala istega.																								
PRED	2	1,4	92	63,9	30	20,8	9	6,3	1	0,7	9	6,3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,7	1,6	1
PO	0	0	29	65,9	8	18,2	5	11,4	1	2,3	1	2,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,6	0,9

Tabela št. 13: Odgovori na vprašanje št. 14

sklop B Št. 14	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Moj partner mi resnično gre na živce	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,7	3	2,1	11	7,6	39	27,1	90	62,5		8,50,8
PO	0	0	0	0	1	2,3	1	2,3	1	2,3	0	0	0	0	1	2,3	10	22,7	30	68,2	8,3	1,6

Tabela št. 14: Odgovori na vprašanje št. 15

sklop B Št. 15	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Kadar sva s partnerjem skupaj se vedno tudi poljubljava.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	57	39,6	38	26,4	16	11,1	7	4,9	3	2,1	5	3,5	8	5,6	5	3,5	5	3,5		2,7
PO	0	0	12	27,3	16	36,4	5	11,4	2	4,6	1	2,3	3	6,8	1	2,3	0	0	4	9,1	3	2,4

Tabela št. 15: Odgovori na vprašanje št. 16

sklop B Št. 16	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem ne komunicirava dobro.																						
PRED	0	0	1	0,7	3	2,1	8	5,6	6	4,2	4	2,9	11	7,6	20	13,9	50	34,7	41	28,5	7,3	2
PO	0	0	0	0	1	2,3	2	4,6	2	4,6	1	2,3	1	2,3	9	20,5	12	27,3	16	36,4	7,5	1,8

Tabela št. 16: Odgovori na vprašanje št. 1

sklop B Št. 17	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Moj partnerski odnos ni tako dober kot pri večini.																						
PRED	0	0	0	0	0	0	1	0,7	2	1,4	9	6,3	9	6,3	16	11,1	38	26,4	69	47,9	8	1
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	2	4,6	1	2,3	0	0	7	15,9	15	34,1	19	43,2	8	1,2

Tabela št. 17: Odgovori na vprašanje št. 18

sklop B Št. 18	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem urejava nesoglasja tako, da vsak malo popustiva.																						
PRED	0	0	19	13,2	50	34,7	37	25,7	13	9	7	4,9	8	5,6	5	3,5	5	3,5	0	0		
																					3	2
PO	0	0	4	9,1	16	36,4	15	34,1	5	11,4	2	4,6	1	2,3	1	2,3	0	0	0	0	2,8	1,3

Tabela št. 18: Odgovori na vprašanje št. 19

sklop B Št. 19	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
S svojim partnerjem sem zelo srečna.																								
PRED	1	0,7	74	51,4	48	33,3	17	11,8	2	1,4	1	0,7	1	0,7	0	0	0	0	0	0				
																					1,7	0,9		
PO	0	0	26	59,1	14	31,8	2	4,6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,3	1	2,3	1,8	1,6

Tabela št. 19: Odgovori na vprašanje št. 20

sklop B Št. 20	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se redko skupaj smejiva.																						
PRED	0	0	2	1,4	0	0	3	2,1	2	1,4	2	1,4	1	0,7	14	9,7	53	36,8	67	46,5	8	2
PO	0	0	0	0	2	4,6	0	0	1	2,3	1	2,3	0	0	5	11,4	17	38,6	18	40,9	7,9	1,7

Tabela št. 20: Odgovori na vprašanje št. 21

sklop B Št. 21	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Svojemu partnerju sem predana.																						
PRED	1	0,7	76	52,8	51	35,4	12	8,3	2	1,4	0	0	1	0,7	1	0,7	0	0	0	0	1,6	1
PO	0	0	24	54,6	16	36,4	2	4,6	0	0	1	2,3	1	2,3	0	0	0	0	0	0	1,7	1,1

Tabela št. 21: Odgovori na vprašanje št. 22

sklop B Št. 22	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se pogosto prepirava.																						
PRED	0	0	0	0	6	4,2	9	6,3	12	8,3	9	6,3	10	6,9	21	14,6	53	36,8	24	16,7	6,8	2
PO	0	0	0	0	0	0	1	2,3	1	2,3	4	9,1	3	6,8	16	36,4	14	31,8	5	11,4	7,1	1,3

Tabela št. 22: Odgovori na vprašanje št. 23

sklop B Št. 23	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se strinja kako izkoristiti najn prosti čas.																						
PRED	1	0,7	33	22,9	53	36,8	28	19,4	8	5,6	9	6,3	5	3,5	4	2,8	3	2,1	0	0	2,7	2
PO	0	0	7	15,9	12	27,3	14	31,8	4	9,1	1	2,3	2	4,6	1	2,3	3	6,8	0	0	3,1	1,9

Tabela št. 23: Odgovori na vprašanje št. 24

sklop B Št. 24	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se pogosto prepirava glede denarja.																						
PRED	1	0,7	1	0,7	1	0,7	3	2,1	6	4,2	3	2,1	5	3,5	15	10,4	41	28,5	68	47,2	7,8	2
PO	1	2,3	0	0	0	0	1	2,3	1	2,3	1	2,3	1	2,3	6	13,6	11	25	22	50	7,9	1,8

Tabela št. 24: Odgovori na vprašanje št. 25

sklop B Št. 25	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se pogosto ne strinja glede pomembnih odločitev.																						
PRED	0	0	2	1,4	2	1,4	3	2,1	5	3,5	1	0,7	5	3,5	22	15,3	56	38,9	48	33,3	7,7	2
PO	0	0	1	2,3	2	4,6	1	2,3	0	0	1	2,3	2	4,6	3	6,8	18	40,9	16	36,4	7,6	2

Tabela št. 25: Odgovori na vprašanje št. 26

sklop B Št. 26	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
S svojim partnerskim odnosom sem zadovoljna.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
PRED	0	0	58	40,3	59	41	22	15,3	3	2,1	0	0	1	0,7	0	0	1	0,7	0	0		1,9	1
PO	0	0	17	38,6	21	47,7	4	9,1	0	0	1	2,3	0	0	0	0	0	0	1	2,3	1,9	1,4	

Tabela št. 26: Odgovori na vprašanje št. 27

sklop B Št. 27	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
S partnerjem nimava enakega mnenja glede opravljanja gospodinjskih del.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
PRED	2	1,4	1	0,7	4	2,8	9	6,3	9	6,3	8	5,6	4	2,8	16	11,1	47	32,6	44	30,6		7	2
PO	0	0	1	2,3	2	4,6	4	9,1	2	4,6	3	6,8	1	2,3	6	13,6	11	25	14	31,8	6,9	2,4	

Tabela št. 27 : Odgovori na vprašanje št. 28

sklop B Št. 28	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem imava različne vrednote in prepričanja.																						
PRED	0	0	0	0	3	2,1	11	7,6	3	2,1	3	2,1	4	2,8	11	7,6	51	35,4	58	40,3		
																						7,6 2
PO	0	0	1	2,3	0	0	2	4,6	1	2,3	1	2,3	2	4,6	6	13,6	13	29,6	18	40,9	7,6	1,9

Tabela št. 28: Odgovori na vprašanje št. 29

sklop B Št. 29	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
S partnerjem imava boljši partnerski odnos kot večina drugih, ki jih poznam.																							
PRED	4	2,8	23	16	28	19,4	26	18,1	14	9,7	35	24,3	4	2,8	6	4,2	3	2,1	1	0,7			
																						3,4 2	
PO	1	2,3	6	13,6	10	22,7	10	22,7	4	9,1	9	20,5	1	2,3	1	2,3	1	2,3	1	2,3	1	2,3	3,3 2

Tabela št. 29: Odgovori na vprašanje št. 30

sklop B Št. 30	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	1	0,7	0	0	2	1,4	10	6,9	17	11,8	6	4,2	13	9	20	13,9	47	32,6	28	19,4	6,8	2
PO	0	0	0	0	0	0	2	4,6	7	15,9	2	4,6	0	0	6	13,6	15	34,1	12	27,3	7,1	2

Tabela št. 30: Odgovori na vprašanje št. 31

sklop B Št. 31	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	3	2,1	6	4,2	4	2,8	11	7,6	6	4,2	7	4,9	8	5,6	41	28,5	58	40,3	7,3	2
PO	0	0	2	4,6	0	0	0	0	2	4,6	0	0	2	4,6	5	11,4	14	31,8	19	43,2	7,7	1,9

Tabela št. 31: Odgovori na vprašanje št. 32

sklop B Št. 32	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem sva enakega mnenja glede izražanja čustev drug drugemu.																						
PRED	1	0,7	32	22,2	50	34,7	26	18,1	8	5,6	7	4,9	12	8,3	6	4,2	1	0,7	1	0,7		
																						2,8 2
PO	1	2,3	9	20,5	19	43,2	6	13,6	4	9,1	2	4,6	1	2,3	0	0	2	4,6	0	0	2,6	1,7

Tabela št. 32: Odgovori na vprašanje št. 33

sklop B Št. 33	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Pogosto razmišljam, da bi končala zvezo s svojim partnerjem.																						
PRED	1	0,7	1	0,7	1	0,7	3	2,1	1	0,7	3	2,1	3	2,1	11	7,6	29	20,1	91	63,2		
																						8,2 2
PO	0	0	0	0	0	0	1	2,3	0	0	1	2,3	0	0	3	6,8	10	22,7	29	65,9	8,4	1,2

Tabela št. 33: Odgovori na vprašanje št. 34

sklop B Št. 34	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
S partnerjem se strinjava glede njegovega odnosa do mojih sorodnikov.																							
PRED	1	0,7	48	33,3	52	36,1	18	12,6	4	2,8	11	7,6	2	1,4	2	1,4	4	2,8	2	1,4			
																						2,5 2	
PO	0	0	16	36,4	12	27,3	11	25	3	6,8	2	4,6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2,2 1,1

Tabela št. 34: Odgovori na vprašanje št. 35

sklop B Št. 35	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
Moj partner je ponavadi razumevajoč.																							
PRED	1	0,7	79	54,9	44	30,6	19	13,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,7	1,6 1
PO	0	0	24	54,6	15	34,1	4	9,1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,3	0	0	0	0	1,7 1,1

**Analiza stališč glede partnerskega odnosa s svojim partnerjem v obeh
šolah za zakon PRED udeležbo (sklop C1) in PO njej (sklop C2)**

Tabela št. 35: Odgovori na vprašanje št. 1

sklop C Št. 1	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Po silovitem prepiru mi je neprijetno začeti pogovor s partnerjem.																						
PRED	2	1,4	5	3,5	10	6,9	24	16,7	21	14,6	15	10,4	9	6,3	16	11,1	24	16,7	18	12,5		
																						5,42,5
PO	0	0	4	9,1	3	6,8	9	20,5	6	13,6	2	4,6	3	6,8	4	9,1	9	20,5	4	9,1		
																						5,12,6

Tabela št. 36: Odgovori na vprašanje št. 2

sklop C Št. 2	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko se partner ukvarja z drugimi stvarmi, mi je neprijetno začeti pogovor z njim.																						
PRED	0	0	8	5,6	7	4,9	12	8,3	14	9,7	9	6,3	7	4,9	26	18,1	33	22,9	28	19,4		
																						6,22,5
PO	0	0	2	4,6	3	6,8	5	11,4	5	11,4	4	9,1	2	4,6	10	22,7	5	11,4	8	18,2	5,8	2,5

Tabela št. 37: Odgovori na vprašanje št. 3

sklop C Št. 3	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Ko poskušam pogovor s svojim partnerjem vzdrževati (da ne zamre oz. da pogovor teče) se počutim napeto in prisiljeno.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	3	2,1	7	4,9	16	11,1	14	9,7	14	9,7	4	2,9	17	11,8	32	22,2	37	25,7		6,42,4
PO	0	0	0	0	3	6,8	2	4,6	3	6,8	7	15,9	3	6,8	4	9,1	11	25	11	25	6,62,2	

Tabela št. 38 : Odgovori na vprašanje št. 4

sklop C Št. 4	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Partnerju rada izrazim svoje mnenje glede spornih tem.																						
PRED	1	0,7	39	27,1	58	40,3	27	18,8	8	5,6	1	0,7	6	4,2	2	1,4	2	1,4	0	0		
																						2,41,5
PO	0	0	12	27,3	20	45,5	7	15,9	3	6,8	0	0	1	2,3	1	2,3	0	0	0	0		2,21,3

Tabela št. 39 : Odgovori na vprašanje št. 5

sklop C Št. 5	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko je partner slabo razpoložen med pogovorom, sem jaz napeta in živčna.																						
PRED	1	0,7	10	6,9	15	10,4	30	20,8	30	20,8	7	4,9	9	6,3	8	5,6	25	17,4	9	6,35		
																						4,72,5
PO	0	0	3	6,8	1	2,3	8	18,2	8	18,2	4	9,1	3	6,8	7	15,9	6	13,6	4	9,1		5,32,4

Tabela št. 40: Odgovori na vprašanje št. 6

sklop C Št. 6	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko je partner slabo razpoložen, sem jaz takrat med pogovorom napeta in živčna.																						
PRED	3	2,1	10	6,9	18	12,5	23	16	22	15,3	30	20,8	9	6,3	9	6,3	13	9	7	4,9		
																						4,42,3
PO	1	2,3	4	9,1	4	9,1	2	4,6	10	22,7	10	22,7	2	4,6	4	9,1	4	9,1	3	6,8	4,7	2,4

Tabela št. 41: Odgovori na vprašanje št. 7

sklop C Št. 7	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko me partner vpraša naj povem svoje mnenje, sem v zadregi.																						
PRED	0	0	3	2,1	6	4,2	6	4,2	8	5,6	7	4,9	5	3,5	13	9	41	28,5	55	38,2		7,32,2
PO	0	0	2	4,6	1	2,3	1	2,3	2	4,6	2	4,6	2	4,6	4	9,1	16	36,4	14	31,8	7,32,2	

Tabela št. 42: Odgovori na vprašanje št. 8

sklop C Št. 8	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Partnerju brez zadržkov takoj povem kaj mislim.																						
PRED	1	0,7	25	17,4	47	32,6	22	15,3	13	9	7	4,9	10	6,9	12	8,3	7	4,9	0	0		3,32,1
PO	0	0	7	15,9	16	36,4	12	27,3	2	4,6	2	4,6	2	4,6	2	4,6	1	2,3	0	0	2,91,7	

Tabela št. 43: Odgovori na vprašanje št. 9

sklop C Št. 9	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
Veselim se pogovorov, ki jih imam s partnerjem.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
PRED	0	0	74	51,4	42	29,2	17	11,8	4	2,8	6	4,2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,7	1,81,2	
PO	0	0	30	68,2	9	20,5	3	6,8	1	2,3	0	0	1	2,3	0	0	0	0	0	0	0	0	1,5	1

Tabela št. 44: Odgovori na vprašanje št. 10

sklop C Št. 10	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
Ko s partnerjem razpravljava o zanj pomembnih temah, postanem jaz zbegana in zmedena.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
PRED	0	0	2	1,4	2	1,4	10	6,9	7	4,9	4	2,8	5	3,5	21	14,6	43	29,9	50	34,7			7,3	2
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	3	6,8	2	4,6	3	6,8	4	9,1	15	34,1	17	38,6	7,8	1,5		

Tabela št. 45: Odgovori na vprašanje št. 11

sklop C Št. 11	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Kadar storim napako oz. se zmotim mi to ni neprijetno priznati partnerju.																						
PRED	0	0	15	10,4	31	21,5	28	19,4	13	9	3	2,1	14	9,7	16	11,1	17	11,8	7	4,9		
																						4,32,5
PO	0	0	3	6,8	13	29,6	10	22,7	2	4,6	1	2,3	3	6,8	3	6,8	4	9,1	5	11,4		4,32,7

Tabela št. 46: Odgovori na vprašanje št. 12

sklop C Št. 12	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko mi postane jasno, da se partner z menoj ne strinja, se običajno neham pogovarjati.																						
PRED	1	0,7	2	1,4	8	5,6	8	5,6	6	4,2	9	6,3	10	6,9	22	15,3	42	29,2	36	25		
																						6,82,3
PO	0	0	0	0	2	4,6	0	0	7	15,9	2	4,6	1	2,3	3	6,8	15	34,1	14	31,8		7,22,1

Tabela št. 47: Odgovori na vprašanje št. 13

sklop C Št. 13	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Partnerju mi ni nikoli težko izraziti to kar čutim.																						
PRED	1	0,7	46	31,9	30	20,8	20	13,9	15	10,4	2	1,4	8	5,6	11	7,6	8	5,6	3	2,1		3,12,4
PO	0	0	11	25	15	34,1	6	13,6	1	2,3	1	2,3	5	11,4	3	6,8	0	0	2	4,6		3,12,3

Tabela št. 48: Odgovori na vprašanje št. 14

sklop C Št. 14	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Običajno poskušam sama rešiti probleme namesto, da bi se o njih pogovorila s partnerjem.																						
PRED	0	0	4	2,8	19	13,2	18	12,5	16	11,1	10	6,9	6	4,2	23	16	25	17,4	23	16		
																						5,72,6
PO	0	0	2	4,6	1	2,3	2	4,6	6	13,6	3	6,8	0	0	12	27,3	14	31,8	4	9,1		6,42,2

Tabela št. 49: Odgovori na vprašanje št. 15

sklop C Št. 15	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
S partnerjem se veselim razpravljati o tistih vidikih najinega odnosa, ki so zame najpomembnejši.																								
PRED	0	0	60	41,7	40	27,8	21	14,6	6	4,2	11	7,6	2	1,4	2	1,4	2	1,4	2	1,4	0	0		
																						2,31,6		
PO	0	0	22	50	12	27,3	6	13,6	3	6,8	1	2,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		1,81,1

Tabela št. 50 : Odgovori na vprašanje št. 16

sklop C Št. 16	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Brez obotavljanja/zadržanosti partnerja pograjam.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	13	9	24	16,7	36	25	19	13,2	11	7,6	13	9	16	11	8	5,6	4	2,8		4,12,2
PO	0	0	2	4,6	8	18,2	11	25	5	11,4	2	4,6	5	11,4	6	13,6	3	6,8	2	4,6	4,42,3	

Tabela št. 51: Odgovori na vprašanje št. 17

sklop C Št. 17	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se težko odločim za pogovor o nekaterih vidikih najinega partnerskega odnosa.																						
PRED	2	1,4	1	0,7	8	5,6	19	13,2	11	7,6	5	3,5	10	6,9	23	16	25	17,4	40	27,8		
																						6,42,5
PO	0	0	0	0	2	4,6	3	6,8	0	0	2	4,6	4	9,1	9	20,5	15	34,1	9	20,5		7,11,9

Tabela št. 52: Odgovori na vprašanje št. 18

sklop C Št. 18	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko je partner utrujen se vedno izogibam pogovora z njim.																						
PRED	0	0	3	2,1	5	3,5	10	6,9	14	9,7	12	8,3	6	4,2	31	21,5	34	23,6	29	20,1		
																						6,62,2
PO	0	0	1	2,3	0	0	5	11,4	3	6,8	3	6,8	3	6,8	7	15,9	15	34,1	7	15,9		6,72,1

Tabela št. 53: Odgovori na vprašanje št. 19

sklop C Št. 19	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Partnerju brez omahovanja povem točno to kar čutim.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	1	0,7	23	16	39	27,1	31	21,5	13	9	6	4,2	14	9,7	8	5,6	8	5,6	1	0,7		3,42,1
PO	0	0	4	9,1	18	40,9	10	22,7	6	13,6	2	4,6	2	4,6	2	4,6	0	0	0	0	3	1,5

Tabela št. 54: Odgovori na vprašanje št. 20

sklop C Št. 20	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Ponavadi partnerju takoj povem točno to kar mislim.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	1	0,7	15	10,4	43	29,9	34	23,6	12	8,3	5	3,5	18	12,5	9	6,3	6	4,2	1	0,7		3,5 2
PO	0	0	8	18,2	15	34,1	13	29,6	2	4,6	1	2,3	3	6,8	2	4,6	0	0	0	0	2,8	1,6

Tabela št. 55: Odgovori na vprašanje št. 21

sklop C Št. 21	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Partnerju vedno brez omahovanja izrazim svoje potrebe.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	18	12,5	30	20,8	36	25	19	13,2	11	7,6	13	9	7	4,9	8	5,6	2	1,4		3,7 2
PO	1	2,3	4	9,1	14	31,8	10	22,7	4	9,1	2	4,6	4	9,1	3	6,8	2	4,6	0	0		3,4 2

Tabela št. 56: Odgovori na vprašanje št. 22

sklop C Št. 22	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Tudi med pogovorom o vsakdanjih stvareh čutim, da moram paziti kaj rečem.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	6	4,2	4	2,8	9	6,3	13	9	6	4,2	8	5,6	19	13,2	31	21,5	48	33,3		6,8 2,4
PO	0	0	0	0	3	6,8	4	9,1	2	4,6	2	4,6	2	4,6	2	4,6	15	34,1	14	31,8		7 2,4

Tabela št. 57: Odgovori na vprašanje št. 23

sklop C Št. 23	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Partnerju rada povem svoje mnenje o določeni zadevi.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	62	43,1	56	39	19	13,2	2	1,4	0	0	4	2,8	1	0,7	0	0	0	0		1,91,1
PO	0	0	16	36,4	14	31,8	12	27,3	2	4,6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,9

Tabela št. 58: Odgovori na vprašanje št. 24

sklop C Št. 24	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Mislím, da sem odprta sogovornica.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	38	26,4	51	35,4	32	22,2	8	5,6	3	2,1	1	0,7	3	2,1	5	3,5	3	2,1		2,61,9
PO	0	0	11	25	19	43,2	9	20,5	4	9,1	0	0	1	2,3	0	0	0	0	0	0	2,21,1	

Tabela št. 59 : Odgovori na vprašanje št. 25

sklop C Št. 25	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Kadar se prepirava govorjenje vedno prepustim partnerju.																						
PRED	0	0	2	1,4	4	2,8	3	2,1	3	2,1	24	16,7	11	7,6	32	22,2	37	25,7	28	19,4		
																						6,91,9
PO	0	0	0	0	2	4,6	2	4,6	2	4,6	3	6,8	2	4,6	6	13,6	17	38,6	10	22,7	7,1	2

Tabela št. 60: Odgovori na vprašanje št. 26

sklop C Št. 26	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se ne pogovarjam o stvareh, ki se mi dogajajo čez dan.																						
PRED	0	0	0	0	3	2,1	1	0,7	3	2,1	4	2,8	5	3,5	19	13,2	42	29,2	67	46,5		
																						7,91,5
PO	0	0	0	0	0	0	1	2,3	1	2,3	1	2,3	3	6,8	2	4,6	20	45,5	16	36,4	7,9	1,4

Tabela št. 61: Odgovori na vprašanje št. 27

sklop C Št. 27	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem težko pričnem pogovor o običajnih zadevah.																						
PRED	0	0	2	1,4	2	1,4	3	2,1	0	0	3	2,1	3	2,1	8	5,6	49	34	74	51,4	8,1	1,6
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2,3	1	2,3	0	0	3	6,8	19	43,2	20	45,5	8,2	1

Tabela št. 62: Odgovori na vprašanje št. 28

sklop C Št. 28	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem brez problema pričnem pogovor o intimnih zadevah.																						
PRED	0	0	36	25	44	30,6	30	20,8	10	6,9	3	2,1	5	3,5	11	7,6	4	2,8	1	0,7	2,9	2,0
PO	0	0	13	29,6	11	25	10	22,7	1	2,3	2	4,6	3	6,8	1	2,3	3	6,8	0	0	2,9	1,1

Tabela št. 63: Odgovori na vprašanje št. 29

sklop C Št. 29	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem brez problema pričnem poglobljene pogovore.																						
PRED	1	0,7	40	27,8	42	29,2	27	18,8	13	9	1	0,7	9	6,3	8	5,6	3	2,1	0	0		
																						2,81,9
PO	0	0	10	22,7	11	25	13	29,6	6	13,6	1	2,3	2	4,5	0	0	1	2,3	0	0		
																						2,71,5

Tabela št. 64 : Odgovori na vprašanje št. 30

sklop C Št. 30	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem stežka pričnem poglobljene pogovore.																						
PRED	0	0	1	0,7	4	2,8	5	3,5	12	8,3	1	0,7	14	9,7	22	15,3	40	27,8	45	31,3		
																						7,2 2
PO	0	0	0	0	0	0	2	4,6	3	6,8	2	4,6	6	13,6	9	20,5	12	27,3	10	22,7		
																						7,11,7

**Analiza stališč glede partnerskega odnosa s svojim partnerjem v prvi šoli
za zakon PRED udeležbo (sklop B1) in PO njej (sklop B2)**

Tabela št. 65: Odgovori na vprašanje št.

sklop B Št. 1	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se strinjava kako ravnati z denarjem																						
PRED	2	1,4	21	14,6	59	41	35	24,3	7	4,9	8	5,6	6	4,2	5	3,5	1	0,7	0	0		
																						2,71,6
PO	0	0	3	12,5	8	33,3	9	37,5	1	4,2	1	4,2	0	0	1	4,2	1	4,2	0	0		
																						2,92,8

Tabela št. 66: Odgovori na vprašanje št. 2

sklop B Št. 2	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Raje počnem stvari brez partnerja.																						
PRED	0	0	0	0	0	0	1	0,7	5	3,5	9	6,3	10	6,9	21	14,6	52	36,1	46	31,9		
																						7,71,4
PO	0	0	0	0	1	4,2	1	4,2	1	4,2	1	4,2	1	4,2	7	29,2	9	37,5	3	12,5		
																						8,34,9

Tabela št. 67: Odgovori na vprašanje št. 3

sklop B Št. 3	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	75	52,1	50	34,5	16	11,1	2	1,4	1	0,7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,60,8
PO	0	0	8	33,3	11	45,8	2	8,3	2	8,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4,2	2,22,5

Tabela št. 68: Odgovori na vprašanje št. 4

sklop B Št. 4	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	1	0,7	1	0,7	0	0	0	0	2	1,4	0	0	3	2,1	20	13,9	117	81,3	8,6	1
PO	0	0	1	4,2	0	0	0	0	1	4,2	0	0	0	0	1	4,2	5	20,8	16	66,7	8,23,4	

Tabela št. 69: Odgovori na vprašanje št. 5

sklop B Št. 5	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Glede spolnosti imava podobna mnenja – se ujemava.																						
PRED	0	0	55	38,2	48	33,3	18	12,5	6	4,2	4	2,8	7	4,9	3	2,1	2	1,4	1	0,7		
																						2,31,7
PO	0	0	6	25	6	25	7	29,2	1	4,2	1	4,2	0	0	0	0	1	4,2	2	8,3	3,15,5	

Tabela št. 70 : Odgovori na vprašanje št. 6

sklop B Št. 6	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Od partnerja ne dobivam ljubezni kot si jo želim.																						
PRED	1	0,7	0	0	2	1,4	2	1,4	5	3,5	0	0	3	2,1	17	11,9	37	25,7	77	53,5		
																						8 1,6
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4,2	2	8,3	1	4,2	12	50	8	33,3	8 1,1	

Tabela št. 71: Odgovori na vprašanje št. 7

sklop B Št. 7	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
S partnerjem se strinja glede prijateljev s katerima se druživa.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	1	0,7	40	27,8	51	35,4	22	15,3	9	6,3	7	4,9	8	5,6	5	3,5	1	0,7	0	0		
																						2,61,7
PO	0	0	3	12,5	10	41,7	6	25	1	4,2	3	12,5	0	0	1	4,2	0	0	0	0		2,62,1

Tabela št. 72: Odgovori na vprašanje št. 8

sklop B Št. 8	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
S partnerjem imava podobno življenjsko filozofijo.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	1	0,7	41	28,5	57	39,6	28	19,4	8	12,7	5	3,5	1	0,7	3	2,1	0	0	0	0		
																						2,21,3
PO	0	0	7	29,2	10	41,7	3	12,5	0	0	1	4,2	2	8,3	0	0	0	0	1	4,2		1,94,3

Tabela št. 73: Odgovori na vprašanje št. 9

sklop B Št. 9	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ne odobravam partnerjevega načina obnašanja do moje družine.																						
PRED	1	0,7	0	0	3	2,1	1	0,7	6	4,2	10	6,9	3	2,1	7	4,9	37	25,7	76	52,8		
																						7,81,8
PO	1	4,2	1	4,2	1	4,2	0	0	0	0	0	0	0	0	4	16,7	10	41,7	7	29,2	7,3	6,2

Tabela št. 74: Odgovori na vprašanje št. 10

sklop B Št. 10	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
S partnerjem imava podobne želje in cilje.																								
PRED	1	0,7	41	28,5	69	47,9	22	15,3	5	3,5	4	2,8	1	0,7	0	0	0	0	0	0	1	0,7		
																						2,1	1	
PO	0	0	7	29,2	12	50	1	4,2	0	0	1	4,2	1	4,2	1	4,2	1	4,2	1	4,2	0	0	2,5	4,5

Tabela št. 75: Odgovori na vprašanje št. 11

sklop B Št. 11	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
S partnerjem imava partnerske težave.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	1	0,7	10	6,9	11	7,6	25	17,4	10	6,9	6	4,2	14	9,7	42	29,2	25	17,4	6,2	2
PO	1	4,2	0	0	1	4,2	1	4,2	1	4,2	5	20,8	1	4,2	8	33,3	2	8,3	4	16,7	6,2	2,3

Tabela št. 76: Odgovori na vprašanje št. 12

sklop B Št. 12	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
V partnerja vedno zaupam.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	63	43,8	50	34,7	19	13,2	5	3,5	1	0,7	3	2,1	0	0	2	1,4	1	0,7	2	1
PO	0	0	5	20,8	15	62,5	1	4,2	0	0	2	8,3	0	0	0	0	1	4,2	0	0	2,3	1,6

Tabela št. 77: Odgovori na vprašanje št. 13

sklop B Št. 13	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
Če bi znova zbirala partnerja bi izbrala istega.																								
PRED	2	1,4	92	63,9	30	20,8	9	6,3	1	0,7	9	6,3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,7	1,6	1
PO	0	0	11	45,8	7	29,2	4	16,7	1	4,2	1	4,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,9	1,1

Tabela št. 78: Odgovori na vprašanje št. 14

sklop B Št. 14	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
Moj partner mi resnično gre na živce.																								
PRED	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,7	3	2,1	11	7,6	39	27,1	90	62,5			8,50,8	
PO	0	0	0	0	1	4,2	1	4,2	1	4,2	0	0	0	0	0	0	10	41,7	11	45,8	7,8	1,9		

Tabela št. 79: Odgovori na vprašanje št. 15

sklop B Št. 15	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Kadar sva s partnerjem skupaj se vedno tudi poljubljava.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	57	39,6	38	26,4	16	11,1	7	4,9	3	2,1	5	3,5	8	5,6	5	3,5	5	3,5	2,7	2
PO	0	0	4	16,7	10	41,7	2	8,3	2	8,3	0	0	2	8,3	1	4,2	0	0	3	12,5	3,5	2,7

Tabela št. 80: Odgovori na vprašanje št. 16

sklop B Št. 16	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
S partnerjem ne komunicirava dobro.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	1	0,7	3	2,1	8	5,6	6	4,2	4	2,9	11	7,6	20	13,9	50	34,7	41	28,5	7,3	2
PO	0	0	0	0	0	0	2	8,3	2	8,3	1	4,2	0	0	6	25	6	25	7	29,2	7,2	1,9

Tabela št. 81: Odgovori na vprašanje št. 17

sklop B Št. 17	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Moj partnerski odnos ni tako dober kot pri večini.																						
PRED	0	0	0	0	0	0	1	0,7	2	1,4	9	6,3	9	6,3	16	11,1	38	26,4	69	47,9	8	1
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	2	8,3	1	4,2	0	0	5	20,8	8	33,3	8	33,3	7,7	1,5

Tabela št. 82: Odgovori na vprašanje št. 18

sklop B Št. 18	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem urejava nesoglasja tako, da vsak malo popustiva.																						
PRED	0	0	19	13,2	50	34,7	37	25,7	13	9	7	4,9	8	5,6	5	3,5	5	3,5	0	0	3	2
PO	0	0	1	4,2	11	45,8	6	25	3	12,5	1	4,2	1	4,2	1	4,2	0	0	0	0	3	1,4

Tabela št. 83: Odgovori na vprašanje št. 19

sklop B Št. 19	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
S svojim partnerjem sem zelo srečna.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
PRED	1	0,7	74	51,4	48	33,3	17	11,8	2	1,4	1	0,7	1	0,7	0	0	0	0	0	0	0	0	1,70,9	
PO	0	0	12	50	11	45,8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4,2	0	0	1,81,4	

Tabela št. 84 : Odgovori na vprašanje št. 20

sklop B Št. 20	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
S partnerjem se redko skupaj smejiva.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	2	1,4	0	0	3	2,1	2	1,4	2	1,4	1	0,7	14	9,7	53	36,8	67	46,5	8	2
PO	0	0	0	0	1	4,2	0	0	1	4,2	1	4,2	0	0	3	12,5	11	45,8	7	29,2	7,6	1,7

Tabela št. 85 : Odgovori na vprašanje št. 21

sklop B Št. 21	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	1	0,7	76	52,8	51	35,4	12	8,3	2	1,4	0	0	1	0,7	1	0,7	0	0	0	0	1,6	1
PO	0	0	8	33,3	13	54,2	1	4,2	0	0	1	4,2	1	4,2	0	0	0	0	0	0	2	1,2

Tabela št. 86: Odgovori na vprašanje št. 22

sklop B Št. 22	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	0	0	6	4,2	9	6,3	12	8,3	9	6,3	10	6,9	21	14,6	53	36,8	24	16,7	6,8	2
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4,2	3	12,5	1	4,2	10	41,7	9	37,5	0	0	7	1,2

Tabela št. 87: Odgovori na vprašanje št. 23

sklop B Št. 23	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se strinjava kako izkoristiti najin prosti čas.																						
PRED	1	0,7	33	22,9	53	36,8	28	19,4	8	5,6	9	6,3	5	3,5	4	2,8	3	2,1	0	0		
																						2,7
PO	0	0	3	12,5	3	12,5	8	33,3	4	16,7	1	4,2	2	8,3	1	4,2	2	8,3	0	0	3,7	2

Tabela št. 88 : Odgovori na vprašanje št. 24

sklop B Št. 24	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se pogosto prepirava glede denarja.																						
PRED	1	0,7	1	0,7	1	0,7	3	2,1	6	4,2	3	2,1	5	3,5	15	10,4	41	28,5	68	47,2		
																						7,8
PO	0	0	0	0	0	0	1	4,2	1	4,2	1	4,2	1	4,2	3	12,5	6	25	11	45,8	7,8	1,7

Tabela št. 89: Odgovori na vprašanje št. 25

sklop B Št. 25	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se pogosto ne strinja glede pomembnih odločitev.																						
PRED	0	0	2	1,4	2	1,4	3	2,1	5	3,5	1	0,7	5	3,5	22	15,3	56	38,9	48	33,3	7,7	2
PO	0	0	1	4,2	1	4,2	0	0	0	0	1	4,2	2	8,3	3	12,5	10	41,7	6	25	7,3	2,1

Tabela št. 90 : Odgovori na vprašanje št. 26

sklop B Št. 26	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
S svojim partnerskim odnosom sem zadovoljna.																								
PRED	0	0	58	40,3	59	41	22	15,3	3	2,1	0	0	1	0,7	0	0	1	0,7	0	0	1,9	1		
PO	0	0	5	20,8	14	58,3	3	12,5	0	0	1	4,2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4,2	2,3	1,7

Tabela št. 91: Odgovori na vprašanje št. 27

sklop B Št. 27	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
S partnerjem nimava enakega mnenja glede opravljanja gospodinjskih del.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	2	1,4	1	0,7	4	2,8	9	6,3	9	6,3	8	5,6	4	2,8	16	11,1	47	32,6	44	30,6		
																					7	2
PO	0	0	1	4,2	2	8,3	3	12,5	0	0	3	12,5	0	0	4	16,7	6	25	5	20,8	6,3	2,6

Tabela št. 92 : Odgovori na vprašanje št. 28

sklop B Št. 28	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
S partnerjem imava različne vrednote in prepričanja.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	0	0	3	2,1	11	7,6	3	2,1	3	2,1	4	2,8	11	7,6	51	35,4	58	40,3		
																					7,6	2
PO	0	0	1	4,2	0	0	2	8,3	0	0	0	0	2	8,3	2	8,3	7	29,2	10	41,7	7,5	2,2

Tabela št. 93: Odgovori na vprašanje št. 29

sklop B Št. 29	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem imava boljši partnerski odnos kot večina drugih, ki jih poznam.																						
PRED	4	2,8	23	16	28	19,4	26	18,1	14	9,7	35	24,3	4	2,8	6	4,2	3	2,1	1	0,7		
																						3,4 2
PO	0	0	1	4,2	6	25	8	33,3	2	8,3	4	16,7	1	4,2	0	0	1	4,2	1	4,2		
																						3,7 1,9

Tabela št. 94: Odgovori na vprašanje št. 30

sklop B Št. 30	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Partnerjeve navade mi grede na živce.																						
PRED	1	0,7	0	0	2	1,4	10	6,9	17	11,8	6	4,2	13	9	20	13,9	47	32,6	28	19,4		
																						6,8 2
PO	0	0	0	0	0	0	2	8,3	5	20,8	2	8,3	0	0	5	20,8	8	33,3	2	8,3		
																						6,4 2

Tabela št. 95 : Odgovori na vprašanje št. 31

sklop B Št. 31	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se ne strinjava glede spolnih zadev.																						
PRED	0	0	3	2,1	6	4,2	4	2,8	11	7,6	6	4,2	7	4,9	8	5,6	41	28,5	58	40,3		
																						7,3
PO	0	0	1	4,2	0	0	0	0	2	8,3	0	0	1	4,2	3	12,5	10	41,7	7	29,2	7,5	2

Tabela št. 96: Odgovori na vprašanje št. 32

sklop B Št. 32	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
S partnerjem sva enakega mnenja glede izražanja čustev drug drugemu.																							
PRED	1	0,7	32	22,2	50	34,7	26	18,1	8	5,6	7	4,9	12	8,3	6	4,2	1	0,7	1	0,7			
																						2,8	
PO	1	4,2	3	12,5	10	41,7	5	20,8	3	12,5	1	4,2	0	0	0	0	0	0	1	4,2	0	0	2,6
																						1,6	

Tabela št. 97: Odgovori na vprašanje št. 33

sklop B Št. 33	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Pogosto razmišljam, da bi končala zvezo s svojim partnerjem.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	1	0,7	1	0,7	1	0,7	3	2,1	1	0,7	3	2,1	3	2,1	11	7,6	29	20,1	91	63,2	8,2	2
PO	0	0	0	0	0	0	1	4,2	0	0	0	0	0	0	3	12,5	6	25	14	58,3	8,3	1,3

Tabela št. 98: Odgovori na vprašanje št. 34

sklop B Št. 34	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
S partnerjem se strinjava glede njegovega odnosa do mojih sorodnikov.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	1	0,7	48	33,3	52	36,1	18	12,6	4	2,8	11	7,6	2	1,4	2	1,4	4	2,8	2	1,4	2,5	2
PO	0	0	7	29,2	4	16,7	10	41,7	2	8,3	1	4,2	0	0	0	0	0	0	0	0	2,4	1,1

Tabela št. 99 : Odgovori na vprašanje št. 35

sklop B	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
Št. 35																								
Moj partner je ponavadi razumevajoč.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
PRED	1	0,7	79	54,9	44	30,6	19	13,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0,7	1,6	1
PO	0	0	9	37,5	11	45,8	3	12,5	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4,2	0	0	0	0	2	1,3

Analiza stališč glede partnerskega odnosa s svojim partnerjem v prvi šoli za zakon PRED udeležbo (sklop C1) in PO njej (sklop C2).

Tabela št. 100: Odgovori na vprašanje št. 1

sklop C Št. 1	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Po silovitem prepiru mi je neprijetno začeti pogovor s partnerjem.																						
PRED	1	1,7	2	3,3	5	8,3	11	18,3	13	21,7	6	10	3	5	3	5	11	18,3	5	8,3		
																						5 2,4
PO	0	0	4	16,7	0	0	5	20,8	5	20,8	1	4,2	2	8,3	2	8,3	4	16,7	1	4,2	4,6	2,5

Tabela št. 101 : Odgovori na vprašanje št. 2

sklop C Št. 2	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko se partner ukvarja z drugimi stvarmi, mi je neprijetno začeti pogovor z njim.																						
PRED	0	0	4	6,7	3	5	6	10	7	11,7	2	3,3	3	5	13	21,7	12	20	10	16,7		
																						6 2,5
PO	0	0	2	8,3	2	8,3	4	16,7	4	16,7	4	16,7	1	4,2	3	12,5	2	8,3	2	8,3	4,8	2,4

Tabela št. 102: Odgovori na vprašanje št. 3

sklop C Št. 3	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
Ko poskušam pogovor s svojim partnerjem vzdrževati (da ne zamre oz. da pogovor teče) se počutim napeto in prisiljeno.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
PRED	0	0	3	5	2	3,3	4	6,7	11	18,3	7	11,7	2	3,3	7	11,7	16	26,7	8	13,3			
																						6	2,4
PO	0	0	0	0	3	12,5	2	8,3	3	12,5	4	16,7	3	12,5	2	8,3	5	20,8	2	8,3	5,6	2,3	

Tabela št. 103: Odgovori na vprašanje št. 4

sklop C Št. 4	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Partnerju rada izrazim svoje mnenje glede spornih tem.																						
PRED	0	0	10	16,7	27	45	14	23,3	4	6,7	1	1,7	1	1,7	2	3,3	1	1,7	0	0		
																						2,61,5
PO	0	0	4	16,7	13	54,2	5	20,8	1	4,2	0	0	0	0	1	4,2	0	0	0	0		
																						2,31,2

Tabela št. 104 : Odgovori na vprašanje št. 5

sklop C Št. 5	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko je partner slabo razpoložen med pogovorom, sem jaz napeta in živčna.																						
PRED	1	1,7	6	10	8	13,3	12	20	12	20	3	5	4	6,7	3	5	10	16,7	1	1,7		
																						4,32,4
PO	0	0	2	8,3	0	0	7	29,2	5	20,8	2	8,3	1	4,2	5	20,8	0	0	2	8,3		
																						4,72,2

Tabela št. 105 : Odgovori na vprašanje št. 6

sklop C Št. 6	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko je partner slabo razpoložen, sem jaz takrat med pogovorom napeta in živčna.																						
PRED	2	3,3	3	5	5	8,3	12	20	11	18,3	15	25	2	3,3	5	8,3	5	8,3	0	0		
																					4,3	2
PO	1	4,2	3	12,5	2	8,3	2	8,3	8	33,3	3	12,5	0	0	3	12,5	2	8,3	0	0	4	2,2

Tabela št. 106: Odgovori na vprašanje št. 7

sklop C Št. 7	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko me partner vpraša naj povem svoje mnenje, sem v zadregi.																						
PRED	0	0	1	1,7	0	0	4	6,7	6	10	2	3,3	2	3,3	7	11,7	19	31,7	19	31,7		
																						7,22,1
PO	0	0	1	4,2	1	4,2	1	4,2	2	8,3	2	8,3	2	8,3	1	4,2	10	41,7	4	16,7	6,6	2,4

Tabela št. 107: Odgovori na vprašanje št. 8

sklop C Št. 8	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Partnerju brez zadržkov takoj povem kaj mislim.																						
PRED	1	1,7	8	13,3	19	31,7	9	15	6	10	4	6,7	3	5	6	10	4	6,7	0	0		
																						3,52,2
PO	0	0	0	0	8	33,3	8	33,3	1	4,2	2	8,3	2	8,3	2	8,3	1	4,2	0	0	3,7	1,9

Tabela št. 108: Odgovori na vprašanje št. 9

sklop C Št. 9	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
Veselim se pogovorov, ki jih imam s partnerjem.																							
PRED	0	0	27	45	24	40	6	10	1	1,7	2	3,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,80,9
PO	0	0	14	58,3	6	25	2	8,3	1	4,2	0	0	1	4,2	0	0	0	0	0	0	0	0	1,81,2

Tabela št. 109 : Odgovori na vprašanje št. 10

sklop C Št. 10	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
Ko s partnerjem razpravljava o zanj pomembnih temah, postanem jaz zbegana in zmedena.																							
PRED	0	0	1	1,7	1	1,7	7	11,7	2	3,3	0	0	5	8,3	12	20	17	28,3	15	25			7 2,2
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	2	8,3	2	8,3	3	12,5	3	12,5	10	41,7	4	16,7	7,2	1,5	

Tabela št. 110: Odgovori na vprašanje št. 11

sklop C Št. 11	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Kadar storim napako oz. se zmotim mi to ni neprijetno priznati partnerju.																						
PRED	0	0	6	10	9	15	10	16,7	8	13,3	2	3,3	8	13,3	7	11,7	9	15	1	1,7		
																						4,62,4
PO	0	0	2	8,3	7	29,2	4	16,7	1	4,2	1	4,2	2	8,3	3	12,5	1	4,2	4	12,5	4,4	2,7

Tabela št. 111: Odgovori na vprašanje št. 12

sklop C Št. 12	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Ko mi postane jasno, da se partner z menoj ne strinja, se običajno neham pogovarjati.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	1	1,7	1	1,7	3	5	4	6,7	3	5	2	3,3	5	8,3	9	15	18	30	14	23,3		
																					6,7	2,4
PO	0	0	0	0	2	8,3	0	0	5	20,8	0	0	0	0	2	8,3	7	29,2	8	33,3	7	2,4

Tabela št. 112: Odgovori na vprašanje št. 13

sklop C Št. 13	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Partnerju mi ni nikoli težko izraziti to kar čutim.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	1	1,7	15	25	12	20	10	16,7	6	10	1	1,7	2	3,3	8	13,3	4	6,7	1	1,7		
																					3,5	2,5
PO	0	0	1	4,2	8	33,3	5	20,8	1	4,2	1	4,2	4	16,7	2	8,3	0	0	2	8,3	4	2,4

Tabela št. 113: Odgovori na vprašanje št. 14

sklop C Št. 14	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Običajno poskušam sama rešiti probleme namesto, da bi se o njih pogovorila s partnerjem.																						
PRED	0	0	1	1,7	7	11,7	5	8,3	9	15	5	8,3	3	5	11	18,3	10	16,7	9	15		5,82,4
PO	0	0	2	8,3	1	4,2	2	8,3	3	12,5	2	8,3	0	0	9	37,5	4	16,7	1	4,2	5,7	2,4

Tabela št. 114: Odgovori na vprašanje št. 15

sklop C Št. 15	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se veselim razpravljati o tistih vidikih najinega odnosa, ki so zame najpomembnejši.																						
PRED	0	0	18	30	24	40	11	18,3	1	1,7	3	5	1	1,7	2	3,3	0	0	0	0		2,3
PO	0	0	9	37,5	9	37,5	3	12,5	2	8,3	1	4,2	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1,1

Tabela št. 115: Odgovori na vprašanje št. 16

sklop C Št. 16	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Brez obotavljanja/ zadržanosti partnerja pograjam.																						
PRED	0	0	4	6,7	7	11,7	21	35	7	11,7	1	1,7	6	10	6	10	8	13,3	0	0		
																						4,32,2
PO	0	0	1	4,2	6	25	5	20,8	3	12,5	1	4,2	2	8,3	4	16,7	1	4,2	1	4,2		
																						4,32,3

Tabela št. 116: Odgovori na vprašanje št. 17

sklop C Št. 17	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se težko odločim za pogovor o nekaterih vidikih najinega partnerskega odnosa.																						
PRED	1	1,7	0	0	4	6,7	7	11,7	4	6,7	3	5	5	8,3	12	20	13	21,7	11	18,3		
																						6,32,4
PO	0	0	0	0	2	8,3	3	12,5	0	0	1	4,2	4	16,7	6	25	6	25	2	8,3		6,32,2

Tabela št. 117: Odgovori na vprašanje št. 18

sklop C Št. 18	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko je partner utrujen se vedno izogibam pogovora z njim.																						
PRED	0	0	1	1,7	4	6,7	6	10	6	10	4	6,7	3	5	12	20	15	25	9	15		
																						6,22,3
PO	0	0	0	0	0	0	4	16,7	2	8,3	2	8,3	3	12,5	3	12,5	6	25	4	16,7		6,42,1

Tabela št.118 : Odgovori na vprašanje št. 1

sklop C	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Št. 19																						
Partnerju brez omahovanja povem točno to kar čutim.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	1	1,7	9	15	14	23,3	16	26,7	6	10	1	1,7	7	11,7	3	5	3	5	0	0		
																					3,4	2
PO	0	0	1	4,2	4	16,7	9	37,5	4	16,7	2	8,3	2	8,3	2	8,3	0	0	0	0	3,7	1,6

Tabela : št. 119 Odgovori na vprašanje št. 20

sklop C	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Št. 20																						
Ponavadi partnerju takoj povem točno to kar mislim.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	1	1,7	5	8,3	18	30	15	25	5	8,3	2	3,3	7	11,7	5	8,3	2	3,3	0	0		
																					3,5	2
PO	0	0	3	12,5	3	12,5	11	45,8	2	8,3	0	0	3	12,5	2	8,3	0	0	0	0	3,4	1,8

Tabela št. 120: Odgovori na vprašanje št. 21

sklop C Št. 21	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Partnerju vedno brez omahovanja izrazim svoje potrebe.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	8	13,3	10	16,7	15	25	9	15	6	10	6	10	3	5	3	5	0	0		
PO	1	4,2	1	4,2	2	8,3	8	33,3	2	8,3	1	4,2	4	16,7	3	12,5	2	8,3	0	0	4,3	2,2
																					3,7	2

Tabela št. 121: Odgovori na vprašanje št. 22

sklop C Št. 22	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Tudi med pogovorom o vsakdanjih stvareh čutim, da moram paziti kaj rečem.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	3	5	3	5	2	3,3	7	11,7	2	3,3	4	6,7	9	15	16	26,7	14	23,3		
PO	0	0	0	0	2	8,3	3	12,5	2	8,3	1	4,2	2	8,3	2	8,3	8	33,3	4	16,7	6,3	2,4
																					6,6	2,4

Tabela št. 122 : Odgovori na vprašanje št. 23 - pred test

sklop C Št. 23	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Partnerju rada povem svoje mnenje o določeni zadevi.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	22	36,7	28	46,7	7	11,7	1	1,7	0	0	2	3,3	0	0	0	0	0	0		
																					1,9	1
PO	0	0	8	33,3	4	16,7	10	41,7	2	8,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2,3	1

Tabela št. 123: Odgovori na vprašanje št. 24

sklop C Št. 24	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Mislím, da sem odprta sogovornica.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	13	21,7	26	43,3	12	20	3	5	1	1,7	1	1,7	2	3,3	2	3,3	0	0		
																					2,6	1,7
PO	0	0	5	20,8	8	33,3	6	25	4	16,7	0	0	1	4,2	0	0	0	0	0	0	2,5	1,3

Tabela št. 124: Odgovori na vprašanje št. 25

sklop C Št. 25	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Kadar se prepirava govorjenje vedno prepustim partnerju.																						
PRED	0	0	0	0	3	5	1	1,7	2	3,3	13	21,7	2	3,3	14	23,3	17	28,3	8	13,3		
																						6,71,9
PO	0	0	0	0	1	4,2	1	4,2	2	8,3	2	8,3	2	8,3	4	16,7	9	38,5	3	12,5	6,8	2

Tabela št. 125: Odgovori na vprašanje št. 26

sklop C Št. 26	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se ne pogovarjam o stvareh, ki se mi dogajajo čez dan.																						
PRED	0	0	0	0	0	0	1	1,7	0	0	2	3,3	1	1,7	9	15	18	30	29	48,3		
																						8,11,2
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4,2	1	4,2	3	12,5	1	4,2	11	45,8	7	29,2	7,7	1,4

Tabela št. 126: Odgovori na vprašanje št. 27

sklop C Št. 27	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem težko pričnem pogovor o običajnih zadevah.																						
PRED	0	0	1	1,7	2	3,3	2	3,3	0	0	1	1,7	1	1,7	4	6,7	20	33,3	29	48,3		
																						7,9
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	1	4,2	1	4,2	0	0	3	12,5	11	45,8	8	33,3	8	1,2

Tabela št. 127: Odgovori na vprašanje št. 28

sklop C Št. 28	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem brez problema pričnem pogovor o intimnih zadevah.																						
PRED	0	0	10	16,7	21	35	15	25	5	8,3	1	1,7	2	3,3	4	6,7	1	1,7	1	1,7		
																						3
PO	0	0	3	12,5	6	25	8	33,3	1	4,2	0	0	2	8,3	1	4,2	3	12,5	0	0	3,6	2,3

Tabela št. 128: Odgovori na vprašanje št. 29

sklop C Št. 29	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem brez problema pričnem poglobljene pogovore.																						
PRED	1	1,7	12	20	13	21,7	17	28,3	7	11,7	1	1,7	4	6,7	2	3,3	3	5	0	0		
																					3	2
PO	0	0	3	12,5	4	16,7	10	41,7	4	16,7	1	4,2	2	8,3	0	0	0	0	0	0	3,1	1,3

Tabela št. 129: Odgovori na vprašanje št. 30

sklop C Št. 30	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem težka pričnem poglobljene pogovore.																						
PRED	0	0	1	1,7	2	3,3	2	3,3	6	10	1	1,7	8	13,3	13	21,7	14	23,3	13	21,7		
																					6,8	2
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	3	12,5	2	8,3	4	16,7	7	29,2	6	25	2	8,3	6,7	1,5

**Analiza stališč glede partnerskega odnosa s svojim partnerjem v drugi šoli
za zakon PRED udeležbo (sklop B1) in PO njej (sklop B2)**

Tabela št. 130: Odgovori na vprašanje št. 1

sklop B Št. 1	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se strinjava kako ravnati z denarjem.																						
PRED	0	0	14	16,7	41	48,8	17	20,2	2	2,4	6	7,1	3	3,6	1	1,2	0	0	0	0		2,51,3
PO	0	0	9	45	8	40	3	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		1,81,1

Tabela št. 131: Odgovori na vprašanje št. 2

sklop B Št. 2	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Raje počnem stvari brez partnerja.																						
PRED	0	0	0	0	0	0	1	1,2	3	3,6	4	4,8	6	7,1	12	14,3	27	32,1	31	36,9		7,71,4
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12	60	8	40		8,30,5

Tabela št. 132: Odgovori na vprašanje št. 3

sklop B Št. 3	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
PRED	0	0	49	58,3	23	27,4	10	11,9	1	1,2	1	1,2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,60,8
PO	0	0	16	80	2	10	2	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,10,7

Tabela št. 133: Odgovori na vprašanje št. 4

sklop B Št. 4	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
PRED	0	0	1	1,2	1	1,2	0	0	0	0	2	2,4	0	0	3	3,6	11	13,1	66	78,6	0	0	8,51,3
PO	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	0	0	1	5	2	10	16	80	0	0	8,50,7

Tabela št. 134: Odgovori na vprašanje št. 5

sklop B Št. 5	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Glede spolnosti imava podobna mnenja – se ujemava.																						
PRED	0	0	31	36,9	31	36,9	9	10,7	3	3,6	3	3,6	6	7,1	0	0	1	1,2	0	0		2,71,6
PO	0	0	10	50	6	30	3	15	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		2,31,1

Tabela št. 135: Odgovori na vprašanje št. 6

sklop B Št. 6	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Od partnerja ne dobivam ljubezni kot si jo želim.																						
PRED	1	1,2	0	0	2	2,4	1	1,2	5	6	0	0	2	2,4	13	15,5	15	17,9	45	53,6		7,81,9
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	4	20	15	75		8,7 1

Tabela št. 136: Odgovori na vprašanje št. 7

sklop B Št. 7	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
S partnerjem se strinja glede prijateljev s katerima se druživa.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	24	28,6	35	41,7	12	14,3	4	4,8	3	3,6	4	4,8	1	1,2	1	1,2	0	0		
																						2,41,5
PO	0	0	5	25	12	60	2	10	0	0	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0		2,11,1

Tabela št. 137: Odgovori na vprašanje št. 8

sklop B Št. 8	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
S partnerjem imava podobno življenjsko filozofijo.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	23	27,4	35	41,7	14	16,7	5	6	5	6	0	0	2	2,4	0	0	0	0		
																						2,31,3
PO	0	0	9	45	8	40	2	10	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		2,11,2

Tabela št. 138: Odgovori na vprašanje št. 9

sklop B Št. 9	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ne odobravam partnerjevega načina obnašanja do moje družine.																						
PRED	1	1,2	0	0	2	2,4	1	1,2	4	4,8	5	6	2	2,4	4	4,8	22	26,2	43	51,2		
																						7,8 2
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	2	10	4	20	13	65	8,4	2,1

Tabela št. 139: Odgovori na vprašanje št. 10

sklop B Št. 10	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO		
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%				
S partnerjem imava podobne želje in cilje.																								
PRED	1	1,2	24	28,6	46	54,8	7	8,3	3	3,6	2	2,4	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1,2		
																							2 1,2	
PO	1	5	6	30	11	55	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0	1,8	0,9

Tabela št. 140: Odgovori na vprašanje št. 11

sklop B Št. 11	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem imava partnerske težave.																						
PRED	0	0	1	1,2	8	9,5	9	10,7	12	14,3	3	3,6	3	3,6	7	8,3	25	29,8	16	19,1		6,22,5
PO	0	0	0	0	1	5	0	0	1	5	2	10	0	0	0	0	9	45	7	35	7,6	2

Tabela št. 141: Odgovori na vprašanje št. 12

sklop B Št. 12	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
V partnerja vedno zaupam.																						
PRED	0	0	37	44,1	27	32,1	11	13,1	4	4,8	0	0	3	3,6	0	0	1	1,2	1	1,2		2,11,5
PO	0	0	9	45	7	35	3	15	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	0	0	1,9	1,2

Tabela št. 142 : Odgovori na vprašanje št. 13

sklop B Št. 13	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
Če bi znova zbirala partnerja bi izbrala istega.																							
PRED	1	1,2	57	67,9	14	16,7	5	6	1	1,2	5	6	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1,2	1,61,4
PO	0	0	18	90	1	5	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,20,5

Tabela št. 143: Odgovori na vprašanje št. 14

sklop B Št. 14	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
Moj partner mi resnično gre na živce.																							
PRED	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1,2	3	3,6	5	6	21	25	54	64,3			8,50,9
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0	19	95	9	0,4	

Tabela št. 144: Odgovori na vprašanje št. 15

sklop B Št. 15	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Kadar sva s partnerjem skupaj se vedno tudi poljubljava.																						
PRED	0	0	38	45,2	17	20,2	6	7,1	6	7,1	3	3,6	4	4,8	3	3,6	3	3,6	4	4,8		2,82,4
PO	0	0	8	40	6	30	3	15	0	0	1	5	1	5	0	0	0	0	1	5		2,52,1

Tabela št. 145: Odgovori na vprašanje št. 16

sklop B Št. 16	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem ne komunicirava dobro.																						
PRED	0	0	0	0	2	2,4	7	8,3	4	4,8	2	2,4	7	8,3	6	7,1	25	29,8	31	36,9		7,32,1
PO	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	0	0	1	5	3	15	6	30	9	45	8	1,7

Tabela št. 146: Odgovori na vprašanje št. 17

sklop B Št. 17	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Moj partnerski odnos ni tako dober kot pri večini.																						
PRED	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2,4	6	7,1	5	6	10	11,9	14	16,7	47	56	8	1,4
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	10	7	35	11	55	8,50,7	

Tabela št. 147: Odgovori na vprašanje št. 18

sklop B Št. 18	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem urejava nesoglasja tako, da vsak malo popustiva.																						
PRED	0	0	10	11,9	26	31	19	22,6	10	11,9	5	6	5	6	4	4,8	5	6	0	0	3,4	2
PO	0	0	3	15	5	25	9	45	2	10	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	2,7	1

Tabela št. 148 : Odgovori na vprašanje št. 19

sklop B Št. 19	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
S svojim partnerjem sem zelo srečna.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
PRED	0	0	44	52,4	24	28,6	12	14,3	2	2,4	1	1,2	1	1,2	0	0	0	0	0	0	0	1,8	1
PO	0	0	14	70	3	15	2	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	1,8	1,8

Tabela št. 149: Odgovori na vprašanje št. 20

sklop B Št. 20	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
S partnerjem se redko skupaj smejiva.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
PRED	0	0	0	0	0	0	3	3,6	1	1,2	2	2,4	0	0	6	7,1	27	32,1	45	53,6		8,2	1,4
PO	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	2	10	6	30	11	55		8,2	1,6

Tabela št. 150: Odgovori na vprašanje št. 21

sklop B Št. 21	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	1	1,2	48	57,1	26	31	6	7,1	1	1,2	0	0	1	1,2	1	1,2	0	0	0	0	1,6	1
PO	0	0	16	80	3	15	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,30	6

Tabela št. 151 : Odgovori na vprašanje št. 22

sklop B Št. 22	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	0	0	5	6	7	8,3	8	9,5	5	6	3	3,6	11	13,1	30	35,7	15	17,9	6,62	2
PO	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0	1	5	2	10	6	30	5	25	5	25	7,41	5

Tabela št. 152: Odgovori na vprašanje št. 23

sklop B Št. 23	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se strinjava kako izkoristiti najin prosti čas.																						
PRED	0	0	19	22,6	35	41,7	14	16,7	5	6	6	7,1	2	2,4	2	2,4	1	1,2	0	0		
																						2,61,5
PO	0	0	4	20	9	45	6	30	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0	2,41,5	

Tabela št. 153: Odgovori na vprašanje št. 24

sklop B Št. 24	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se pogosto prepirava glede denarja.																						
PRED	0	0	0	0	0	0	2	2,4	4	4,8	2	2,4	3	3,6	6	7,1	25	29,7	42	50		
																						8 1,5
PO	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	15	5	25	11	55	8	2

Tabela št. 154: Odgovori na vprašanje št. 25

sklop B Št. 25	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se pogosto ne strinja glede pomembnih odločitev.																						
PRED	0	0	0	0	1	1,2	3	3,6	4	4,8	0	0	2	2,4	9	10,7	33	39,3	32	38,1		7,81,6
PO	0	0	0	0	1	5	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	8	40	10	50	8	1,9

Tabela št. 155: Odgovori na vprašanje št. 26

sklop B Št. 26	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
S svojim partnerskim odnosom sem zadovoljna.																							
PRED	0	0	34	40,5	32	38,1	15	17,9	2	2,4	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1,2	0	0	1,9 1
PO	0	0	12	60	7	35	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,50,6

Tabela št. 156 : Odgovori na vprašanje št. 27

sklop B Št. 27	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem nimava enakega mnenja glede opravljanja gospodinjskih del.																						
PRED	0	0	0	0	2	2,4	5	6	5	6	5	6	2	2,4	6	7,1	29	34,5	30	35,7		
																						7,4
PO	0	0	0	0	0	0	1	5	2	10	0	0	1	5	2	10	5	25	9	45	7,6	2

Tabela št. 157 : Odgovori na vprašanje št. 28

sklop B Št. 28	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem imava različne vrednote in prepričanja.																						
PRED	0	0	0	0	1	1,2	7	8,3	1	1,2	2	2,4	3	3,6	7	8,3	28	33,3	35	41,7		
																						7,7
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	1	5	0	0	4	20	6	30	8	40	7,9	1,4

Tabela št. 158: Odgovori na vprašanje št. 29

sklop B Št. 29	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem imava boljši partnerski odnos kot večina drugih, ki jih poznam.																						
PRED	2	2,4	15	17,9	14	16,7	17	20,2	5	6	20	23,8	2	2,4	6	7,1	2	2,4	1	1,2		
																						3,52,1
PO	1	5	5	25	4	20	2	10	2	10	5	25	0	0	1	5	0	0	0	0	3	1,9

Tabela št. 159: Odgovori na vprašanje št. 30

sklop B Št. 30	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Partnerjeve navade mi grede na živce.																						
PRED	0	0	0	0	1	1,2	7	8,3	8	9,5	3	3,6	8	9,5	10	11,9	29	34,5	18	21,4		
																						6,9 2
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	2	10	0	0	0	0	1	5	7	35	10	50	8	1,5

Tabela št. 160: Odgovori na vprašanje št. 31

sklop B Št. 31	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
S partnerjem se ne strinja glede spolnih zadev.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	2	2,4	4	4,8	1	1,2	7	8,3	2	2,4	4	4,8	6	7,1	25	29,8	33	39,3		
																						7,32,2
PO	0	0	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	2	10	4	20	12	60	8	1,9

Tabela št. 161 : Odgovori na vprašanje št. 32

sklop B Št. 31	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem sva enakega mnenja glede izražanja čustev drug drugemu.																						
PRED	0	0	23	27,4	25	29,7	14	16,7	5	6	4	4,8	7	8,3	5	6	0	0	1	1,2		
																						2,91,9
PO	0	0	6	30	9	45	1	5	1	5	1	5	1	5	0	0	1	5	0	0		2,51,9

Tabela št. 162 : Odgovori na vprašanje št. 33

sklop B Št. 33	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Pogosto razmišljam, da bi končala zvezo s svojim partnerjem.																						
PRED	0	0	0	0	1	1,2	3	3,6	0	0	3	3,6	2	2,4	6	7,1	15	17,9	54	64,3		
																						8,21,6
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	4	20	15	75		8,60,9

Tabela št. 163 : Odgovori na vprašanje št. 34

sklop B Št. 34	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
S partnerjem se strinjava glede njegovega odnosa do mojih sorodnikov.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
PRED	0	0	27	32,1	32	38,1	8	9,5	3	3,6	6	7,1	2	2,4	2	2,4	2	2,4	2	2,4			
																						2,6	2
PO	0	0	9	45	8	40	1	5	1	5	1	5	1	5	1	5	0	0	0	0	1,9	1,1	

Tabela št. 164: Odgovori na vprašanje št. 35

sklop B Št. 35	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO	
Moj partner je ponavadi razumevajoč.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%			
PRED	0	0	51	60,7	21	25	12	14,3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0			
																						1,5	0,7
PO	0	0	15	75	4	20	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1,3	0,6	

Analiza stališč glede partnerskega odnosa s svojim partnerjem v drugi šoli za zakon PRED udeležbo (sklop C1) in PO njej (sklop C2).

Tabela št. 165: Odgovori na vprašanje št. 1

sklop C Št. 1	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Po silovitem prepiru mi je neprijetno začeti pogovor s partnerjem.																						
PRED	1	1,2	3	3,6	5	6	13	15,5	8	9,5	9	10,7	6	7,1	13	15,5	13	15,5	13	15,5		
																						5,7
PO	0	0	0	0	3	15	4	20	1	5	1	5	1	5	2	10	5	25	3	15		2,7

Tabela št. 166: Odgovori na vprašanje št. 2

sklop C Št. 2	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko se partner ukvarja z drugimi stvarmi, mi je neprijetno začeti pogovor z njim.																						
PRED	0	0	4	4,8	4	4,8	6	7,1	7	8,3	7	8,3	4	4,8	13	15,5	21	25	18	21,4		
																						6,42,5
PO	0	0	0	0	1	5	1	5	1	5	0	0	1	5	7	35	3	15	6	30	7,1	2

Tabela št. 167: Odgovori na vprašanje št. 3

sklop C Št. 3	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Ko poskušam pogovor s svojim partnerjem vzdrževati (da ne zamre oz. da pogovor teče) se počutim napeto in prisiljeno.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	0	0	5	6	12	14,3	3	3,6	7	8,3	2	2,4	10	11,9	16	19,1	29	34,5		
																						6,72,5
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	15	0	0	2	10	6	30	9	45	7,91,4	

Tabela št. 168: Odgovori na vprašanje št. 4

sklop C Št. 4	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Partnerju rada izrazim svoje mnenje glede spornih tem.																						
PRED	1	1,2	29	34,5	31	36,9	13	15,5	4	4,8	0	0	5	6	0	0	1	1,2	0	0		2,21,5
PO	0	0	8	40	7	35	2	10	2	10	0	0	1	5	0	0	0	0	0	0		2,11,3

Tabela št. 169: Odgovori na vprašanje št. 5

sklop C Št. 5	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko je partner slabo razpoložen med pogovorom, sem jaz napeta in živčna.																						
PRED	0	0	4	4,8	7	8,3	18	21,4	18	21,4	4	4,8	5	6	5	6	15	17,9	8	9,5		5 2,5
PO	0	0	1	5	1	5	1	5	3	15	2	10	2	10	2	10	6	30	2	10		6 2,4

Tabela št. 170 : Odgovori na vprašanje št. 6

sklop C Št. 6	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko je partner slabo razpoložen, sem jaz takrat med pogovorom napeta in živčna.																						
PRED	1	1,2	7	8,3	13	15,5	11	13,1	11	13,1	15	17,9	7	8,3	4	4,8	8	9,5	7	8,3		
																						4,52,5
PO	0	0	1	5	2	10	0	0	2	10	7	35	2	10	1	5	2	10	3	15	5,5	2,3

Tabela št. 170: Odgovori na vprašanje št. 7

sklop C Št. 7	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko me partner vpraša naj povem svoje mnenje, sem v zadregi.																						
PRED	0	0	2	2,4	6	7,1	2	2,4	2	2,4	5	6	3	3,6	6	7,1	22	26,2	36	42,9		
																						7,32,3
PO	0	0	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	15	6	30	10	50	8	1,8

Tabela št. 171: Odgovori na vprašanje št. 8

sklop C Št. 8	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Partnerju brez zadržkov takoj povem kaj mislim.																						
PRED	0	0	17	20,2	28	33,3	13	15,5	7	8,3	3	3,6	7	8,3	6	7,1	3	3,6	0	0		
																						3,1 2
PO	0	0	7	35	8	40	4	20	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,9

Tabela št. 172: Odgovori na vprašanje št. 9

sklop C Št. 9	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Veselim se pogovorov, ki jih imam s partnerjem.																						
PRED	0	0	47	56	18	21,4	11	13,1	3	3,6	4	4,8	0	0	0	0	0	0	0	0		1,91,4
PO	0	0	16	80	3	15	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		1,30,6

Tabela št. 173: Odgovori na vprašanje št. 10

sklop C Št. 10	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko s partnerjem razpravljava o zanj pomembnih temah, postanem jaz zbegana in zmedena.																						
PRED	0	0	1	1,2	1	1,2	3	3,6	5	6	4	4,8	0	0	9	10,7	26	31	35	41,7		7,61,9
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	1	5	5	25	13	65		8,41,2

Tabela št. 174: Odgovori na vprašanje št. 11

sklop C Št. 11	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Kadar storim napako oz. se zmotim mi to ni neprijetno priznati partnerju.																						
PRED	0	0	9	10,7	22	26,2	18	21,4	5	6	1	1,2	6	7,1	9	10,7	8	9,5	6	7,1		
																						4,22,6
PO	0	0	1	5	6	30	6	30	1	5	0	0	1	5	0	0	3	15	2	10		4,22,7

Tabela št. 175: Odgovori na vprašanje št. 12

sklop C Št. 12	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Ko mi postane jasno, da se partner z menoj ne strinja, se običajno neham pogovarjati.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	1	1,2	5	6	4	4,8	3	3,6	7	8,3	5	6	13	15,5	24	28,6	22	26,2		
																					6,92,2	
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	2	10	2	10	1	5	1	5	8	40	6	30	7,51,7	

Tabela št. 176: Odgovori na vprašanje št. 13

sklop C Št. 13	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Partnerju mi ni nikoli težko izraziti to kar čutim.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	31	36,9	18	21,4	10	11,9	9	10,7	1	1,2	6	7,1	3	3,6	4	4,8	2	2,4		
																					2,92,3	
PO	0	0	10	50	7	35	1	5	0	0	0	0	1	5	1	5	0	0	0	0	2	1,7

Tabela št. 177: Odgovori na vprašanje št. 14

sklop C Št. 14	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Običajno poskušam sama rešiti probleme namesto, da bi se o njih pogovorila s partnerjem.																						
PRED	0	0	3	3,6	12	14,3	13	15,5	7	8,3	5	6	3	3,6	12	14,3	15	17,9	14	16,7		
																						5,62,7
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	3	15	1	5	0	0	3	15	10	50	3	15		7,31,7

Tabela št. 178 : Odgovori na vprašanje št. 15

sklop C Št. 15	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se veselim razpravljati o tistih vidikih najinega odnosa, ki so zame najpomembnejši.																						
PRED	0	0	42	50	16	19,1	10	11,9	5	6	8	9,5	1	1,2	0	0	2	2,4	0	0		
																						2,21,7
PO	0	0	13	65	3	15	3	15	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		1,60,9

Tabela št. 179 : Odgovori na vprašanje št. 16

sklop C Št. 16	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Brez obotavljanja/ zadržanosti partnerja pograjam.																						
PRED	0	0	9	10,7	17	20,2	15	17,9	12	14,3	10	11,9	7	8,3	10	11,9	0	0	4	4,8	4	2,2
PO	0	0	1	5	2	10	6	30	2	10	1	5	3	15	2	10	2	10	1	5	4,7	2,3

Tabela št. 180: Odgovori na vprašanje št. 17

sklop C Št. 17	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se težko odločim za pogovor o nekaterih vidikih najinega partnerskega odnosa.																						
PRED	1	1,2	1	1,2	4	4,8	12	14,3	7	8,3	2	2,4	5	6	11	13,1	12	14,3	29	34,5		
																						6,52,6
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0	3	15	9	45	7	35	8,1	1

Tabela št. 181: Odgovori na vprašanje št. 18

sklop C Št. 18	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ko je partner utrujen se vedno izogibam pogovora z njim.																						
PRED	0	0	2	2,4	1	1,2	4	4,8	8	9,5	8	9,5	3	3,6	19	22,6	19	22,6	20	23,8		
																						6,82,1
PO	0	0	1	5	0	0	1	5	1	5	1	5	0	0	4	20	9	45	3	15	7	2,1

Tabela št. 182: Odgovori na vprašanje št. 19

sklop C Št. 19	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Partnerju brez omahovanja povem točno to kar čutim.																						
PRED	0	0	14	16,7	25	29,8	15	17,9	7	8,3	5	6	7	8,3	5	6	5	6	1	1,19		3,42,2
PO	0	0	3	15	14	70	1	5	2	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		2,10,8

Tabela št. 183: Odgovori na vprašanje št. 20

sklop C Št. 20	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Ponavadi partnerju takoj povem točno to kar mislim.																						
PRED	0	0	10	11,9	25	29,8	19	22,6	7	8,3	3	3,6	11	13,1	4	4,8	4	4,8	1	1,2		3,52,1
PO	0	0	5	25	12	60	2	10	0	0	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0		2 0,9

Tabela št. 184: Odgovori na vprašanje št. 21

sklop C Št. 21	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Partnerju vedno brez omahovanja izrazim svoje potrebe.																						
PRED	0	0	10	11,9	20	23,8	21	25	10	11,9	5	6	7	8,3	4	4,8	5	6	2	2,4		
																						3,62,1
PO	0	0	2	15	12	60	2	10	2	10	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0		2,3 1

Tabela št. 185: Odgovori na vprašanje št. 22

sklop C Št. 22	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Tudi med pogovorom o vsakdanjih stvareh čutim, da moram paziti kaj rečem.																						
PRED	0	0	3	3,6	1	1,2	7	8,3	6	7,1	4	4,8	4	4,8	10	11,9	15	17,9	34	40,5		
																						7 2,4
PO	0	0	0	0	1	5	1	5	0	0	1	5	0	0	0	0	0	7	35	10	50	7,8 2

Tabela št. 186: Odgovori na vprašanje št. 23

sklop C Št. 23	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Partnerju rada povem svoje mnenje o določeni zadevi.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	40	47,6	28	33,3	12	14,3	1	1,2	0	0	2	2,4	1	1,2	0	0	0	0		1,81,2
PO	0	0	8	40	10	50	2	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		1,70,7

Tabela št. 187: Odgovori na vprašanje št. 24

sklop C Št. 24	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
Mislím, da sem odprta sogovornica.	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
PRED	0	0	25	29,8	25	29,8	20	23,8	5	6	2	2,4	0	0	1	1,2	3	3,6	3	3,6	2,7	2
PO	0	0	6	30	11	55	3	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		1,90,7

Tabela št. 188 : Odgovori na vprašanje št. 25

sklop C Št. 25	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
Kadar se prepirava govorjenje vedno prepustim partnerju.																						
PRED	0	0	2	2,4	1	1,2	2	2,4	1	1,2	11	13,1	9	10,7	18	21,4	20	23,8	20	23,8	7	1,9
PO	0	0	0	0	1	5	1	5	0	0	1	5	0	0	2	10	8	40	7	35	7,6	2

Tabela št. 189 : Odgovori na vprašanje št. 26

sklop C Št. 26	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem se ne pogovarjam o stvareh, ki se mi dogajajo čez dan.																						
PRED	0	0	0	0	3	3,6	0	0	3	3,6	2	2,4	4	4,8	10	11,9	24	28,6	38	45,2	7,9	1,7
PO	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0	0	0	0	0	1	5	9	45	9	45	8,2	1,3

Tabela št. 190: Odgovori na vprašanje št. 27

sklop C Št. 27	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem težko pričnem pogovor o običajnih zadevah.																						
PRED	0	0	1	1,2	0	0	1	1,2	0	0	2	2,4	2	2,4	4	4,8	29	34,5	45	53,6		
																						8,21,3
PO	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	40	12	60		8,60,5

Tabela št. 191 : Odgovori na vprašanje št. 28

sklop C Št. 28	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem brez problema pričnem pogovor o intimnih zadevah.																						
PRED	0	0	26	31	23	27,4	15	17,9	5	6	2	2,4	3	3,6	7	8,3	3	3,6	0	0		
																						2,8 2
PO	0	0	10	50	5	25	2	10	0	0	2	10	1	5	0	0	0	0	0	0		2,11,6

Tabela št. 192: Odgovori na vprašanje št. 29

sklop C Št. 29	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem brez problema pričnem poglobljene pogovore.																						
PRED	0	0	28	33,3	29	34,5	10	11,9	6	7,1	0	0	5	6	6	7,1	0	0	0	0		2,51,8
PO	0	0	7	35	7	35	3	15	2	10	0	0	0	0	0	0	1	5	0	0		2,31,7

Tabela št. 193: Odgovori na vprašanje št. 30

sklop C Št. 30	0		1		2		3		4		5		6		7		8		9		PV	SO
	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%	Št.	%		
S partnerjem stežka pričnem poglobljene pogovore.																						
PRED	0	0	0	0	2	2,4	3	3,6	6	7,1	0	0	6	7,1	9	10,7	26	31	32	38,1		7,51,9
PO	0	0	0	0	0	0	2	10	0	0	0	0	2	10	2	10	6	30	8	40		7,61,8